

10 ГОДИНИ
БЪГАРИЯ
В НАТО

10 YEARS
BULGARIA
IN NATO

**БЪДЕЩЕТО
НА НАТО**

FUTURE NATO

МЕЖДУНАРОДНА
КОНФЕРЕНЦИЯ

INTERNATIONAL
CONFERENCE

**СОФИЯ
SOFIA**
3-4 АПРИЛ
2014

УВОД

д-р Соломон Паси[✉] Президент на Атлантическият клуб В България

Преди 10 години, на 29 март 2004 г., във Вашингтон, тогавашният премиер Симеон Сакскобургготски Връчи на тогавашния президент на САЩ Джордж Буш и на тогавашния държавен секретар Колин Пауъл ратификационните документи за присъединяването ни към НАТО, с което България стана член на Алианса. Това стана на скромна церемония в Белия дом, увенчала 14-годишните усилия на нашата нация.

Действията по присъединяването ни към НАТО и ЕС започнаха през лятото на 1990 г. Във Великото народно събрание, ВНС, и от току-що избрания (и за пръв път демократично!) президент д-р Желю Желев: петициите за членство в НАТО и ЕС, присъединяването ни към ръководената от САЩ коалиция, освободила Кувейт от Сагдам, посещението на българска депутатска група в НАТО (тогава това беше сензация за Източна Европа!), създаването на Атлантическия клуб в България (първи извън НАТО), разпускането на Варшавския договор, визитата на Манфред Вьорнер в София, разходката му в Трабанта, станала световна новина по CNN, новоприетата Конституция на свободна България и в заключение на този вулканичен политически цикъл – траял едва година и половина – незабравимата и неповторима визита на XIV Далай Лама в София.

В този период бяха формулирани двете най-нови (и засега последни, уви!) национални каузи – членства в НАТО и ЕС, наградилите трите фундамента на Третата българска държава от Априлското въстание насам: Освобождението и Съединението (през XIX в.) и Независимостта (през XX в.)

Докато по членството в ЕС нямаше големи обществени терзания, няколко политически поколения бяха необходими, за да създадем стабилен национален про-атлантически консенсус. Много лидери и политически перипетии ще бъдат споменати от историците: и епохата на президента д-р Желев (1990-1997), и Косовската криза с ролята на президента Петър Стоянов и премиера Иван Костов, и Визитите у нас на Бил Клинтън и Тони Блеър през 1999 г., и 9/11, съкрушил през 2001 г. световните представи за сигурност, но провокирал далновидните реакции на правителството на Симеон II (което непоколебимо обяви България за фактически съюзник на НАТО), и Афганистан и Ирак с непрежалимите жертви, дадени там, и работата ни в Съвета за сигурност на ООН (2002-2003) и в председателската тройка на ОССЕ (2003-2005), както и вътрешната метаморфоза и еволюция на БСП по темата НАТО или пък непоколебимата и изначална подкрепа на ДПС. И, разбира се, невероятната харизма на Царя, оформила траен европейски профил на България за времето, в което той я управляваше и представляваше. Оставам всичко това на историците!

Но има два жалона по пътя към НАТО, които не мога да подмина. Единият е официалната заявка за членство в НАТО, направена на 17 февруа-

ри 1997 г. от служебното правителство на президента Стоянов и премиера Стефан Софиянски. Съдбата ми отреди да бъда първият, който Връчи (на 19 февруари) факса с решението на Министерския съвет на Генералния секретар на НАТО Хауиер Солана в Брюксел. Колко се промени светът от 1997 г. до днес: вече нямаме факсове, но имаме НАТО и ЕС!

А Вторият жалон беше самата покана, Връчена ми в София от посланика на САЩ Джим Пардю седмица преди Срещата на високо равнище в Прага през ноември 2002 г. Посланикът ми звънна в края на едно от посещенията ми в Скопие – държал да се видим, независимо от часа, в който ще се прибера, и щял да ме чака в Министерството. Нямах идея какво ли съдбовно събитие налага такава форсмажорна среща, но 9/11 ме беше научил да очаквам неочакваното. И наистина, никак не съжалих за нощната среща с посланик Пардю: президентът Джордж Буш ни канеше да се присъединим към НАТО. Но още седмица трябваше да пазя това в тайна, което си беше голямото последно предизвикателство преди членството. Макар и трудно, справихме се и с него.

Три седмици след поканата за НАТО от Прага, договорихме в Копенхаген годината (2007-ма) за встъпването ни в ЕС. Така през 2002 г. ни стана ясно, че сме на прав път да сглобим евро-атлантическата рамка на България. Последното доказателство за това дадохме в самия край на мандата си, на 25 април 2005 г., с подписването на Европейския ни договор и произтеклото от него присъединяване към ЕС. В този Договор бяхме юридически осигурили и членствата на България в Шенген и Евророната, които очевидно остават за дневния ред на следващото десетилетие.

Може би тази 2002-ра се оказа толкова съдбовна за България, защото в нея, през месец май, реализирахме историческата визита на папа Йоан Павел II (след 8-годишни целенасочени и доста неуморни усилия на Атлантическия клуб). Папата развенча двайсетгодишната клевета за българско участие в атаката срещу него, реабилитира националния ни имидж пред света и лично благослови външнополитическите ни аспирации (заедно с трабанта на майка ми и Вьорнер, паркиран за случая пред НДК).

Днес само хора на над 30-35 години имат пряк спомен за началото на евро-атлантическата ни интеграция. След още четвърт век те ще са на 55-60, а след още половин век... просто не знам кой от тях на колко, къде и в каква форма ще е. И точно затова конференции като тази са необходими, за да консервираме паметта, докато още е жива, и да използваме историята за въпрекиване на бъдещето.

След пагането на Берлинската стена през 1989 г. и обединението на Германия (и фактическото разширяване на НАТО с ГДР) на всеки пет години НАТО протяга приятелска ръка на изток: 1994-та роди Партньорство за мир, 1999-та разшири НАТО с Полша, Чехия и Унгария, 2004-та даде Големия Взрив, който включи България и още 6 нови членки, а 2009-та добави Албания и Хърватия. Надявахме се, че 2014-та ще продължи тази традиция на разширения, още повече че имаме достойни и добре подготвени кандидатки. За съжаление – и това е голяма наша съюзническа грешка – това не се случи!

Едно десетилетие е повод за равностетка. Събитията в Крим през 2014 г. трагично улесниха и тази равностетка, и работата на панелистите в конференцията: президентът Плевнелиев, под чийто патронаж тя се провежда,

Негово Величество Симеон Сакскобургготски – премиер на България (2001-2005), посланик Тери Стаматапулос – помощник генерален секретар на НАТО (доскоро посланик на Гърция в България), министрите на Външните работи и на отбраната – господата Кристиан Вигенин и Анжел Найденов, както и посланик Марси Рийс – да напомним, че САЩ са депозитар на Северноатлантическия договор и ключов съюзник в неговото прилагане. Събитията в Украйна тласнаха отвъд видимия хоризонт очакването на Атлантическия клуб, че в перспектива и Русия ще стане член на НАТО. Аз продължавам да вярвам, че демокрацията ще се разпространява центробежно и на изток, и на юг и един ден ще можем да мислим съвсем реалистично и по този сценарий. Но от друга страна, те дадоха категоричен, кратък и съвсем разбираем за всекиго отговор на въпроса: „Защо трябваше България да влиза в НАТО?“ И той е: „За да не стане като в Украйна!“

През изминалите 10 години, винаги когато чуя нашия химн, ща или не ща(!), се поддавам на два инстинкта. Първо се завръщам към издигането на националния ни флаг над щабквартирата на НАТО в Брюксел, на 2 април 2004 г., който кратък миг беше измежду най-незабравимите в досегашния ми професионален живот и Венец на 14-годишната ни атлантическа епопея. А после поглеждам леко нагоре и в ляво, търсейки с поглед или поредния български флаг, издигащ се над поредното ни национално завоевание, или пък третия български космонавт, литнал към Космоса с НАСА.

Вярвам, че този сборник ще стане частица от историята на членството на България в НАТО, тъй като във всеки от текстовете се отразяват и миналото, и плодовете на една цяла политическа епоха!

* Министър на Външните работи (2001-2005)
Председател на Съвета за сигурност на ООН (2002 и 2003)
Председател на ОССЕ (2004)
Председател на Парламентарните комисии по Външна политика и отбрана и депутат (1990-1991 и 2001-2009)

FOREWORD

Dr. Solomon Passy* President, The Atlantic Club of Bulgaria

A decade ago, on 29 March 2004, the Bulgarian Prime Minister Simeon Saxe-Coburg-Gotha presented in Washington the ratification documents of Bulgaria's accession to NATO to US President George Bush and US Secretary of State Colin Powell. With this act Bulgaria officially became member of the Alliance. The modest ceremony in the White House crowned the fourteen years of Bulgarian national effort.

The consistent work on joining NATO and the EU was launched in the summer of 1990 by members of the Grand National Assembly, with the support of the first free elected President of Bulgaria Dr. Zhelyu Zhelev. The petitions for accession of Bulgaria to the EU and NATO were in a chain of unforgettable, for the contemporaries sometimes unbelievable events: Bulgaria joined the US-led coalition, which eventually liberated Kuwait from the Saddam's occupation; a group of Bulgarian MPs – the first from Eastern Europe – visited NATO HQ and raised with Manfred Wörner the question for NATO's enlargement eastward; the creation of the Atlantic Club of Bulgaria – the only pro-Atlantic NGO ever operating on territory of the Warsaw Pact, the dissolution of the latter; the visit of Manfred Wörner to Sofia and his Trabant tour, which CNN made world news; the adoption of the new Constitution of Bulgaria, legalising its turn into a free and democratic state. And, to surmount this volcanic cycle of political events that had spread over a mere eighteen months, the XIV Dalai Lama visited Sofia in what became an unforgettable and unique event.

During that period two national causes of modern Bulgaria were formulated: memberships to NATO and the EU. They built on the three pillars of the Third Bulgarian state since the 1876 April uprising: the Liberation (from the Ottoman Empire) and the Unification (of the Principality of Bulgaria with Eastern Rumelia) in the 19c and the Independence of the Kingdom of Bulgaria, achieved in the 20c.

Yet, while there were no social doubts regarding Bulgaria's accession to the EU, several political generations were needed to master a stable national pro-Atlantic consensus. History has kept record of quite a number of political leaders who built this pro-Atlantic consensus, overcame various challenges and paid the political price: the era of President Zhelev (1990-1997) and his legacy: Bulgaria – member of all European structures, the crisis in Kosovo with the roles played by President Peter Stoyanov and Prime Minister Ivan Kostov; the visits to Bulgaria by President Bill Clinton and Prime Minister Tony Blair in 1999; the 9/11 terrorist attack, which crushed in 2001 the world's idea of security while at the same time provoked a far-sighted response from the government of H.M. Simeon II, which proclaimed Bulgaria a de facto ally of NATO; Afghanistan and Iraq, with the irreparable losses Bulgaria gave there; Bulgaria's work on the UN Security Council (2002-2003) and on the OSCE chairing Troika (2003-2005); the metamorphosis and evolution of Bulgarian political parties on NATO. And, of course, the charisma of King Simeon II that shaped a lasting image of Bulgaria as a European state at the time he was at the helm. But let me leave the task of elaborating the history to the historians.

Yet, there are two landmarks on Bulgaria's road to NATO that I personally need to mention. The first one is the formal application for NATO membership issued on 17 February 1997 by the caretaker government of President Stoyanov and Prime Minister Stefan Sofianski. Fate has decreed that I should be the first to present (on 19 February) the fax message, containing the Decision by the Bulgarian Council of Ministers, to NATO Secretary General Xavier Solana in Brussels. How the world has changed since: we no longer work with faxes yet we now work within NATO and the EU!

The second landmark was the membership invitation presented to me as a Foreign Minister in Sofia by the then US Ambassador James Pardew a week before the Prague Summit, in November 2002. The Ambassador gave me a call at the end of one of my visits to Skopje to say he insisted on seeing me irrespective of the time of my arrival to Sofia, and would wait for me in the Ministry. I had no idea as to what fateful event would impose such a force majeure meeting but 9/11 had taught me to expect the unexpected. Indeed, after we met, I realised I had no reason to regret our midnight encounter, for Ambassador Pardew handed to me the invitation of President George Bush Bulgaria to join NATO. This had to remain a secret for another week, which proved to be the last major challenge before me to our membership. Albeit with difficulty, we managed to conceal this news till time came.

Just three weeks after NATO invitation from Prague was in, we agreed in Copenhagen that the year 2007 would be our EU accession year. Thus, as early as 2002, it became obvious to us that we had embarked on the right way to establish the future Euro-Atlantic framework for Bulgaria. The latest proof that we presented at the very end of our mandate: on the 25 April 2005 we signed the European Accession Treaty, which smoothly took us in the EU on 1 January 2007.

Perhaps that same year, 2002, proved to be fateful for Bulgaria, for it was the year of the historic visit to our country of Pope John Paul II – resulting from, i.a. eight years of campaign by the Atlantic Club of Bulgaria. The Pope disproved the vicennial slander for Bulgaria's connection in the assassination attempt against him. The Pope restored our national image before the world and gave his blessing to our foreign policy aspirations (and symbolically to my mother's Trabant, still full of memories of Manfred Wörner's riding tour)!

Nowadays only people above 30-35 still keep direct memories of the onset of our Euro-Atlantic integration. In another 25 years those people will be over 55-60; in yet another 50... I cannot predict their age and shape! Here is the precise reason for holding conferences such as this one: to preserve memories while they are still vibrant, and use History in upgrading the Future.

Following the fall of the Berlin Wall in 1989 and the Unification of Germany (which de facto enlarged NATO with the vanishing German Democratic Republic), NATO has been extending a friendly hand to the East at regular five-year intervals: 1994 initiated Partnership for Peace, 1999 enlarged NATO by incorporating Poland, the Czech Republic and Hungary, 2004 brought the Big Bang with the accession of Bulgaria and 6 more newcomers, while 2009 added Albania and Croatia. We had hoped that 2014 would continue the course of further expansion, all the more that there were worthy and well-prepared candidates. Regrettably – and this is a major mistake of our Alliance – it did not happen.

Ten years is a period requiring summing up. Tragically, the Crimea events in 2014 facilitated both our analysis, and the task of the conference panelists: President

Plevneliev under whose patronage this conference takes place, His Majesty Simeon Saxe-Coburg-Gotha, Bulgarian Prime-Minister (2001-2005), Ambassador Terry Stamatopoulos, NATO Assistant Secretary-General (and, until recently, Ambassador of Greece to Bulgaria), the Ministers of Foreign Affairs and of Defense Kristian Vigenin and Angel Naydenov, as well as the US Ambassador H.E. Marcie Ries – let me remind that the US is a depositary of the North-Atlantic Treaty and a key ally in its implementation.

The events in Ukraine pushed beyond any visible horizon the expectations of the Atlantic Club to see a reformed Russia joining NATO in the foreseeable future. Personally, I remain confident that democracy will continue to spread throughout the East and the South and the day will come when we shall be realistically able to consider that above scenario. On the other hand, those developments gave a decisive, succinct and digestible answer to the question: Why did Bulgaria need to join NATO? This answer reads simply: To prevent Crimea happen to Bulgaria!

Over the past ten years, whenever I hear the National Anthem played, I willy-nilly succumb to two instinctive visions. The first is the vision of how the National flag was being raised over NATO Headquarters in Brussels on 2 April 2004. This brief moment was amongst the most memorable in my professional life so far and crowned my 14-year Atlantic saga. From there, I raise my eyes and, slightly to the left, I either look for the Bulgarian flag fluttering over the latest national achievement, or the third Bulgarian astronaut on one of NASA spaceships.

I believe that the present volume will form a part of the history of Bulgaria's membership in NATO since the published texts always reflect the past that had brought to fruition the efforts of an entire political era!

* Minister of Foreign Affairs (2001-2005)
President of the UN Security Council (in 2002 and in 2003)
Chairman-in-Office of OSCE (2004)
Chair of the Parliamentary Committees on Foreign Policy and Defence; Bulgarian MP
(1990-1991 and 2001-2009)

Съдържание

УВОД	2
ПРИВЕТСТВИЯ	
Г-н Росен Плевнелиев, президент на Република България	14
Н. Пр. Тери Стаматопулос, помощник генерален секретар на НАТО по политическите въпроси и политиката на сигурност	18
Н. Пр. Симеон Сакскобургготски, министър-председател на Република България (2001-2005)	21
Г-н Кристиан Вигенин, министър на външните работи на Република България	23
Г-н Анжел Найденов, министър на отбраната на Република България	27
Н. Пр. Марси Рийс, посланик на САЩ	32
ПОЛИТИКАТА НА ОТВОРЕНИ ВРАТИ НА НАТО – ПОСТИЖЕНИЯ, ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И ПЕРСПЕКТИВИ	
Д-р Петьо Петев, „Политиката на отворени Врати на НАТО – постижения, предизвикателства и перспективи“	34
Н. Пр. Димостенис Стоудис, „Пътят към бъдещото разширяване на Алианса“	38
Н. Пр. Андраш Клейн, „Разширяването на НАТО от политическа гледна точка“	40
Н. Пр. Зураб Беридзе, „Интеграцията на Грузия в НАТО“	42
Ген. м-р Албер Хусно, „Организацията за наука и технологии на НАТО с визия за бъдещето на Алианса“	46
ТРАНСАТЛАНТИЧЕСКА ВРЪЗКА – СПОДЕЛЯНЕ НА ОТГОВОРНОСТИТЕ, СЪЮЗНИЧЕСКА СОЛИДАРНОСТ И ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ	
Проф. д-р Масимо Де Леонардис, „Приемственост и трансформация в Атлантическия Алианс“	52
Н. Пр. Иван Найденов, „Към по-силна трансатлантическа връзка“	56
Н. Пр. Гюру Катарина Викьор, „Следващата глава на НАТО: гледната точка на Норвегия“	60
Проф. д-р Карол Аткинсън, „Ползите от програмите за военно сътрудничество на САЩ и другите страни членки на НАТО“	63

АФГАНИСТАН – ПЕРСПЕКТИВИ ЗА БЪДЕЩА МИСИЯ

Н. Пр. Зияуллах Махмуд, „Афганистан: минало, настояще и бъдеще“	68
Н. Пр. Сюлейман Гьокче, „Афганистан: перспективи, предизвикателства и нови възможности“	71
Полк. гоц. г-р Крум Кацаров и полк. г-р Ростислав Костагинов, „Поуки от участието в мисиите на НАТО на Военномедицинската служба на българските въоръжени сили“	75
Полк. г-р Максим Карев, „Егна от мисиите в Афганистан през погледа на националния командир на българския военен контингент“	81

**ИЗГРАЖДАНЕ НА КАПАЦИТЕТ – ПОЛИТИЧЕСКИ, ФИНАНСОВИ
И ИКОНОМИЧЕСКИ АСПЕКТИ. БЪЛГАРСКИЯТ ПРИНОС**

Д-р Добромир Тотеv, „Съвременни тенденции на общото финансиране на НАТО. Участие на Република България в Програмата за инвестиции в сигурността на НАТО (NSIP)“	88
Н. Пр. Любомир Иванов, „Ключови външни и вътрешни фактори, формиращи процеса на изграждане на капацитет, и резултатите от него“	96

БЪДЕЩЕТО НА ПАРТНЬОРСТВОТА НА НАТО

Н. Пр. Латифа Ахарбаш, „Средиземноморският диалог на НАТО“	101
Н. Пр. Томас Ван Орхот, „Бъдещето на партньорствата на НАТО“	104
Пшемислав Пацула, „Партньорската политика на НАТО от гледната точка на Полша“	107

**МОДЕРНИЗАЦИЯ И ТРАНСФОРМАЦИЯ НА ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ СЛЕД 10 ГОДИНИ ЧЛЕНСТВО В НАТО. ИЗГРАЖДАНЕ
НА ОТБРАНИТЕЛНИ СПОСОБНОСТИ – НАЦИОНАЛЕН И МУЛТИНАЦИОНАЛЕН ПОДХОД**

Доц. г-р Кирил Стойчев, „Приносът на отбранителната аквизиция за модернизацията на въоръжените сили“	109
Проф. д.н. Митко Стойков, „Бъдещето на интелектуалната платформа на НАТО“	117
Полк. Иван Бечев и полк. Павлин Русанов, „Участието на България в многонационални програми за изграждане на отбранителни способности в НАТО и Европейския съюз“	121
Д-р Свилен Александров, „Многонационални формирования за интелигентна отбрана – перспективна форма за изграждане и развиване на способности“	140

**ОТРАЖЕНИЕТО НА БЪЛГАРСКОТО ЧЛЕНСТВО В НАТО
ВЪРХУ ОТБРАНИТЕЛНАТА ПОЛИТИКА – 10 ГОДИНИ ОПИТ И ПЪТЯТ НАПРЕД**

Контраадмирал Георги Георгиев, „Модернизация и трансформация на Въоръжените сили на Република България след 10 години членство в НАТО. Изграждане на отбранителни способности – национален и многонационален подход“	155
Ген.-м-р г-р Константин Попов, „Изграждане и развитие на българските Военновъздушни сили“	159
Полк. Петьо Иванов, „Модернизация на основните Въоръжения на Сухопътните Войски – необходимост и Възможности“	165
Ген.-м-р (о.з.) г-р Съби Събев, „Визия, политика и стратегия – необходимото триединство в стратегическото управление на отбраната“	170

**ВОЕННОТО ОБРАЗОВАНИЕ И НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В ПОДКРЕПА НА ЧЛЕНСТВОТО
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ В НАТО**

Проф. д.ик.н. Димитър Димитров, „Приносът на научните изследвания в отбраната и сигурността за интеграцията на България в НАТО“	180
Кап. I ранг проф. д.н. Янцислав Янакиев, „Културни и организационни предизвикателства в многонационалните операции – поуки и изводи за практиката“	186
Полк. г-р Тодор Дочев, „Национален Военен университет „Васил Левски“ – обучение и възпитание по стандартите на НАТО“	197
Доц. г-р Захарин Марков, „Професионалното Военно образование – източник на интелектуален капитал, движеща сила на Военната трансформация, училище за сигурност“	204
Проф. г-р Руси Маринов, „Тенденции за развитие и усъвършенстване на електронното обучение за целите на военното образование“	209

Contents

INTRODUCTION	2
WELCOME ADDRESSES	
Mr. Rosen Plevneliev, the President of the Republic of Bulgaria	14
H.E. Thrasyvoulos Terry Stamatopoulos, NATO Assistant Secretary General for Political Affairs and Security Policy	18
H.E. Simeon Saxe-Coburg-Gotha, Prime Minister of the Republic of Bulgaria (2001-2005)	21
Mr. Kristian Vigenin, Minister of Foreign Affairs of the Republic of Bulgaria	23
Mr. Angel Naydenov, Minister of Defence of the Republic of Bulgaria	27
H.E. Marcie B. Ries, Ambassador of the U.S.	32
NATO OPEN DOOR POLICY: PERSPECTIVES, CHALLENGES AND NEW OPPORTUNITIES	
Dr. Petio Petev, "NATO's Open Door policy: perspectives, challenges and new opportunities"	34
H.E. Dimosthenis Stoidis, "The quest for a future enlargement of the Alliance"	38
H.E. Andras Klein, "NATO's enlargement from a political point of view"	40
H.E. Zurab Beridze, "The accession of Georgia to NATO" Major-General Albert Husniaux,	42
"NATO Science and Technology: addressing the future of NATO"	46
TRANSATLANTIC LINK: SHARING THE RESPONSIBILITY	
Prof. Massimo De Leonardis, "Continuity and transformation in the Atlantic Alliance"	52
H.E. Ivan Naydenov, "Towards a stronger Transatlantic bond"	56
H.E. Guro Katharina Vikør, "Writing NATO's next chapter: the view from Norway"	60
Prof. Dr. Carol Atkinson, "The Benefits of NATO and US Military Exchange Programs"	63

AFGHANISTAN: PERSPECTIVES FOR THE FUTURE MISSION AND PARTNERSHIPS

H.E. Siaullah Mahmud, "Afghanistan: past, present and future"	68
H.E. Süleyman Gükçe, "Afghanistan: perspectives, challenges and new opportunities"	71
Col. Assoc. Prof. Dr. Krum Katzarov & Col. Dr. Rostislav Kostadinov, "Bulgarian military medical lessons learned in NATO missions"	75
Col. Dr. Maxim Karev, "One of the missions in Afghanistan through the eyes of the national commander of the Bulgarian military contingent"	81

CAPACITY BUILDING: POLITICAL, FINANCIAL AND ECONOMICAL ASPECTS. THE BULGARIAN CONTRIBUTION

Dr. Dobromir Totev, "Trends in common funding in NATO. Bulgaria's participation in NATO Security Investments Program (NSIP)"	88
H.E. Lyubomir Ivanov, "Key external and domestic factors shaping the process of capacity building and its results"	96

DEVELOPING PARTNERSHIPS AFTER 2014

H.E. Latifa Akharbach, "NATO's Mediterranean dialogue"	101
H.E. Thomas van Oorschot, "The future of NATO partnerships"	104
Przemysław Pacuła, "NATO's partnership policy – the Polish perspective"	107

MODERNIZATION AND TRANSFORMATION OF THE BULGARIAN ARMED FORCES AFTER 10 YEARS OF MEMBERSHIP IN NATO. DEFENCE CAPABILITIES BUILDING – NATIONAL AND MULTINATIONAL APPROACHES

Assoc. Prof. Dr. Kiril Stoychev, "The contribution of the defence procurement for the modernization of the armed forces"	109
Prof. D.Sc. Mitko Stoykov, "The future of NATO Intellectual Platform"	117
Col. Ivan Bechev & Col. Pavlin Russanov, "Participation of Bulgaria in multinational programmes to build defence capabilities in NATO and EU"	121
Dr. Svilen Alexandrov, "Multinational military formations under the Smart Defence Initiative – a promising method to build-up and develop defence capabilities"	140

***BULGARIA'S MEMBERSHIP IN NATO: DEFENCE POLICY IMPLICATIONS.
TEN YEARS OF EXPERIENCE AND THE WAY AHEAD***

Rear Admiral Georgi Georgiev, "Modernization and transformation of the Armed Forces of the Republic of Bulgaria after 10 years of NATO membership. Defence capabilities development – national and multinational approaches"	155
MG Dr. Konstantin Popov, "Building and development of the Bulgarian Air Forces"	159
Col. Petyo Ivanov, "Modernization of the main armaments of the Bulgarian Land Forces – necessity and potential"	165
MG (ret.) Dr. Sabi Sabev, "Vision, policy and strategy – essential triad in the strategic management of defence"	170

PROFESSIONAL MILITARY EDUCATION AND DEFENCE STUDIES CONTRIBUTION TO THE BULGARIAN MEMBERSHIP IN NATO

Prof. Dr. Dimitar Dimitrov, "Contribution of defence and security scientific research to Bulgaria's integration in NATO"	180
CAPT Prof. D.Sc. Yantsislav Yanakiev, "Cultural and organisational challenges in multinational operations: lessons learned and implications for the practice"	186
Col. Dr. Todor Dochev, "The National Military University "Vasil Levski" – education and training according to NATO standards"	197
Assoc. Prof. Dr. Zaharin Markov, "Professional military education – smart capital provider, transformation driving force, security trainer"	204
Prof. Dr. Roussi Marinov, "Main trends in development of e-learning for the purposes of professional military education"	209

Слово на 2-н Росен Плевнелиев, президент на Република България

*Уважаеми господин помощник генерален секретар на НАТО,
уважаеми министри и народни представители,
ваши превъзходителства,
уважаеми президент Стоянов,
уважаеми господин генерал, началник на отбраната,
уважаеми господа генерали, адмирали и офицери,
уважаеми гости и участници в конференцията,
дами и господа,*

Благодаря на организаторите – Атлантически клуб в България, Дипломатическия институт към министъра на външните работи, Военна академия, както и на всички държавни и неправителствени институции, които допринесоха за успешната подготовка и провеждане на международната конференция, посветена на десетгодишнината от присъединяването на България към НАТО. Тя се открива в навечерието на Деня на атлантическата солидарност и е кулминация на мероприятията за отбелязване на тази важна за страната ни годишнина.

2014 е годината, в която отбелязваме 100-годишнината от избухването на Първата световна война, 75 години от началото на Втората световна война, 25 години от рухването на Желязната завеса и 10 години членство на България в НАТО. Достатъчно поводи за политическите, изследователските и гражданите да анализират фактите и поуците от близката ни история.

Днес от дистанцията на изминалите 10 години членство сме убедени, че НАТО промени България и целия ни регион към по-добро. Нека никога не забравяме, че Балканите векове наред са били символ на разделение, етнически конфликти и войни. Днес те не само че не са „барутният погреб“ на Европа, но народите се научиха и желаят да живеят в мир, сътрудничество и разбирателство. А всички държави в региона гледат в една посока – към европейска интеграция. С оглед на кризата в Украйна политиката на Алианса на „отворени врати“ придобива ново измерение. В този бързо променящ се свят той остава основният източник на стабилност. Имаме нужда от повече НАТО в България, на Балканите и в Черноморския регион. Съюзът е основна опора, която позволява утвърждаване на демокрацията, гарантиране на свобода и стабилност. Разширяването на НАТО е отново на дневен ред, като България силно подкрепя тази перспектива.

През годините на Студената война и след нея НАТО доказа, че е най-успешната военнополитическа организация в историята на свободния свят, чиито ценности и сигурност е призван да защитава. На бившите социалистически страни от Централна и Източна Европа им трябваша немалко усилия и време, за да успеят да изградят основите на демократичните ценности и да се приобщят към евро-атлантическата общност. Принципите, които ни обединяват като членове на НАТО, са демокрация, човешко достойнство, свобода, равенство, върховенство на закона, уважаване на човешките права. Това са ценностите, които споделяме и които ни правят силни заедно!

Гражданите също много добре разбират това и знаят, че изграждането на стабилна и справедлива демократична система не става с една стъпка и не се получава за един ден. Демокрацията и нейните ценности не са дадени, не се подаряват и не са безплатни. Демокрацията е процес, като всяко усилие си струва. Вярвам, че най-смисленият въпрос, който политиците трябва да си задават преди всяко свое действие, е как това ще се отрази на децата на България? Как ще се отрази на следващото поколение, ако продължим да зависим от един доставчик на газ и от една тръба? Как ще се отрази на младите, ако допуснем подписването на договори в българската енергетика, в размер на над 50% от БВП на държавата, знаейки, че има риск да бъде произведено едно изгубено поколение, ако тези договори се окажат неизгодни или в режим на непрозрачност? Добре ли е за децата на България, ако системно недофинансираме българската армия и нейните способности? Как ще се отрази на младите, ако днес се снисаваме, докато отминем бурята на кризата с Украйна и си затваряме очите пред очевидното неспазване на международния ред и върховенство на закона, и то от световна ядрена сила, която е постоянен член на Съвета за сигурност на ООН? И когато днес си задаваме тези въпроси трябва да кажем, че приемането на България в НАТО преди 10 години беше не само мъдър държавнически акт на постигане на стратегическа цел за България, но и изцяло в интерес на следващото поколение, на децата на България, на които искаме да завещаем принципите, в които вярваме – демокрация, върховенство на закона и човешка свобода. Благодаря на всички български политици, които работиха и постигнаха членството на България в НАТО. Благодаря на всички български политици, които продължават да надграждат с достойнство, упорит труд и посветеност мястото на България в Североатлантическия договор.

Надеждната система за колективна отбрана и изграждане на военни способности е много важна и днес виждаме това по-ясно, отколкото във всеки друг момент през последните десет години.

Налице е постоянна необходимост от технологично превъоръжаване и модернизирание. Хората са готови да отстояват демократичните ценности, но са все по-малко склонни да плащат за отбрана. Отговорът е прост и се състои в две ключови думи: специализация и сътрудничество.

Най-оптималният начин да се защити суверенитетът е чрез интеграция и все по-широко обединяване и споделяне на самата основа на този суверенитет – отбранителните способности.

Държавите – членки на Съюза, трябва да идентифицират своите възможности за специализация чрез реалистичен и амбициозен план, започвайки от актуалните заплахи пред Алианса и стигайки до това, което искаме да постигнем в дългосрочен аспект. Ако съвместно купуваме и поддържаме въоръжение и бойна техника, правителствата могат да изградят повече способности с по-малко средства. На всички трябва да е ясно, че обединяването и споделянето не заменят нито необходимите инвестиции за нови или за модернизирането на съществуващи системи, нито политическата рамка, която определя как тези способности ще бъдат използвани. Няма алтернатива на интеграцията и споделянето на способности пред съюзниците в НАТО, защото никоя държава не би могла сама да се справи с операции като тези на Балканите, в Ирак, Афганистан, Либия и др.

Отлични примери за сътрудничество представляват Асоциацията за бал-

тийско сътрудничество в отбраната, както и Вишеградската четворка. Съгласявайки се на общо снабвяване на войските в Афганистан, съюзниците платиха между 15% и 70% по-малко, отколкото ако бяха действали самостоятелно. В НАТО има държави с по-големи и по-малки ресурсни възможности. Държавите от първата категория придобиват основно ново въоръжение и могат да обмислят възможността да продават на разумни цени употребявано въоръжение – чрез програма, която аз наричам „модернизация чрез донорство“, на държави с по-малки ресурсни възможности, като по този начин първо ще намалим броя на различните видове военно оборудване в Алианса и ще осигурим пълна съвместимост на системите.

Специализацията е важна. Много страни в НАТО избраха да се специализират, т.е. съзнателно да изоставят някои военни способности, които други съюзници са готови да развият. В замяна специализиращите страни съсредоточават своите ресурси върху избрани умения, които предоставят на всички останали. Например балтийските страни осъзнаха, че за защита на своето въздушно пространство поне временно ще трябва да разчитат на изтребители на други държави, като в замяна инвестират в развиване на способностите в сухопътните си войски. Така предоставят процентно значително по-голям брой войници за мисията на НАТО в Афганистан. Такава специализация обаче изисква доверие между съюзниците и съседите, които обикновено са първите готови да се притекат на помощ при кризисна ситуация.

В Югоизточна Европа трябва да започнем да мислим и да действаме регионално, като специализираме и споделяме ресурси с другите държави – членки на Алианса. Пред Югоизточна Европа има ясна посока – към ЕС и НАТО. Добре е НАТО да започне да прилага „цели за способности“ към клъстери от държави в региона, а не към всяка държава поотделно. Логично и необходимо е например България, Румъния и Гърция да предприемат и изпълняват общи проекти. Министърът на отбраната и командирът на българските ВВС посочиха, че през последната година нашите изтребители са вдигани по тревога толкова пъти, колкото за двайсет години преди това. Същият проблем имат и нашите съседки Румъния и Турция. Заедно можем да бъдем по-ефективни в опазване на въздушното пространство.

В България се нуждаем от обстоен разчет на бюджетите и необходимите инвестиции в сухопътните, военновъздушните и военноморските сили, киберспособностите и разузнаването. Трябва да бъде намерен баланс между ефективността чрез коопериране със съседи и съюзници и специализация в рамките на българските възможности и способности. Нашата Войска винаги е била уважавана от нацията и от съюзниците ни. Уважавана е, защото народът ѝ се доверява, че е способна да отстоява интересите на нацията. Това е традиция, цел, мисия и аз благодаря на всички, които работят за нея.

Сътрудничеството и инвестициите в областта на отбраната могат да доведат до иновации, икономически растеж, работни места и оптимизиране на ресурси чрез споделяне с партньорите. Българската икономика има сериозни възможности и потенциал в информационните и комуникационните технологии, в биотехнологиите, машиностроенето, производството на храни, енергийната ефективност и диверсификацията, които са национална стратегическа цел и са част от предизвикателствата пред сигурността на всяка държава.

Уважаеми гами и господа,

Членството в НАТО е изпънен стратегически приоритет и акт на връщането ни в демократичния и свободен свят. Членството на България в Европейския съюз и НАТО са двата най-големи успеха в годините на прехода към изграждане на демократична и модерна държава на XXI век.

За съжаление, кризата в Украйна е факт и тя ни напомня, че сигурността не идва наготово и че все още е възможно в Европа да се преначертават граници, да избухнат конфликти, да се дестабилизира държави и да не се спазва върховенството на закона. Мислехме, че всички действат в една посока. Вярвахме, че всички имаме общ интерес, че той се базира на стремежа ни към мирно развитие и просперитет, а не на връщане към политики от минали векове. Последните събития потвърждават колко важно е истинското съюзничество, базирано на ценности. И тогава, и сега НАТО не означава само и единствено модернизация и отбрана. НАТО означава всички за един, че не можем да седим и да чакаме кой ще е следващият. Големият въпрос на 2013 г. беше „кой“, включително кой работи за дестабилизиране в Европа, кой разрушава устоите на върховенството на закона и международния правов ред, установен след Втората световна война.

За съжаление, както се видя през 2008 г. в Грузия и сега в Украйна, Русия е готова да използва нападателна военна сила за постигане на геополитически интереси. Операцията за анексиране на Крим бе очевидно внимателно планирана, с използване на пълния спектър от нападателни възможности – военна сила, дипломатически маневри, икономически обещания към населението, пропагандна война, информационна кампания, включително кибератаки по инфраструктурата на Украйна. Затова и украинската криза е момент на изпитание за Европа и за международния ред, изграждан от поколения.

Руско-украинската криза има краткосрочно и дългосрочно въздействие върху НАТО. В краткосрочен план са необходими мерки в подкрепа на държавите в непосредствена близост до региона. НАТО трябва да повиши своите способности да разпознава подобни развития в много ранна фаза, за да може да реагира.

В дългосрочна перспектива заедно ще изработим и приемем мерки и допълнителни гаранции за сигурността на партньорите. Срещата на високо равнище на НАТО през септември в Уелс може да се използва именно затова. Убеден съм, че в резултат на кризата в Украйна, ЕС ще ускори изграждането на общ енергиен пазар, чрез пълна свързаност на мрежите, а защо не в близко бъдеще цената на газа да се договаря за всички заедно, а не за всяка държава поотделно.

Трябва да направим своите анализи и да действаме, като засилим демократичните устои, надградим способностите си и намалим енергийната зависимост. Сигурен съм, че кризата в Украйна ще доведе до по-силна интеграция, свързаност и заздравяване на демократичните фундаменти в Югоизточна Европа, че ще ускори пътя на Европа и демократичния свят към нисковъглеродната зелена икономика и нов природосъобразен и устойчив начин на живот.

Благодаря за вниманието и желая успешна и спорна работа на всички!

Address by H.E. Thrasyvoulos Terry Stamatopoulos, Assistant Secretary General, Political Affairs and Security Policy Division, NATO

It is a true honour for me to be back in Sofia today on the occasion of Bulgaria's tenth anniversary of accession to NATO. As former Ambassador of Greece to Bulgaria, and having been personally involved in your country's accession process, I know very well the significance that your country attaches to NATO membership. It is, therefore, particularly gratifying to be here to celebrate this important milestone with you in my capacity as Assistant Secretary General for Political Affairs and Security Policy.

As you are certainly aware, alongside the so-called "big bang" enlargement that took place 10 years ago, this year we also mark enlargements that took place before (1999) and after (2009) it. Looking back, NATO's enlargement has been a resounding success.

By accepting new members, we have not only strengthened our community of values, but have contributed to erasing many of the old, and painful, dividing lines on our continent, bringing our goal of a Europe whole, free and at peace one major step closer to reality. We must not lose sight of this goal. This anniversary, and the marked success of Bulgaria's accession, should help keep us focused.

As a full-fledged member of the North Atlantic Alliance, Bulgaria enjoys a level of security that it could never attain alone. By sharing in our common burden of defence, you share in the ultimate security guarantee enshrined in Article 5 of the Washington Treaty.

Recent events have reemphasised the fact that new threats and challenges can appear often at short notice. Indeed, Russia's actions in Ukraine have challenged our vision of a Euro-Atlantic region that is whole, free and at peace. The day before yesterday, in Brussels, NATO Foreign Ministers agreed to a number of measures in response to the events in Ukraine, including: intensifying our cooperation with the country to strengthen Ukraine's ability to provide for its own security; deepening our cooperation with other partners in Eastern Europe; suspending all cooperation with Russia, while keeping only high-level political channels of communication open; and enhancing visible assurance. These measures are a clear expression of Alliance cohesion, and of the indivisibility of our security. Within the Alliance, Bulgaria can rest assured that when new threats and challenges arise, it would not be alone in dealing with them. But of course the strength of the Alliance, and the strength of our mutual security, is only as strong as the commitment of individual Allies, and Bulgaria's commitment has been highly appreciated.

You have been a steadfast contributor to our missions, in particular in Afghanistan and Kosovo. You have also made important contributions to NATO's capacity building efforts, through your work on developing the civil protection capabilities for the Kosovo security forces, on training the Afghan security forces and with your strong commitment to NATO's Building Integrity initiative. I should also mention the important work of the Crisis Management and Disaster Response Centre of Excellence located here in Sofia. I expect NATO to enhance its work in the capacity building realm in the years ahead, and

we will be calling upon your expertise.

Bulgaria, of course, has not been immune to the financial constraints that all Allies have had to contend with over the previous years. With fewer resources available for defence, we have to be more innovative in spending what we have. Your participation in NATO's multinational capability initiatives, such as Air Ground Surveillance and the Strategic Airlift Capability, demonstrate the "smart" approach to ensuring that the Alliance has the capabilities it needs to meet the challenges ahead.

Yet NATO is not only a military, but also a political organisation. Your contributions to our on-going security dialogue in Brussels have also been very welcome. No one should lose sight of the fact that since accession, Bulgaria has "a place at the table", consulting with its Allies and shaping decisions that have a direct effect on security both in this very region and beyond. For example, Bulgaria's persistent efforts to draw attention to security issues in the Black Sea region have greatly enriched the dialogue at NATO Headquarters. And events in Crimea have shown just how important this region is. Let me underline that we do appreciate the significant role Bulgaria plays in ensuring the overall security and stability in the wider Black Sea region, particularly in the face of the current crisis.

Your active engagement will be particularly important as we head towards our Summit in Wales this September. Against the backdrop of recent events and their implications for Euro-Atlantic security, we will have to take important decisions regarding what we call "Future NATO". Without pre-judging decisions, let me sketch out a few areas in which I believe we need to deliver at Wales, to make sure that Future NATO is a credible, reassuring – but also a truly forward-looking – proposition.

First, whether for collective defence or for future crisis response operations, we need a plan to fill critical capability gaps, for example in the areas of air-to-air refueling and Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance.

Second, we need to capitalize on what we learned in Afghanistan about working and operating together – as Allies and with partners. We must also regain skills and expertise in high-intensity operations. Through our Connected Forces Initiative, we have a plan to deliver the kind of training and exercises that can make this happen.

Third, partnerships. We need to focus on maintaining political dialogue and technical interoperability with key partners. In light of mounting Russian pressure, we should also reflect on what more we can do to support Ukraine and our Eastern European partners most vulnerable to it.

Fourth, we should develop a stronger role for NATO in helping fragile states to train and educate their security forces. By helping fragile countries to build defence capacity, we can project stability without having to project sizeable forces.

We should also aim to enhance cyber defence and to strengthen NATO's role in maritime security.

And, of course, we must maintain our focus on Afghanistan, which will still require the support of the international community for the foreseeable future. NATO remains committed to do its part, provided that the necessary conditions are in place.

And most importantly, the Wales Summit will also be about the transatlantic bond, about preserving this bond and further strengthening it.

Ladies and Gentlemen,

Over the past ten years, Bulgaria has established itself as a staunch and committed Ally. Your accession in 2004, along with six other states, has added to the strength

of our Alliance. NATO has benefited from the capabilities of all of the Allies, from your contributions to operations and exercises, and from your input into the processes of forging the consensus that lies at the heart of everything we do.

Now, as we chart the path ahead, I am confident that Bulgaria will continue to play its important part in ensuring that the Alliance remains capable, forward-looking and outward-looking in the years ahead.

With that, congratulations once again on your first decade of membership. Chestita Godishnina! *(FYI: happy anniversary in BG).*

Приветствие на Н. Пр. Симеон Сакскобургготски, министър-председател на Република България (2001-2005)

*Уважаеми 2-н президент,
уважаеми министри,
2-жо посланик,
2-н заместник генерален секретар,
уважаеми генерали, офицери, дами и господа,*

Както Вече чухме, а сигурно и вчера в дискусиите са споменати много от темите, които ни доведоха до днешното отбелязване или празнуване. Аз само бих искал да се спра на двете причини, които ме водиха лично като премиер през ония години, и то е, че, от една страна, дори тогава изглеждаше почти като една нереална мечта. Но, от друга страна, беше много важно да влезем в това, което наричам „първата рамка“ или „първия параметър“, в който България да се очертае като страна, която се старее да влезе в Атлантическия договор, и това, най-накрая, беше една политическа организация, както каза заместник генералният секретар, също така и отвъд океана, в смисъл със САЩ и Канада, а не само нещо чисто европейско. В този смисъл също трябва да подчертая колко изглеждаше трудно в момента и почти непостижимо да осъществим тази наша цел. Но благодарение на усилията не само на правителството, но и на много, бих казал, „двигатели“ като Соломон Паси, с „атлантическите“ му желаня отпреди много години, но и също от много дипломати и военни лица, които ни помогнаха. Виждам тук един от главните „мотори“ – посланик Любомир Иванов, на когото съм му много благодарен, защото тогава много ми улесни задачата. Но бих искал също да подчертая нещо друго, а то е, че никога няма да забравя огромната жертва на много наши доблестни офицери, чиято кариера беше прекратена, прекъсната именно за това България да може да влезе в НАТО и с това да постигне тази много важна цел в прехода, в новата ни ориентировка. Тази благодарност ще остане завинаги.

Всички знаем, че моментът беше много сложен, наблюдавах и отвсякъде и най-вече, бих казал, икономическите страни, защото те искаха да видят дали България напредва, за да бъде благонадеждна за определени инвестиции, и изобщо как еволюираме за дадената цел. Но тук е втората гледна точка, на която аз държах и която може би не бе разбрана от всички. И тя беше, че трябваше да преговаряме по спокоен начин, без да залитаме и с непремерен ентузиазъм да се хвърлим от единия край в другата крайност. Сиреч, като активни участници във Варшавския договор, и изведнъж да се втурнем в обратния лагер по непремерен начин. Това, естествено, не беше разбрано от много хора и дори доведе до крилати упречи, че съм под руско влияние и други подобни нелепости. За мене беше много важно да съхраним нашето дос-

тойнство и да покажем именно с постепенния подход, обсъждайки нещата и бидейки реалисти, истинските ни намерения и убеждения, като докажем, че сме партньори, че се превръщаме в съюзници, на които може да се разчита, а не които се водят само от опортюнизма в момента. Това бяха двете ми виждания и усещания, като преговаряхме, и днес може всички да се поздравим, че с общи усилия сме го постигнали. Предстоят и други изпитания, но смятам, че ако подходиме винаги с мярка и прагматичност, тъкмо това наше участие ще бъде все по-полезно и все по-отчетено от нашите колеги.

И сега не ми остава друго, освен да пожелая успешни дискусии, да благодаря за поканата, да поздравя още веднъж всички с „честит празник“!

Изказване на г-н Кристиан Вигенин, министър на Външните работи на Република България

Уважаеми господин президент,
уважаеми госпожа министри,
Ваши превъзходителства,
уважаеми гости,
дами и госпожа,

За мен е чест и удоволствие да се обърна към Вас на това изключително важно за страната ни събитие – 10 години от членството в НАТО.

Приемането на България за пълноправен член на Северноатлантическия съюз през 2004 г. е ключов момент от демократичния преход на страната и повод за национална гордост и самочувствие. През изминалите десет години България се доказва като надежден съюзник и се утвърди като активен участник в политическия диалог и операциите на Алианса. Постигнатите успехи са плод както на усилията на българската страна, така и на координацията с другите страни членки, тъй като само по този начин можем да отчетем националното и международното значение на това събитие.

В политически план членството на България в НАТО е потвърждение на логиката на европейската интеграция и въпрос за участие на страната в най-динамичния и фундаментален процес в областта на евро-атлантическата сигурност.

Във военностратегически план това членство се определя както от запазващия се потенциал на Съюза да гарантира сигурността на своите членове срещу традиционните заплахи, визирани в чл. 5 на Северноатлантическия договор, така и от способността му да реагира ефикасно срещу нововъзникващи заплахи и рискове.

Членството на страната ни в Северноатлантическия съюз беше стратегически избор, отговорил на предизвикателствата на времето, на комплексната геополитическа обстановка на Балканите и на разбирането, че никоя страна не е в състояние да се справи сама с ескалиращите рискове.

Пътят към НАТО премина през редица изпитания – от формиране на общественото мнение до извършване на реформи в редица области на обществено-политическия живот за достигане до стандартите на евро-атлантическата общност.

Повишаването на оперативната съвместимост на въоръжените сили бе ключов елемент на интеграцията на България в евро-атлантическите структури за сигурност. Изпълнението на Плана за действие за членство в НАТО чрез Националната годишна програма определи постигането на основните оперативни, логистични и административни стандарти на НАТО.

Засилването на регионалните сигурност и стабилност беше един от основните елементи на членството ни. България безусловно подкрепи инициативите за укрепване на мира и стабилността в района на Югоизточна Европа. Конкретен израз на тази политика бе приносът в създаването и функционирането на Многонационалните мирни сили за Югоизточна Европа.

Днес, отбелязвайки десетата годишнина от членството, страната ни

продължава да е ангажирана с политическия и оперативен дневен ред на Алианса. Оставаме посветени на изпълнението на основните задачи, произтичащи от новата Стратегическа концепция, както и на трансформацията на НАТО за намиране на „интелигентни“ и ефективни решения в колективната сигурност в условията на бюджетни ограничения.

Днешната конференция е ключова и по друга причина – вписва се в дискурса на НАТО за неговото бъдеще. Темата за бъдещето на НАТО ще бъде и една от темите на предстоящата среща на върха на НАТО в Уелс през септември т.г., която ще дефинира насоките на действие на Организацията в съответствие с актуалната архитектура на сигурността. Искрено се надявам този форум, организиран от Министерството на външните работи, Дипломатическия институт, Военната академия и Атлантическия клуб, да даде своя принос към интелектуалната дискусия за бъдещето на Съюза.

Днес НАТО е изправен пред нови предизвикателства, рискове и заплахи в динамично изменящата се среда за сигурност, изискващи различен, бърз и адекватен отговор и подход. Предизвикателствата пред сигурността стават все по-комплексни и обхващат както политическото, така и оперативното измерение. Регионална нестабилност, религиозен екстремизъм, кибератаки, въоръжаване на авторитарни режими с ядрени оръжия, както и потъпкване на човешките права са показателни в случая. В оперативен план трябва да се работи за гарантиране на енергийната сигурност, развиване способностите на Алианса, ангажиране с партньорите, защита на гражданското население от терористични атаки, предотвратяване разпространението на оръжия за масово унищожение и изработване на актуална научна програма по въпросите на мира и сигурността.

Справянето с новите предизвикателства пред сигурността трудно може да бъде обезпечено единствено с национални средства, което налага общ, съюзнически подход и постигане на съгласие относно ролята на НАТО в тази област. Съюзът може да има конкретен принос за справяне с новите заплахи чрез засилване на трансатлантическата връзка, политическия диалог, сътрудничеството и обмена на информация с партньорите по тези теми, на диалога с други международни организации (особено ЕС), с цел по-доброто взаимно разбиране и избягване на усилията.

Трансатлантическите отношения продължават да играят важна роля в агресирането на съвременните предизвикателства. Двете страни на Атлантика споделят трайни жизненоважни интереси и са изправени пред общи рискове и заплахи. Повече от 60 години след създаването си НАТО остава основен инструмент в съвместните усилия на Европа и Америка за гарантиране на свобода и намиране отговори на общите заплахи за сигурността.

Важността на трансатлантическата връзка обаче не може да се натоварва със свръхочаквания в усилията за изграждане на Алианс, подготвен да посрещне предизвикателствата на бъдещето. Стратегическият обхват на НАТО изисква да бъдем в състояние да поддържаме готовност и да градим способностите и стратегическата инфраструктура, необходими за изпълняване трите основни задачи на стратегическата концепция – колективна отбрана, управление на кризи и кооперативна сигурност.

През настоящата година НАТО ще приключи най-мащабната мисия в исто-

рията си – АЙСАФ – със сериозни последици за трансформацията си, както и за отбранителните планиране и политика. Това налага да се направи сериозна равностметка и да се извлекат поуците от над десетгодишната операция, с оглед на откриването на нова глава в развитието на партньорските отношения с Афганистан. В процес на планиране е друга мисия на НАТО в тази страна, за която е важно своевременното подписание на двустранно споразумение между САЩ и Афганистан (Bilateral Security Agreement) в областта на сигурността. Успехът на тази мисия ще зависи не само от степента на финансова подкрепа за афганските сили за сигурност, а и от приноса на партньорите.

През тази година ще има възможност да се направи текуща равностметка на състоянието на съюзническата отбрана след приемането на последната Стратегическа концепция на Алианса в Лисабон през 2010 г. и обединяването на съюзниците около отбранителните способности „Към Силите на НАТО 2020“ на срещата на върха в Чикаго през 2012 г. На базата на тази равностметка ще сме в състояние да идентифицираме приоритети и да набележим основни задачи в областта на отбранителното планиране и политиката за следващите години. Усилията за справяне с последиците от финансовата криза и нейното въздействие върху отбранителните бюджети продължават и придобиването на високотехнологично и скъпоструващо оборудване ще бъде главно предизвикателство за отделните страни. Единствено чрез съвместни усилия и многонационални решения те биха били в състояние да си позволят такива способности. Това е логиката, стояща зад инициативи като „Интелигентна отбрана“ и „Свързаност на силите“, които са в основата на развитието на „Сили на НАТО 2020“, представляващи модерни, добре оборудвани и обучени сили, в състояние да оперират помежду си и с партньори във всякаква среда.

Развитието на посочените по-горе инициативи е тясно свързано с въпроса за справедливото разпределяне на тежестите и отговорностите между съюзниците (burden-sharing). Многонационалните подходи ще бъдат от решаващо значение за постигане на нужния баланс и на максимален ефект от отбранителните разходи.

2014 година ще бъде повратна и за партньорствата. След приключването на АЙСАФ НАТО трябва да запази способността си да взаимодейства с партньорите в бъдещи операции, като се фокусира върху подготовката и ученията. Бъдещите действия ще бъдат свързани със засилване на оперативната съвместимост и диалога с партньорите и на сътрудничеството, особено с по-активните от тях. Оказването на подкрепа на партньорите за изграждане на капацитет в сектора на сигурност и подготовка (training) също ще бъде едно от направленията за работа. Положителен пример в това отношение е Либия и решението на НАТО да започне мисия за предоставяне на съвет за изграждане на институции в сектора на сигурността и отбраната.

В контекста на темата за партньорствата бих желал да спомена стратегическото партньорство на НАТО с ЕС. Европейският съвет от декември м.г. демонстрира високата степен на стратегическа визия, политическа воля и амбиция, необходими за повишаване ефективността, видимостта и влиянието на ОПСО, развиване на способностите и засилване на европейската отбранителна индустрия. Като действат в условията на допълняемост и избягване на дублиране на усилия, ЕС и НАТО се стремят към намиране на сполучлива формула

за засилване на отбранителните способности. Пример за това са инициативата „Обединяване и споделяне“ на ЕС и инициативата на НАТО „Интелигентна отбрана“. Двете инициативи спомагат за дългосрочното гарантиране на евро-атлантическата сигурност и изграждане на доверие и следва да бъдат поощрявани както на концептуално, така и на оперативно ниво.

Кризата в Украйна постави на изпитание стратегическото партньорство с Русия. Оттук нататък трябва да се търсят решения за намиране на правилния път, който да гарантира запазване на международния мир и сигурност и избягване на създаването на нови разделителни линии.

Бъдещето на НАТО и справянето с новите предизвикателства пред сигурността са неизменно свързани с политиката на „отворени врати“. Географската близост на Западните Балкани и вложените от страна на международната общност усилия правят региона особено важен за Алианса. България винаги е била убедена, че процесът на евро-атлантическа интеграция е в основата за постигане на дълготрайна сигурност, стабилност и просперитет в региона. С оглед на това, както и на географската близост, културно-историческите връзки и външнополитическите приоритети България има пряк интерес от евро-атлантическата интеграция на тези страни. Съзнанието за споделените рискове и заплахи на фона на описаните предизвикателства пред сигурността предопределят в не по-малка степен тази подкрепа.

Като страна – членка на НАТО и ЕС, знаем, че процесът на присъединяване към такива организации е дълъг и изпълнен с трудности. Затова подкрепата ни за евро-атлантическата интеграция на тези страни не е обект на краткосрочна политическа конюнктура, а на дългосрочен политически консенсус за мястото и ролята ни на Балканите.

Нека да припомним, че България е сред страните от НАТО, които най-активно подкрепят политиката на „отворени врати“ и присъединяването към НАТО на страни, споделящи евро-атлантическите ценности и готови да поемат произтичащите от членството отговорности. Целесъобразно е да се отчитат политическите аспекти на потенциалното членство, както и готовността на страните кандидатки да гарантират сигурността на Алианса.

Уважаеми дами и господа, благодаря за вниманието.

Пожелавам успех на конференцията!

Встъпителен доклад на г-н Анжел Найденов, министър на отбраната на Република България

Уважаеми дами и господа,

За мен е изключително удоволствие да Ви приветствам с добре дошли на тази конференция, посветена на бъдещето на най-мощния и надежден съюз за колективна отбрана в света днес – Организацията на Северноатлантическия договор. Още повече, че преди няколко дни, на 29 март, се навършиха десет години от присъединяването на България, Естония, Латвия, Литва, Словакия, Словения и Румъния към НАТО. Затова позволете ми да поздравя организаторите на този форум за подбора на актуална тематика, която предстои да разгледаме.

Присъединяването към Алианса беше не само безспорен успех на българската външна политика и политика за сигурност и отбрана. Нещо повече. беше от решаващо значение за постигането и на другия наш основен стратегически приоритет – членството в ЕС, което е факт вече повече от седем години. Защото перспективата за членство в НАТО бе мощен стимул за реформи. България реструктурира своите въоръжени сили и ги постави под демократичен контрол. Подобриха се отчетността пред обществеността и прозрачността. Укрепено беше върховенството на закона.

Присъединяването към НАТО беше нещо повече от рационален и прагматичен избор за възможно най-надеждно гарантиране на интересите ни в областта на външната политика, сигурността и отбраната. Това бе въпрос и на цивилизационен избор, продиктуван от нашата европейска идентичност и споделянето на евро-атлантическите ценности на свободата, демокрацията, правата на човека, върховенството на закона и пазарната икономика. В този смисъл членството в НАТО е и въпрос на идентичност.

Безспорно е, че преди десет години постигнахме успех, който ще определи бъдещото развитие на нашата държава за десетилетия напред. Трябва обаче да си дадем сметка, че присъединяването ни беше само спирка от дълъг път, по който предстои още много да вървим. Годишите преди присъединяването към НАТО бяха решаващи за започване на реална трансформация на системата за отбрана, така че тя да отговаря на новите реалности и в крайна сметка да заслужи доверието на обществото и българския данъкоплатец.

От историческа гледна точка десет години не са дълъг период. Въпреки това периодът беше белязан от значителни усилия на Министерството на отбраната, въоръжените сили и цялото българско общество. Годишите на членство бяха време на интензивна трансформация на системата за отбрана, която все още е в ход и ще продължи и занапред. През това време постигнахме немалко. Бяха извършени болезнени, но необходими реформи. Вече имаме напълно професионални въоръжени сили, като се повиши и тяхната оперативна съвместимост със силите на останалите съюзници от НАТО. Имаме функциониращо ин-

тегрирано Министерство на отбраната и трансформирани нива на командване и управление.

Цялостната интеграция на въоръжените сили приключи успешно в рамките на седем години (2004–2011). Декларираните формирания от въоръжените сили преминаха успешно процеса на сертификация, в съответствие с изискванията, демонстрирайки достатъчно висока степен на професионализъм и умения в операциите и ученията на НАТО.

Участието на въоръжените ни сили в операции на НАТО започна далече преди присъединяването ни. Още от 1997 г. страната участва в ръководени от НАТО операции на Балканите. Въоръжените ни сили участваха с почти 2000 души във военните операции в Босна и Херцеговина и Косово. От 2001 до 2004 г. транспортен самолет от българските ВВС Ан-26 изпълняваше интензивна летателна програма в интерес на операциите на НАТО в региона, изпълнявайки повече от 2000 полета с обща продължителност над 2800 часа. След присъединяването ни през 2004 г. над 10 000 български военнослужещи участваха в операции на НАТО, в които преобладаващо стана участието в Афганистан. Благодарение на това участие днес по-добре се познава генезисът на съвременните военни конфликти, с всички техни сложни ситуации, хора и култури, генерирайки способности за постигане целите на военните операции с най-малък риск и ресурси.

Членството на страната ни и на други съседни държави, както и политиката на „отворени врати“ към останалите държави от региона се отразява благоприятно върху регионалните въпроси на сигурността. Благодарение на него, както и на перспективата за европейска интеграция днес, независимо от наследените тежки проблеми на сигурността, особено в Западните Балкани, днес Югоизточна Европа става все по-сигурен и стабилен регион. Макар че са необходими още много усилия, които трябва да положим в това отношение.

Днес въоръжените ни сили използват нов набор от концептуални документи и ориентирани към бъдещето съюзни и национални доктрини и общи процедури. Въоръжените сили придобиха необходимия инструментариум за ефективно планиране и провеждане на операции, стандартизирана беше терминологията, уеднаквени бяха разбиранията и бе осигурено постигането на оперативна съвместимост със съюзниците.

Факт, който не бива да пренебрегваме, е, че членството в НАТО даде по-голяма увереност на инвеститорите. Това от своя страна доведе до повишена икономическа динамика и развитие в годините около приемането ни.

Днес с голяма доза увереност можем да твърдим, че членството в НАТО се радва на широка обществена подкрепа. Това личи убедително и от провежданите социологически проучвания сред различни категории от населението на България.

Независимо от положителното обаче трябва да си даваме сметка, че все още има много работа за вършене. На базата на равностметката от изминалото десетилетие в НАТО днес е времето да се запитаме какво ни предстои през следващите десет години. Какво трябва да ни донесе трансформацията през този период, така че когато отбелязваме двайсетгодишнината, да имаме повече основание за гордост и оптимизъм. Смяя да твърдя, че следващото десетилетие трябва да посветим на това да направим въоръжените ни сили още по-ефективни и готови да изпълняват поставените им задачи в национа-

лен и съюзен контекст. Това означава да продължим трансформацията с акцент върху повишаването на качеството на системата за отбрана, което предполага да работим за повишаване професионализма на българския военнослужещ, да продължим да подобряваме отбранителния мениджмънт, да изразходваме по-ефективно ресурсите, а не на последно място, да реализираме прекалено дълго отлаганата модернизация и технологичното обновяване на въоръжените сили. Нека не забравяме, че във фокуса на усилията ни през идните години трябва да остане повишаването на бойната подготовка и оперативната съвместимост. За целта трябва да използваме максимално потенциала на стратегическото ни партньорство със САЩ.

Като имам предвид темата на днешната конференция, ще насоча вниманието ви към въпроса за нарастващата важност на ефективното ни участие в НАТО и Общата политика за сигурност и отбрана на ЕС. Това участие обаче може да се реализира с надеждни отбранителни способности, които трябва да градим и развиваме. А за да разполагаме с тези способности, трябва да можем ефективно да трансформираме ресурсите в способности. Казано с други думи, всеки вложен лев в отбраната трябва да носи максимални способности. В този смисъл следва да осъзнаем, че бюджетът за отбрана има една основна функция – да гради отбранителни способности. Това е задача, която трябва да реализираме и с оглед на бъдещето.

В същото време не трябва да забравяме, че способности се изграждат с достатъчно инвестиции. Трайното намаляване на бюджета за отбрана, особено след 2009 г., се отразява крайно отрицателно върху усилията на Министерството на отбраната да осигури необходимите нови въоръжение и техника на българските въоръжени сили. Трябва да признаем, че освободени в резултат на болезнените реформи ресурси не бяха реинвестирани в така необходимата модернизация на армията и на практиката бяха пренасочвани към националния бюджет. В тригодишната бюджетна прогноза (2014–2016) със съжаление мога да констатирам, че бюджетът за отбрана отново е предвидено да намалява. Тази практика трябва да бъде преустановена. Още повече, че предизвикателствата пред сигурността остават динамични и трудно предсказуеми. Не можем да очакваме да имаме по-благоприятна среда за сигурност в обозримо бъдеще, която да намали натиска върху въоръжените сили.

Смея да прогнозирам, че през идните години, които ще бъдат време на нарастваща непредсказуемост на стратегическата среда, значението на НАТО като колективна система за отбрана за нас ще продължи да нараства. Още повече, че днес никоя нация не би могла да се справи сама с постигане целите на националната си сигурност. Новите заплахи и очакваният траен натиск върху отбранителните бюджети предопределят практическата невъзможност на държавите, особено на малките, да се справят самостоятелно с целия спектър на евентуални рискове и заплахи. Затова националната ни сигурност в още по-голяма степен ще зависи от гаранциите, които ни дава чл. 5 на Вашингтонския договор. Това предполага да бъдем още по-интегрирани и оперативни съвместими в НАТО и да сме готови да поемем своя дял от съюзните ангажменти когато и където е необходимо. Защото взаимната подкрепа, на която можем да разчитаме в рамките на НАТО и ЕС, е безпрецедентно висока и несравнимо по-голяма от тази, на която сме могли да разчитаме в миналото.

Споменах чл. 5 от Вашингтонския договор, но трябва да си дадем сметка и за нашите задължения по чл. 3 от него. За съжаление, констатираме, че усилията за непрекъснатото и ефективно развитие на собствените отбранителни способности, както е посочено там, засега изоставаат. Това следва да бъде преосмислено и променено през следващите години. Поради тази причина необходимостта от реализиране на поетапна, дългосрочна и ресурсно осигурена програма за модернизиране и технологично обновяване на българските въоръжени сили повече не може да търпи отлагане. Едно от крайно наложителните решения, които трябва да се вземат през тази година, е за придобиване на нов тип основен боен самолет за българските Военновъздушни сили. Те и занаят трябва да продължат да изпълняват националните задачи за защита и охрана на въздушното ни пространство в Интегрираната система за противовъздушна отбрана на НАТО.

В този контекст водещ приоритет на националната отбранителна политика е участието ни в многонационални проекти на НАТО и ЕС за изграждане и развиване на отбранителни способности. Този подход е без алтернатива поради финансовите ограничения и необходимостта от по-голяма ефикасност и ефективност на разходите за отбрана. В бъдеще нашето участие в инициативите „Интелигентната отбрана“ на НАТО и „Обединяване и споделяне“ на ЕС ще продължава да нараства както по обхват, така и по интензитет. Независимо че импулсът на инициативите бе даден от финансовата и икономическата криза, преодоляването на нейните последици не лишава от смисъл и съдържание тези проекти. Напротив, те ще придобиват все по-голяма практическа приложимост и значение. Държа обаче да отбележа, че многонационалните проекти не следва да се разглеждат като заместител на националните усилия. Още по-малко трябва да служат като оправдание за допълнително намаляване на разходите за отбрана.

В настоящите тежки условия въоръжените ни сили са изправени пред предизвикателството с наличните недостигащи ресурси ефективно да изпълняват както конституционните си задължения, така и съюзните ни ангажменти. Пред нас продължава да стои предизвикателството да намерим оптимален баланс между наличните ресурси и необходимите отбранителни способности. Започналият в началото на тази година Презлед на структурата на въоръжените сили цели да намери решение точно на този въпрос. Новите „Програма за развитие на въоръжените сили“, „План за развитие на въоръжените сили“ и финансово осигурена програма за тяхната модернизация, които ще последват като резултат от Презледа, ще бъдат от изключителна важност за бъдещето на българските въоръжени сили. Нещо повече, тези документи ще бъдат обвързани и с изпълнението на поетите от страната ни ангажменти по приетия пакет Цели за способности 2013 на НАТО. Особено внимание ще се обърне на изграждането на невоенни способности, използвани в рамките на ръководени от НАТО операции.

Дами и господа,

Организацията на Северноатлантическия договор днес е водещ и ключов фактор за гарантиране на международния мир и сигурност. Затова и нейната стратегическа роля остава значима и без алтернатива. Предизвикателството

обаче е каква следва да бъде тази роля след 10, 20 или дори 30 години. Рисковете и заплахите в света и занапред ще диктуват необходимостта от взаимната подкрепа и солидарност между съюзниците в НАТО в много по-голяма степен, отколкото когато и да било преди. Той трябва да съхрани облика си на организация, внушаваща респект и доверие, както и да действа, когато и където е необходимо, за защита на интересите на своите членове. Затова НАТО и занапред трябва да бъде в състояние да провежда пълния спектър от възложените му операции и мисии, а за целта е необходимо да разполага с достатъчно способности. Това зависи от приноса на страните членки. Ето защо занапред ще носим още по-голяма отговорност за сигурността както на нашите държави, така и за тази на всички съюзници. Ние не възприемаме нашата колективна отбрана и сигурност като на привилегия, полагаща се само на нас, а в ущърб на сигурността на други. Не гледаме обаче на своята сигурност като на даденост при наличието на съществуващи или нововъзникващи кризи и конфликти – Афганистан, Северна Африка, Западни Балкани, Крим и другаде. НАТО днес е също толкова загрижен и за сигурността на нашите партньори и ще продължи да ги подпомага и насърчава и занапред.

В заключение мога да кажа с гордост, че днес имаме самочувствието на надежден и активен съюзник. Въпреки трудностите България се стреми да допринесе максимално към общите усилия за посрещане на предизвикателствата пред колективната сигурност и отбрана, като споделя отговорностите и задълженията, произтичащи от членството. Ние ще продължим да даваме своя принос за укрепването на трансатлантическата връзка, както и за развитието на все по-тясно стратегическо партньорство между НАТО и ЕС.

Благодаря!

Address by H.E. Marcie B. Ries, Ambassador of the United States to Bulgaria

Mr. President, Ministers, distinguished guests.

It is a pleasure to be here with you today to celebrate the tenth anniversary of Bulgaria's membership in NATO. This anniversary gives us a chance to think about how far the Alliance and Bulgaria have come in the last decade, and how critical the Alliance remains to our security today.

When Bulgaria decided to pursue NATO membership, the goal was to provide for the country's security and its eventual full integration into the Euro-Atlantic community, as a modern democracy prepared to address the challenges of the 21st century. And Bulgaria is unquestionably stronger today being in NATO, and NATO is undoubtedly stronger to have Bulgaria as an Ally.

Together, we have addressed threats to our collective security over the last decade. Our troops have stood shoulder to shoulder in Iraq and Afghanistan. In Kosovo, we have worked together to bring stability and build a Europe that is truly at peace. In Libya, the Bulgarian Navy participated in NATO's Operation Unified Protector to prevent a massacre of the Libyan people. And in Afghanistan, Bulgarian forces continue to distinguish themselves as part of the NATO force helping to stabilize the country. On Saturday – thanks to the support of countries like Bulgaria – all Afghans will go to the polls to freely choose their new President. That is an accomplishment that we should all be proud of. While we are still working out the details of our presence in Afghanistan after 2014, I commend Bulgaria for stepping up and committing forces to the potential follow-on mission to advise the Afghan government. Bulgaria's contribution will help us secure the gains we have made on the ground.

While we look back proudly on our achievements over the last decade, this is also a moment to think hard about current challenges. Sadly, we live in a different world today than we did just a month ago. We thought the days of attempts to use force to change the borders of Europe were over. But we were wrong. Russia's military intervention in Ukraine demanded a response and the international community has responded. NATO has responded to the crisis through dialog, reassuring Allies, and consulting with partners in a non-escalatory, deliberate, and stabilizing way. Russia has an opportunity to resolve this crisis through diplomacy in a manner that respects the interests of the Ukrainian people. We will not discuss the future of Ukraine without involving Ukrainians. Only they have the right to determine the future of their country.

Looking forward to the next ten years, we must focus on strengthening the Alliance and ensuring that we are ready for the dangers that lie ahead.

We need to recommit ourselves to dedicating the resources necessary for our collective defense. The United States currently finance nearly three-quarters of NATO's military spending, up from 63 percent in 2001. We urge others, including Bulgaria, to consider what they can do to meet NATO's 21st century needs. The U.S. is committed to assisting Bulgaria to strengthen its capabilities as a NATO member. Bulgaria has undertaken very significant reforms over the last decade and a half to modernize its

military. Originally built for the Cold War in Europe, the Bulgarian military today is a leaner and smarter force capable of deploying around the world with NATO allies. Bulgaria should be proud of its achievements in this area. That said, the military needs the proper resources to successfully continue this transformation process. The militaries of our European Allies – Bulgaria included – must receive the resources they need to sustain capabilities for our collective defense.

While we work on military modernization, I also want to highlight efforts to improve the rule of law and good governance, because corruption is another way that the people's security can be affected. As Assistant Secretary Nuland mentioned earlier this week, corruption, oligarchic structures and less than full freedom of the media themselves, pose a challenge to our values and even to sovereignty. I talk regularly with civil society, political leaders, government officials and ordinary citizens on these issues and I am convinced that there is a substantial segment of the Bulgarian public who want to see progress on these critical issues. There is no doubt that full participation by citizens in political life and a strong civil society deepens and strengthens Bulgaria's role as a member of the Euro-Atlantic community.

Let me again congratulate Bulgaria on its tenth anniversary of NATO membership and also thank you again for what you do. You have achieved a lot over these ten years and we look forward to working together with you as friends, as partners, and as Allies in the decades to come.

Политиката на отворени Врати на НАТО – постижения, предизвикателства и перспективи

Д-р Петьо Петев,
директор на дирекция „НАТО и регионална сигурност“,
Министерство на Външните работи

*Ваши превъзходителства,
господа генерали, адмирали и офицери,
уважаеми гости,
дами и господа,*

Позволете в началото на изказването ми да изразя своето задоволство, че съм тук, сред вас, и участвам в този панел. За мен е голяма чест да говоря на този важен форум, посветен на десетата годишнина от членството на България в НАТО.

Тази годишнина е повод да направим равностметка на постигнатото досега и да погледнем напред. Нека започна с това, че членството ни в НАТО не е изолирано събитие, а част от процеса на разширяване на трансатлантическата зона на стабилност и сигурност, която е резултат от политиката на отворени врати на НАТО.

Именно тази политика, за която ще говоря днес пред вас, е процес, съпроводил НАТО още от създаването му и залегнал в чл. 10 на Вашингтонския договор, определящ го като ценностна общност, отворена към страни, споделящи демократичните ценности.

Политиката на отворени врати минава през различни етапи на фона на променящата се среда за сигурност от създаването на НАТО през 1949 г. Историческата ретроспекция показва, че от своеобразно въплъщение на Студената война Съюзът се превръща в символ на европейското и трансатлантическото сътрудничество. Още през 1952 г., само три години след създаването му, Гърция и Турция стават първите негови нови членове. Няколко години по-късно, през 1955 г., присъединяването на ФРГ отваря вратата към уникалния процес на помирението ѝ със „смъртния враг“ Франция, ускорявайки по този начин и започващия процес на европейска интеграция. Като политическа организация в началото на 80-те години НАТО поощрява и консолидацията на демократичния преход в Испания след франкисткия режим.

Краят на Студената война представлява и смяна на парадигмите за Алианса. Протезнатата ръка към бившия противник намира отражение и в политиката на разширяване на НАТО, като функция на визията за свободна, единна и мирна Европа.

През 1995 г. НАТО публикува анализ, показващ, че разширяването на му не е цел, а средство за постигане на стабилност и сигурност. Анализът дава

убедителни аргументи в полза на това, че с края на Студената война се създава уникална възможност за подобряване на сигурността в евро-атлантическото пространство и че приемането на нови членове ще допринесе за стабилност и сигурност чрез стимулиране и подкрепа на демократични реформи, култивиране на модели на сътрудничество, преговори и стигане до консенсус, както и до добросъседски отношения. Академичното изследване откроява и добавената стойност от разширяването на Съюза, изразяваща се в повишена степен на доверие между държавите, което ще се отрази благоприятно върху тенденцията към по-близка интеграция и координация между тях.

През 90-те години на миналия век НАТО развива и задълбочава контактите си с източноевропейските държави, приобщавайки голяма част от тях към общата рамка на сигурност чрез сътрудничество в евро-атлантическото пространство, реализирана в успешната инициатива „Партньорство за мир“ и във формата ЕАСП.

Присъединяването на Полша, Чехия и Унгария през 1999 г. е реализация на легитимните амбиции на тези страни и е събитие с историческо измерение. В не по-малка степен това важи и за присъединяването на България, Румъния, Словения, Литва, Латвия, Естония и Словакия през 2004 г.

Това присъединяване е логичен елемент от процеса на преодоляване на разделението от Студената война и победа на справедливостта над историята. То демонстрира по необратим начин правото на всяка европейска нация на самоопределение и самостоятелен избор. Чрез приемането им в Алианса тези страни са приобщени към най-амбициозния проект на САЩ и Европа в историята, заемайки място на масата, на която се решават ключовите въпроси за бъдещето на евро-атлантическото пространство. Не на последно място това е и доказателство за доверието, което НАТО има в тях по отношение на гарантирането на съюзническата сигурност, като то предполага и осъзнаване и поемане на отговорността, която носи със себе си членството в Съюза.

В същото време присъединяването на тези страни към Алианса разширява влиянието му, създавайки връзката между Западна и Югоизточна Европа, осигурявайки излаз на Черно море, формирайки интегрирана зона на стабилност и сигурност.

На срещата на НАТО в Букурещ през 2008 г. съюзниците предприемат редица стъпки по отношение на разширяването. Изхождайки от философията за инструменталния си характер, Алиансът отправя покани към следващи страни членки – Хърватия и Албания.

Разширяването е ключов момент в трансформацията и еволюцията на Съюза и трите му ключови задачи – колективна отбрана, управление на кризи и сигурност чрез сътрудничество.

Чрез активната си политика в НАТО новите страни членки се доказаха като надеждни съюзници, участвайки в мисии и операции като АЙСАФ, КЕЙФОР, военноморските операции и инициативите за свързаност на силите и интелигентна отбрана.

И ако политиката на отворени врати може да се разглежда като история на успеха, това не означава, че усилията трябва да спрат дотук. Точно обратното, успехът на Организацията предполага и високи очаквания, на които тя е длъжна да отговори.

Бих желал да обърна внимание, че анализът на политиката на отворени врати не трябва да е само предмет за историческа ретроспекция. В действителност той е фокусиран върху историята, но същевременно и с не по-малка сила е ориентиран към бъдещето.

За да бъде ефективен Алиансът, е необходимо да се инвестира в съвременни способности, отговарящи на новите предизвикателства пред сигурността. Отбранителното планиране на НАТО и свързаните с това Цели за способности са съществен елемент от справедливото разпределяне на отговорностите между съюзниците.

Международната среда на сигурност изисква капацитет и воля за справяне с предизвикателствата пред сигурността, включително по отношение на асиметричните притеснения, като тероризъм, киберзаплахи и разпространяване на оръжия за масово унищожение.

Позволете ми на фона на казаното дотук да направя кратък преглед на актуалната ситуация и на перспективите на разширяването. От интерес за България е разширяването на зоната за сигурност чрез приобщаване на партньорите от Западните Балкани и Грузия. България е сред активните привърженици на политиката на „отворени врати“ на НАТО. Подкрепата ни за евро-атлантическата интеграция на тези страни е дългосрочна. Стремешт им към приобщаване към Алианса е стимул за демократични реформи, етническа и религиозна толерантност, както и за поддържане на добросъседски отношения.

В резултат на публичната кампания, проведена в Черна гора, обществената подкрепа за присъединяването ѝ към НАТО нараства, като България вече официално е заявила подкрепата си за членството ѝ.

На базата на решенията от Букурещ през 2008 г. Македония има ясни параметри за получаване на покана за членство, които зависят от разрешаването на спора за името ѝ с Гърция. Поддържането на добросъседски отношения е съществена предпоставка в хода на процеса на евро-атлантическата ѝ интеграция.

Босна и Херцеговина провежда интензивен диалог с НАТО и наскоро взе решение да засили приноса си към АЙСАФ. Същевременно обаче следва да продължат усилията ѝ за консолидация на демокрацията. С последователната си политика на реформи Грузия се превърна в модел за демократично развитие в региона и отвъд него и заслужава задълбочаване на отношенията си с Алианса.

Разширяването на НАТО играе ролята на стабилизиращ фактор и мощен стимул на процесите на демократични реформи в страните кандидатки и е инвестиция в сигурността на Европа.

Искрено се надявам, че държавните и правителствените ръководители на страните – членки на НАТО, на срещата през септември т.г. в Уелс ще отправят ясен и еднозначен сигнал за съпричастността си към продължаването на политиката на отворени врати и бъдещото разширяване на Алианса.

Кризата в Украйна отново демонстрира важността на темата за разширяването. Както споменах, то е средство за постигане на сигурност и стабилност в евро-атлантическото пространство. Бих желал да обърна внимание, че подкрепяме страните кандидатки, демонстриращи политическа воля, дори да не отговарят напълно на оперативните критерии. Оттук стигаме и до нееднократно поставения въпрос за стратегическите и геополитическите импли-

каци на кризата в Украйна. Свидетели сме на ситуация, която има потенциала да възроди блоковото противопоставяне на Изтока и Запада от времето на Студената война. От решаването на конфликта в Украйна, която е важен стратегически партньор на НАТО, до голяма степен зависи и конфигурацията на политическите сили и бъдещето на Европа. Затова е изключително важно да запазим политическия подход и да не допускаме ескалация, без това да накърнява доверието в Алианса и да намалява притегателната сила на отстояваните от него ценности. Това важи с не по-малка сила и за „замразените конфликти“ в постсъветското пространство, размразяването и решаването на които може да стане единствено при спазване на демократичните ценности, около които е създаден Алиансът.

Нека да не забравяме, че безспорните успехи на разширяването показват, че то е пътят към постигането на крайната цел. И за да я постигнем, да съхраним сигурността в динамично променящия се непредвидим свят, трябва да надграждаме върху постигнатото.

Благодаря за вниманието!

The quest for a future enlargement of the Alliance

H.E. Dimosthenis Stoidis
Ambassador of the Hellenic Republic

It is a great honour to be participating at this exceptional event.

Today's conference takes place in the light of the meeting of NATO Ministers of Foreign Affairs in Brussels, 1-2/4/14.

On the occasion of the anniversary of three rounds of NATO's Enlargement and in particular the tenth anniversary of Bulgaria's accession to the Alliance, which was the fifth in the row, it is self-evident that the open door policy, as provided by art. 10 of the founding Treaty, and reiterated since at many NATO Summits, has been undoubtedly vindicated. Dynamism, diversity, multiculturalism, reconciliatory spirit, military robustness are some of the advantages that each new ally has added to the alliance and contributed substantially to its vitality and reinvigoration.

Acceding to NATO entails that newcomers commit themselves to democracy, to freedom, to rule of Law, to protect human rights, to sharing values of the Alliance, with emphasis to solidarity and mutual respect, seeking to consolidate and guarantee their security.

Aspirant countries are evaluated on their own merits, being judged on the basis of their individual progress in fulfilling the accession criteria, as provided by the NATO Enlargement Policy (1995), remembered also as "Perry Principles". These principles include the interoperability of forces, the respect of the sovereignty of others, the treatment of minorities and good neighbourly relations. It is abundantly clear that these are well established criteria leading to NATO membership.

This practice will necessarily be applied to the next enlargement process too, whenever it occurs. In principle, the Wales NATO Summit is not considered an enlargement Summit.

We believe that the anticipated Progress Reports should reflect the actual performance of the interested countries in their ability to adjust themselves to NATO standards and prerequisites, which means that in the light of the above, the level of their preparedness shall be duly appreciated.

As of today, we understand that there is still asymmetric approach of the four aspirant countries, which have built their gradual relationship with NATO, through the IPAP, the Intensified Dialogue, and the MAP schemes, on an individual basis and at different chronological order. In this respect, Allies will have to debate, to examine, to evaluate, to possibly converge their positions to a future NATO enlargement.

In our analysis, we necessitate to take into due consideration one geopolitical development which may justify a fresh look of the issue in question. One lecture considers that such developments may urge us to approach more decisively and hastily the NATO open door policy. Another may suggest that it is wiser to adopt a more attentive and prudent attitude so that the geopolitical environment becomes clearer, bearing in mind that our priority remains the security of the Euro-Atlantic space and of NATO member

states, as well as the implementation of NATO's relevant decisions.

It may be legitimate to seek to establish whether the Atlantic Alliance would really benefit from a precipitous and generalized interpretation of the existing framework of the enlargement criteria and prerequisites. Nevertheless, past experience has shown that NATO had chosen the appropriate timing to expand its membership on the basis of well-defined relevant documentation, concepts, policies, along with the consensual approach of its Allies on the expediency for further enlargement.

In practical terms, we concur that a positive, encouraging message is sent to the aspirant countries on the occasion of the accession anniversaries, reiterating the commitment for the Open Door policy and their future membership into the Alliance.

It is well understood though that the aspirants themselves are also prepared nationally to join eventually NATO. Domestic Public opinion, NGO's, public diplomacy, width of support of political forces, freedom of media, rule of Law, are some significant areas that need to be ensured. Regional cooperation and good neighbourly relations constitute also two essential components of the quest of the aspirant countries to join the Euro-Atlantic institutions, following relevant NATO decisions.

It is in fact the Bucharest Summit in 2008, whose valid decisions are regularly reminded by NATO's Secretary General, which define the framework of prerequisites whose fulfilment will allow the extension of an invitation to the specific aspirant country to start accession negotiations for future accession.

It has become clear that there is no shortcut to NATO membership. It is therefore evident that the Open Door policy is inclusive and receptive to future members who commit themselves, as all previous Allies, to peace, stability, cooperation, and the values and principles which are the foundation of our Euro-Atlantic community.

Разширяването на НАТО от политическа гледна точка

Н. Пр. Андраш Клейн, посланик на Унгария

Уважаеми дами и господа,

Преди Всичко искам да благодаря на организаторите, че ме поканиха днес тук. Това за мен е голяма чест. Ще се опитам да говоря на български. Преварително се извинявам за евентуалните грешки, които ще направя, но се надявам, че ще ме разберете.

Ще се спра предимно за политическите ефекти на евентуалното разширяване на НАТО. Мисля, че е важно да говорим за това, защото бих казал, че, за съжаление, все още съществува възможност да има втора среща на върха на НАТО, без да се взема решение за разширяването му. Споровете по този въпрос предстоят. Трябва да изтъкна, че унгарската дипломация и унгарското правителство подкрепят официално членството на Черна гора в НАТО. Ние подкрепяме и членството на Македония, ако отговаря на критериите, които ѝ бяха поставени в Букурещ, както и подкрепяме доближаването на Грузия към НАТО, а се надяваме, че ще можем да изпратим позитивно послание и към Босна и Херцеговина.

Преди Всичко и аз трябва да повторя това, което почти Всички казаха днес. Това е конференция, на която почти Всички сме горе-долу на едно и също мнение, но трябва да знаете, че това не се отнася само България, а и за Всички страни, които след промяната на системата влязоха в НАТО. За тях членството допринася за стабилизиране на политическата система и на прехода към демокрация. Също така трябва да повторя, че от друга гледна точка, въпреки нашите общи икономически и социални проблеми, които преживявахме и преживяваме след прехода, въпреки че военните ни разходи намаляха във Всички акции на НАТО през последните десетилетия новите страни – членки на НАТО, дадоха своя принос. Мисля, че тези два елемента трябва да ги повтаряме, защото до някаква степен и нашата история е отговор към Всички, които са по-скептични към бъдещото разширяване на Организацията. На така наречената среща на върха на НАТО един от важните политически въпроси, които трябва да решим, е дали ще има разширяване. Ако ми позволите, ще кажа какво мисли по този въпрос унгарската дипломация.

Според нас разширяване трябва да има, защото в сегашната геополитическа ситуация е важно организацията като НАТО да изпрати послание към целия свят, че още има капацитет да предприеме нови и важни инициативи. Второ, бих казал, че в този момент предимно става дума за Западните Балкани, към които също е важно да изпратим послание, че ако отговарят на известни критерии и ако желаят, имат възможност да се включват в интеграционен процес, който е важен и за самите тях. Мисля, че в България или пък в Унгария – страни, които са съседки на Западните Балкани, не трябва да повтаряме, че все още въпросът за сигурността на Западните Балкани не е приключил. Интересно е да се разгледа, гаречем, и разширяването на Черна гора. Ще говоря малко повече за тази държава, защото тук няма нейни представители, а за Грузия трябва да

се говори отделно.

Много често слушаме, че общественото мнение на Черна гора още не е настроено пронаатовски. От една страна, това вече не е толкова вярно, защото знаем, че подкрепата там за членство в НАТО нараства. Интересно е обаче кога нещо се използва като претекст и кога – като реалност, защото – нека да бъдем честни поне към себе си – много добре знаем, че правителството на Черна гора и международната общност с много малко усилия биха могли да засилят подкрепата на общественото мнение на страната за членството ѝ в НАТО. Много често слушаме и това, че влиянието на Русия в някои институции на Черна гора е прекалено силно. Мисля, че не бива да прекаляваме. Можем да си представим мащабите на институциите в Черна гора и мисля, че ако има реално такъв проблем, всички знаем, че той може много лесно и бързо да се реши. Говори се много за икономическо нашествие на Русия в Черна гора. Пак трябва да бъдем реалисти. Да, имаше случай на несполучлива приватизация в един сектор на страната, но ако става дума например за банковия или телекомуникационния сектор на Черна гора, най-големият инвеститор е Унгария. Не бива да прекаляваме с тези въпроси. Също така чуваме често, че все още има проблеми с демокрацията в Черна гора. Господин Петев малко по-внимателно се изказа по този въпрос. Аз ще се опитам да бъда малко по-провокативен. Нека да си зададем все пак въпроса, дали не се е случвало да приемем в НАТО по политически причини или след политическо решение страна, която е била по-слабо подготвена от Черна гора в това отношение?

Няма обаче и да отричам, че със сигурност има още какво да се направи в Черна гора, но точно историята на всички наши страни доказва, че е по-лесно справянето с определени проблеми, ако дадена страна е в една система, отколкото ако е извън нея. Дадох ви тези примери, защото мисля, че всички знаем какво ни очаква в бъдеще време, когато ще подготвяме срещата на върха на НАТО в Уелс и винаги трябва да внимаваме какво е претекст и какво – политическо решение.

Искам да завърша със следната мисъл. И на нас, като дипломати, ни се налага да изброяваме различни причини за това защо, да речем, един район от Западните Балкани все още има проблеми със сигурността или защо в страните от бившия Съветски съюз все още има проблеми със сигурността. Но трябва да си зададем и въпроса, дали това, което официално наричаме на английски език enlargement fatigue – не знам дали на български език е прието да се казва умора от разширяването, не се превръща все повече в един от факторите за дестабилизация на регионите, за които говорим.

Благодаря за вниманието и още веднъж благодаря за поканата!

The accession of Georgia to NATO

H.E. Zurab Beridze, Ambassador of Georgia

*Ladies and Gentlemen,
Excellencies,
Distinguished audience,*

As a newly appointed Ambassador to the Republic of Bulgaria, I would like to greet all of you and I hope I will have a chance to meet personally each of you for establishing our future cooperation. For me it is a great honor to participate at this Conference devoted to the 10th Anniversary of the accession of Bulgaria to NATO. It goes without saying that the experience of Bulgaria is of utmost importance for Georgia. We greatly appreciate your support in the process of Georgian Euro-Atlantic integration.

The year 2014 marks a number of important anniversaries for the Transatlantic Community. Along with NATO's 65th birthday we are also celebrating the anniversaries of several rounds of NATO enlargements. It has been 10 years since the so-called 'big bang' enlargement when 7 Eastern and Central European states joined the Alliance, reinforcing security and stability of the Euro-Atlantic area.

With the decision to enlarge and include the former adversaries, the dark chapter of Europe's history was closed and the door to a new era was opened. The Allies extended a hand of friendship to the aspirants to create a new Europe without dividing lines, whole, free and at peace. NATO's 'Open Door' policy has proved to be a real success story both for the new Allies and the Alliance as a whole. Enlargement had the stabilising effect in the region as the new members contribute significantly to collective security thus making NATO much stronger and reliable.

NATO has proved to be the most successful military alliance, based on shared democratic values and a joint commitment to collective security. The experience of enlargements attests that it is the 'Open Door' policy and the promise of the eventual membership that serves as a driving force for democratisation, fuels challenging reforms and leads to the increased security and stability in the Euro-Atlantic area.

Nowadays, the 'Open Door' policy is as relevant as ever for NATO aspirants and Georgia among them, as it is a promise that by satisfying all the necessary criteria our nations will become members.

Undoubtedly, enlargement is a political decision that is taken only by the Allies and no outside power can interfere. At the same time the 'Open Door' policy is about NATO's credibility. We firmly believe that the perspective of membership for all aspirant countries must be preserved, and NATO has to show once again that it is ready to respond to the justified ambitions of the aspirants.

Dear Colleagues,

Let me now turn to the topics of vital importance for my country. Similar to our host country and the other nations celebrating 10 years of their NATO membership, for Georgia European and Euro-Atlantic integration and the firm commitment to democratic transformation is a way to return to the family of European nations, with whom we share

history, culture and the values. Building on the previous achievements, in the past year and a half, Georgia made a significant progress that reinforces our claim for the Alliance membership.

The last two elections underlined Georgia's devotion to democracy and the rule of law. We carried out peaceful and orderly transfer of power and successfully managed the process of cohabitation between the old and new administrations. The upcoming in June local elections will be one more proof of our commitment to free and fair elections. It will be the first elections when, along the capital city, the mayors of big cities will be elected with the direct vote.

The Government of Georgia launched a new wave of reforms, including in the areas never tackled before, similar to the reform of the local government. Furthermore, the constitutional reform ensured the better checks and balances among the branches of the government significantly increasing the role of the Parliament. We also initiated a new phase of judicial reform, ensured the greater independence of courts, eliminated pressure on business and undertook concrete steps to improve protection of human rights.

By initiating the Association Agreement at the Eastern Partnership Summit in Vilnius we achieved progress in our integration into the European Union. Signature of the Framework Agreement on Georgia's participation in the EU-led crisis management operations, allows us to join our partners in the civilian and military missions. We are especially enthusiastic about this opportunity to once again demonstrate our firm commitment to the international security by contribution to the efforts to build peace and security worldwide.

As a provider, rather than just a consumer of security, Georgia demonstrates its readiness and commitment toward the principles and the shared values of the Euro-Atlantic community. As you know, with 1600 troops Georgia is the largest non-NATO troop contributing country to ISAF and we will stay in Afghanistan throughout the operation. We are committed to take part in a post-ISAF mission and we are ready to contribute to institution-building in Afghanistan, including through sharing our experience. Also, our units will be available for NATO Response Force already in 2015.

We believe that the time has come to advance Georgia's NATO integration process. We regard the 2014 NATO Summit as the right time to reflect on the country's progress by taking a next concrete step forward and providing Georgia with a clear membership tool by starting the Membership Action Plan (MAP). We stress on MAP, as Bucharest Summit decision stipulates that MAP is the next step for Georgia towards the NATO membership. By moving to this substantially new level, we are ready to patiently continue a gradual, step-by-step process of comprehensive reforms.

We understand well that after starting the MAP process, over the years Georgia will have to undergo lengthy reforms and measured transformation before we reach the standards and requirements of the membership. Granting MAP to Georgia will send a strong and clear signal that despite any external pressure, Georgia's NATO integration is irreversible.

Dear Colleagues,

Georgia has been trying to normalise relations with Russia and we have been consistent in our efforts to pursue the policy of constructive de-escalation, attempting to build confidence and exploring the areas of common interests in economic and humanitarian fields. At the same time, we have not compromised on such fundamental

principles as territorial integrity, sovereignty, and the foreign policy choice.

We undertook several constructive steps, including introduction of visa-free regime for Russian citizens, consent to Russia's accession to WTO, participation in the 2014 Sochi Olympic Games, etc. Also, the Prime Minister's special envoy for relations with Russia was appointed to set up direct talks with Moscow. However, we draw a clear line between the issues discussed at bilateral meetings and those addressed at the Geneva International Discussions, the only international format to deal with security and human rights issues in the occupied regions of Georgia.

Even though the bilateral talks with Russia resulted in opening of the Russian market for some Georgian products, Russia consolidates further its presence in the occupied territories and continues its provocative policy, violating the fundamental rights of the local population. The illegal installation of barb-wire fences along the occupation line in Tskhinvali and Abkhazia continues with renewed vigour. The total length of artificial barriers in both Abkhazia and Tskhinvali regions has already exceeded 50 km and caused serious humanitarian impact for hundreds of local families. Our response to these provocative actions is calm but firm, since avoiding escalation on the ground is essential for us.

The events unfolding in Ukraine exactly follow the pattern of the Russian aggression against Georgia that had disastrous consequences for my country, ending with the occupation of more than 20% of Georgia's territories. Regrettably, the international community still remains unable to bring Russia to comply with its obligations and according to August 2008 ceasefire agreement to withdraw troops from Georgia.

We are confident that the current crisis in Ukraine can be resolved only with the consolidated efforts of the international community, standing firm against another annexation attempt in Eastern Europe. It has to be clearly shown to Russia that forceful change of frontiers is unacceptable in the 21st century. As already mentioned by the NATO Secretary General, the crisis in Ukraine is a game-changer, undermining rules-based global order established with the end of the Second World War. On the centennial of the First World War, it is a weak-up call to all of us that if not prevented the processes unfolding now in Ukraine will change the entire system of European security architecture and will have catastrophic effects on the whole Euro-Atlantic area.

Hereby, I would like to reiterate Georgia's full support to sovereignty and territorial integrity of Ukraine within its internationally recognised borders and we regard the Autonomous Republic of Crimea as well as the city of Sevastopol as integral parts of Ukraine. Indisputably, we do not recognise illegitimate referendum conducted under pressure imposed by the Russian armed forces.

We are facing a challenging moment but it endows us with the critical opportunity to stop decisively Russia from the attempts to establish zones of exclusive influence. Acceleration of European and Euro-Atlantic integration process of Eastern European countries will be a most effective response to Russia's attempt to reanimate Soviet Union, in a form of Eurasian Union.

In conclusion, I would like to once again highlight Georgia's commitment to democracy and shared values of the Alliance. From the position of an aspirant nation we have already demonstrated that we are willing and able to contribute to security and stability of the Euro-Atlantic Area. The membership will open further opportunities for us to contribute even more into the regional security bringing additional resources and reinforcing Transatlantic security.

Let me also inform you that yesterday, NATO Foreign Ministers held a meeting with the Georgian Foreign Minister in the framework of NATO-Georgian Commission with a purpose to exchange views on Georgia's progress in implementing reforms and on developments in Georgia and in the region. NATO Allies stressed their firm support for Georgia's sovereignty and territorial integrity within its internationally recognised borders and highlighted the continued support for Georgia's Euro-Atlantic aspirations. The ministers also expressed recognition for Georgia's outstanding contribution to NATO operations and Euro-Atlantic security.

NATO Science and Technology: addressing the future of NATO

MajGen Albert Husniaux,
NATO Chief Scientist and Chairman
of NATO Science & Technology Board

Setting the scene

At the Carnegie Europe event in September 2013, the NATO Secretary General described a future NATO as ready, robust, and rebalanced. This is further echoed in the Secretary General's 2013 Annual Report where he states in the foreword that it is necessary that NATO maintains the momentum of its transformation to meet the demands of a fast moving security environment. From this it is clear that NATO cannot rest on its laurels, and must continue to transform with an emphasis on having a global perspective of security, with the right capabilities available at the right time, and a strong trans-Atlantic relationship with a strong Europe.

As recent events in the Ukraine have highlighted, a future NATO will have to be prepared for an unpredictable, continuously-evolving global security landscape. The future security context is not a constant or a foregone conclusion. In this respect, the considerable and varied challenges posed by increasing globalization are the most significant. As a result of the world becoming "smaller" and more interconnected, there is a greater blurring between security and defence. This blurring will continue to be exploited by adversaries and results in a greater variety of threats for which the Alliance must be prepared to address.

Globalization has also impacted the strategic context in a variety of other ways. A globally connected world means increased complexity due to the multitude of inter-relationships between various actors, events, and phenomena, making it even more challenging to fully grasp all of the potential influences on and consequences of strategic decisions.

Global connectivity also means that knowledge is created, disseminated, and used with increasing rapidity. This has resulted in an acceleration of scientific and technological progress; however, it also means that global proliferation of knowledge has to be expected as opposed to coming as a surprise. No longer can it be presumed that a potential adversary will have less access to knowledge than NATO.

Primarily through social media, there is now a stage for communities of like-interests to form and grow without geographic constraints or boundaries. This has amplified, and in some cases accelerated, shifts in societal values, as traditional geographic (i.e. national) borders increasingly lose their significance when compared to cultural and religious associations. This, in turn, reinforces the blur between security and defence, as well as increases instability situations in regions of the world.

NATO is coming out of a significant expeditionary operation in Afghanistan, although it is poised to remain engaged there after 2014 with a new NATO-led non-combat mission to train, advise and assist the Afghan security forces, provided the necessary

security agreements are signed and the required legal framework is in place. Over ten years of working together in this multinational environment has greatly increased the interoperability of the Alliance, however it has come at the expense of combat weary nations. Added to this is the aftermath of the global recession, the effects of which are still being felt years on, and many predict that there is little true relief in sight. In combination, these two factors mean a significant public pressure within NATO nations to invest in areas other than defence.

It is clear that the current and future security context is going to be a challenge for NATO. The fundamental question is how to ensure the Alliance can provide security into the future when the future is unknown and our financial resources are significantly constrained.

NATO into the Future

Clearly, NATO must continue to serve its purpose of ensuring freedom and security for its populations. This is the commitment of the Alliance. Even though NATO faces an increase in both the rate and type of potential change, the obligations to its populations remain unchanged. Therefore, in a constrained fiscal environment with an unpredictable future, the Alliance must be resourceful in how it approaches its capability development into the long term. The term that is frequently brought to the forefront of discussion is 'innovative'.

Often, in these situations, people will use Winston Churchill's (or Sir Ernest Rutherford's) quote concerning a lack of money and having to think. In this case, a better quote would perhaps be from the famous French author and aviator Antoine de Saint-Exupéry, "L'avenir n'est jamais que du présent à mettre en ordre. Tu n'as pas à le prévoir, mais à le permettre." Or in English, "As for the future, your task is not to foresee but to enable it." In order to enable NATO's future, to be ready, robust and rebalanced, the Alliance needs to address the capability challenges faced by NATO in the 21st century with innovative approaches. This means not only innovative ways of thinking, but innovative ways of doing.

Innovation has rapidly become a 'mot-du-jour'. It is touted by governments and industry as the solution to many problems, yet it is often poorly understood. The RAND Corporation has proposed "For a specific military, innovation is manifested by the development of new war fighting concepts and/or new means of integrating technology." and further that innovative success should be measured against military effectiveness. This concept focuses on how things are done, how things are used, and how things fit together for a common aim or objective. Innovation is not an end in itself, but rather now NATO must achieve its desired end state.

This definition is also in line with concepts described in NATO's defence planning process; specifically those of capability-based planning. Simply put, given an unpredictable future the Alliance should focus on identifying the capability requirements it needs to have in its toolkit and then on developing them. These capability requirements must be expressed in terms of the effect that should be delivered, unconstrained by how they might be implemented, as this is the best way to allow for innovative ideas in the development of solutions.

Innovation is not just about applying new technology to a challenge, it also is about finding new ways and approaches to use existing resources and equipment. It is about

looking at challenges from a variety and combination of perspectives, and it is in all of these areas that Science and Technology (S&T) plays a significant role.

NATO S&T: the engine for innovation

S&T is the engine for innovation. As history has demonstrated time and time again, S&T is a powerful catalyst for change. By definition, S&T is evidence-based, generating the repeatable advances necessary to give the opportunities for new ways of doing old things and of course, doing new things as well. Most often, the impact of S&T is thought of in technological terms. As an example, the use of global positioning systems has now become entrenched in modern society, ranging from personal navigation aids to enabling electronic banking transactions, and is but one example of how military S&T has been a catalyst for innovation in other areas.

But as a whole, S&T covers more than just technological advancement. Fields of science such as psychology and operational research and analysis offer significant contributions to improving the effectiveness of military operations and, as such, are also part of the overall formula for innovation.

What is NATO S&T? In the context of NATO, S&T is defined as the selective and rigorous generation and application of state-of-the-art, validated knowledge for defence and security purposes. The term is broadly inclusive of the physical, engineering, information, human, medical and social sciences. NATO Science and Technology comprises S&T activities that contribute to the generation and exploitation of scientific knowledge and technological innovation, addressing the short-, medium- and long-term horizon.

NATO S&T includes programmes and activities that Nations, NATO bodies and Partners elect to perform in the trusted NATO framework. This aspect of a trusted collaborative framework should not be underemphasized. One of the keys to innovation is the generation of new ideas, and an open trusted network facilitates the exchange of ideas and generates results that cannot be replicated in isolation.

NATO S&T serves the security and defence posture of the Nations and NATO, and supports the core tasks of the Alliance as set out in the Strategic Concept. It is instrumental in enabling state-of-the-art defence and security capabilities, assessing the security impact of emerging (technological) threats and serving public diplomacy by building bridges. Facilitating knowledge generation and exchange in a NATO collaborative context, thereby injecting military relevance, positions S&T as a critical “force multiplier” for the Alliance; influencing, enabling and leveraging S&T investments in Nations and NATO will achieve a higher quality and impact at a reduced cost. Further, it is the outcomes of these activities that power innovation within the Alliance.

NATO S&T has a diverse set of stakeholders including individuals as well as organisations that can affect NATO S&T activities, through guiding, funding or executing, for example; or that can be affected by its results, such as benefiting from their application or exploitation. Due to this diversity, the effectiveness and efficiency of NATO S&T depends critically upon close co-ordination, co-operation and collaboration between all stakeholders.

As defined in the NATO S&T Strategy, NATO S&T has three strategic objectives; to support capability development, foster consultation and partnership, and deliver knowledge, analysis and advice. To achieve this, NATO S&T must be attractive and inclusive, must strive for excellence, while remaining agile and responsive and able to deliver impact. The centre of gravity for NATO S&T is the NATO Science and Technology Organization (STO), whose board is responsible for the unified governance of NATO S&T.

The NATO Science & Technology Organization (STO)

In 2012, Defence Ministers decided to create the NATO STO with the aim of making S&T more visible and accessible, through the enhancement of impact and exploitation, and to increase synergies through better linking of multinational and common funded S&T, all the while maintaining the quality of services and products.

The STO is built on two important preceding bodies: the NATO Research & Technology Organization and the NATO Undersea Research Centre. The STO organisation not only brings together a legacy of co-operative S&T that dates back to Dr. von Kärman's instrumental support in founding the Advisory Group for Aerospace Research and Development (AGARD) in 1952, it also encompasses the NATO in-house maritime research facility. Furthermore, the NATO Chief Scientist and his supporting office were introduced and installed in NATO Headquarters.

At its core, the STO is a knowledge network that enables innovation. It does this through two primary business models; a customer-funded laboratory dedicated to maritime research (the Centre for Maritime Research and Experimentation (CMRE)) and an S&T collaborative framework that draws on a network of over 3500 research scientists with executive support provided by the STO Collaboration Support Office (CSO).

The CMRE carries out projects and experiments to deliver military relevant state-of-the-art scientific research and technology using in-house capabilities, infrastructure and personnel. The CMRE's portfolio includes ocean science, modeling and simulation, acoustics, communication, signal analysis and other disciplines. It also contributes new technologies for enabling access to unmanned systems that have the ability to sense, comprehend, predict, communicate, plan, make decisions and take appropriate actions to achieve mission goals. Further, the Centre also provides S&T-based enhancements to unmanned (autonomous intelligent) systems and integrated defence systems.

In the collaborative S&T business model, Nations and other stakeholders work together to deliver S&T results and to promote information exchange. On a yearly basis, approximately 3,500 scientists and engineers are active in a portfolio of more than 170 activities. In what is "smart defence avant la lettre" NATO S&T stakeholders use their own resources to generate the collaborative programme of work and then mutually focus their efforts on Nations' and NATO's priorities, together with NATO staff.

There are seven S&T content-driven collaborative committees in the STO encompassing a broad spectrum of scientific fields and designed to address every relevant military scientific and technological topic. Specifically, these committees are: Applied Vehicle Technology (AVT), Human Factors and Medicine (HFM), Information Systems and Technology (IST), Systems Concepts and Integration (SCI), System Analysis and Studies (SAS), Sensors and Electronics Technology (SET), and the NATO Modeling and Simulation Group (NMSG).

Although executed differently, at their core both business models serve to bring together scientists and technologists from NATO and Partner nations with the goal of delivering world-class S&T, driving innovation across the Alliance.

Examples of NATO S&T innovation

One of the challenges that the Alliance faces now, and will continue to face in the future, is how it conducts disaster and crisis response. Under a project entitled

“Social Media and Information Technology for Disaster and Crisis Response” NATO S&T is exploring innovative means of both actively and passively using this communication medium to improve NATO military capabilities in this area. Additionally, it is anticipated that the outcomes of this work may be applied to the broader challenge of crisis identification and understanding for entities such as the NATO Comprehensive Crisis and Operations Management Centre. As mentioned earlier, innovation does not only take the form of technological innovation; it also applies to concepts and methodologies. A good example of this, from a non-technological solution perspective, is the Disruptive Technology Assessment Game (DTAG) which was developed by the Allies as part of the NATO S&T collaborative programme of work. This innovative use of a game provides a structured framework for understanding and assessing the potential of novel technologies and concepts to disrupt military operations; in other words, innovation to support innovation. Not only did this work provide an assessment of new technologies, it has also provided the Alliance with a solid methodology for assessments of this nature into the future. As a last example, the use of automated systems in warfare has seen a dramatic rise, primarily because of fiscal and human cost implications. Unmanned systems are often less costly and significantly reduce the level of risk to Alliance personnel. In support of innovation in the area of autonomy, considered by some to be the Holy Grail of automation, the CMRE conducted the MANEX’13 sea trial, bringing together multiple state-of-the-art autonomous maritime vehicles running cutting-edge software and algorithms. This was the first NATO S&T demonstration of a fully robotic MCM mission, i.e., autonomous search of a mined area as far as target prosecution. Several unmanned systems with high resolution sensors, including an Autonomous Surface Vehicle (ASV) with a drone for target reacquisition and optical imagery, were demonstrated.

Looking towards the future, NATO S&T continues to ensure that the Alliance is positioned at the cutting edge of technology. Not only does NATO S&T focus on supporting the development of innovative solutions to current problems, it also reaches well into the future, advancing scientific knowledge in such areas as advanced platform design, human factors, and autonomous systems. In these areas, and more, the NATO S&T network is actively engaged in ensuring that the most current knowledge is generated and made available to the Alliance.

Conclusion

NATO S&T is the vector to deliver both strategic awareness of future challenges and the innovation that the Alliance needs, for looking forward and staying ahead. The close relationship between the STO and the other NATO S&T stakeholders, particularly the NATO military commands, means that the innovative ideas and concepts generated through S&T activities are both militarily credible and situated with a level of context. This is critical to fulfilling the ‘handshake relationship’ between S&T stakeholders; both the suppliers and the producers. As expressed by Dr. von Kärman, “Scientific results cannot be used efficiently by soldiers who have no understanding of them, and scientists cannot produce results useful for warfare without an understanding of the operations.”

As the engine for innovation, NATO S&T works side-by-side with those responsible for delivering on the Alliance’s commitment to ensure security and freedom for its populations. In the words of Gustave Le Bon, “Les hommes de pensée préparent les hommes d’action. Ils ne les remplacent pas” and NATO S&T is there to fulfill this role.

Reference

- 1.) J. Isaacson, C. Layne, and J. Arquilla, Predicting Military Innovation, RAND Corporation, 1999, http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/documented_briefings/2007/DB242.pdf
- 2.) The wheel, the steam engine, and the atom bomb are just three familiar examples of innovation changing society.
- 3.) A non-exhaustive list of NATO stakeholders (in alphabetical order) is presented in the NATO S&T Strategy: Allied Command Transformation (ACT), the Conference of National Armaments Directors (CNAD) and its subordinate structure (namely the Main Armaments Groups (MAGs) and the NATO Industrial Advisory Group (NIAG)), the Consultation, Command & Control Board (C3B) and its subordinate structure, the Military Committee (MC), the NATO Communications and Information Agency (NCIA), the NATO Science & Technology Organization (STO), the NATO Support Agency (NSPA), the Science for Peace and Security Programme (SPSP), and the supporting staff at NATO Headquarters.
- 4.) NATO Science & Technology Strategy, 17 January 2013
- 5.) Social Media and Information Technology for Disaster and Crisis Response (HFM-248), https://www.cso.nato.int/ACTIVITY_META.asp?ACT=4521
- 6.) Disruptive Technology Assessment Game: Extension and Applications (SAS-082), https://www.cso.nato.int/Activity_Meta.asp?ACT=1836
- 7.) In this context, game refers to a specific type of methodological approach to understanding a problem; an example of this is wargaming.
- 8.) CMRE-MR-2014-001 - MANEX'13: Summary and Preliminary Results, <https://www.cso.nato.int/Pubs/rdp.asp?RDP=CMRE-MR-2014-001>

Continuity and transformation in the Atlantic Alliance

Prof. Massimo De Leonardis, Vice President
UNESCO Military History Commission

After the Cold War the Atlantic Alliance underwent a deep transformation still in progress; however, a great degree of historical “continuity” also appears for at least two reasons: the “flexibility” of the original and never modified treaty, which allowed for the adaptation to the completely new strategic situation, and the fact that NATO embodies the transatlantic link between Europe and the United States, which remains an area of stability and a cornerstone of international relations.

Certainly the Atlantic Alliance enlarged and transformed also during the Cold War – first of all, becoming a full-fledged NATO between 1950 and 1952; then switching from the strategy of “massive retaliation” (1957) to that of “flexible response” (1967). During the Cold War, NATO was neither indifferent to ideology as traditional alliances, nor followed strict ideological guidelines, instead it adopted an “ethical realism”, able “to distinguish clearly between different grades of evil and to choose firmly between them”. Therefore, also authoritarian states like Portugal and Colonels’ Greece could belong to NATO. Of course after the Cold War the situation changed; full membership of NATO is now open only to democracies.

During the Cold War, the Soviet threat was the worst evil and there is no doubt that among the commitments listed in the preamble of the Atlantic Pact the last one, “to unite their efforts for collective defence and for the preservation of peace and security”, had absolute urgency and importance. Belgian socialist Prime Minister Paul-Henry Spaak, a future NATO Secretary General from 1957 to 1961, speaking on 29 September 1948 at the UNO General Assembly, addressed these words to the Soviet delegation: “Do you know which the basis of our policy is? It’s fear, fear of you, of your government, of your policy”. One of the best books by a protagonist of the negotiations for the Atlantic Pact, the Canadian Escott Reid, is appropriately titled *Time of Fear and Hope*. In 1978, the Italian Manlio Brosio, a former NATO Secretary General from 1964 to 1971, remarked that “to keep the Alliance working for a long time were enough the feeling of danger and the necessity of common defence”.

However, to obtain the Senate’s ratification, the Department of State presented a document with the significant title *Difference between the North Atlantic Treaty and Traditional Military Alliances*, while in July 1950 Acheson described the Atlantic Alliance as a novel approach to international affairs, which “has advanced international cooperation to maintain the peace, to advance human rights, to raise standards of living, and to promote respect for the principle of equal rights and self-determination of peoples”. To sum up, already in the first years the Americans stressed the potential universalism of the Atlantic Alliance.

Two important documents marked the political history of NATO during the Cold War: the report of the “three wise men” of 1956 and the “Harmel report” of 1967. Both documents had to take stock of NATO’s role in new phases of international politics,

in the first case the “first détente” after the death of Stalin, in the second the “big détente” after the Cuban crisis of 1962. In particular both documents dealt with the “out of area” problem, which at that time was a sort of taboo and after 1989 became a key issue in NATO transformation.

Just after returning to power in France, the “out of area” problem was strongly raised by General Charles de Gaulle’s memorandum of 17 September 1958 addressed to US President Dwight Eisenhower and British Prime Minister Harold Macmillan: “The world being as it is, one cannot consider as adapted to its purpose an organization such as NATO, which is limited to the security of the North Atlantic, as if what is happening, for example, in the Middle East or in Africa did not immediately and directly concern Europe”. Also Amintore Fanfani, many times Premier and Foreign Minister of Italy between 1958 and 1968, repeatedly invited to strengthen NATO political consultation “out of area”, in particular in the Mediterranean and Middle East; in his opinion, ignoring this issue could bring to “our Alliance’s gradual crumbling”.

The “Harmel report” besides “to deter aggression and other forms of pressure and to defend the territory of member countries if aggression should occur”, pointed out as NATO’s second function “to pursue the search for progress towards a more stable relationship in which the underlying political issues can be solved”, and reaffirmed that “the North Atlantic Treaty area cannot be treated in isolation from the rest of the world. Crises and conflicts arising outside the area may impair its security either directly or by affecting the global balance”. However “the Allies or such of them as wish to do so will also continue to consult on such problems without commitment and as the case may demand”. In parallel NATO Strategic Concept of 1st January 1968 noted: “The forces of certain NATO nations may need to retain the flexibility required to permit action to meet limited military situations outside the NATO area especially in peripheral areas. This flexibility should be harmonised with the requirement to protect NATO”.

After the Cold War, NATO had to act out of area in order to remain relevant. The two military operations of the 1990s, in Bosnia and Kosovo, settled the issue: the Alliance could undertake “non-art. 5 missions”, “out of area”, at the moment just beyond NATO borders. The later intervention in Afghanistan de facto pulled down any geographic limit to NATO operations.

In November 2009 NATO Secretary General Anders Fogh Rasmussen described how most people saw security during the Cold War: “NATO does war. The United Nations does peace. The European Union [or better the EEC] dishes out cash. The NGOs do their own thing. And none of them need the others, or need to cooperate together”. As we know, the EEC restricted its field of action to the economy, while now EU is also a collective defence organization, even if clearly subordinated to NATO.

The problem of the “burden sharing” remained largely insoluble during the Cold War, because on the one hand the US atomic arsenal made meaningless any effort of military rebalancing between Europeans and Americans, and on the other the defence of Western Europe was in any case in Washington’s own interest. Kissinger said: “for us the unity of Europe is what has always been; not an end in its own but the means to strengthen the West”. Today the USA are less interested in Europe, the EU looks unable to have a credible foreign and defence policy and new important actors challenge the supremacy of the West.

In 1962 Raymond Aron gave this synthetic description of Western Europe’s situation during the Cold War: “It is unprecedented that one of the centres of human civilization

should, so to speak, renounce its own protection". Has this situation changed after fifty years? Certainly it has changed from the economic point of view, because Aron described Western Europe as having a "great prosperity", a statement which today would appear rather optimistic. Moreover, the military gap between the United States and Europe was not reduced.

The end of the Cold War raised the question if Europe could be independent (or almost) in the field of defence. The 1990s saw the difficult quest of an institutional and operational framework able to combine this objective with NATO's revival. Washington struggled to curb the European projects and to guard the Atlantic Alliance's supremacy. Long discussions took place to decide if the Western European Union (the evolution of the Brussels pact) had to be EU's military arm or NATO's European pillar. At the turn of the century the decision was taken to dissolve the WEU and there was acceleration in building the European Security and Defence Policy. Just in the stormiest period of the transatlantic relations in 2003, NATO and EU developed an institutionalized collaboration.

The 2010 NATO Strategic Concept NSC mentions EU as "a unique and essential partner for NATO" and states that "NATO recognizes the importance of a stronger and more capable European defence". Actually, NATO has 28 members, EU has 28, and 22 countries belong to both organizations.

A commentator argues that "the United States and Europe are drifting apart because they no longer have compelling reasons for close strategic cooperation", all the more so since "Europeans question the faulty [American] judgment" and "Americans no longer feel strong attachment to their old [European] country". This is certainly true, but we should remember that also during the Cold War the transatlantic relations were sometimes stormy. In 1973 Portugal was the only NATO country to open its bases to the American aircrafts supporting Israel in the Yom Kippur war and US Secretary of State Henry Kissinger "remarked that he was beginning to draw melancholy conclusions about the cohesiveness of the alliance. It never cohered on anything except the one thing least likely to arise: a military attack on Western Europe". The Soviet threat which kept together the Alliance no longer exists, but even if Europe and the United States no longer share the same strategic interests as during the Cold War, they still remain much closer to each other than to any other geopolitical area of the World.

The recent crisis about Ukraine raises a number of issues about NATO and about the attitude of the West towards Russia. Many observers contested the wisdom of pushing further east the border between the West and Russia and particularly of trying to enlist states like Ukraine and Georgia into NATO and EU. Territorial integrity of the States and peoples' self-determination are conflicting principles and as most international problems this cannot be solved invoking international and constitutional right since violations of these were committed by both sides.

I do not want to express an opinion on the Ukrainian issue but simply, as historian, recall two points. After a war, the Cold War making no exception, a lasting peace requires taking into account the basic interests of the defeated; this was done in Vienna in 1814 and not in Paris in 1919, with the consequences we all know. Secondly, it would be improper to describe the tension with Russia as a new Cold War. At that time the Soviet threat included two aspects: the aggressive attitude of the Soviet Union and the challenge of the International Communist movements. This second aspect no longer exists.

The first aspect remains and from the military point of view NATO should stress more its traditional task, the defence of the member states' territory according to art. 5, while

all its major operations after the Cold War (Bosnia-Herzegovina, Kosovo, Afghanistan, and Libya) were based on art. 4. The two missions are not conflicting among themselves: modern and deployable forces can perform both operations. In any case NATO members should take seriously their engagements. In 2006 NATO members pledged to spend for defence 2% of their Gross National Product. However, in 2012 only 4 states over 28 – Estonia, Greece, United Kingdom and United States – kept this promise; in 2007, they were five, the fifth being Bulgaria. Globally in 2011 European NATO members spent for defence 1.6% of their Gross National Product (it was 2.17% in 1996), compared to 4.8% of the United States; Canada spent 1.4%.

Deterrence has its cost. The motto of SHAPE, chosen by its first Commander, General Eisenhower, is *Vigilia Pretium Libertatis* (Vigilance is the price of freedom).

Reference

- 1.) J. C. Hulsman-A. Lieven, *The Ethics of Realism*, in *The National Interest*, Summer 2005, p. 42.
- 2.) Quoted in C. Delmas, *L'O.T.A.N.*, Paris 1965, p. 9.
- 3.) M. Brosio, *Introduzione a Aa. Vv., Trent'anni di Alleanza Atlantica*, Roma 1979, p. VII.
- 4.) H. Kissinger, *Diplomacy*, New York-London 1994, p. 460.
- 5.) *Foreign Relations of the United States-Diplomatic Papers, 1958-1960*, vol. VII, Part 2, Western Europe, Washington 1993, pp. 82-3.
- 6.) Archivio Fanfani, Senato della Repubblica, Roma, Sez. 1, Serie 5, Busta 37, Fasc. 1.
- 7.) *The Future Tasks of the Alliance*, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_26700.htm.
- 8.) *Overall Strategic Concept for the Defense of the North Atlantic Treaty Organisation Area, 22.9.1967*, in G. W. Pedlow, *NATO Strategy Documents 1949-1969*, Bruxelles, 1997, p. 366, also at <http://www.nato.int/docu/stratdoc/eng/a680116a.pdf>.
- 9.) http://www.nato.int/cps/en/SID-A4945685-24987B42/natolive/opinions_59235.htm?selectedLocale=en. Actually NATO prevented war. During the Cold War, NATO was never called into action, remaining «vigilant and prepared» (http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_52060.htm).
- 10.) My translation from the French in P. Me'landri, *Les Etats-Unis face à l'unification de L'Europe 1945-1954*, Paris 1980, p. 490.
- 11.) R. Aron, *Peace & War: A Theory of International Relations*, New Brunswick, N.J., p. 497.
- 12.) *Active Engagement, Modern Defence. Strategic Concept for the Defence and Security of the Members of the North Atlantic Treaty Organisation adopted by Heads of State and Government in Lisbon*, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68580.htm.
- 13.) S. Walt, *The United States and Europe: Quo Vadis?*, *Trasworld* (20.8.2012), <http://www.transworld-fp7.eu/?p=652>.
- 14.) Cromer [British ambassador to Washington] to FCO, *Ceasefires in ME War*, 25.10.1973, *The National Archives-London*, FCO 93/295.

Към по-силна трансатлантическа връзка

Н. Пр. Иван Найденов,
постоянен представител
на Република България в НАТО

Отбелязваме десетгодишнината от членството на България в НАТО в повратна за него година. В края на 2014 г. ще сме приключили най-мащабната и продължителна операция в историята на Организацията, в която участваха най-много партньори. В същото време сме изправени пред бързо изменяща се обстановка на сигурност в Европа и в нейната периферия. Поставени сме в нова реалност, при която правният и фактическият мир, в който светът живееше след края на Студената война, вече не е същият. Затова главният въпрос, който стои сега пред Съюза и на който следва да дадем отговор на срещата на върха през септември в Уелс, е какво ще е бъдещето на НАТО. Готови ли сме за новите предизвикателства, различни от тези след падането на Берлинската стена? Адекватен ли е Алиансът на новата геополитическа ситуация?

Единственият начин да се отговори на тези въпроси и предизвикателства е още по-голямото единство между Европа и Северна Америка, още повече солидарност и решимост.

В Стратегическата концепция от Лисабон (2010 г.) държавните и правителствените ръководители на Алианса потвърдиха неделимостта на сигурността на държавите от двете страни на Атлантика и обявиха готовността си да я защитават с общи усилия, на основата на солидарност и справедливо разпределяне на отговорностите. Тази готовност беше заявена отново на срещата на върха в Чикаго през 2012 г., като бе изтъкнато, че НАТО остава трансатлантическата рамка за силна колективна отбрана и главен форум за консултации и вземане на решения от съюзниците в областта на сигурността.

И днес силната трансатлантическа връзка остава фундамент на нашата сигурност и на начина ни на живот, основан на ценностите, залегнали във Вашингтонския договор: свобода, демокрация, индивидуални права и върховенство на закона. Всички съюзници споделят тези основни ценности, но не можем да смятаме, че те са ни гарантирани веднъж завинаги. Трябва да сме готови да ги защитим. Предизвикателствата пред Съюза се промениха и ще продължат да се променят. НАТО се промени и ще продължи да се променя. Но тези ценности и връзките на приятелство и солидарност остават. Срещата на върха в Уелс ще даде възможност да демонстрираме тази силна връзка между Европа и Северна Америка, която е основата на нашата споделена сигурност.

Символично е, че през 2014 г., наред с многото годишнини на съюзници и партньори – 15, 10 и 5 години от трите последни вълни на разширяване, 20 години от „Партньорство за мир“ и Средиземноморския диалог и 10 години от Истанбулската инициатива за сътрудничество, отбелязваме и 65-ата годишнина от създаването на НАТО. За тези 65 години съюзниците показаха ангажира-

ността със сигурността си и със запазването на световния мир и системата за сигурност, която е в основата на Алианса.

Естествено е НАТО да не може да даде отговор на всяка криза. Но той е гаранция за сигурност, на която всеки съюзник може да разчита. Винаги, когато някой съюзник се почувства застрашен, Алиансът е готов да му предложи бърза и ефикасна подкрепа. Така, както подкрепи САЩ след терористичните атаки на 11 септември 2001 г., когато за първи път в своята история задейства чл. 5 от Вашингтонския договор, разположи ракети „Пейтриът“ по турско-сирийската граница за засилване на противовъздушната отбрана на Турция пред заплахата от сирийския конфликт, проведе консултации по чл. 4 – по искане на съюзник във връзка с украинската криза, и изпрати допълнителни самолети за охрана на въздушното пространство на балтийските държави, както и самолети за ранно предупреждение АУАКС над Полша и Румъния.

Колективната отбрана и възпирането са най-голямата отговорност на НАТО. И винаги ще бъде трансатлантическа задача, защото сигурността на Европа и на Северна Америка е неделима.

Ясно е, че сигурността има цена, но тя е неизмеримо по-ниска от цената, която може да се наложи да платим при липсата на сигурност. Затова е важно Европа и Северна Америка да поемат своята част от отговорността в двупосочния процес, какъвто е общата отбрана.

Последните събития в Украйна потвърдиха, че цената за „затварянето“ на Европа поради икономически причини може да се окаже много по-непопулярна, отколкото цената за споделянето на тежестта за общата сигурност. Те демонстрираха също значението на НАТО като мултипликатор на сигурност и важността на трансатлантическата връзка.

Това, което САЩ очакват от европейските съюзници в НАТО, е силен принос за общата отбрана, за да бъде постигнато по-справедливо разпределение на тежестите и отговорностите.

В условията на икономическа криза се засили дисбалансът в разходите за отбрана на съюзниците от двете страни на Атлантика. Докато през 2007 г. (референтната година преди кризата) разходите за отбрана на САЩ са 68% от общите отбранителни разходи на страните – членки на НАТО, през 2013 г. те вече са 73%. През 2013 г. едва три страни са постигнали целта от 2% от БВП за отбрана, а през 2007 г. тази цел е изпълнена от пет страни. Що се отнася до капиталовите разходи, повечето съюзници не са изпълнили поставената цел за 20% от Военния бюджет.

Споделянето на отговорностите не се изчерпва само с процента от БВП, който страните членки отделят за отбрана. Предоставянето на сили и способности за мисиите и операциите, водени от НАТО, е най-убедителната демонстрация на солидарност в Алианса.

Европейските страни дават значителен принос чрез участието си в операциите на НАТО в Афганистан, Средиземно море и Индийския океан. Те играят водеща роля в операцията в Либия и в Косово. Допринасят съществено за Силите за отговор на НАТО, както и за охраната на въздушното пространство на балтийските държави и Исландия.

По-справедливото разпределение на отговорностите следва да отчита не само финансовите измерения, но и да е насочено към развиване на недостигащи-

те способности. Операцията на НАТО в Либия показва силата му, но и недостига у европейските съюзници на някои способности, като самолети за зареждане във въздуха, боеприпаси с прецизно насочване, системи за разузнаване и наблюдение.

Необходимостта от съществен европейски принос в областта на сигурността и отбраната е заявена на първия Европейски съвет по тези теми през декември 2013 г. Там е потвърдено, че ЕС и НАТО са изправени пред общи проблеми в областта на сигурността и че двете организации ще си сътрудничат тясно. Пример за това взаимодействие е многонационалното сътрудничество в рамките на „Интелигентна отбрана“ на НАТО и „Обединяване и споделяне“ на ЕС – две инициативи, които взаимно се допълват и подсилват, като решенията за придобиване на конкретни европейски способности до голяма степен покриват недостига на способности в НАТО.

„Интелигентна отбрана“ показва и как с по-малко средства може да бъде постигната по-голяма сигурност. Това означава да разработваме, придобиваме и поддържаме военни способности заедно в рамките на многостранни проекти. Този нов дух на солидарност и сътрудничество в НАТО отново извежда на преден план значението на силната трансатлантическа връзка. Единствено като работим заедно, можем да бъдем ефективни и да постигнем нужните резултати.

Освен за засилване на колективната отбрана изпълнението на многонационални проекти спомага за развитието на промишлеността на страните членки, създава работни места. Инвестициите в отбраната, включително в България, са инвестиции в най-високотехнологичната индустрия, с голяма стойност не само за отбранителната промишленост, но и за гражданските отрасли. развитието на общи многонационални проекти в рамките на инициатива „Интелигентна отбрана“ и на механизмите, които НАТО дава за взаимно гарантиране на качеството, разкрива възможности и пред нашите компании да се превърнат в търсени партньори за коопериране за съвместни производства и за излизане на трети пазари.

За Европа трансатлантическата връзка е гаранция за продължаващия ангажимент на САЩ към европейската сигурност, включително за колективна отбрана. Политическата динамика през последните седмици разсея появилото се усещане за „разделяне“ между Европа и САЩ след американското преориентиране към Азиатско-тихоокеанския регион. Съединените щати показаха, че остават силно ангажирани със сигурността на Европа: както чрез значими политически жестове на солидарност – неотдавнашната обиколка на президента Обама в Европа, по време на която той се среща и с генералния секретар на НАТО, предшествана от посещението на вицепрезидента Байдън в Полша и Балтийските страни, така и с конкретни мерки за потвърждаване на гаранциите за сигурността на съюзниците – съвместни учения, засилване охраната на въздушното пространство на Полша, балтийските държави и др.

Изграждането на противоракетната отбрана на НАТО е пример за силната ангажираност на съюзниците да защитават с общи усилия територията и населението на своите страни. Безспорно САЩ на този етап играят водеща роля в изграждането на тази способност. Като важна част от системата за противоракетна отбрана на НАТО неотдавна в испанската военноморска база Рота бе разположен американският кораб „Доналд Кук“, който скоро ще бъде последван от още три.

Трансатлантическата връзка се манифестира не само в областта на колективната отбрана. Общите ни ценности следва да бъдат допълнени и с трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции. Преговорите и подписването на Трансатлантическото партньорство за търговия и инвестиции ще укрепят фундамента на класическото разбиране за трансатлантическа връзка.

Уважаеми колеги,

Събитията в Украйна, засягащи сигурността в Европа и в света, наложиха промяна в дневния ред на НАТО. Дискусията за стратегическите последици от кризата ще продължи и след срещата на върха в Уелс, която ще даде възможност да направим нов прочит на трансатлантическата връзка, като един от очакваните резултати от срещата е декларация на държавните и правителствените ръководители по този въпрос. Няма съмнение, че срещата на върха в Уелс ще затвърди фундаменталното значение на трансатлантическата връзка за общата ни сигурност в новите условия.

Writing NATO's next chapter: the view from Norway

H.E. Guro Katharina Vikør,
Ambassador of the Kingdom of Norway

Ladies and Gentlemen,

Today I would like to present my reflections on the trans-Atlantic sharing of responsibility within NATO. I will make the case today that Europe needs to take an increased responsibility both politically and financially.

But, before I start I would like to share some reassuring words with you regarding the appointment of our previous prime minister as the next Secretary General of NATO. I can assure those of you that do not know Mr. Stoltenberg that he is a very competent, stern and very good diplomatic leader. I can enthusiastically advocate that he is the right man behind the rudder and when challenges arise he will use his long experience through which he has developed a good head and a warm heart. I am also certain he will bring the trans-Atlantic family closer together through his engaging leadership.

However, the purpose for us being here today is to commemorate the occasion of Bulgaria's 10th anniversary as part of the trans-Atlantic family. Even though Bulgaria's history as a NATO member does not span half a century back into the past you have already shown commitment to this family, most noteworthy by participating in Operation Enduring Freedom. I am therefore sure that we have a longer conjoint future ahead of us. It is, however, important to abstain from being lulled into an illusion that this future is predetermined. We have to define it, frame it, and build it – together. So I will make the case here today for a continued strong trans-Atlantic relationship with NATO at its core, that will result in European security and stability on the international stage, and I can assure you that Norway pledges to make every effort in order to make the best possible contributions to such a shared future with Bulgaria, and the other NATO states.

I will therefore like to share some of our views on the trans-Atlantic family, and how we can preserve our security on the international stage. First of all, an increasing number of people are asking: 'Does the transatlantic relationship still matter?' My answer is a loud and emphatic "yes". Let me explain why.

We live in a highly volatile world. On the one hand globalization and technological developments have raised the standard of living for a large portion of the world's population. The world today presents more opportunities for economic freedom than ever, and it seems that there is some validity to Immanuel Kant's preaching of interdependence in his perpetual peace theory after all. On the other hand threats to our security are not disappearing altogether. Indeed, threats are increasing in number and complexity.

We have lived now for a while with the growing threat of terrorism and other asymmetric challenges. I now see a growing risk of symmetric challenges as well. New powers are rising, old are reemerging, the global power system is shifting. This could and should be managed without military conflict, but history has taught us many hard lessons. We cannot ignore that we seem to be entering a period of potential rivalry among

increasingly capable major powers.

I see the trans-Atlantic relationship as a source of stability in a world that sometimes can seem adrift. It provides not only regional, but also contributes to global stability. The need for a trans-Atlantic security partnership – based on common values, norms, and principles – is as great as ever.

The trans-Atlantic partnership as it exists today would not have been possible had it not been institutionalized through NATO. NATO's value as a political alliance should not be underestimated. Multilateral work is often hard and at times frustrating. But over time, NATO facilitates political cohesion by forming common approaches and building military capability. What makes NATO truly unique – and sets it apart from all other alliances and organizations – is the combination of its integrated military structures and its permanent political decision-making mechanisms. No other organization has this combination of common defense planning, a common command structure, and a North Atlantic Council that is able to make political decisions on a 24/7 basis. This makes it the only multinational entity which can carry out high-intensity operations on short notice. This capability must be maintained.

So for Norway, the value of the trans-Atlantic partnership – and NATO as its institutional manifestation – is beyond doubt. However, we are faced with numerous challenges.

As the world changes, so does the trans-Atlantic relationship. The debate on NATO and on the trans-Atlantic relationship, seen from Europe, tends to be about fear of US abandonment. In the future, the U.S. presence in Europe will be different in nature than it is today. But we Europeans must trust that the U.S. will still retain a robust presence in Europe.

However, it is important that the debate not only focuses on how and at what level the U.S. engages in Europe. We need to take a hard look at burden-sharing, and all of Europe needs to contribute our share to our joint security. The situation today – where the U.S. shoulders more than 70% of NATO's defense expenditure – is simply not sustainable. It is indeed undermining the very core of the trans-Atlantic relationship.

The U.S. is also faced with significant economic challenges of its own, along with a demanding domestic political situation. The new generation of U.S. policy-makers does not necessarily have the same close historical ties to the trans-Atlantic states, which were developed during the decades of the Cold War. Nor do they have the same experience with NATO.

What this means is that we in the future no longer can take for granted the current US engagement in NATO. We should, off course, be grateful for the investments the US has put into our defenses, but out of respect to our brothers and sisters over the Atlantic we should take on more of the responsibility.

So we know what the challenges are. The true question is what can and should be done. Allow me to make three propositions.

Firstly, we in Europe need to demonstrate clearly that we are willing to invest in our own security. Realizing that many European countries are still burdened by the financial crisis, we still need to maintain credible defenses. We cannot expect the U.S. to invest in European security when we are not willing to make necessary investments ourselves.

I realize Norway is in a better economic situation than many of our European Allies, since we were spared the worst effects of the financial crisis. However, I can assure you

that Norway still faces the same dilemmas as other countries when it comes to public spending. We have had to make some tough choices, but we have come to the conclusion that we need to keep spending on defense.

On the one hand this is because we believe that military threats have not disappeared, and that we need the national ability to meet these threats. On the other hand we see our significant investments in our own defense as a contribution to stronger collective defense and security within Europe, and across the Atlantic.

Our transformation is not taking place in “splendid isolation”. Our posture remains linked to the trans-Atlantic community and to NATO. For the high-end challenges Norway still depends on firm support from NATO and from individual allies.

Secondly, I want to emphasize that burden-sharing encompasses more than the level of defense budgets. Europe also needs to take a greater share of the political burdens. This goes beyond defense. The process of removing chemical agents from Syria is a good example. This is close to Europe, and several NATO Allies are directly affected by what happens in Syria; Bulgaria and Turkey, for example, are hosting a large number of refugees fleeing from this conflict. The ongoing conflict over Ukraine’s right to self-determination, without being dictated by any of the major powers, also serves as an important reminder that NATO is still relevant and that the European part of this family needs to take its share of the responsibility, commitments and burdens.

Thirdly, we need to be one another’s most important ally. Most of the states in the European part of the trans-Atlantic family view the U.S. as their most important ally, which is natural at the present stage. I envisage for the future, however, that the European countries view their neighbours in Europe as their most important ally. We therefore need increased military interaction between the Europeans in the family. That is not only funded in a wish for a better distribution of burdens, hoping that the U.S. will not abandon Europe, it is good for bilateral relations, good for European security, good for American security and for stability on the international stage as well. Furthermore, in the end, it is not only about knowing your own turf. It is also about knowing your allies’ turf.

In conclusion:

Our ability to deal with the present and future security challenges depends on a strong and vital trans-Atlantic link. We can no longer take the trans-Atlantic relationship for granted. Steps need to be taken on both sides of the Atlantic. We need a better burden-sharing; Europe needs to take a greater share of the costs and political burdens of providing security. This should start with Europe increasing our ability and willingness to invest in our own security. Europe needs to step up to this challenge.

We also need to go beyond slogans, and start making the tough decisions that are needed. The founding fathers of NATO heeded the call in 1949, ensuring freedom and security for its members during the Cold War. We do not face the same monolithic threat as they did, but the need for NATO is as great as ever, and it is important to remember that ‘in a sea of instability – there is no better anchor than NATO.

The Benefits of NATO and US Military Exchange Programs

Prof. Dr. Carol Atkinson,
Professor of the Practice of International
Relations University of Southern California

Distinguished guests, colleagues and friends; first, I would like to express my deep gratitude to CAPT/Dr. Yantsislav Yanakiev, the Director of the Defense Advanced Research Institute and his colleagues at the Rakovski National Defense Academy, the Atlantic Club of Bulgaria, and the Diplomatic Institute to the Minister of Foreign Affairs, for their very generous hospitality during my time here in Sofia.

Today I would like to talk about a few of the benefits of NATO and U.S. military exchange programs, particularly in respect to Bulgaria's transformation over the last 20 years as this year also marks the 20th anniversary of Bulgaria's joining of the Partnership for Peace program. I will begin with a brief history of NATO military educational and training programs and the goals that these programs were designed to accomplish. I will then present some of my research findings on the ways in which NATO and U.S. professional military schools have helped exchange participants to build interoperability as well as democratic norms, values, and institutions in their home countries. I will conclude with a few comments on the future for these programs.

NATO and the end of the Cold War

As the North Atlantic Treaty states, NATO was founded in the aftermath of World War II "to safeguard the freedom, common heritage and civilization" of NATO member states. Underpinning NATO's mission were post-war beliefs amongst the allies in the efficacy of the "principles of democracy, individual liberty and the rule of law" as the cornerstones of peace and stability in the post-war world. In pursuit of these ideals, NATO member states in signing the North Atlantic Treaty agreed to work together "to promote stability and well-being in the North Atlantic area." The cornerstone of the treaty was Article 5 that extended U.S. conventional military and nuclear umbrellas over the United States' western European allies so that they could get on with the business of post-war reconstruction and the development of stable, democratic institutions. In these earlier years, NATO education and training programs were focused on helping the allies work together in order to ensure interoperability with each other but particularly with U.S. military forces and U.S. command and control systems that dominated NATO.

The end of the Cold War brought forth serious debates within the Euro-Atlantic community on the future of NATO. Initial discussions of the continuing viability of NATO were soon re-focused on the how the alliance could extend NATO's democratic principles, institutions, and stability to Eastern European countries and the former republics of the Soviet Union. For decades NATO had defended democracy in Western Europe, now it had the opportunity to support and promote democracy in its own backyard as countries began to free themselves of decades of authoritarian rule and Soviet domination. As one

NATO official put it: "Democracy is the bedrock value of NATO. NATO is there in defense of democratic values." And, thus began NATO's post-Cold War mission.

The centerpiece of the effort to bring about peaceful democratic change was NATO's Partnership for Peace (PfP) program, a U.S.-led initiative that initially provided bi-lateral support and a framework for working individually with each of the newly emerging democracies in eastern and central Europe. Established in 1994, PfP was designed to help aspiring members develop the capabilities, doctrine, and institutions necessary to be admitted to full NATO membership. Although PfP participation was not a guarantee of NATO membership; it was, nevertheless, the best opportunity for the countries to receive assistance from Europe and the United States as they moved forward.

PfP partnership tools, including educational courses, military exercises, professional development seminars, forums, workshops, and conferences, were significant support structures for those countries seeking help and guidance in building democratic governance and NATO compatible infrastructure. As one measure of success, 12 of the original partners have since become full NATO members who are committed to the democratic principles that underpin the alliance and who possess the necessary capabilities to work effectively in NATO-led multinational commands. Bulgaria joined the Partnership for Peace in 1994 as part of its journey from socialist authoritarianism to democracy and a free market economy. Today, we recognize the success of Bulgaria in this endeavor. We also recognize the success of the ideas behind PfP – by virtue of the fact that not only have PfP's partnership tools been successful in the European context, but now they have been extended to non-European countries with the founding of NATO's Istanbul Cooperative Initiative (with Bahrain, Qatar, Kuwait, and UAE), NATO's Mediterranean Dialogue (with Algeria, Egypt, Israel, Jordan, Mauritania, Morocco, and Tunisia), and NATO's "Partners across the globe" (Afghanistan, Australia, Iraq, Japan, Pakistan, Republic of Korea, New Zealand, and Mongolia).

Building democracy through military education and training programs

NATO and U.S. education and training programs were one of the keys to the post-Cold War transformation of Europe. These programs served to introduce democratic institutions, norms, and practices within the elite power structures of transitioning countries. They also provided the skills and knowledge to design new political institutions, legal frameworks, and economic structures for the emerging democracies. Indeed, NATO refers to its education and training programs as "key agents for transformation."

In the current era, NATO seeks to accomplish three objectives with its military education and training courses. The first goal is much in line with past missions: to work with personnel to increase the interoperability and effectiveness of member and non-member states to operate in multinational operations under NATO or U.S. military command. NATO's education and training programs also seek to address the security challenges and the political environment that has emerged since 1990. Along these lines, the second goal is to assist partner countries in their democratic reform efforts, and the third goal is to help bring peace and stability to regions or countries in crisis.

In order to accomplish these goals, NATO's new Allied Transformation Command offers both shorter term training courses and longer term educational courses. Education and training are complementary activities, yet their impacts are different. The distinction

between the two is important because research has shown that educational programs that socialize participants to new norms, beliefs, and values are more likely to have a long term influence on a country's political institutions and domestic policies than shorter term training courses. This is because the shorter training courses are primarily designed to teach a set of skills that are needed to accomplish a task. The goal of educational programs, on the other hand, is to teach new concepts, principles, and general knowledge in order to foster the ability to think broadly and strategically.

NATO and U.S. educational programs that are located within established democratic countries that host students from around the world are particularly important within the extensive network of NATO and U.S. military schools. There are at least five important impacts of these types of programs in terms of helping to build democratic governance.

First, like all types of schools, participants learn useful information, doctrine, concepts within the classroom environment. Many of the longer programs have field trips as part of the curriculum. Not only is travel fun, but these provide a good way to expose participants to democracy in action. Trips sponsored by U.S. military war and staff colleges, for example, are quite varied. In past years, they have included trips to Washington, DC to meet with members of the U.S. Congress, visiting a correctional (prison) facility, or touring a ranch in Montana.

Second, because these schools are located in democracies, the participants are exposed to everyday life under democratic governance because they must navigate the communities in which their schools reside. The longer the duration of the school, the more exposure the student has to democratic governance as it is experienced on a daily basis in the host country. While coursework might provide education on, for example, legal systems, during off-duty time exchange participants encounter the legal system in traffic laws, encounters with policemen, and in seeing the reactions of locals to rules and laws.

Third, when the exchange student's experiences living in a foreign country are positive this helps to build that country's soft power or attractiveness. Exchange students often develop a life-long interest in the country where they studied. They bring back the ideas they learned and oftentimes seek to use these ideas to improve their own lives and the lives of others in their home countries.

Fourth, educational exchanges mix and mingle participants from different countries. These interactions foster professional and social networks amongst participants and provide a personal support system within the school but also a professional network of friends and colleagues across the globe. With modern communication systems, it is now easier than ever to keep in touch. These networks function as transnational channels of information of all sorts. Sometimes they facilitate operational deployments. As more and more people participate in the exchange program over many years, the cohort of graduates increases in size. The cohort or community of graduates may provide mutual support as members enter into elite leadership positions and seek to implement new policies or design new institutions and doctrine.

Fifth, for countries that are in the process of developing democratic governance, the possibility to attend a school abroad, particularly in the United States, provides motivation to develop the skills that are prerequisites for attendance such as fluency in the English language. For example, an aspiring participant may choose to spend several years teaching themselves English through books, hiring an English tutor, or going to evening classes in order that they might have the opportunity to participate in U.S. funded military schools in the United States. This phenomenon has been important in Bulgaria

and continues to this day. Speaking and reading English then opens up new sources of information even if the person never goes abroad.

Bulgaria has participated in the full range of educational exchange opportunities offered by NATO and the U.S. military to include sending military officers and civilian leaders to the NATO School in Oberammergau, the NATO Defense College in Rome, the George C. Marshall European Center for Security Studies, U.S. war colleges, and U.S. staff colleges. As I mentioned these schools help develop communities of NATO educated military officers who keep in touch after graduation. For example, Bulgarian graduates of the NATO Defense College maintain their own alumni association, the NATO Defense College Anciens' Association. Bulgarian graduates of the Marshall Center have an active alumni association that just last week hosted a roundtable discussion in Sofia on how Bulgarian political debates on Euro-Atlantic values affect Bulgarian national security.

Not only does Bulgaria send its personnel abroad, but Bulgaria also hosts its own set of foreign exchange students. Foreign military officers (currently including one American officer) regularly attend classes at the Rakovski National Defense Academy and Bulgaria maintains one of NATO's 26 Partnership Training and Education Centers within the Foreign Languages Department of the Vasil Levski National Military University in Shumen, Bulgaria. Bulgaria also hosts a number of training exercises. One example is a 4-day civil affairs training session at Gorna Banya Military Base that hosted soldiers of the U.S. Army's Civil Support Command in conjunction with soldiers of the Bulgarian Army's Civil Military Cooperation Company. Members of both units had previously served in Afghanistan. This bi-lateral training included classes on negotiation, working with local populations, and role playing exercises where the soldiers simulated negotiations and fact finding conversations with tribal leaders. Both sides came away from the experience with increased operational knowledge as well as professional contacts for the future.

Other benefits of these programs can be seen in the case of Bulgaria. Success in building operational capacity is evident in continuing Bulgarian participation in NATO operations in Afghanistan and recent naval exercises with the United States and Romania in the Black Sea. Since 1992, the Bulgarian Armed Forces have participated in a number of military operations with NATO countries: United Nations Transitional Authority peacekeeping operations in Cambodia, NATO-led Stabilization Force (SFOR) operations in Bosnia-Herzegovina, NATO-led Kosovo Force (KFOR) peacekeeping operations, Operation Iraqi Freedom, and International Security Assistance Force (ISAF) operations in Afghanistan.

In the case of ISAF, Bulgaria has sent troops to Afghanistan since the beginning of ISAF in 2002. The first Bulgarian contingent consisted of 32 soldiers who were deployed in February 2002 to work with a British component near Kabul. Over the past decade the Bulgarian military has performed numerous ISAF missions to include providing: security teams at Kabul and Kandahar airports, instructors for training of the Afghan National Army, air traffic controllers at Kabul airport, personnel to work with a Hungarian provincial reconstruction team, and medical teams in Herat and Kandahar. In their latest contribution, the Bulgarian Army deployed 600 soldiers from the 61st Mechanized Brigade in February 2014 as part of a security force designated to guard the interior zone of Kandahar Airport. In early 2014, Bulgaria hosted 700 soldiers from 12 countries at the Novo Selo Training Range for Exercise Saber Guardian. Thus, in the case of Bulgaria it can be seen that NATO and U.S. military education and training programs have been helpful in enhancing mutual understanding as well as improving cooperation and interoperability.

To conclude, educational exchanges remain an important aspect of

military-to-military cooperation. These programs have helped transitioning countries transform their institutions and practices to include civil-military control of the armed forces. By all measures Bulgaria is a democracy. It has multiple political parties, competitive elections, sufficient constraints on executive power, and independent legislative and judicial branches. Civil control of the military is firm. Yet, transition issues still remain in Bulgaria. Thus, as we look toward the future, NATO and U.S. military-to-military exchange programs as well as other types of educational exchange programs should continue to be funded. Military educational exchanges have provided significant support for democratic transitions, and now they can help further in consolidating and extending democratic reforms.

Reference

- 1.) NATO spokesman Mark Laity as quoted in Eugen Tomluc, "NATO: What Does It Take To Join?" Radio Free Europe/Radio Liberty, March 7, 2002.
- 2.) For example see the description of NATO education and training on NATO's website, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49206.htm <accessed on 18 March 2014>.
- 3.) Ibid.
- 4.) Carol Atkinson, *Military Soft Power: Public Diplomacy Through Military Educational Exchanges* (New York: Rowman & Littlefield, 2014).
- 5.) Ibid
- 6.) Peter Dimitrov, "The Bulgarian Armed Forces' Participation in Current NATO Led Crisis Response Operations." Paper presented at the Systems Analysis and Studies Symposium held in Sofia, Bulgaria, 26-28 April 2010, p. 2.
- 7.) Ibid.

Афганистан: минало, настояще и бъдеще

Н. Пр. Зияуллах Махмуд,
посланик на Ислямска република Афганистан

*Ваши превъзходителства,
уважаеми дами и господа,*

За мен е чест и голяма радост да бъда днес сред вас и да имам възможност да говоря за родината си Афганистан. Благодаря най-сърдечно на организаторите за поканата: на Атлантическия клуб в България в лицето на моя уважаван приятел д-р Соломон Паси, на Дипломатическия институт към Министерството на външните работи в лицето на уважаемата госпожа Таня Михайлова, на Военна академия „Г. С. Раковски“ в лицето на комодор Димитър Ангелов.

Като посланик на Ислямска република Афганистан ще се спра на перспективите и бъдещето на партньорската мисия в подкрепа на Афганистан. За да придобием по-пълна представа за ситуацията, бих искал да направя кратък преглед на катастрофалните събития в Афганистан през изминалите 35 години. След доклада с удоволствие бих влязъл в диалог с вас и съм готов, доколкото ми е възможно, да отговоря на всичките ви въпроси.

Цялата световна общност беше свидетел на ужасното господство на талибаните и на терора им спрямо афганистанското население. По това време Афганистан беше забравен от световната общност. През цялото време на афганистанското съпротивително движение не се чу нищо за талибаните, които много бързо през 1976 г. превзеха една след друга провинциите и завзеха властта.

Едва след терористичните атаките от 11 септември 2001 г. режимът на талибаните, който беше дал убежище на членове на терористичната организация „Ал Каида“, беше въвлечен във война, водена до голяма степен от САЩ.

Макар че световната общност не е постигнала все още съгласие за обща дефиниция на понятието „международен тероризъм“, светът е наясно, че той е изключително предизвикателство и най-голям враг на цивилизования свят. Твърди се, че в бъдеще няма да се водят войни в класическия смисъл на думата, когато дадена държава е нападната и нейната територия е завладяна, че международният тероризъм е врагът и заплахата. Големият проблем се състои обаче в това, че тероризмът е непредсказуем и не се знае кога и къде ще нанесе удар и с какви оръжия.

Световната общност има задължение към Афганистан, защото в момента, в който в дадена част на света възникне вакуум във властта, там се установява трайно международният тероризъм. Поради това присъствието на световната общност в Афганистан е в неин интерес. Бивш германски военен министър се изрази много точно, като заяви: „Нашата сигурност започва в Хиндукуш“.

На конференцията в Петербург край Бон през декември 2001 г. с мандат на Съвета за сигурност на Обединените нации международната общност пое анга-

жимент да подкрепя Афганистан. Със създаването на АЙСАФ (Международните сили за поддържане на сигурността в Афганистан), състоящ се от войски на повече от 40 държави, Афганистан трябваше да бъде подпомогнат по пътя му към суверенно, мирно и демократично бъдеще. АЙСАФ е мисия за оказване подкрепа на афганистанското правителство при създаването и поддържането на сигурна и стабилна среда. Съществува пряко сътрудничество с операция „Трайна свобода“ в борбата срещу международния тероризъм.

След дълги години на инвазия, война и страдания през 2002 г. за много изстрадалия Афганистан започна нова, изпълнена с надежди ера. Беше сформирано временно правителство начело с Хамид Карзай, разработена нова демократична конституция и бяха проведени демократични избори с участието на международни наблюдатели. Страната бе потънала в пепел и развалини и наистина започнахме да я изграждаме от нулата.

През последните 13 години бе постигнат съществен напредък в много области. Инфраструктурата продължи да се изгражда с мощни темпове. Афганистанското население получи достъп до обществени услуги, като образование и здравеопазване. Междувременно над 10 милиона деца (40% от които момичета) ходят на училище.

Свободата на словото и на печата претърпя впечатляващо развитие, активно действат много телевизионни канали, радиостанции, вестници и списания. Построиха се хиляди километри пътища и се създадоха комуникации.

Поддържаме дипломатически отношения с почти всички страни в света и имаме дипломатически представителства в над 70 държави. Вече не сме изолирани, а връзките ни с външния свят стават все по-тесни. Афганистанското население желае искрено мир и нашето правителство се стреми към отношения на мир и тясно сътрудничество с всички държави по света.

Като афганистански посланик в България бих искал да изтъкна специално приятелските, исторически тесни връзки с тази прекрасна страна с приятелски настроени хора. Чрез участието си в АЙСАФ България присъства в Афганистан и върши чудесна работа. Тук се чувствам сред истински приятели и постоянно ще полагам усилия за задълбочаване на нашите отношения.

Въпреки присъствието на НАТО и постигнатия значителен напредък сигурността в Афганистан не е стабилна, дори напротив, през последните 13 години се влошаваше с всяка изминала година. Свидетели сме на самоубийствени атакти, терористични актове спрямо цивилното население. И всичко това, подчертавам, въпреки присъствието на НАТО.

Има определени страни, които не са заинтересувани от съществуването на мирен, самостоятелен и демократичен Афганистан, независимо че афганистанското правителство непрекъснато подчертава, че мирът и стабилността в Афганистан се пренасят и върху околните страни в региона. В евентуална дискусия с удоволствие мога да говоря повече по темата.

Що се отнася до бъдещите перспективи пред Афганистан, те зависят от много фактори. Най-напред искам да посоча, че 2014 г. ще бъде съдбоносна за Афганистан. В следващите дни ще се проведат президентски избори. Според афганистанската конституция президентът Хамид Карзай не може да се кандидатира за трети мандат. Междувременно един срещу друг ще се изправят девет кандидати за президентския пост.

До края на 2014 г. чуждестранните войски ще се изтеглят частично или напълно от Афганистан. Междувременно Афганистан изгради силна национална армия, полиция и служби за сигурност, но много неща зависят от това да спечелим на наша страна в подкрепа на мира и други регионални сили.

Талибаните и други терористични организации са в състояние да поддържат терора си в Афганистан единствено и само с помощта на сили отвън. Без намеса отвън бихме били в състояние да продължим самостоятелно развитието си и да се грижим за благоденствие и икономически растеж. С война и насилие не може да се стигне до дългосрочно решение.

Поради това преди около две години афганистанското правителство създаде Съвет за мир. Целта е водене на разговори за мирно уреждане на конфликта. Но тъй като талибаните не са хомогенна общност, тези усилия не доведоха до успех. Искам обаче да подчертая категорично, че не искаме мир на всяка цена. Има условия, които трябва да бъдат изпълнени безпрекословно от противната страна. Нашата демократична конституция, постиженията ни в областта на човешките права, правата на жените, гражданското общество трябва да бъдат зачетени изцяло. Ако приемат тези условия, талибаните, които предават оръжието си, могат да се включат в нормалните процеси в обществото, да учредяват партии и да участват в демократични избори.

Това са призови, които президентът Карзай отправя непрекъснато към враговете. Влакът на прогреса и цивилизацията се движи и ако не се качим на него в движение, ще изпуснем връзката.

Afghanistan: perspectives, challenges and new opportunities

H.E. Süleyman Gökçe,
Ambassador of the Republic of Turkey

Your Excellencies, ambassadors, ambassador of Afghanistan, great friend ambassador of Kosovo, servicemen and servicewomen, ladies and gentlemen, distinguished guests and colleagues,

I salute you all and welcome you all in this very important conference that addresses very important issues. The first is NATO's involvement and cooperation and assistance in Afghanistan at a historical juncture, which is right before the elections this weekend and we wish success to our Afghan brethren for a more stable and brighter future. The second topic, obviously, addresses another very important issue – the tenth anniversary of Bulgaria's membership of NATO, which I really find exciting.

I would like to offer a brief introduction of myself. I have a personal interest and history regarding Afghanistan. I have had two tours of duty in Afghanistan in my career. The first one was in the 1990s as a national assigned to the Turkish embassy in Kabul. I was at a much younger age and I had the rather unfavourable distinction of evacuating the embassy the very day, the very evening that the Taliban walked into the city on 27.09.1996. I worked in Pakistan and Afghanistan for several years afterwards. Then I spent several years assisting Turkey's special envoy to Afghanistan in the late 1990s. I travelled all around the region and the country, established friendships and acquaintances and unforgettable memories. This includes all segments of society, all the warring factions, leadership, civilian groups and including the Taliban. And I had an opportunity to write a dissertation of Afghanistan as well, back in 2006, which was about state failure and reconstruction of the state in Afghanistan. Then I had the privilege to serve, first under ISAF and then under NATO ISAF back in 2004/2005, as chief political advisor to the first Senior Civilian Representative of NATO, former Turkish foreign minister Hikmet Çetin, and then as chief political advisor to commander ISAF during four consecutive ISAF commands.

So, I am now a great admirer and friend of Afghanistan. Afghans are great people, admirable, with very high qualities and I came to know them very well and I have had very close friends. So I personally wish success in these elections coming up this weekend and I also pay tribute to the courageous and brave dedication of all Afghan men and women in their endeavors towards a better future. I would also like to pay tribute to all the fallen servicemen and servicewomen of the coalition, NATO ISAF, without whose dedication and service the international community would not have been successful. I also personally have some very unfortunate memories of having lost my personal friends in the field in different places in Afghanistan.

So, I will try to construct my presentation in three parts. I would like to offer some insight today – not necessarily all of it is the Turkish national point of view, some of it I draw from my personal experience as an NATO ISAF officer and some as a Turkish diplomat. I have been in Sofia for four months now so I am quite new here. I am on the learning curve so I look forward to meeting all distinguished guests in person. Later on

I hope that I will have that opportunity. In a second part, not necessarily in this order, I would also like to offer insight about where NATO ISAF stands right now and where it might lead, and a couple of things about Afghanistan as well.

The present panel is entitled "Perspectives for future missions" and I have been accorded the privilege to offer some insight about perspectives, challenges and new opportunities. I will try to be as brief and to the point as possible.

When we look at Afghanistan, most of the time, more often than not, one really tends to forget a very striking fact. Afghanistan is a very mountainous country. Land-locked, yes, everybody is aware of that, but also highly mountainous. And if you iron out the wrinkles of all the mountains, hypothetically, on a perfect blank sheet, the size of the country will be the size of the United States. But it is also a very large country. And in that very large country and hostile terrain – hostile in the sense of these impassible, insurmountable mountain ranges and the heat and the dust and the alpine climate in certain places – it is very difficult to really come to control everything, which has always been historically the case. I think that my dear friend, the Afghan ambassador, will agree with that.

There are also different ethnic groups, a very painful history and rather difficult and changing relationships. I just want to emphasize how large the canvas is. On this very large canvas, is ISAF, as of 1st of September last year. There are 49 countries, roughly 84 000 men and women currently serving under NATO ISAF commands. There are different commands of course. And there are about 350 000 Afghan national security forces. Numbers may change, there are different issues and problems. Nevertheless, we are looking into something like about 440 000 (in that range) of security personnel trying to establish security and stability in the country, which is very critical and vital for the elections and other things.

Now, let me emphasize one thing: ISAF, initially, was not a NATO endeavor. Turkey takes pride in being part of it since the very beginning by a coalition of a group of countries willing to bring peace and stability and help the Afghans in their struggle against terrorism. ISAF changed its nature as I started working for NATO in the summer of 2004, into a NATO-related endeavor. NATO was tasked and mandated by the Security Council to take command of ISAF. Turkey led twice the command of ISAF. I worked in ISAF HQ at the time and many times in Kabul regional command. And since October 2009 Turkey has been the lead country in the Kabul regional command for five years now. Two parties were established and led by Turkey, one to the North and one to the South-East. Turkey also contributed to NATO training missions, established a military academy where thousands of servicemen were trained.

What we should really talk about is what would happen following the end of ISAF? Elections will be hopefully held this weekend and hopefully in peace. I personally had the experience of witnessing and assisting two elections in Afghanistan. One was the presidential elections when president Karzai first came. And then it was the parliamentary elections as well. It is not easy to hold elections. There are a lot of complications but we wish the best and keep our fingers crossed for that. So, after the elections there will be a new phase because, as you all know well, NATO ISAF role will change. ISAF's role in the country will terminate and transform into a new one which is called "Resolute Support Mission", replacing ISAF at the end of this year.

This is a different war game now. An important and critical one, because, firstly, the reconciliation process between different groups continues. I refer to the central

authority, the legitimate government and of course the participation of the insurgents in the integration into this society is of great importance. I will not get into details because we can talk about it for hours and hours, but it is very important to accomplish this for integration. And secondly, it is important to secure the full participation of the regional countries. By regional countries I mean the neighbours. And without the neighbours, sustained peace and stability would look rather sketchy.

This is why Turkey has made great strides and endeavors. We hosted quite a number of summits, meeting, etc. both in Turkey and outside Turkey, inviting regional countries, especially engaging Afghanistan, Pakistan and Iran. All this is very important because without the full support of the neighbours it looks like it is not easy to have all this peace and stability in the country in the medium to long term.

Let me go back to the post-ISAF period. Turkey will continue its sustained engagement in Afghanistan. We will remain as the framework nation that will continue to lead the Kabul regional command. This framework nation role and the Resolute Support Mission are more military kind of terms. I will try to translate them into plain language. It means supporting the Afghan national forces, providing counseling and assistance, and so on. Turkey remains so far the sixth largest financial donor contributing to the future of the Afghan national security forces. It plays a role in everything else and we are devoted to and we will never leave Afghanistan alone.

However, individual efforts certainly are important but not sufficient. The international community should not develop any fatigue and should remain committed to Afghanistan and the Afghan national security forces. That will take another 10 years, realistically speaking. Let me just draw again from my own experience with NATO allies and their visiting delegations. At the time when I served at Kabul I had the privilege to meet with almost all prime ministers, all presidents and ministers of defense or foreign ministers, all NATO allies because they used to come and visit their contingents. And there was some worry actually about the term for which these individual countries would stay in Afghanistan because of understandable reasons. They wanted to know – and this includes Bulgaria as well, how long the mission would last. And we used to advise that this would be a long mission, that this was not going to end tomorrow or the next month. So, there has to be patience, we should remain resolute. Only in this way and through endurance of the international community international security could be guaranteed and sustained. These are all important points, especially when the political decision makers are concerned and giving the right messages to the media.

One other thing is that we should never cease to pay tribute to the courageous servicemen and women, Afghans or otherwise, of NATO countries, because so many of them have fallen in their courageous and brave commitments. And we should never forget that. People died in faraway lands, sacrificing their lives in the ultimate selflessness, not only to provide security to the Afghan civilian population but also providing and contributing peace and security in the larger world.

Now, a couple of things finally, if I may. The Alliance has jointly made a great investment in Afghanistan over the last decade. Remember that we have been in this long war for over 10 years. While many challenges stand and remain, ISAF has significantly contributed to the creation of conditions for a better Afghanistan, infrastructure included. NATO's post-ISAF engagement should build on and safeguard the substantial achievements. We should be clear that NATO will not abandon Afghanistan as long as Afghanistan welcomes NATO's engagements. The Resolute Support Mission should have a sound legal basis and we hope

that this will be done soon. And as far as Turkey is concerned I should reaffirm Turkey's strong solidarity and commitment to support Afghanistan beyond 2014 so long as the Afghan people so require. It is important to know that the Afghan national security forces are becoming increasingly capable and effective towards assuming full responsibility for security, which is very important. This is indispensable for ensuring the irreversibility of the progress in Afghanistan.

Support, funding and critical help for the Afghan national security forces in the longer term is very important. The challenges in Afghanistan have broader implications, some of which I touched upon. That is why increased regional awareness, ownership and co-operation will continue to be crucial. There are several processes supported or established by Turkey, one of which is the Istanbul Process, including a number of countries, Afghanistan and Pakistan primarily. This process reflects the spirit of trilateral summit processes between Afghanistan, Pakistan and Turkey. A number of them have proven a real success, the last of which was in February in Ankara under the theme of Sustainable Peace in the Heart of Asia. We would like to continue these in order to build confidence among great friends. We all equally consider Pakistan as a historically old and good friend. Parties agreed on the need of dialogue at an institutional level. The fourth ministerial meeting of the Istanbul Process will be held in China in August this year. So, beyond that, I think it would be mere speculation because I came to learn a rather important thing in Afghanistan – it is very hard to speculate over the horizon. It is like in moving, shifting sands or sand dunes. If you do not really keep your engagement close, the parameters in the field can change quickly and perhaps overnight.

Let me finish here without further ado by thanking you for your patience, for your interest and for your engagement on this very important topic. I would like to once again pay tribute to all colleagues who have served, and some of whom lost their lives in this honorable endeavor. I would like to salute all the military men and women, all professional colleagues, great Afghan friends, the great Afghan nation and people, and I will be happy to re-engage on another occasion. Thank you again for this invitation and the opportunity to speak here.

Bulgarian military medical lessons learned in NATO missions

Col. Rostislav Kostadinov, MD, PhD,
Col. Assoc. Prof. Krum Katzarov, MD, PhD,
Military Medical Academy

Summary:

The Bulgarian Medical Service has actively participated in an array of NATO missions since Bulgaria's Alliance membership. Bulgarian medics have supported operations almost worldwide, treating and preserving health and combat fitness of Bulgarian military contingents, as well of member states and alliances. Bulgarian medical officers were assigned as staff officers in NATO Allied Joint Force Command Headquarters in Naples, Italy. Bulgarian medical professionals are part of the mentor teams established for the Afghan Healthcare system reconstruction and development. The aim of this paper is to present the main challenges that the Bulgarian Armed Forces Medical Service has faced while supporting different missions abroad, along with solution found and implemented in order to respond to the challenges. By the means of the descriptive method the faced challenges are revealed. Comparative method is utilized for analyses of the possible solution and via cluster analysis the lessons learned are listed. Based on the analyses' results the authors note the requirements for unified, common for the Alliance, medical services algorithms for deployed troops medical support planning, organization and management. From utmost importance is to implement changes in the NATO Medical Doctrine focused on the new warfare reality and for supporting disaster and humanitarian relief operations, in particular, where NATO is just part of a vast coalition.

Introduction

The Bulgarian Armed Forces Medical Service has started to support NATO military missions and operations prior to Bulgaria's membership into the Alliance. In NATO missions, first Bulgarian military medical teams were deployed for supporting Bulgarian units, part of SFOR in Bosnia and Herzegovina and part of KFOR in Kosovo. During these deployments it was noted that the operational military medical support doctrine, policies and Standard Operating Procedures (SOP) had to be synchronized and adjusted to the NATO medical support requirements. In order to fulfill these tasks the Bulgarian Military Medical Service had undergone extensive process of reforms that ended with Bulgaria's admission into the Alliance. ,

Notwithstanding the implemented changes into the doctrine and SOPs, the Bulgarian Armed Forces Military Medical Service continued to be challenged in the following deployments, where Bulgarian medical specialists have been tasked to support the national military contingents, as well as the NATO troops and friendly forces operating in the Area of Operations (AOO). What is more, Bulgarian medical teams have been deployed independently of the national combat units, as a standing alone capabilities

into multinational Medical Treatment Facilities (MTFs). During this 10-year-long medical support to NATO-led military missions into diverse AOO, almost worldwide, Bulgarian medics have been involved in great variety of activities – triage, treatment and evacuation of wounded and diseased, but also in local medical specialists’ tutoring and education, and healthcare system reconstruction and reformation.

Throughout these years of gaining experience and overcoming challenges the Bulgarian Military Medical Service has indentified a lot of lessons and is in constant process of implementation of the required measures in order not only to report the lessons identified, but to learn them.

The aim of this article is to present the main challenges that the Bulgarian Armed Forces Medical Service has faced while supporting different missions abroad, along with solution found and implemented in order to respond to the challenges.

Materials and Methods

By the means of the descriptive method the faced challenges are revealed. Comparative method is utilized for analyses of the possible solution and via cluster analysis the lessons learned are listed.

Results and Discussion

The main areas, where medical service capabilities have been challenged could be listed as follows:

International Environment;

Host Nation Support;

Treatment within means and capabilities versus gaining hearts and minds;

NATO Medical Support Doctrine vs Peacekeeping Operations’ Reality;

Participation in Medical Mentoring Teams;

Training in order to address the level of readiness and competencies required for medical support to NATO missions.

What are the Lessons Identified (LI) and Lessons Learned (LL) related to the international environment where Bulgarian medical specialists have to perform their duties? In summary, they could be expressed by the words: Teams Interoperability and Equipment Interoperability. Two simple words including an array of challenges and relevant and implied activities.

The greatest obstacle to teams’ operational interoperability achievement is related to the English language proficiency. It is hardly to believe that the language barrier could become a showstopper in medical environment, where the symptoms and diseases have to speak equally to the healer. The popular saying that the disease is the same without any relation to the nationality and the language spoken cannot be questioned, but the interaction between the specialists is seriously jeopardized when the common language is missing. In the NATO Medical Support Doctrine (AJP 4.10(A)) it is clearly stated that the Role 1 MTFs is national responsibility and it is for medical support to the national units. Analyzing this requirement, we could easily deploy a medical team without English language knowledge and no one could argue that the requirement is not fulfilled. But the reality has provided a lot of examples, where a NATO-country serviceman had to be medically assisted and no translator was available. Other LI is related to the Mass Casualty (MASCAL) event management, where the coordination and cooperation between the

teams available in the vicinity of the incident are of utmost importance for saving lives. And it is almost impossible to reach any level of coordination speaking different languages.

Based on these LI, the decision about language proficiency was taken and English language courses for medical specialists allocated for NATO missions deployment have been organized and the language fluency became a criterion in the selection process.

Second LI related to the international NATO environment was related to the medical support doctrine. In order to save as much possible time in the treatment and evacuation process, implementation of common SOPs and treatment protocols and algorithms into daily military medical practice has been noted. For proper adjustments of the national doctrinal and policy documents, as well as for drafting new SOPs, Standard Operational Instructions (SOIs) regarding the organization of the medical service and support, a profound knowledge of NATO Medical Support planning and execution have been highlighted as requirement. Therefore, the Bulgarian Armed Forces authorities decided to assign medical staff officer in NATO Command Structure on operational level. This position provided the Military Medical Service with the possibility to gain deep insight on how the medical support to the Alliance missions is planned, executed and what are the training requirements along with the capabilities building processes. The medical staff officers assigned to the NATO Joint Force Command Headquarters in Naples, Italy, with the information provided and with the knowledge and expertise gained and transmitted regarding the NATO Medical Support, proved to be an invaluable tool for medical service operational interoperability achievement. Despite the fact that all doctrinal and procedural adjustments had to be implemented in the course of ongoing deployments, the medical teams spared no efforts to maintain the highest standards of medical support. Best evidence for the success of their dedication are the myriad saved lives and the gratitude expressed by the Allied Commanding Officers on different levels – Operational and Theatre Medical Directors, MTFs Directors, and Host Nations servicemen and civilian citizens.

Another LI and valuable input from the medical staff officers assigned in NATO Command Structure is related to some organizational changes. In order to obtain best results with scarce manning and financing, effective information flow and human resources management had to be assured.

For optimizing the medical information flow management a new structure was established within the Military Medical Academy – Military Medical Intelligence Ward. The objective of this structural amendment was to establish a focal point for all health-related information, where received information to be thoroughly analyzed, strategically and operationally evaluated, stored and disseminated accordingly. All SOPs, SOIs of the newly created ward were reflecting the NATO documents of reference and the Medical Intelligence products have become a reliable basis for medical support planning and execution. The main product, Medical Assessment of the AOO created in the ward was recognized by several Allied partners. The product is combining in one user-friendly manual the health hazards' identification, health hazards risks' level evaluation combined with provisional preventive measures programme.

The next organizational change was the establishment of a ward in the Military Medical Detachment for Emergency Response, dedicated to selection and training of medical specialists and medical support teams for missions abroad. The main goal of this ward is to provide medical officers with efficient training, thus assuring the operational interoperability of the selected and trained medical team, and every team member, as well. The areas of training include:

- General information about NATO - aim, tasks, organization, structure;
- NATO missions;
- NATO Medical Support Doctrine and Policy;
- Mission objective and force composition;
- Medical Assessment of the AOO;
- Medical team tasks and responsibilities;
- Reports and Returns;
- Command and Control and etc.

Along with mission specific training, the medical specialists are tested for English language knowledge and are included in mission orientated psychological training.

Next LI during the missions' execution is regarding the availability and reliability of the Host Nation Support. Essential part of the Medical Intelligence assessment is evaluation of the host nation medical infrastructure and healthcare system. This assessment is important because of the theoretical possibility the available medical means and capabilities to be utilized for provision of medical assistance to own troops, thus decreasing the manning and financial burden. Based on the experience of the completed and ongoing NATO missions, the conclusion of not reliance on host nation healthcare system could be highlighted. The reasons for such a conclusion are several:

- A great majority of NATO mission are in regions where the national critical infrastructure is devastated by the ongoing social unrest or civil wars (Afghanistan, Kosovo, Bosnia and Herzegovina, Libya, Somalia);
- The safety and security of the wounded servicemen cannot be assured because of the instability of the AOO and questioned governmental authority;
- The level of the local healthcare is far below the NATO medical standards;
- Hygiene and sanitary conditions do not meet NATO standards;
- Drugs and medical equipment are not compatible with NATO requirements, etc.

What is more, usually the lines of communication are in such condition that it is all but favorable for reliable resupply of equipment, pharmaceuticals, blood and it is a real challenge for medical evacuation execution. When insecurity is added to the above mentioned it is more than self-explanatory why the medical support to the deployed NATO troops was planned on own means and capabilities.

On the other hand, host nation level of healthcare and effectiveness of the local MTFs have another impact on NATO medical capacities – a lot of local citizens are seeking medical assistance from the deployed Allied medical forces. In the doctrinal documents very general guidance is mentioned. All Commanders and Medical Theatre Directors are advised to provide life/limb and eye-sight saving procedures, in accordance with the Geneva agreements, but for the rest the expression is “within means and capabilities”. Analyzing this guidance we could cite it as permission, and in the same time as a prohibition. It could be read as prohibition, because most of the NATO nations are deploying medical means and capabilities for medical support provision to the own troops, and when, and if required, to the other NATO or coalition force, therefore, no means and capabilities for medical assistance to the local population. But on the other hand the image of the Alliance forces could be surely damaged, when medical assistance is denied. Another doctrinal trap for Commanders and Medical Advisors is the given recommendation for assistance to the local population in case of disasters. Where are the contradictions?

Firstly, the deployed medical means and capabilities are trained and equipped to support medically the servicemen with the particularities of the military men and women diseases and injuries in combat and field environment. Related to these particularities the robust system for medical evacuation is always established for decreasing the holding time and increasing the mobility of military MTFs. What is more, the deployed medical specialists are also focused on the treating of war, road accidents and sports injuries and some common to the military life diseases. The same conclusions are valid for the deployed medical equipment and the stock of pharmaceuticals and fluids. In summary, the deployed medical forces are insufficient as number and specialties, as well as in equipment and capacities to provide medical assistance to the local population, in both cases – on daily basis or in case of natural or man-made disaster.

The answer to the question how to win hearts and minds by preserving and maintaining the medical forces readiness, capability and capacity to provide the expected high level of medical support to own troops is the responsibility of theatre Commanders and Medical Directors.

Next LI for the Bulgarian Military Medical Service is related to the participation of the military medics in the process of host nation reconstruction and development process. How this process is challenging the medical teams?

It is well-known that treatment and tutorial process are quite different by the qualifications required by their particularities. Even brilliant world famous physicians are frequently troubled how to transmit their experience to the youngsters. If we add to this personal quality the difficulties related to the language barrier, different educational systems and programmes, it will surprise no one that the number of military medical specialists suitable for this assignment could not meet the requirements to sustain the rotation for long period. While analyzing the challenges related to the requirement that medical specialists should be part of the Mentoring teams, the safety and security of the team members should not be forgotten – a majority of the teams are operating in host nation medical installations, where the security measures could be more easily broken.

The only solutions to this challenge is enhancing the training process in the Military Medical Detachment for Emergency Response for creating and maintaining a pool of tutors – experienced physicians, nurses, medical technicians capable of teaching foreigners in an environment with doubtful safety and security.

Conclusions

Based on the results of the performed analyses, it should be emphasized that throughout the first 10 years of Bulgaria's membership in NATO the Bulgarian Armed Forces Medical Service has undergone structural changes and capabilities development based on the implementation of the NATO Medical Support Doctrine, Policies and Standard Agreements. Along with the new standards implementation, the own missions LI analyses and NATO medical LL have added great value to the development of the Military Medical Service.

As result of the medical planners and managers' constant work, multiplied by the deployed physicians, nurses, medical technicians and sanitary assistants' dedication to the art of healing, the Bulgarian Military Medical Service proved to be a reliable and desirable partner in medical support provision to deployed multinational contingences, irrespective of the mission and the place of deployment.

Reference

- 1.) Kostadinov R., Dimitrov A. Military Medical Academy, Sofia Experience in Disaster and Humanitarian Relief Operations // G Med Mil. 2012; 162(1): 133-136 http://www.difesa.it/GiornaleMedicina/rivista/Documents/Rivista_1_2012/133_136_Military_Medical_Academy.pdf
- 2.) Петков, А. Проблеми на медицинското осигуряване на българските Военни контингенти при задгранични мисии. // Годишен преглед, Военна академия „Г. С. Раковски“, София, 2003, стр. 43-46
- 3.) Петков, А., Канев, К.. Отражение на новоприетата медицинска доктрина на НАТО за Върху планирането и провеждането на медицинското осигуряване на българските Военни контингенти при задгранични мисии // Годишен преглед, Военна академия „Г. С. Раковски“, София, 2006, стр. 49-57
- 4.) Петков, А., Спасов, С., Богданов, Н.. Характеристики на съвременните Военни операции и мисии и принципи на медицинско осигуряване на Въоръжените сили. // Национален научно-теоретичен симпозиум – Теорията на епидемиологията като основа за ефективен контрол на инфекциозните заболявания, София, 2004, стр. 41-46
- 5.) AJP-4.10 (A), Allied Joint Medical Support Doctrine, Mar 06. // <http://nsa.nato.int/nsa/>
- 6.) STANAG 2879. Principles Of Medical Policy In The Management of A Mass Casualty Situation. // <http://nsa.nato.int/nsa/>
- 7.) Kostadinov R., Kanev, K. Medical Intelligence as a Tool Enhancing Situational Awareness // <http://ftp.rta.nato.int/public/PubFullText/RTO/MP/RTO-MP-HFM-181/MP-HFM-181-09.doc>
- 8.) Rostislav Kostadinov, Kamen Kanev. MED in Bulgaria // CBRNe World. Winter 2009, Volume 4, Issue 4, pp.57-58
- 9.) Kanev K., Kostadinov R.. The Chemical Intoxication Probability Assessment in Missions' Abroad Medical Support // Toxicological Problems. Third National Congress of Clinical Toxicology with International Participation, Varna, 2010“ Editors: Tonev, Kanev, Dishovski, Publishing House “IRITA” 2011, ISBN 978-954-2935-04-9, pp 35-39
- 10.) K. Kanev, As. Petkov, Rostislav Kostadinov. Medical Intelligence Assessment of Host Nation Healthcare System// MEDICAL CORPS INTERNATIONAL FORUM (MCIF), 3, 2009, pp. 50-52

Една от мисиите в Афганистан през погледа на националния командир на българския военен контингент

Полк. г-р Максим Карев,
Дирекция „Стратегическо планиране“,
Министерство на отбраната

Международните сили за поддържане на сигурността (International Security Assistance Force – ISAF) са мисия на НАТО в Ислямска република Афганистан. Формирането на международната коалиция е предизвикано от терористичните атаки на 11 септември 2001 г. в Ню Йорк и Вашингтон и е ответна реакция на американското правителство срещу терористичната организация „Ал Кайда“, т.е. „война срещу тероризма“.

На проведената първа конференция за Афганистан през 2001 г. в Бон (Германия) участниците отправят искане за такава мисия, като афганистанските представители изготвят и приемат план за предаване политическата отговорност на афганистанския народ с цел той сам да определи и изгради бъдещето на страната си. В плана е включено и отправяне на молба към Съвета за сигурност на ООН за изпращане на международни сили, които да гарантират стабилност и сигурност на временното правителство на Хамид Карзай и на служителите на помощната мисия на ООН за Афганистан UNAMA (United Nations Assistance Mission in Afghanistan) в столицата Кабул и региона след изтеглянето на Северния съюз. Мисията е легитимирана с Резолюция 1386 от 20 декември 2001 г. на Съвета за сигурност на ООН с решение за изпращане на международни стабилизиращи сили в Афганистан с мандат от шест месеца. Резолюция 1386 е в съответствие с Глава VII от Устава на Обединените нации, т.е. разрешава употреба на въоръжена сила за постигане целите на мисията.

Подписаното на 4 януари 2002 г. споразумение между ISAF и временното афганистанско правителство определя правата и задълженията на международните сили, както и начина на прилагане на Резолюция 1386 на ООН.

България се включва към Меморандума за разбирателство за формиране на ISAF в Афганистан, подписан на 10 януари 2002 г. в Лондон.

Народното събрание на Република България гласува решение за участие на български контингент в състава на ISAF и на 21 януари 2002 г. Министерският съвет определя за целта погразделение от Българската армия. На 16 февруари 2002 г. е сформиран първият български контингент, състоящ се от 32 български военнослужещи – за санитарна обработка. Разположен е в района на британския контингент, на 10 километра от Кабул.

За времето от 2002 до 2014 г. в мисията на ISAF в Афганистан са участвали над 9000 български военнослужещи в различен формат, отговарящ на динамиката на обстановката в района на мисията и изпълняваните задачи. Днес мисията продължава, като в съответствие със „Стратегия за трансформиране на учас-

тието на Въоръжените сили на Република България в операцията на ръководене от НАТО Международни сили за поддържане на сигурността в Афганистан“ и Решение на Министерския съвет от 20 ноември 2013 г. България потвърждава участието си с до 110 Военнослужещи в международната мисия на НАТО за подготвяне, съветване и подпомагане на силите за сигурност в Афганистан „Решителна подкрепа“.

Изпълнението на задачите от българския контингент в района на мисията е регламентирано от следните документи:

- Двустранно споразумение между САЩ и Република България за осигуряването на българския контингент в Афганистан (Bilateral Acquisition and Cross Servicing Agreement between BGR and USA – ACSA);

- Прехвърляне на управлението над българските формирования в ISAF (Transfer of authority over Bulgarian units in ISAF);

- Стандартни оперативни процедури на Щаба на Международните сили за поддържане на сигурността в Афганистан (HQ ISAF).

С цел минимизиране на риска от загуби на личен състав са приети национални ограничения (National caveats), които не разрешават изпълняване на задачи по време на мисията като участие в преки бойни действия; участие в унищожаване на наркотици, обезвреждане на импровизирани взривни устройства (ИВУ); участие в потушаване на размирици и бунтове; напускане на базата – има се предвид Кандахар.

Основните задачи, изпълнявани от 25-и български военен контингент в Афганистан за времето от 16 юли 2013 г. до 3 февруари 2014 г., са:

- подпомагане правителството на Афганистан в изграждането и поддържането на сигурност и безопасна среда, както и допринасяне за регионална стабилност в заповяданата зона за отговорност;

- затвърждаване на партньорството, координацията и сътрудничеството с различни коалиционни и афганистански формирования, включени в опазването на сигурността на земната зона за отговорност чрез планиране, организиране, координиране и провеждане на работни срещи от формированията на контингента;

- изпълняване на задачи от екипите военни съветници с цел помощ и съдействие в оперативното планиране за постигане на готовност за самостоятелно изпълняване на задачи от афганистанските военносслужещи;

- добиване и предоставяне на разузнавателна информация за сигурността на българския контингент и командването на ISAF;

- охрана на щаба на Регионално командване – столица, и контрол над вътрешния ред в база КАИА;

- охрана на вътрешния периметър на летище Кандахар, контролно-пропускателен пункт и групи специфични задачи.

Изпълнението на задачите протича на фона на военнополитическа обстановка в Афганистан, която се характеризира с напрежение и значителна степен на заплахата както за ISAF в Афганистан, така и за високоставени представители на централната и местната власт и Афганистанските национални сили за сигурност (АНСС). Започналата лятна офанзива на опозиционните въоръжени групи (ОВГ) и действията им за намаляване на влиянието на правителството и доверието на населението в политиката на президента Хамид Карзай и

неговия кабинет са фактор, който налага съобразяване при изпълняване на всекидневните задачи и на мисията като цяло.

Основните противостоящи фактори/сили са бойните групи от ОВГ, действащи в района на град Кабул:

- Мрежа на Хакани (МХ) – разположена в Северен Вазиристан в Пакистан, терористичната групировка се превръща в най-смъртоносна заплаха за континента на САЩ и НАТО след 2008 г. Под ръководството на опитния полеви командир Молви Джалалудин Хакани и неговия син Сираджудин Хакани организацията изгражда стройна мрежа от тайни и добре обучени клетки за осъществяване на нападения над съюзническите сили.

- Партия „Хизб-и-Ислами“ на Гулбудин Хекматиар – един от лидерите на съпротивата в Афганистан. „Хизб-и-Ислами“ е втората бунтовническа групировката в Афганистан след талибаните.

- „Ал Каїда“ – сунитска ислямистка терористична организация. Организацията води началото си от няколко по-малки групировки, създадени по време на съветската операция в Афганистан през 80-те години на XX век, когато са активно подкрепяни и обучавани от ЦРУ и Саудитска Арабия.

- Движение „Талибан“ (ДТ) – ислямско фундаменталистско военно движение в Афганистан, възникнало в средите на пушунските младежи сунити, които по време на съветската окупация се обучават в ислямски школи в съседен Пакистан. През 1996 г., след края на Гражданската война в страната, талибаните идват на власт. Установяват строго законодателство, според техните собствени разбирания за шериата. Криминалните престъпления са наказвани физически – рязане на крайници, публичен побой, публичен разстрел. Често политическите престъпления също са третираны като криминални. Наложена е строга дискриминация спрямо жените, които нямат право да излизат на улицата, ако не са придружавани от баща, съпруг или брат. При това трябва да носят бурки – покрива плътно женското тяло, оставяйки само отвор за очите, прикрити с полупрозрачна мрежа. Жените нямат право да работят, да учат, да говорят извън дома си.

От съображения за борба с идолопоклонството талибаните през пролетта на 2001 г. взривяват многовековните статуи на Буда в Бамиан.

Опозиционните въоръжени групи извършат терористични актове с цел постигане на широк медийен и международен отзвук, дискредитиране правителството на Афганистан и провежданата от него политика, в резултат на което искат да покажат, че АНСС и ISAF не са способни да осигурят нормална среда на сигурност.

За времето на мисията действията на опозиционните въоръжени групировки са насочени към постигане на следните цели:

- намаляване влиянието на правителството и доверието на цивилното население в политиката на президента Карзай и неговия кабинет;
- саботиране провеждането на подготовката за насрочените през 2014 г. избори за президент и провинциални съвети;
- ограничаване свободата на придвижване на формированията на ISAF и АНСС;
- приключване на летния сезон за водене на бойни действия и начало на зимния.

Основните цели за атаки на ОВГ са правителствени сгради, бази на коалиционните сили, конвои на ISAF, летища, представители на централните и местните власти и афганистанци, работещи за ISAF. Желанието е атаките да са зрелищни, да привличат медийния интерес и да получават широк отзвук сред международната общественост.

Основните методи, използвани от ОВГ, са водене на разузнаване чрез наблюдение, провеждане на информационна кампания с цел засилване подкрепата на местното население и заплашване сътрудниците на правителствените органи, доставяне и разпределяне на въоръжение, боеприпаси и взривни вещества, атаки с атентатори самоубийци и коли-бомби, атаки с импровизирани взривни устройства (ИВУ), прикрепващи се с магнит към корпусите, атаки от вида „зелени срещу сини“.

Обстановката в Кабул

Основните събития, оказващи влияние върху обстановката в Кабул, са:

- религиозният празник Рамадан (Ramadan) – 9 юли – 7 август 2013 г., постене преди големия празник Курбан байрам;
- празникът Хадж (Hajj) – 13–18 октомври 2013 г., поклонение в Мека преди Курбан байрам;
- настъпването на мюсюлманската Нова година – 4 ноември 2013 г.;
- религиозният празник Ашура (Ashura) – 14–15 ноември 2013 г.
- празникът на шиитите ашура, който е специфичен – траурно почитане паметта на имамите Али и Хюсеин; извършва се поклонение на гробниците на двамата имами в Наджаф и Кербала в Ирак; за да станат съпричастни на страданията на своите имами, шиитите дори си нанасят сами рани с хладно оръжие;
- регистрирането на участниците в Лоя Джирга (Loya Jirga) – 18–19 ноември 2013 г.;
- провеждането на Лоя Джирга – 21–24 ноември 2013 г.

Сред посочените събития особено внимание заслужава да се обърне на Лоя Джирга (на пуцу означава Върховен съвет). При формирането си преди няколко века Съветът е включвал само пущунци, но по-късно се допускат и представители от други етнически групи. Съветът е Върховен орган за държавно управление, който не е постоянно действащ и се събира само за вземане на решения по въпроси като приемане на конституция, избиране на монарх, дискутиране на проблеми или решения, свързани с националната политика или извънредни ситуации. Освен това Лоя Джирга може да се свика и за решаване на въпроси, отнасящи се до райони, населени с пущунци в провинции Balochistan, Khiber Pakhtunkhwa и Федерално администрираната зона (FATA) в Пакистан. Последното свикване на Лоя Джирга с участието на над 1600 делегати е през 2010 г., когато са разглеждани въпроси, свързани със започването на мирни преговори с движението „Талибан“ (ДТ).

В едно от изказванията си на 4 ноември 2013 г. заместник-министърът по племенните въпроси Ал Хаджи Мохаммад Ахмадзай заявява, че Лоя Джирга ще бъде свикана на 16 и ще работи до 24 ноември 2013 г. В съвета участват парламентаристи, племенни лидери и преподаватели в университетите. Прогнозата е за 2000–3000 участници. Основният въпрос за решаване е провеждането на консултации за подписване на двустранно споразумение за сигурност (Bilateral Security

Agreement – BSA) между САЩ и Афганистан, свързано с Военното присъствие след 2014 г. и имунитета на чуждестранните Военнослужещи.

В навечерието на това важно събитие ОВГ се активизират за провеждане на мащабни атаки, още повече, че има информация за участие на представители от САЩ през последните дни в работата на съвета. Констатира се предислоциране и съсредоточаване на различни по състав групи от ОВГ в окръзите около Кабул със задачи да планират и проведат атаки по времето на Лоя Джирга, насочени срещу представители на съвета, срещу такива на ISAF и АНСС, чрез използване на всички възможни способности за провеждане на пряк и непряк обстрел, атаки с ИВУ, атентатори самоубийци и комплексни атаки. Предполага се, че през това време и статутът на пътищата ще бъде „червен“ или „черен“, което затруднява и дори забранява движение извън базите. На поредната конференция на националните представители, проведена на 1 ноември 2013 г. в ISAF Jointed Command (IJC), командващият на ISAF специално акцентира върху очакваните заплахи и мерките за сигурност по време на Лоя Джирга. Степената на заплахата е повишена от значителна на висока – за времето от 16 до 27 ноември 2013 г.

В посочения интервал от време е планирано и осъществено посещение на българска делегация (18 и 19 ноември) в Кабул и Кандахар. Въпреки изложените фактори, застрашаващи успеха на посещението, то е осигурено от Военнослужещите от 25-и контингент на необходимото ниво и приключва успешно.

Лоя Джирга, за съжаление, не завършва с победен успех – подписването на двустранното споразумение за сигурност е отложено от президента Карзай до изборите за президент през април 2014 г.

На фона на тези събития активността на ОВГ се запазва на традиционните нива от последните две години, като през зимните месеци е отчетено повишаване спрямо средните норми на активност за периода. Като основна причина могат да бъдат посочени предстоящите избори за президент и местно управление през април 2014 г.

През целия период на мисията постъпва информация за придвижване на групи от ОВГ, оръжие, боеприпаси и компоненти за изработване на ИВУ от съседните провинции и съседни държави (Пакистан) към провинция Кабул.

Мисията на 25-и български военен контингент приключва успешно. Може да се обобщи, че са продължени и затвърдени изградените от нашите предшественици изключително добри взаимоотношения и координация с коалиционните партньори, афганистанските Военнослужещи, централната и местната власт и населението на страната домакин. При посещението на министъра на отбраната Ангел Найденов в Афганистан през ноември 2013 г. и срещата с Военнослужещите от контингента той казва: „Изпитвам гордост, когато се срещам с Вас“; „С това посещение дължим жест към хората, които изпитват непрекъснато безпокойство за вас и вашето здраве“; „Поздравявам Ви с празника на Сухопътните Войски (18 ноември). Аз съм респектиран от това, което виждам в Кабул и Кандахар. Приемете, че тази среща е израз на отговорността, която нося като министър. Това за мен е възможност да се убедя в условията, които са осигурени от Вашето командване“. Министър Найденов се среща и с командира на база „Феникс“ полковник Силвестър Кенан. Той информира министъра и началника на отбраната за обстановката в базата и дава висока оценка за изпълнението на задачите, поставени на българския контингент. Кенан казва: „Ние им се дове-

ряваме, както се доверява войник на войника, и това е според мен най-истинската оценка, която мога да дам“.

По време на церемонията за разформирването на контингента министър-председателят, министърът на отбраната и началникът на отбраната дават отлична оценка за изпълнението на мисията от българските военнослужещи от състава на 25-и контингент.

В започналите през 2012 г. планирани мероприятия и дейности за изтегляне/прегрупиране на войските на коалиционните партньори, т.нар. Redeployment process, българските военнослужещи също имат участие, като се предвижда от 2015 г. то да се състои в невоенната мисия на НАТО „Решителна подкрепа“ за обучение на местните сили за сигурност.

Поуки от практиката

Поуките могат да се получат от различни източници (станало, казано, написано). Идеята, заложена в Lessons Learned, е извлечането, анализирането, разпространяването и усвояването на поуките от дейността (практиката) на организацията, т.е. поуките от практиката.

В този смисъл могат да се отчетат поуки, които възпрепятстват нормалното изпълнение на задачите:

- липса на добра координация по вертикала и хоризонтала на командната структура;
- несъобразяване със СОП от ръководен и изпълнителски състав;
- липса на необходимата колегиалност/военна етика и професионално доверие;
- неадекватни, забавени реакции от страна на вземащите решения.

В противовес, за нормалното и ефективно изпълняване на функционалните задължения от личния състав и поставените задачи са необходими:

- създаване на добри взаимоотношения и координация с коалиционните партньори, местните власти, военнослужещите и населението на страната домакин;
- изпълняване на задачите в съответствие със СОП;
- изграждане на атмосфера на доверие;
- проследяване на процесите относно възприетия стрес от военнослужещите, адаптацията им и психологичния климат във формированията.

Вероятните сценарии за развитие на ситуацията в Афганистан през следващите години най-много ще зависят от политиката на правителството след изборите за президент на 5 април 2014 г. и дали то ще може да осигури стабилен политически преход, като се има предвид изтеглянето на силите на НАТО и все още неподписаното споразумение между САЩ и Афганистан за оставане на американски военнослужещи след 2014 г., а също развитието и успеха на мисията на НАТО „Решителна подкрепа“.

Очертават се два крайни варианта. Първият може да бъде наречен оптимистичен. Това означава, че може да бъде постигнато споразумение с антиправителствените/бунтовническите мрежи и включването на част от тях в управлението на страната, като паралелно с това се прекратят финансирането и външната подкрепа за радикалните им действия. Стремежът може да

бъде към запазване на социалното, икономическото и културно-демографското състояние, към създаване на условия за по-добро развитие в следващите години, чрез увеличаване на инвестициите в ключови за развитието на страната отрасли, осигуряване на заетост и прилични доходи, както и включване на населението в различни образователни и културни програми. Този вариант може да бъде постигнат при успешна подкрепа на правителството от афганистанските сили за сигурност (армия, полиция и др.), поддръжка от съседни страни – Русия, Китай, както и намаляваща подкрепа от населението за местните бунтовнически мрежи. Може би и чрез минималното присъствие след 2014 г. за изпълняване мисията на НАТО „Решителна подкрепа“.

Вторият сценарий, песимистичният, означава да не бъде постигнато споразумение с антиправителствените/бунтовническите мрежи. Възможно е населението да засили подкрепата си за тях като алтернатива на правителството на Афганистан. А това след 2014 г. ще прерасне в усилен действия за превземане на отделни градове и области, с цел установяване на управление, което неминуемо ще доведе до увеличаване броя на жертвите от афганистанските сили за сигурност, до деморализирането им и напускане на техните региони. Ще продължат явната и скритата външна поддръжка за бунтовническите/антиправителствените мрежи. От друга страна, правителството ще е символ на корупция, неспазване на закони и източване на капитали и ресурси, което означава, че не могат да се очакват значими инвестиции в страната. А това ще изключи надеждата за възстановяване на държавността в близките няколко години.

Възможни са и смесени сценарии, но поради високата степен на неопределеност и променливост – под влиянието на външни и вътрешни фактори, е трудно да се предвиди точно какво ще бъде развитието на Афганистан.

Времето ще покаже, а ако е необходимо и в бъдеще участието на български военен контингент, натрупаният опит и професионализъмът, съчетани с изградените много добри взаимоотношения с местното население и коалиционните ни партньори, са необходимата предпоставка за успех на следваща българска мисия.

Литература

- 1.) <http://www.isaf.nato.int/>, достъпен към 26.03.2014 г.
- 2.) http://www.md.government.bg/bg/tema_MissionsOperations_Afghanistan.html, достъпен към 26 март 2014 г.
- 3.) http://asia.actualno.com/SASht-i-Afganistan-v-spor-za-vreme-news_6776.html, достъпен към 24 ноември 2013 г.
- 4.) <http://radar.bg/bg/2014-02-04/article/1078>, достъпен към 4 февруари 2014 г.

Съвременни тенденции на общото финансиране на НАТО. Участие на Република България В Програмата за инвестиции В сигурността на НАТО (NSIP)

Д-р Добромир ТотеВ,
Постоянен секретар на отбраната

От десет години България е пълноправен член на НАТО. През този период Министерството на отбраната и въоръжените сили изиграха важна роля за установяване отношения на доверие и сътрудничество със съюзниците и партньорите, за създаване на благоприятни условия за постигане на оперативна съвместимост и за осигуряване на необходимите политически и военнотехнически предпоставки за пълноправно членство в Съюза.

Настоящият доклад има за цел да проследи от ресурсна гледна точка къде е мястото на страната в НАТО, какви са ползите от това членство и какво е тяхното финансово измерение. Основните въпроси са свързани с общите фондове на НАТО, в които България дава своя принос, и какви процеси и тенденции протичат в областта на общото финансиране.

1. Определение и принципи на общото финансиране на НАТО

НАТО се нуждае от способности, за да е в състояние да изпълнява своите задачи – военен и граждански личен състав, оръжейни системи, муниципи, летища, транспорт, логистична поддръжка, системи за командване и управление, военни и граждански пунктове за управление и др. В общия случай страните членки сами осигуряват тези способности за НАТО, за сметка на национално финансиране. Ако способностите не са налице, трябва да се придобият. Съществуват следните механизми за финансиране придобиването на способности на НАТО: национално финансиране, многонационално финансиране, съвместно финансиране, общо финансиране. На фиг. 1 е показано как се определя подходящият механизъм за финансиране придобиването на способности.

Национално финансиране

Всяка страна членка използва собствени финансови ресурси за различни цели в рамките на годишния си бюджет. Част от тях са за придобиване на нови способности (например въоръжение, техника и оръжейни системи), които да се придобият на НАТО за ползване. Такива средства се наричат „национално финансиране“.

Основните видове финансиране, излизащи извън рамката на финансиране от една страна, т.е. когато участват повече страни, са многонационално, съвместно и общо. Съществуват и други видове финансиране: коалиция на желаещите,

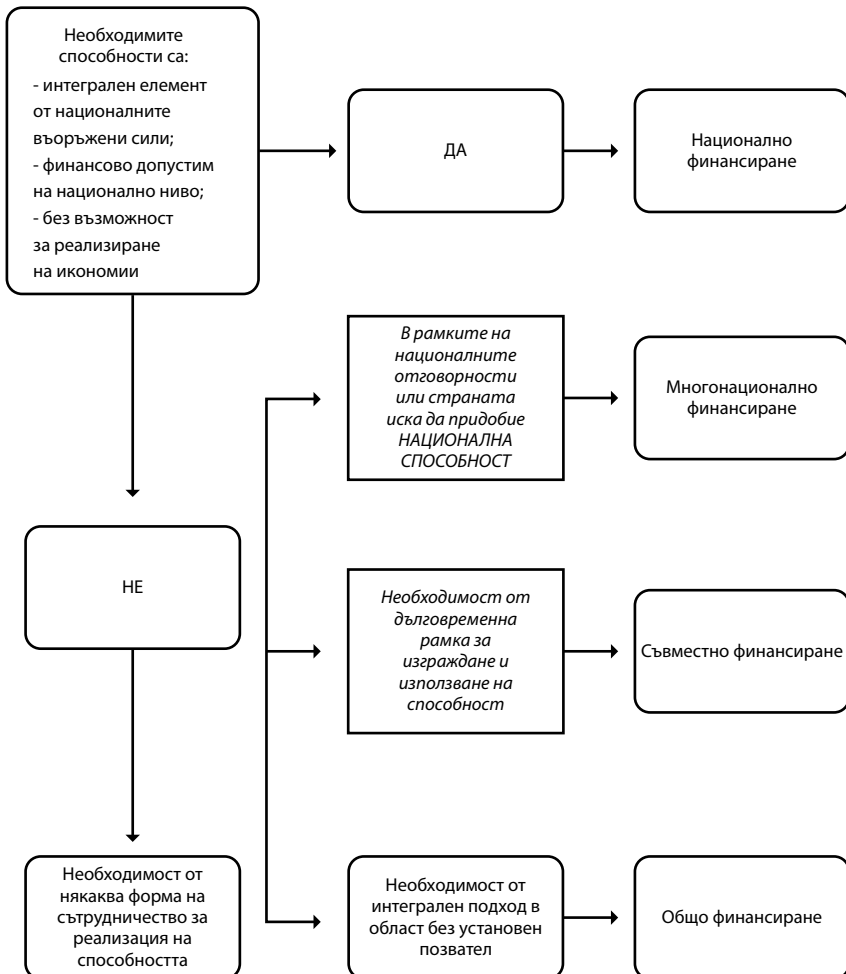
национален принос и доверителни фондове.

Многонационално финансиране

За многонационално финансиране говорим, когато става дума за финансови договорености извън рамките на органите на НАТО, в които участват две или повече страни членки. Такова финансиране често се използва за развиване на проекти за международно сътрудничество, които в повечето случаи получават началото си чрез процеса на планиране на въоръженията в НАТО. Подобно финансиране се използва и при съвместно придобиване на способности (например придобиване на изтребители от различни европейски страни).

Коалицията на желаещите обикновено има дефинирани способности за финансиране, с цел финансиране на специфични дейности. Тези способности се описват в програмен документ или в проектен план, определящи специфичните роли и отговорности.

Фиг. 1. Определяне на подходящ механизъм за финансиране придобиването на способности



Национален принос се прилага, когато страна членка участва в многонационално финансиране чрез нефинансови средства. Обикновено това става чрез предоставяне на техника, самолети и технически системи, на сграден фонд, инфраструктура (например авиобаза), както и чрез осигуряване на способности, личен състав, средства за комуникации, но не и на финансови средства.

Доверителни фондове се използват с цел управляване на доброволни финансови помощи за определена кауза. Този вид механизъм за финансиране дава възможност и за участие на страни, които не са членки на НАТО. Пример за такъв фонд е Доверителният фонд за осигуряване на Афганистанските сили за сигурност (ANA Trust Fund).

Съвместно финансиране

Съвместното финансиране е специален вид многонационално финансиране в рамките на съгласувана Харта на НАТО. Участващите страни определят изискванията, приоритетите и дяловото участие. Такова финансиране е напълно прозрачно, като в редица случаи НАТО осигурява политически и финансов надзор. Пример за такова финансиране са Програмата на НАТО за ранно предупреждение и контрол от Въздуха (NAEW&C) и Програмата на НАТО за съюзно земно наблюдение (AGS). В много случаи за осъществяване на подобни начинания в областта на съвместното финансиране се създават организации, като част от договореностите за съвместното финансиране, а с цел управляване на програмата. Страните участват в програмата на базата на подписан меморандум за разбирателство.

Общо финансиране

Съществуват редица военни изисквания, които не могат да бъдат придобити по описаните механизми за финансиране. Тези изисквания включват Главната квартира на НАТО и щабовете на военната командна структура на Алианса, системите за командване и управление, както и изискванията за участие в операции и провеждане на учения. За осъществяването на такива изисквания е създадена официална договореност между страните членки, според която те осигуряват финансови средства на НАТО. Тези средства формират фондове за общото финансиране на НАТО.

Съществуват три различни типа общо финансиране – граждански бюджет, военен бюджет и Програма на НАТО за инвестиции в сигурността (NSIP).

Общото финансиране се характеризира със следните особености:

- предварително одобрени годишни тавани на разходите;
- предварително одобрени дялови вноски (cost share);
- всеки тип общо финансиране се управлява от различен комитет, в който са представени всички страни, осигуряващи финансовите средства;
- всеки тип общо финансиране има свои правила и процедури за управляване на финансовите средства;
- таваните на разходите се утвърждават всяка година със средносрочен ресурсен план за петгодишен период.

В момента актуалният средносрочен ресурсен план е за периода 2014–2018 г., а определените вноски за страните са валидни за 2014 г. За България за 2014 г. процентът на дяловата вноска е в размер на 0,3247% от разходния таван на военния бюджет и от определения таван на разходите по NSIP.

В табл. 1 са дадени Вноските на някои страни – членки на НАТО, което позволява да се направят анализи къде попада страната в общата рамка.

<i>Страна</i>	<i>Вноска за 2014 г.</i>		
	<i>Цивилен бюджет</i>	<i>Военен бюджет</i>	<i>NSIP</i>
Белгия	2,0137	2,0368	0,0870
България	0,3247	0,3247	0,3247
Великобритания	10,9773	10,4790	10,4790
Германия	14,5053	14,6439	14,6439
Гърция	1,1029	1,1029	1,1029
Испания	5,2390	5,2190	5,2190
Италия	8,7250	8,7250	8,7250
Канада	6,0915	6,0915	6,0915
Полша	2,6343	2,6343	2,6343
Румъния	1,0553	1,0553	1,0553
САЩ	21,7394	22,2000	22,2000
Турция	4,1305	4,1305	4,1305
Унгария	0,6985	0,6985	0,6985
Франция	11,1421	10,9682	10,9682
Нидерландия	3,2547	3,2696	3,2696
Хърватия	0,3066	0,3066	0,3066
Чехия	0,9421	0,9421	0,9421

Таблица 1

Характерните черти на общото финансиране са:

- засилва сплотеността на НАТО;
- допълва националното финансиране;
- пряко е свързано с изискванията и приоритетите на НАТО;
- осигурява основните способности на НАТО.
- Общото финансиране се използва, когато са налице следните предпоставки:

- Валидни военни изисквания;
- необходимите способности са допустима от финансова гледна точка (affordable), т.е. осигурена е финансово в рамките на разходните тавани;
- отговаря на критериите за използване на общо финансиране (eligible).

Основните принципи на общото финансиране са:

- фокусиране върху осигуряване на способности извън и над тези, които може да се очаква да бъдат осигурени с национално финансиране;
- адаптивност и възможност за бързо осигуряване на способности, необходими при управление на кризи;
- максимално използване на национални военни и цивилни съоръжения;
- съвместно (НАТО/национално, гражданско) използване на съществуващи съоръжения на НАТО;
- оценка на валидността на военните изисквания в съответствие с целите и приоритетите от Стратегическата концепция на НАТО;
- пакетите от способности са основният метод за създаване на способности, като се отчита концепцията за минимални изисквания за способности;
- орган за определяне съответствието на критериите за използване на общите фондове за финансиране е Бордът по политика и планиране на ресурсите;

- Възможност за използване на общото финансиране в отделни (единични) случаи за финансиране на особено важни критични военни изисквания, свързани с изключителни регионални рискови фактори и геостратегически интереси на Алианса.

Общи принципи на финансиране на операциите в НАТО

Първото систематизиране на политика за финансиране на операциите е направено през 2000 г., когато са заложили основните принципи, които са валидни и днес. Общите принципи за финансиране на операции на НАТО са:

- „Cost lie where they fall“ – прилага се и към страни извън НАТО, но участващи в операцията, без да се ограничава възможността за двустранни или многостранни договори за поддръжка.

- Само разходите, които не са свързани с определена страна членка и тези за осигуряване на критично важните за театъра военни способности, за които процесът на генериране на сили и средства се оказва неуспешен, ще се поемат от НАТО.

- Общото финансиране не може да се използва за целите на изграждане на държавата (nation building).

Общото финансиране може да покрива разходите за щабни елементи, развърнати на театъра на бойните действия, дефицит от стратегически средства за комуникация, поддръжка или модернизирани на критично важната за стратегическия театър инфраструктура.

Впоследствие се включват и разходите за осигуряване на критично важните за театъра военни способности, за които процесът на генериране на сили и средства се оказва неуспешен.

2. Усъвършенстване на общото финансиране

След срещата на върха на НАТО в Чикаго решенията относно общото финансиране бяха насочени в направление да се оцени дали общото финансиране отговаря на нуждите и очакванията на страните, като се имат предвид възприетите приоритети по отношение на способностите и в рамките на съгласуваните разходни тавани за разполагаемите ресурси. В изпълнение на тези решения бяха предприети стъпки за усъвършенстване процеса на управление на ресурсите и преглед на общото финансиране.

Преглед на общото финансиране

В изпълнение на задачите от Чикаго Бордът по политика и планиране на ресурсите в НАТО (RPPB) през 2012 г. започна оценка и преглед на общото финансиране.

Документите за Всичките пет области бяха обединени в общ документ „Преглед на общото финансиране на НАТО“, като бяха дадени препоръки за бъдещата работа на RPPB в направления като ефективно и ефикасно използване на общото финансиране за подкрепа на приоритетите изисквания на Алианса, разработване на солидна рамка за изграждане на способностите, фокусиране върху реалното изпълняване на необходимите способности, продължаване на дискусиите за възможната роля на общото финансиране за развитие на мезонационалните способности, разработване на регулаторна рамка за финанси-

ране на агенциите от потребителите на услуги (customer funded).

С решение на министрите на отбраната от октомври 2012 г. на генералния секретар на НАТО бе възложено да направи конкретни предложения как да бъде използвано общото финансиране в подкрепа на ключовите цели за поддържане на оперативната съвместимост, за усъвършенстване на способностите за развъртане и за насърчаване развитието на многонационални способности.

Инициатива за оптимизиране на общото финансиране

В резултат на дълги дискусии в Борда по политика и планиране на ресурсите „Доклад относно прегледа на общото финансиране“ беше утвърден от министрите на тяхна среща през февруари 2013 г. В него се акцентира върху:

- ефективно и ефикасно използване на общите финансови ресурси;
- поддържащите общото финансиране принципи продължават да са валидни;
- общото финансиране трябва да се използва, за да се поддържат критичните способности, целите и приоритетите на Алианса;
- осъществяване постоянен преглед на изискванията;
- усъвършенстване процеса на ресурсно управление, за да бъдат осигурени последователност и свързаност между колективните способности на НАТО и управляването на общо финансираните програми и бюджети;
- процесът на планиране да бъде създаден така, че да осигурява ефективно използване на ограничените финансови ресурси;
- фокусиране върху изграждането на способностите;
- повишаване на отчетността относно способностите, осигурявани от общото финансиране.

3. Програмата на НАТО за инвестиции в сигурността (NSIP)

Резкият спад в броя оторизирани проекти през периода 2009–2011 г. оказва влияние върху финансовата ситуация на NSIP през 2012 и 2013 г. Усвояването на средства по Програмата беше силно ограничено вследствие на отлагането на изпълнението на редица проекти – съгласно препоръките на Групата на старшите представители от столиците (SOG), на проведения през 2012 г. Преглед на изискванията за способностите и указанията, залегнали в Средносрочния ресурсен план (MTRP) за 2012–2016, относно изпълняването на проекти, свързани със способности с ниско ниво на приоритизация.

В табл. 2 е представена статистическа информация за Програма NSIP, която обхваща десетгодишен период (2005–2014), като за всички години са използвани отчетни данни. За 2014 г. данните са прогнозни и са дадени на основата на консолидирания финансов отчет за първото ѝ тримесечие.

Вноската на Република България на базата на определения коефициент за участие в Програма NSIP – 0,3247, е в размер на 2,73 млн. евро за 2014 г., през която година предстои да бъдат получени 20,68 млн. лв. за проекти, свързани с авиобаза Безмер. За периода 2006–2013 г. България е получила финансови средства под формата на участие в проекти по NSIP в размер на 27,20 млн. лв. и е заплатила съответните вноски към Програмата в размер на 29,68 млн. лв., които са

Година	Програмирани финансови средства	Отворени финансови средства	Годишни прогнозни финансови средства	Годишни разходи	Изпълнение (%)
2005	1815,6	609,6	733,2	606,7	83
2006	641,2	540,1	651,3	582,1	89
2007	679,5	695,4	709,7	657,6	93
2008	569,5	836,9	691,2	653,9	95
2009	465,8	932,3	697,5	777,0	111
2010	220,4	522,6	870,4	651,1	75
2011	478,0	878,9	818,7	686,3	84
2012	478,0	634,7	664,1	555,1	84
2013	676,2	584,8	663,8	592,4	79
2014	902,3	718,9	983,3		

Таблица 2 (В млн. евро)

гадени по години в табл. 3. За 2004 и 2005 г. са платени общо 2,9 млн. лв., но не са получени финансови средства.

България участва в проекти на Програма NSIP, които се финансират от общите фондове и съфинансират от бюджета на Министерството на отбраната в определено съотношение:

- проекти, свързани с авиобаза Граф Изнаниево;
- проекти, свързани с авиобаза Безмер;
- проект „Адаптиране на съоръжения за КИС модули на НАТО за развързване“

– Горна Малина;

- проект „Комуникационно-информационна система за ВМС за наводни операции“ (BRASS България);
- проект „Осигуряване на елемент, базиран на софтуера на ACCS в София (България)“.

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Общо
Получени финансови средства по NSIP	0,20	0,09	2,17	7,74	3,88	2,73	6,45	4,01	27,20
Платени вноски по NSIP	1,86	3,37	3,87	4,06	5,43	3,09	2,91	2,18	29,68

Таблица 3 (млн. лв.)

Вместо заключение могат да се направят следните изводи от усъвършенстването на общото финансиране на НАТО:

1. Принципите, поддържащи общото финансиране, остават валидни като символ на солидарността между съюзниците в НАТО и справедливото разпределение на финансовата тежест и тази позиция беше изразена от повечето нации. Промяна на принципите за общо финансиране би довело до промяна на цялостната концепция за разпределяне на общите фондове и пренасочване на финансови ресурси от инфраструктурни проекти към проекти за финансиране на операции, тренировка и обучение. В този случай може да бъдат накърнени интересите

на новоприетите страни, включително на България, която участва в няколко инфраструктурни проекта на територията на страната.

2. В условията на икономически натиск в страните – членки на НАТО, общите финансови ресурси, които са ограничени, трябва да се използват ефективно и ефикасно, за да поддържат способностите на Алианса. Националните разходи за отбрана следват тенденцията към намаляване на функцията отбрана в правителствените разходи за сметка на други приоритетни сфери на дейност на правителствата – като здравеопазване, инфраструктура, социална политика, както и тенденцията да се отделят по-малко средства като процент от БВП за финансиране разходите на правителството и държавния бюджет.

3. Необходимо е усилията да се фокусират не само върху изразходваните финансови ресурси за операции и NSIP, но и върху реално изграждане на способностите.

4. Необходимо е да се повиши отчетността относно способностите, осигурявани от общото финансиране, както и да се акцентира върху резултатите, постигнати с общите фондове.

5. Усъвършенстването на процеса на ресурсно управление трябва да продължи, за да бъде осигурена последователност между колективните способности на НАТО и управлението на общо финансираните програми и бюджети.

6. Предстои да бъде изготвена оценка на постигнатите резултати от реформата в областта на ресурсите, като се направи анализ на положителното или отрицателното влияние и практическото прилагане на всички предприети мерки.

Ключови Външни и Вътрешни фактори, формиращи процеса на изграждане на капацитет, и резултатите от него

Н. Пр. Любомир Иванов,
заместник-министър на Външните работи
(2002–2004),
постоянен представител на България в НАТО
(2004–2009)

*Ваши превъзходителства,
господа генерали и офицери
уважаеми участници и гости,*

Изграждането на капацитет има сравнително ограничен спектър на дефиниране и на практически действия в рамките на НАТО, като основните усилия и мерки са фокусирани и съсредоточени в процеса на отбранителното планиране. На концептуално равнище съществува принципно разбиране за комплексния характер на изграждането на капацитет в областта на отбраната и сигурността и за важната роля на политическите, икономическите, финансовите и социалните фактори. Реално обаче се прави твърде малко за засилване на собствения политически капацитет на Алианса, за укрепване на политическия компонент в базисната характеристика на НАТО като политико-отбранителен, а не просто като военен съюз. За това има редица причини с обективен и субективен характер, които могат да бъдат тема на отделен дебат. Важното от гледна точка на процеса на изграждане на капацитет е, че политически решения с ключов за него характер не се вземат в рамките на институционализираната трансатлантическа връзка, която би следвало да бъде основната, уникалната сила, предимството на НАТО като политически съюз. Тези решения често се формират в полицентрична и твърде противоречива архитектура, обхващаща ЕС, САЩ и Канада, както и европейски страни – нечленки на ЕС, в която векторите не са еднопосочни и политическите импулси не дават ясни ориентири и насоки за изграждането на капацитет. Не трябва да се забравя, че самото политическо единство и кохезията на НАТО са най-важният компонент на цялостния капацитет на Организацията, особено в контекста на Втория, може би най-актуален стълб от нейните главни задачи – реакцията при кризи. Най-малкият общ знаменател в политически план дава негативни отражения върху нивото на амбиция и цялостния процес на изграждане на капацитет. Липсата на достатъчно категорична и адекватна политическа основа за отбранителното планиране в рамките на НАТО създава ситуация, която може да се сравни с усилията да конструирате компютър върху фрагменти от дънна платка.

Често се цитира известната мисъл на Жорж Клемансо, че „Войната е твърде важно нещо, за да бъде оставена на генералите“. Логиката на тази сен-

тенция е достатъчно ясна и ако я разбират добре, военните би трябвало напълно да я споделят. Дали обаче с нея се ангажират и достатъчно широко политически кръгове? Под въздействието на възприятието за пренебрежимо малък риск от сериозна, мащабна заплаха за мира и сигурността твърде много отговорни фактори с готовност оставят на военните и на сравнително тесен кръг пряко ангажирани с отбраната политици, цивилни експерти и представители на неправителствения сектор и на академичните среди нелеката задача да убеждават обществото, че изграждането на капацитет в сферата на отбраната не е прехосване на време и ресурси, а задача с първостепенна важност.

Ще се опитам да очертая някои лични виждания за причините за създадената ситуация и за начините, по които бихме могли да постигнем промяна към по-добро.

Най-кратко формулирано, капацитет е способността на дадена общност да постига своите цели. Ако говорим за политико-военен, отбранителен съюз като НАТО, тази способност изисква организирано формиране и използване на огромен спектър ресурси, при това далече не само военни. Широката общност на страните членки, които Съюзът олицетворява, трябва да бъде еднина в готовността си да отдели и реално да насочи тези ресурси за решаване на дефинираните с консенсус проблеми и задачи. Сам по себе си процесът на отбранително планиране може да бъде от голяма полза за оптимизирането на използването на ресурсите, за ефективността на процеса, но той има определени обективни лимити, които не може да преодолее. Ако не достигне пряко, твърдо и дългосрочно ангажиране на всички системи – политическа, икономическа, финансова, външнополитическа, обществено мнение и други, устойчивост и стабилност не може да се постигне и изграждането на капацитет винаги ще бъде уязвимо и зависимо от динамиката и флукуациите на различните вътрешни и външни обществени процеси. В подобна ситуация става твърде сложно постигането на трайни и предвидими резултати в изграждането на капацитет.

Стана ясно, че дори на национално равнище факторите, които взаимодействат в процеса на изграждане на капацитет, са комплексни и често разнородни. На равнище НАТО картината е още по-сложна. Там се наслаждат не само конкретните интереси, особености, възможности и специфични подходи на държавите членки, но и въздействието на самата Организация, автономното влияние на нейните структури. Всяка международна организация, в своята сфера на компетенции, „класифицира“ света, дефинира категории действия и действащи фактори; фиксира значения и понятия в социалната сфера; артикулира нови норми и принципи. Нейният основен инструмент са структурираното знание и експертизата, организираната информация. Това по принцип може да бъде много полезно и да стимулира очертаването на поле на съгласие между националните експертни общности и постигането на консенсус по редица ключови въпроси. Същевременно съществува системен риск – в стремежа си да генерира правила и категории международната организация „сплесква“ разнообразието и се опитва да приложи универсално техническото си знание, независимо от особеностите и обстоятелствата. Често това се оказва невъзможно и опасно – известен е трагичният резултат от опитите на ООН да приложи поведенческата матрица от операцията в Камбоджа в твърде различните условия на Босна и Херцеговина. НАТО не прави изключение по отношение на подобни рискове.

При разглеждането на вътрешнополитическите фактори, влияещи върху процеса на изграждане на капацитет в сферата на отбраната и сигурността, е важно да се направят разграничения, което често определя политическото поведение на ключови фактори и се отразява върху формирането на решения. Това е разграничението между обществени и „частни“ блага (или „стоки“) (public vs. private goods). Обществените блага, като свобода, демокрация, върховенство на закона, патриотизъм и други, се отнасят до цялото общество, но по твърде абстрактен, инклузивен или „неделим“ начин. Частните блага са от конкретен интерес не само на отделни хора, но и на общности, прослойки, корпоративни групи и т.н. Като такива те могат да се насочват към влиятелни групи в обществото, към избиратели, лобистки кръгове и др. В този смисъл частните блага често са по-важни от гледна точка на мотивацията на политическите кръгове да отговорят на стремежите на свои поддръжници, да разширят техния кръг и в крайна сметка да запазят или спечелят властови позиции. Затова, особено в условията на икономически спад или криза, винаги стои въпросът „кой има нужда от оръжие, когато ни притиска недостиг на масло?“. В подобни ситуации почти винаги първата жертва са бюджетите за отбрана. Съответно, при дебатите за изграждане на капацитет в НАТО един от ключовите проблеми е как на политическо ниво, дори на ниво министри на отбраната, да се предизвика загриженост за отбраната. Очевидно без положителна обществена нагласа, която по правило се формира под въздействието и според тежестта на възприятията за обществени и частни блага, тази задача става непосилна. В най-общ план ключовите вътрешни фактори, които формират положителните или отрицателните перспективи за съществен прогрес в изграждането на капацитет, могат да бъдат очертани със следните дихотомии:

- единно срещу фрагментирано управление (парламент, президент, правителство и т.н.);
- икономически и социален напредък срещу рецесия, ниска заетост, социални проблеми.

Интересен пример за значението на първия фактор – единството или широката подкрепа на политическите институции, е успехът на президента Рейгън през първия му мандат да привлече голям брой сенатори и конгресмени от Демократическата партия в подкрепа на двата основни стълба на неговата политика – ръст на разходите за отбрана плюс намаляване на данъците.

Специално внимание заслужава въпросът при какви условия въздействието на идеята за обществени блага върху процеса на изграждане на капацитет може да се окаже по-силно от разнопосочните вектори на частните блага. Отговорът е пряко свързан с възприятието за заплахата (threat perception), което всъщност е твърде противоречива, сложна, дори непредсказуема величина. Във връзка с това бих очертал няколко дилеми, които са важни в контекста на НАТО:

- В страните – членки на НАТО, едни и същи ситуации и процеси, свързани със заплахата и рисковете за сигурността, се възприемат по твърде различен начин. Това е свързано с традиции, исторически опит, народопсихология, геостратегическо положение и редица други фактори. Алиансът може чрез политическия диалог, а също и с помощта на информационно-експертния капацитет на своите структури да въздейства в определена степен за хармонизиране на възприемането и оценяването на заплахите и рисковете. Постигането на единна позиция обаче

далече не е сигурно, особено в най-чувствителните ситуации.

- Ефектът от членството в организация за колективна отбрана като НАТО върху Волята за изграждане на капацитет на национално равнище съвсем не е еднозначен. От една страна, сравнително високите стандарти в общото отбранително планиране – особено военните способности на водещите съюзници – би трябвало да имат мобилизиращ ефект за останалите и да стимулират усилия за скъсяване на дистанцията или поне доближаване до изискванията, приети от Алианса като цяло. От друга, наблюдава се стремеж към извличане на максимален „мирен дивидент“ или „безплатно возене“, като се разчита на капацитета и Волята на най-мощните страни както за поемането на тежестите на колективната отбрана, така и за експедиционни операции и мисии.

- Има дълбоко противоречие между динамиката на средата за сигурност и стратегическия, дългосрочен характер на процеса на изграждане на капацитет. Обикновено вниманието на политическите лидери се фокусира върху отбраната и сигурността при възникване на остри кризисни ситуации, когато се оказва, че е налице сериозен недостиг на капацитет и на ключови военни способности. Тогава обаче и най-спешните мерки не могат да компенсират продължителното подценяване и пренебрегване на последователното изграждане на капацитет. Уроците от подобни събития изглеждат ясни, но тяхното системно и трайно прилагане впоследствие не е гарантирано.

- Подкрепата на общественото мнение в страните от НАТО е от безспорно значение, но е важно да се отбележи, че силно варира не само в зависимост от възприемането за заплахи и рискове, но и според характера на конкретната операция или мисия. Колективната отбрана по принцип се ползва с най-широка подкрепа, но е и най-рядко възникващият сценарий. Сигурността чрез сътрудничество е най-мекият тип ангажменти за Алианса и съответно рядко среща сериозни възражения. Като най-чувствителен за общественото мнение проблем се очертава реакцията при кризи, особено изискващи военни действия (Афганистан, Ирак, Босна и Херцеговина, Косово, Либия). В подобни ситуации на изпитание се поставят не само военните способности, но и кохезията и политическия капацитет на НАТО.

Сегашният дневен рег на Алианса в областта на изграждане на капацитет обхваща две направления. По-малко предизвикателство представлява подпомагането на страни партньорки, тъй като поставяните цели имат базисен характер – обучение и подготовка по основни функции на въоръжените сили и изграждане на свързани с това способности. Изключение прави мисията за изграждане на капацитет на силите за сигурност на Афганистан, поради твърде сложната обстановка в страната и необходимостта процесът да се осъществява в условията на въоръжен конфликт, който в определени райони е със сравнително висока интензивност. Независимо от това изключение много по-сложно е изграждането на капацитет в рамките на НАТО, тъй като нивото на амбиция е далече по-високо, изискванията и целите на силите са с характер, който би трябвало да осигурява възможности за справяне едновременно и на високотехнологично ниво с няколко мащабни операции. Използваният инструментариум се обогатява непрекъснато с инициативи като интелигентната отбрана, свързаността на силите и други, но засега не се наблюдава сериозен напредък в решаването на основния проблем – постигането на адекватно споделяне на тежести-

те и като минимум спиране нарастването на разрива между отбранителните способности на Европа и САЩ. Индикатор за това е фактът, че ако през 2001 г. делът на САЩ в общия обем на бюджетите на страните от НАТО е бил 63%, сега той е 77%.

Нито един от очертаните дотук проблеми не може да намери ефективен отговор без генерирането и поддържането на ясна и устойчива политическа воля. Засега това не се получава и вероятната причина е, че стандартните подходи са твърде ограничени и не успяват да обхванат достатъчно широк кръг фактори, които имат дял във формирането на политическата основа на всеки важен обществен процес, включително изграждането на капацитет в отбраната и сигурността. Не е достатъчно да разчитаме само на споделените общи ценности по принцип, на съзнанието за „обществени блага“, особено в период на икономически, финансови и социални трудности. Глобализацията и бумът на информационните технологии водят до безпрецедентна свързаност между хората, но и до разклащане на традиционните споделени идентичности, с които сме свикнали. Възникват нови източници на власт и влияние на субнационални нива, като традиционните са подложени на разнопосочни въздействия и фрагментация. „Частните“ блага заемат все по-широк периметър в политическите процеси. Затова решенията трябва да се търсят в максималното отваряне за диалог и взаимодействие с различни, нетрадиционни, включително трудни партньори, фактори и действащи лица във всички сфери и равнища на политиката, икономиката и финансите, а също с неправителствения сектор, медиите и академичната общност.

Ако проблематиката на изграждането на капацитет в отбраната и сигурността продължи да се дебатира в ограничен кръг от може би отлични експерти, както и политици с конкретен интерес към тази сфера, едва ли ще постигнем целите, които си поставяме в рамките на Алианса. Обществеността трябва да бъде убедена, че НАТО сме всички ние и нашата сигурност, че колективната отбрана и другите задачи на Съюза не са непотребна отломка от миналото, а гаранция за доброто ни бъдеще. Само чрез конструктивен диалог, с участието на всички възможни партньори, изграждането на капацитет ще получи достатъчен политически капитал, за да даде търсените резултати. В противен случай ще се окаже прав Уинстън Чърчил със своята сентенция, че „Военните винаги се готвят за миналата война“. Вярвам, че колективният ни разум и визия, организирани институционално чрез НАТО, ще се окажат достатъчно силни, за да го опровергаем.

Благодаря за вниманието!

NATO's Mediterranean dialogue

H.E. Latifa Akharbach
Ambassador of the Kingdom of Morocco

Some information about the relations between Morocco and NATO by way of introduction

- Morocco is among the first countries (since 1995) to participate actively in the Mediterranean dialogue (MD) of NATO. It has an active commitment in all the bilateral and multilateral political meetings of the MD and has hosted some of them.

- The participation of the Royal Armed Forces (FAR) in Bosnia and Herzegovina (Ifor / Sfor) and in Kosovo (KFOR), and in the Mediterranean (Active Endeavour) is a concrete example of Morocco's operational commitment to the NATO action.

- Morocco contributed actively to the creation of an informal body of dialogue within the MD: the Consultative Group about the Policies of the Mediterranean Dialogue APAG-DM), and took part in its first meeting in San Remo in September, 2011.

- The Kingdom participated in the NATO Summit in Chicago in May, 2012, which was the first NATO Summit +13.

- Morocco was the only Arab country invited to speak during the meeting OTAN+13.

- Morocco took also part in the 3rd meeting of the PAG-DM on October 3rd and 4th, 2013 in Lisbon (Portugal).

Thanks to the solidity of its institutions and to its political stability which is the result of a continuous process of democratic consolidation, Morocco has predictable, credible and concrete relations with NATO.

The importance of the promotion of the political dimension of the Mediterranean Dialogue of NATO

The Mediterranean partners do not occupy a dominating place on the list of partnerships defined by the new strategic concept of NATO adopted at the Lisbon Summit. A single paragraph, number 35, of the statement of Lisbon is related to the Mediterranean Dialogue, speaking about the necessity of its extension while there is also an imperative need for its deepening.

The MD is not yet endowed with a strategic perspective clearly defined in a reference framework paper.

The redefining of NATO strategic environment such as expressed in the new strategic concept should maybe have assigned more importance to the Mediterranean Dialogue for at least two reasons:

- The Mediterranean Sea has always been one of the most important regions of the world on the strategic plan and its future evolution will affect the interests of NATO as for the nuclear non-proliferation, the antiterrorist fight, the energy safety and for the institution of a peaceful international order, etc.

- A bigger importance given to the MD will bring to the action and to the vision of the Alliance a strategic depth towards another region, the Sahel and Sahara region,

where major challenges regarding regional and international stability have been growing all over these last years. From now on, in the Sahelo-Saharan strip, a nearby region of the Mediterranean, there is a new generation of risks without any filiation with the risks stemming from the Cold War which NATO was used to.

Indeed, the Sahel and the Sahara are areas of strategic importance to Europe and to the members of the Alliance, where dangerous groups and networks are spreading in: terrorist groups, separatist movements, networks of traffickers of human beings, narcotics and weapons, have in this area convergent goals and common means. They have access to modern technology which increases the threat and potential impact on the global security. In this region, so close to Europe, the risks for the energy and the environmental security are also increasing in a dangerous way. The means of the criminal and terrorist networks in the Sahel often exceed those of certain states of the region which are even incapable to keep and to protect their borders.

Assessing the MD, we have to recognize that there are some valuable achievements: there is this useful Active Endeavour Operation securing the sea traffic in the Mediterranean; there is a joint effort to fight against terrorism; there are consultations on weapons of mass destruction.

Globally, there is already a positive practical cooperation that allowed, certainly, the officers of the countries of the region to get acquainted with certain standards and military protocols of the Allies. But, the results are still far from the objective of the interoperability, cherished by NATO. And most importantly, the military dimension is not sufficient to promote the ownership by the peoples of the region of the NATO principles and values, which is also a political organization.

For all these reasons, Morocco has always been defending the idea of the strengthening of the Mediterranean Dialogue, in particular its political dimension by developing it towards a real partnership open to the contribution of all the Mediterranean partners in the necessary collective efforts to make of this geographical space (the Mediterranean Sea) a zone of peace, security and shared prosperity.

The individual partnerships between NATO and certain Mediterranean countries are useful and positively flexible, but cannot substitute themselves for the global approach of a Mediterranean partnership which is transparent, balanced and sincere.

Broadening the political consultations between NATO and the MD partners and including all issues of common concern in order to share assessments and perspectives, will contribute to root better the Alliance values and principles of action.

To insure the sustainability of the Mediterranean Dialogue, the strengthening of this political dimension becomes essential for many reasons: the nature and the extent of the threat changed. The concept of security also changed. The collective approach is now considered as the only one that could be backed up by all the stakeholders at regional and international levels. Within the societies themselves (for example, the Arab societies), new actors have emerged during the last years in the political field and they request to be involved in the definition of national security strategies as well as in international security partnerships.

NATO is expected to renew its approach to relations with the countries of the DM, especially the Southern Mediterranean countries, by giving evidence of strategic willingness that can strengthen the mutual understanding, highlight the Alliance contribution to the stability and improve NATO's image with the public opinions in the region. NATO has good relations more with regimes than countries or peoples.

The interdependence between the security, the stability and the development in many countries has also to be more taken into account by NATO in its action and vision. That is why the MD is called to evolve to re-innovate its approach, to bring answers suited to accompany the efforts of reforms undertaken by certain member countries of the MD. Besides, it is important to note that the relevance of the MD also depends on the conservation of the strategic coherence of the Mediterranean Sea and thus on the specificity of the MD compared with other platforms of cooperation of NATO with the third countries (Partnership for Peace, Istanbul Cooperation Initiative, cooperation with certain Gulf countries, etc.) which have certainly, them too, their own peculiarities and specificity.

There is also a need for more interactions between regional partners and NATO: the Union of Maghreb, the Union for Mediterranean, the African regional organisations, etc. The strengthening of the political dimension of the MD means also to establish complementary strategic relations with the other initiatives in the region such as EUROMED, 5+5, the Initiative of the South Atlantic, etc. The promotion of the diplomatic and military consultations at high level, the establishment of an annual meeting of Ministers of Foreign Affairs, even the institution, in the medium and long term, of a meeting of the Heads of State, participate in this objective.

In conclusion, we can say that the future of NATO is also in the Mediterranean region and that the redefining of the policy of the Alliance to the member countries of the MD requests to go beyond a simple „Dialogue“ towards a real partnership based on co-responsibility, respect for specificities and a cooperative approach to security.

The future of NATO partnerships

H.E. Thomas van Oorschot,
Ambassador of the Kingdom of the Netherlands

Let me first congratulate you with the 10th anniversary of Bulgaria's membership to NATO.

It is also the 65th anniversary of the Alliance and it marks the 20th anniversary of the first NATO-partnership. The Partnership for Peace and the Mediterranean Dialogue started in 1994. Today NATO has about 40 partnerships with countries from a wide range of regions.

All these anniversaries have brought us clear results. NATO has shown to be an essential source of stability. Also thanks to its partners, NATO is able to continuously adapt to meet the demands of a fast moving security environment. NATO and its partners were involved in many missions, the biggest being ISAF where 22 partners participated in, besides the 28 Allies. These partnerships are based on reciprocity, mutual benefit and mutual respect. 2014 will also bring us to a point where fundamental questions have to be raised about the future of the Alliance and the transition to the new realities. These issues will be addressed during the Summit in September in South Wales. One of these questions is the future of partnerships.

The Partnership policy of NATO should be seen in the context of the changing powers in the world. Since the end of the cold war NATO did not have a traditional opponent anymore. The Alliance realized that the security of the Alliance was served with intensive cooperation and a broad dialogue with third countries. Furthermore, the type of security threats changed. Threats are increasingly originated from outside NATO territory and have a cross border character, like terrorism, piracy, failed states and cyber. Cooperation with third countries is essential to address this kind of threats effectively. At the same time partners are more and more ready to cooperate with NATO to counter these threats.

As stated in the New Strategic Concept, the Euro-Atlantic security is best assured through a wide network of partner relationships with countries and organizations around the globe. Dialogue and cooperation with partners contribute to enhancing international security, to defending the values on which NATO is based. Developing of partnerships has a conflict prevention effect and broadens the support base for peace operations and peacekeeping missions. In 2011 the ministers of Foreign Affairs decided to reform the partnership policy. Partners that contributed to NATO operations would be more involved in the decision-making process concerning these operations. Furthermore, partnerships should be more efficient by combining them in one comprehensive partnership cooperation menu, available to all partners, to which all partners have access and which includes more than 1600 activities.

The Netherlands endorses the importance of partnerships of NATO and supports the reform process. The importance of partnerships will increase in the coming years as a result of convergent security priorities of NATO-allies and partners. Furthermore, defense budgets are consistently under pressure in many countries. Cooperation could be a cost effective solution in order to maintain enough defense capacity and capabilities. Joint

training and developments according to the same standards will be getting more and more important, especially after ISAF has ended, in order to keep the interoperability between different forces.

The flexibility of the institutional structure of NATO makes NATO suitable for conducting a political dialogue and practical cooperation on the basis of mutual trust and equality. The Netherlands considers it important to maintain this flexibility, so that NATO can shape these partnerships in the most efficient way and represent the political, security and economical interest of the NATO allies.

In view of the indispensable contribution of partners to NATO operations, the Netherlands considers maintaining and improving the interoperability as one of the priorities. Besides, NATO could play an important role in the implementation of defense reforms.

It is important that the partnerships are demand-driven and concentrate on areas where they could be of added value to NATO. So, both partners and NATO could benefit from these partnerships. NATO is not only a military organization but a political community with shared norms and values as well. Therefore, we consider it important that political consultations should also include issues as the rule of law, fight against corruption, human rights and democratization. Partnerships need to have a flexible format and should be further developed while preserving their specific character.

The Future

During the NATO Summit in Wales the Alliance should mark that the partnerships are broader, deeper and richer than ever before. Discussion on deepening of partnerships will concentrate on the improvement of interoperability and political consultations with partners, also in an early stage of a crisis.

The Netherlands attaches great importance to the intensive cooperation with all NATO-partners and wishes that NATO remains attractive to partners, also post 2014.

In order to maintain the interoperability with partners, the opportunity should be given to take part in the Connected Forces Initiative and related NATO-exercises and trainings, and Smart defense. Smart defence is a new way of thinking and cooperation about generating the modern defence capabilities that the Alliance needs for the coming decade and beyond. That means pooling and sharing capabilities, setting priorities and coordinating efforts better.

NATO-EU relations form one of the most important partnerships and should be strengthened. The conclusions of the European Council of December 2013 give some guidance where the EU-partners should focus on and the results of the NATO-Summit should take these conclusions into account. But also other partnerships are of eminent importance. Effective use of partnership funds should be a priority.

Lessons learned exercises could be undertaken with partners and cooperation on new threats could be increased, like cybercrime.

Besides these general notions, it remains a challenge to maintain these partnerships, to develop them and adapt them to the constant changing political situation. There is no blueprint for partnerships. Because of the relative relaxed period without any direct threats to the NATO territory, some doubted whether NATO was still needed. But we can not take security for granted and we should constantly be aware of possible changes in political circumstances and security threats, as was recently shown.

As former Secretary General of NATO Jaap de Hoop Scheffer stated recently, "If there were any doubts about the need for NATO, the recent crisis in the Crimea has proven that NATO has a definite right of existence and should stand as a strong Alliance where all Allies can rely on".

The conflict concerning the Crimea has also shown that partnerships should be as flexible as possible and constantly adapted to new developing situations. NATO decided this week to intensify efforts to support Ukraine's defence reforms, to train officers and to hold joint military exercises.

At the same time, NATO foreign ministers suspended the civil and military cooperation with Russia, but the NATO-Russia Council will remain as forum on the level of ambassadors in order to keep the diplomatic channels open.

It shows that partnerships continue to be a platform for political dialogue and consultation. Also in case of conflicts partnerships can prove a useful tool. The NATO-Russia Council on the one hand and the NATO-Ukraine Commission on the other can prove to be useful to solve the crisis.

A quote of Madeleine Albright in 2010 is still relevant: ***"Partnerships are central to any realistic vision of NATO's future. The passing years have created the need for NATO of greater flexibility and reach, and we have learned that partnerships can act as force and efficiency multiplier."*** In light of the crisis of the Ukraine, Secretary-General Rasmussen said this week that ***"the preparations for the NATO-summit in Wales are even more important today. We will further develop our partnerships ... in order to further promote security and stability together and we will continue to invest in our readiness, so that we stay strong and prepared for any challenge."***

NATO's partnership policy – the Polish perspective

Przemysław Pacuła,
expert at National Security Bureau,
Chancellery of the President
of the Republic of Poland

The partnership policy is becoming a more and more important factor in NATO. The New Strategic Concept adopted in Lisbon in 2010 states (Paragraph 28) *that the promotion of Euro-Atlantic security is best assured through a wide network of partner relationships with countries and organizations around the Globe. These partnerships make a concrete and valued contribution to the success of NATO's fundamental tasks. The key element defining partnership policy is explained in Paragraph 30, stating that we (NATO) will give our operational partners a structural role in shaping strategy and decisions on NATO-led missions to which they contribute.*

During the Chicago Summit in 2012, NATO organized a special meeting in the NATO-partners format as a kind of reward for the 13 countries who made great contributions to NATO-led missions. Today, there is an ongoing discussion within the Alliance to clarify the directions of partnership policy development in the nearest future. Such debate is conducted in the light of the Open Door Policy considerations. While the aspirations of current candidates such as Georgia, Montenegro, Bosnia and Herzegovina and Macedonia need to be addressed, the limited eagerness to continue the NATO enlargements leads the Allies to the conclusion that enhancing partnership policy could play a role in such process.

In general, Poland supports the development of the partnership policy of NATO. The complexity and scale of today's threats and challenges make the cooperation with partners necessary in order to face them. We understand that NATO needs partners in addressing global threats such as terrorism and proliferation of weapons of mass destruction. The partners are giving also significant political, financial and military input to the crisis management missions conducted by NATO. Operation *Unified Protector* in Libya was a perfect example of such cooperation.

Having said that, it is important to stress Poland's objectives regarding NATO's partnership policy after 2014.

First, we are interested in the preservation of its geographical balance. One should keep in mind that NATO is rooted in the Euro-Atlantic area and countries from this region should be on the top of the list of partners of the Alliance in all cooperation areas. Poland vows for a local NATO which sometimes cooperates with global partners, not for a global NATO which sometimes cooperates with local partners. As for most desired addressees of this policy we see Scandinavia, Eastern Europe (with a special role of Ukraine in the current circumstances) and the Balkans.

Second, the partnership policy should go along the principles of NATO's tasks and stance. In other words, partnership policy should not disrupt the right balance of collective defense and expeditionary tasks. Poland strongly believes that after 2014 there is a need to consolidate around the primary mission of collective defense (art. 5 of

the Washington Treaty). The changes in the Eastern part of NATO's security environment must be reflected in the process of developing NATO's military capabilities (MD, cyber defense, reconnaissance, guided munitions). Allies should also declare their readiness to stop the declining trend of military spending. The level of approximately 2% of GDP should be the goal for every member of the Alliance.

Third, we strongly believe that while the status of selected partners should be enhanced, key responsibilities and duties in the area of collective defense should be restricted to NATO members exclusively.

Last, but not least, in our view, partnership policy cannot replace the Open Door Policy. There is no doubt that NATO enlargement after 1989 contributed greatly to the process of political changes and to the promotion of stability and democracy in Europe. Thus Poland will further support the Open Door Policy for all candidates who fulfill NATO requirements and who will contribute to the Alliance's security. So NATO has to find a way to bring the current candidates closer to the Alliance in the framework of the Open Door Policy, not under partnership principles. Those should apply only to countries which do not want or cannot become members.

The last point is Ukraine. It is no secret that Poland would like Ukraine to join the Euro-Atlantic structures in the future. In 2010, the Ukrainian Parliament approved a bill concerning the rules of foreign and domestic policy stating a non-bloc status of the country, which excludes participation in military alliances. At the same time Verkhovna Rada changed the bill about the fundamentals of national security of Ukraine, excluding the effort towards NATO membership. Even though the acting President Oleksandr Turchinov expressed the will of changing this bill, so far it remains valid. If we – the West – would like to support Ukraine's development and prosperity, there is a need to enhance cooperation in the security area as well. NATO has many tools (the partnership policy among them) to work effectively with Ukraine in this matter. It is worth reminding that even after 2010 Ukraine did not stop its practical cooperation with NATO (still taking part in ISAF, KFOR and Active Endeavour). This cooperation, developed through the NATO-Ukraine Commission, has proven beneficial for both sides.

In longer perspective, if Ukrainian authorities express their will to join that Alliance, it is worth reminding that in the Declaration of Bucharest Summit of 2008 we already decided that Ukraine will be a NATO member in the future. So, from the Polish perspective, there is a question of „how?” and „when”, not „if?” in the case of Ukraine.

Summarizing, in our view both open door and partnership policies should further play a key role as a way to reshaping NATO's neighbourhood into a stable and democratic area, as it did in the 1990's and the first decade of 21st century.

Reference

1.) Australia, Austria, Finland, Georgia, Japan, Jordan, Republic of Korea, Morocco, New Zealand, Qatar, Sweden, Switzerland and the United Arab Emirates.

Приносът на отбранителната аквизиция за модернизацията на въоръжените сили

Доц. д-р Кирил Стойчев,
Институт по металознание,
съоръжения и технологии
с Център по хидроаеродинамика – БАН

През 2001 г. започва съвместно българо-американско изследване на подходите за изграждане на Система за управление на развитието на Въоръжените сили (СУРВС). На тази основа през 2002 г. е създаден План за модернизация на Въоръжените сили на Република България (2002–2015). В периода 2002–2004 г. са разработени подробни технически изисквания, необходими за определяне параметрите на нужните въоръжения и бойна техника, с цел откриване на процедури по Закона за обществените поръчки. Адекватността на изискванията, заложили в тези процедури, спрямо отбранителните потребности на страната, е постигната благодарение на факта, че в рамките на СУРВС бе разработена съвременна Система за отбранителна аквизиция (СОА). Тя създаде така необходимите условия за поставяне началото на модернизацията на Въоръжените сили, отчитайки необходимостта от привеждането им в съответствие с изискванията за членство на България в НАТО. Но Системата без практически приложим инструментариум не е в състояние да функционира. Затова е разработен и приведен в изпълнение „Правилник за управление на жизнения цикъл на отбранителните продукти“.

Системата е „млада“, процедурите в Правилника не са улегнали, специалистите не са обучени, но все пак създадените условия позволяват да се поставят правилните жалони на модернизацията и своевременно да се удовлетворят конкретните съюзнически ангажименти в тази област към момента на присъединяването ни към Алианса.

През 2013 г. обаче Правилникът за управление на жизнения цикъл на отбранителните продукти е отменен и удовлетворяването на потребностите на Въоръжените сили е сведено единствено и само до изпълняване на процедурите по Закона за обществените поръчки, т.е. на практика е разрушена СОА. Разбира се, последното е важен етап от СОА, но крайно недостатъчен за удовлетворяване потребностите на Въоръжените сили.

Това е и целта на настоящия доклад – ясно и точно да се покаже защо СОА е гарант за качествена модернизация и какви са негативите от липсата на такава система.

I. Модернизация на Въоръжените сили

Два са основните „стълба“, върху които се градят основите за развитие на Въоръжените сили и се създават условия за отговарящи на изискванията си-

гурност и отбрана: изграждане на високопрофесионална армия, комплектувана изцяло с кадрови военнослужещи; превъоръжаване на тази армия с нови системи въоръжение и техника. Две страни на една и съща монета! И двата процеса свързани с тях, са достатъчно сложни, а обединени в единно цяло, формират една от най-комплексните системи в обществено-икономическия, а защо не и в политическия живот на всяка държава.

За да се разберат обаче в дълбочина съпътстващите ги вътрешни и външни взаимоотношения, а оттам и взаимозависимости, е необходимо процесите да бъдат подробно изследвани и анализирани.

Ще бъде изследван *вторият „стълб“* – модернизацията на въоръжените сили на страната, като събирателен израз не само на превъоръжаването им с нови системи въоръжение и техника, но и като процес на удовлетворяване и постигане на техните оперативни способности, резултат от поетите съюзнически, коалиционни и национални ангажименти.

Модернизацията на въоръжените сили най-напред е резултат от формулираните и провеждани политики в секторите „сигурност“ и „отбрана“. И още по-точно, този процес материализира теоретичните и практикоприложните постановки, заложили в същността на тези политики. Тя дава част от отговора на въпроса, как, с какви средства да постигнем поставените цели.

От своевременната, качествена и адекватна модернизация, съобразена с поставените цели, задачи и ресурси на страната, непосредствено зависят:

- пълноценното осигуряване на идентифицираните потребности за изграждане на необходимите способности както на въоръжените сили, така и на сигурността и отбраната на страната;
- развитието на изследванията и технологиите;
- развитието на отбранително-технологичната индустриална база.

Разбира се, за модернизация можем да говорим, след като бъде структурно и кадрово изградена армията (или най-малкото процесите да са успоредни, с известно забавяне във времето на модернизацията). Затова и приоритетно допускане тук е, че основните принципи за изграждане, мисии и задачи на въоръжените сили са зададени и е необходимо да осигурим техните потребности със съответните въоръжение и техника.

От друга страна, като база за анализ, оценка, дискусия и даване на предложения за създаване на условия за своевременна, качествена и ефективна модернизация, е необходимо да се вземат основните принципи и добри практики, използвани от страните – членки на НАТО, с най-богат опит и традиции в тази област – Великобритания, Германия, Франция, Испания, Турция, Гърция, САЩ, Канада и др. Всяко „побългаряване“ на тази материя, отчитайки „българските особености“, води и ще води до сравняване на несравними величини, „размиване“ на отговорности, нелогични заключения, а в крайна сметка и до създаване на предпоставки за нецелесъобразно изразходване на планираните ресурси и до несвоевременно и некачествено удовлетворяване потребностите на въоръжените сили.

В същото време, от гледна точка на спецификата на материята, част от която в значителна степен се различава от аналогичната в „цивилния“ сектор (например процесите по формиране на потребност и нейното удовлетворяване), както и необходимостта „да говорим на един и същи език“ със специалисти в страната и чужбина, трябва да приемем и факта, че част от термините е

добре да бъдат използвани така, както се използват от нашите съюзници в НАТО и ЕС. В противен случай вместо термини, състоящи се от една дума, ще използвате техните определения, в някои случаи на десетки редове, което ще доведе до ненужно утежняване на материята (да не говорим за смисъла).

Като извод е необходимо да се отбележи, че модернизацията на въоръжените сили не бива да се разглежда само като процес на доставяне на отбранителни продукти. Подобен подход е опростенчески и не допринася както за разкриване на съществуващите проблеми в дълбочина, така и за избор на подходящ подход за тяхното решаване. Затова модернизацията ще бъде разгледана като съвкупност от процеси, организационни структури и взаимоотношения, т.е. като система за отбранителна аквизиция.

В основен акцент на политиката за превъоръжаване на въоръжените сили с нови системи въоръжение и техника трябва да се превърне създаването на условия за ефективно и ефикасно удовлетворяване на идентифицираните оперативни способности (като се отчитайки и изискванията на ЕС). Тази обективна необходимост може да бъде реализирана само ако се обвържат в стройна система всички структури и процеси, ангажирани с придобиването на отбранителни продукти за нуждите на въоръжените сили, т.е. трябва да се изгради съвременна, функционираща и ефективна система за отбранителна аквизиция в Министерството на отбраната и Българската армия. Системата за отбранителна аквизиция е система за управление от най-висок ранг, която е една от основните системи за управление на въоръжените сили като цяло, а от тази гледна точка е зависима както от вътрешни, така и от външни взаимоотношения.

Именно затова трябва да бъде изследвана горепосочената съвкупност, формираща процеса на модернизация.

1.1. Как да създадем условия за най-целесъобразно изразходване на средствата, отделени за отбрана на страната?

Отделяните средства и сложността на проектите за модернизация на въоръжените сили могат да се сравняват единствено и само с размера на сумите и комплексността на дейностите, реализирани в енергетиката. Затова е необходимо да създадем условия за изразходване на тези средства по най-добрия начин – преди всичко ефективно и ефикасно. Това може да стане по много начини, но най-надеждният е като за целта се създаде стройна система.

Едни от основните характеристики на съвременните въоръжени сили е необходимостта от непрекъснатото им развитие, в контекста на динамично изменящата се среда от заплахи. Новите заплахи налагат разработване на нови концепции и доктрини за водене на бойни действия, а развитието на технологиите дава възможност за разработване на нови оръжия и системи, които осигуряват прилагането на новите доктрини.

За посрещане на тези предизвикателства е необходимо непрекъснато да се развиват нови оперативни способности на въоръжените сили и заедно с това – нова, по-ефективна система за бързо включване на тези способности в системата за отбрана.

Системата, в която се развиват взаимосвързаните процеси, целящи ефективна модернизация на въоръжените сили за своевременно удовлетворяване на потребностите им за изграждане на адекватни оперативни способности,

Включва редица подсистеми и системни елементи, като в същото време функционира в рамките на система от по-висок клас и си взаимодейства с нейните подсистеми.

Доказана е целесъобразността от разработване на Единна система за управление на развитието на Въоръжените сили, която да включва:

- Система за генериране на необходими оперативни способности (НОС);
- Интегрирана система за управление на ресурсите за отбрана (ИСУРО);
- Система за отбранителна аквизиция (СОА).

Системата за генериране на НОС реализира оценката на възможностите на Въоръжените сили да изпълнят поставените им мисии и задачи и при необходимост дефинират потребностите от нови структури, въоръжение и техника. Системата представлява „Входен сигнал“ за Системата за отбранителна аквизиция.

ИСУРО гарантира необходимата информация за оценяване ресурсната безопасеност на проектите за модернизация, осигуряващи генерираните необходими оперативни способности.

Неразривната връзка между тези системи гарантира качеството на модернизацията, а оттам и нивото на готовност на Въоръжените сили да изпълнят поетите съюзнически ангажименти и да отговорят на очакванията за надеждни национална сигурност и отбрана.

От своя страна термините „отбранителна аквизиция“ и „модернизация“ са синоними, единно цяло, или по-точно казано, две страни на единно цяло. Отбранителната аквизиция е система от процеси, в чиито рамки се осъществява модернизацията на Въоръжените сили. Последната е резултат от дейността на СОА. Ефективността на тази система е гаранция за качествена модернизация.

1.2. Какво ни предостави историята?

В периода 1990–2001 г. не съществува организиран процес на модернизация на Въоръжените сили. Единственото, което се прави, е осигуряване (доставяне) на храна, грехи и снаряжение за армията, с цел удовлетворяване на най-неотложните ѝ потребности. Това е период на реструктуриране на Въоръжените сили, кадрово обновяване, определяне на нови приоритети, мисии и задачи, а в резултат – цялостна подмяна на концептуалните и доктриналните постановки.

Началото на процеса на модернизация полага през 2001 г. цитираното българо-американско изследване на подходите за изграждане на Система за управление на развитието на Въоръжените сили. В съответствие с нарасналите изисквания към способностите на Въоръжените сили през 2004 г. Министерският съвет на Република България приема План за организационно изграждане и модернизация до 2015 г., или План 2015 (отново трябва да се отбележи, че разчетите са примерни и подлежат на уточняване. За съжаление, не е създадена здрава основа за разработването на Плана. Той е видоизменян през годините, за да придобие наименованието Инвестиционна план-програма на Министерството на отбраната (но в основата си не е съществено променен).

Като се отчита необходимостта от съсредоточаване на усилията за удовлетворяване на ключови оперативни способности, е разработен План за приоритетни проекти, който включва:

- снабдяване на Българската армия с нова автомобилна техника;

- придобиване на нови и възстановяване и модернизиране на вертолетите от състава на ВВС на Българската армия;
- придобиване на нови многоцелеви изстребители;
- придобиване на нови транспортни самолети;
- придобиване и строителство на кораби клас „многоцелева корвета“;
- изграждане на брегова радиолокационна система за контрол над корабоплаването и охрана на морската граница „ЕКРАН“;
- модернизиране и придобиване на кораби „Втора ръка“;
- осигуряване на подразделенията, изпълняващи мисии и задачи извън страната, със снаряжение и лагерно-походно имущество;
- развиване на средствата за комуникационно-информационно осигуряване;
- национална програма за утилизиране и унищожаване на излишните бойни припаси;
- придобиване на системи за разузнаване, ранно предупреждение и мониторинг на ядрили, химически и биологични агенти.

Може да се каже, че в периода 2003-2008 г. са сключени договори, изразходвани са или е взето правителствено решение за изразходване на финансови средства по основни, в повечето случаи приоритетни проекти за модернизация на обща стойност над 1 122 000 000 евро, или около 2 244 000 000 лв. Тук не влизат десетките милиони, изразходвани например за снаряжение, облекло, имущество и др. Ако се прибавят 120 млн. лв., отпуснати за купуване на две фрегати и един минен ловец „Втора ръка“ от Кралство Белгия, както и 30 млн. за Национална програма за утилизация на излишни боеприпаси, размерът на сумата ще нарасне до над 2 575 000 000 лв.

1.3. Какви грешки бяха допуснати в хода на модернизацията?

Липсата на опит и необходимостта от ускоряване на процесите за модернизация, в изпълнение на поетите ангажименти, доведоха до нарушаване на основни принципи и наследване на логичния подход, който предполага изпълняване на последователност от взаимосвързани дейности и разработване и прилагане на следните документи:

- Политика по отбранителна аквизиция, като основополагащ документ за управляване цялостния процес на модернизация, на чиято основа се разработват стратегии за придобиване, планове, оценъчни критерии и свързани процедури – документът не е разработен и до този момент. Започна се направо с План за модернизация, който остана „на книга“ и изобщо не беше реализиран.

- Стратегия по отбранителна аквизиция, като средство за определяне на различните подходи за придобиване на въоръжение и техника – документът е разработен, но, за съжаление, е само „на хартия“ и дори тези, които трябва да го ползват, не разбират значението и ролята му в поредицата от задължителни условия за доставяне на качествени отбранителни продукти.

- Комплект от документи за управляване на отбранителната аквизиция и на модернизацията като цяло (правилници, наредби, инструкции, отделни процедури). Бяха разработени отделни документи, чрез които бе направен опит за управляване на модернизацията. Те обаче бяха разработени „постфактум“, след началото на горепосочените проекти. Основният проблем е както липсата в тях на обективни критерии за многовариантна оценка на подходите за удов-

летворяване на дадена оперативна потребност чрез „п“ на брой алтернативи, така и неприлагането на тези критерии по време на подготовката и поставянето на началото на проектите. Това доведе до ситуации, при които се сключиха договори за доставяне на отбранителни продукти, които като количество не бяха необходими.

- План за модернизация на въоръжените сили в краткосрочен, средносрочен и дългосрочен период от време – документът беше разработен, но както и много други остана само „на книга“. Реализацията на плана и по-точно на 11-те приоритетни проекта за модернизация наруши основен принцип на планирането – обвързаност по ресурси и време. Именно тази обвързаност и липсата на времеви график с балансирано разпределени финансови средства доведе до положението започналите вече проекти да акумулират целия наличен ресурс от бюджета на Министерството на отбраната, предвиден за капиталови разходи в близките 5–10 години.

- Учебна програма и специализирана учебна дисциплина по отбранителна аквизиция за обучение и тренировка на всички специалисти, включени в процеса на модернизация – това беше най-голямата грешка. Такова обучение бе извършено некачествено, за малък кръг от специалисти, без последователно полагане на усилия да стане системна част от процеса на модернизация.

II. Функционални проблеми на системата за управление на развитието на въоръжените сили

В резултат на всичко това освен горепосочените са налице и редица функционални проблеми на системата, които се свеждат до следното:

- недостатъчна прецизност при определянето на необходимите оперативни способности, водеща до осигуряване на въоръжените сили с отбранителни продукти, които не отговарят на оперативните потребности и изискванията за перспективност и съвместимост с аналогичните продукти, използвани в страните – членки на НАТО;

- липса на изследвания за разходите на жизнения цикъл на придобиваното въоръжение и в резултат оставяне на отбранителни продукти, за които впоследствие се отделят значителни (превишаващи разчетите) средства за експлоатация и поддръжка;

- ограничени изследвания на ефективността на наличните и новите образци въоръжение, което води до неправилно определяне на приоритетите за модернизация и превъоръжаване;

- разкъсване процеса на снабдяване от изследователската и развойна дейност за въоръженията и дейността за изпитвания и оценка на качествените параметри, а по този начин създаване на условия за вземане на необосновани компромисни решения и оставяне на изделия, неотговарящи на предварително заложените изисквания;

- неизползване на финансово-икономически инструменти и механизми за оценяване перспективността, адекватността и ефективността на проекти за модернизация на въоръжените сили и съпътстващи ги оръжейни системи (отбранителни продукти);

- недостатъчни изследователски и развоен потенциал, който е в невъзмож-

ност да генерира иновационни решения;

- силно затруднена координация на дейностите по отбранителна аквизиция – поради все още неустановените нови функционални връзки между основните звъзатели на процесите;

- неясна и слаба връзка на СОА със съответните структури на изпълнителната и законодателната власт, както и с отбранителната индустрия, което силно затруднява ефективността и контрола ѝ.

В основата на несъвършенствата на текущата политика и практика в областта на отбранителната аквизиция са следните причини:

- Ограничените бюджетни ресурси не се разпределят в съответствие с идентифицираните приоритети на отбраната, с критериите за икономическа ефективност и съществуващите тенденции за технологичен прогрес.

- Не съществуват ясни и точни делегирани отговорности, за да бъдат икономично или ефективно изпълнявани.

- Одобряването на предлаганите решения за подготовка и реализация на проекти за модернизация на въоръжените сили често са забавени и неефективни. Проучванията понякога продължават с години.

- Липсва стройно изградена система за обучение на личния състав, ангажиран с процесите по отбранителна аквизиция.

- Липсва процедура за избор на най-добрата алтернатива за удовлетворяване на оперативните потребности, което води до вземане на нецелесъобразни решения.

- Липсва цялостна, стройна и ефективно функционираща както СОА, така и единна система за управление развитието на въоръжените сили.

- Горепосочените факти и направените на тяхна основа констатации водят до следните основни изводи:

- Липсата на система за идентифициране на необходимите способности доведе до това, че България пое повече ангажменти, отколкото може да изпълни, свързани с Целите на Въоръжените сили, поставени от НАТО. Това доведе до ненужно увеличаване необходимия размер на средствата за модернизация, отлагайки във времето, поради недостатъчен финансов ресурс, изпълнението на голяма част от Целите.

- Неизползването на подхода за избор на алтернатива доведе до ситуация, в която почти всички проекти се планираха за ново оборудване, като не бяха използвани в оптимален вариант възможностите за ремонт на съществуваща техника (МиГ-29, Ми-17 и Ми-24 са показателен пример за лошо управлявани проекти), купуване на „Втора ръка“ (фрегатите са много малка част от този инструментариум) или използване на съюзнически способности за решаване на задачи при изпълняване на съвместни мисии (например транспортирането по въздух на сили и средства). Тази ситуация, заедно с горната, доведе до ново увеличаване на необходимите средства за модернизация.

- „Преоразмеряването“ на проектите (купуване на повече от необходимите транспортни самолети) доведе до ново увеличаване на необходимия бюджет за модернизация.

- Липсата на политика за научноизследователската и развойна дейност, както и за отбранително-технологичната и индустриална база не позволи на водещите учени, научни организации и родната отбранителна промишленост

ност да участват активно в процеса на модернизация. Това оскъпи неимоверно необходимите продукти и услуги за въоръжените сили (неучастието на промишлеността оскъпи поддръжката многократно).

• Неогбрата нормативна уредба в областта на офсета и липсата на опит на всички административни звена за провеждане на полезна политика в тази област доведоха до положение стойността на офсета да бъде начислена в цената на основното оборудване, което увеличи почти с 30% размера на необходимите средства за доставянето му. Като се вземе предвид и фактът, че офсетните задължения няма да бъдат изпълнени (размерът на неустойките е многократно по-малък), можем да си представим какви ще са загубите за страната във финансово отношение.

Ако се направи задълбочен анализ на казаното, ще се види, че вместо поносимата и приемлива стойност на модернизация приблизително от 6 млрд. лв. (това беше сумата, на която възлизаше реализацията на Плана за модернизация), финансовото бреме, което този процес води със себе си, е вече двойно и тройно увеличено.

Литература

- 1.) Българо-американско изследване на подходите за изграждане на Система за управление развитието на въоръжените сили – протоколно решение по т. 22 на заседание на Министерския съвет от 15 авг. 2002 г.
- 2.) Стойчев, К. Моделиране на системата за отбранителна аквизиция и автоматизация на процесите на нейното управление. София, 2006.
- 3.) Постановление № 301 на Министерския съвет от 10 ноември 2004 г.

The future of NATO Intellectual Platform

Prof. D.Sc. Mitko Stoykov
G. S. Rakovski National Defence College

New and unknown risks, challenges and threats require adequate modern security and defence systems and capabilities to ensure the security of the 21 century world. In response to the downtrend in the global economy and continuous changes in the security environment, the Alliance and Nations are searching new ways to improve their operational capabilities to maintain collective security. Today NATO, Nations and Partners are focused on the identification of proper multinational solutions, based on collective building, pooling and sharing operational capabilities with other major security players. This requires a coordinated effort of defence budget expenditures.

Collaboration between and among NATO and Nations will help delivering capabilities from a new, common acquisition culture with earliest possible involvement of the industry through greater sharing of information and expertise. Combining examples from academia, industry, and governments describes the need of NATO to develop innovative solutions based upon a shared view of the capability requirement created from the diversity within potentially differing national perspectives. Since after Lisbon it is a formalized process, collaboration must not be seen as a brainstorming activity but sharing of a common aim with potentially differing perspectives.

Ten years historically is not a very long period, especially if NATO and Nations live in continuous change in the security environment. Based on a special area of science – Change Management, the contemporary organizations are dealing successfully with the challenges they face today and in their future. The last decade the defence and military leadership had also to establish a foundation, a special scientific approach to deal with the emerging challenges to security and defence. In difference with the others, the main goal of the defence transformation management is to provide a continuous operational defence system without any breaks, as well as to guarantee the effectiveness of its main product – security.

For the first time the strategic view of an Intellectual Platform for management transformation was presented during NATO SAS panel, named after Defence Transformation in 2009. The platform is designed as a specialized, adaptive to the development of science and technology and applications in the management of security systems domain of political, expert and scientific structures, and forms a complex system of scientific, expert and management practices of research, analysis, planning, and managing capabilities development. The aim of the intellectual platform is application of a new, systematic multidisciplinary approach for generating futures by converting the past and current tendencies into the future for research and better structuring the results into new conceptual models.

The basic principles of the platform functionality are: self-adaptiveness and innovation, application of holistic & system approaches, operating common basis and mutual upgrade, synergy, standardization and modularity of platform and frameworks products, quantity and quality measurement, common language and semantics.

By analogy with IT platforms, it is composed of hardware, software and interfaces.

The platform's hardware is formation of a single management structure, research

bodies and expertise of the Alliance and includes NATO civilian and military structures, agencies and organizations.

The platform's software forms intellectual and scientific-expert methodology, which incorporates all the methods, techniques and procedures for capability building and transformation management.

All formats for research, analysis, education, and training, like teams, working groups, workshops, courses, seminars, conferences, exercises, etc., establish the needed interoperability interfaces of the intellectual platform.

In operation, the intellectual platform upgrades with intellectual frameworks. Each of these intellectual frameworks – like schematically presented: political, engineering and knowledge management, social capital development or education and training, is built on a unique set of sound practices for conceptual research that generate and manage knowledge and expertise for the process of NATO capability building and implementation.

Several examples of Intellectual Platform main products

NATO has a long time established practice for perspective researches and studies that support capability management, like NATO Defence Planning Process, Long Term Requirements Study, Joint Operations 2030 Long-Term Scientific Study, Strategic Foresight Analysis, etc. During the preparations for the Lisbon Summit in 2009, the Alliance responded to the need of changes on the highest strategic conceptual level by launching a broad study of the emerging world trends, their primary influence and implications to the security and defence that form basic requirements to the future forces capabilities. This project was named Multiple Futures Project. The project was designed as an intellectual framework for discussion on the key drivers of change and the different futures of the Alliance out to 2030. With application of numbers of scientific methodologies and techniques, this study revealed state capacity; integration; asymmetry; friction; resource allocation; competing ideologies; climate changes; use of technology; demographics as key drivers of the changes in the security environment.

As result of this study, the main insights were defined: risks and threats to the Alliance vital interests pose emerging challenges for NATO strategic unity & solidarity; interaction with non-NATO nations and IOs change the Alliance's role in security and stability; adversary's attacks require changes in the character of military operations and warfare; interaction with IOs provides opportunity to shape ideas, values and events in a globalized world.

The main product of this study was the new NATO Strategic Concept, approved by the Heads of State at the Lisbon Summit. This official document outlines NATO's enduring purpose and nature and the fundamental security tasks of the Alliance. It also identifies the central features of the new security environment, specifies the elements of the Alliance's approach to security and provides guidelines for the further adaptation of its military forces.

The Strategic Concept requirements affect NATO structures. To support expertise of political level, a new division in NATO International Staff, Emerging Security Challenges Division, was created at NATO Headquarters. It deals with nuclear weapons proliferation, terrorism, cyber threats, energy security, and fundamental environmental problems.

Comprehensive Crisis and Operations Management Centre was shaped based on the former Strategic Operations Centre. The CCOMC includes both permanent elements for

managing current crisis and operations and temporarily attached elements, in order to analyse, plan or strengthen existing operation teams in case of newly-arising crises and operations. These elements are the Intel Fusion Centre; Missile Defence and Cyber Defence structures; Civil-Military Interface Element; Knowledge Development and Knowledge Management Centres.

The current study of NATO Intellectual Platform is the Strategic Foresight Analysis. This is an initial component of the Long-Term Military Transformation, which will serve as the foundation for the Framework for Future Alliance Operations. SFA is a conceptual framework for forward looking approaches to support decision-making for creating shared strategic long-term security and defence visions. Its goal is to identify trends that shape the future strategic context and derive defence and security implications for NATO to 2030 and beyond. This approach employs Smart Defence and Connected Forces Initiatives to enhance NATO capability-building process. SFA identifies principal themes: Political – with geopolitical power shifts and changing role of GOs and NGOs; Human – with demographic changes, nationalism, globalization, migration, urbanization; Technology – with IT advancements, proliferation of WMD; Economics – with scarcity of resources, defence expenditures; Environmental – with climate change, natural and man-made disasters.

The FFAO will cover a set of broad strategic insights, military implications and associated capability implications, through an assessment of mission types to form a future Capability Hierarchy Framework. The SFA and the FFAO will support the NDPP, and provide input into the development of NATO Nations' security and defence plans and strategies, as a part of continuous Alliance transformation that produces the right balance of forces and capabilities.

How the Nations contribute to NATO Intellectual Platform?

In support of transformation, started after the Prague Summit, Nations continue to develop a Network of Centres of Excellence, which operate in specific subject matter expert areas.

The definition of a NATO centre of Excellence is set by MCM 236-03: "A Centre of Excellence is a nationally or multi-nationally sponsored entity, which offers recognized expertise and experience to the benefit of the Alliance, especially in support of transformation. It provides opportunities to enhance education and training, to improve interoperability and capabilities, to assist in doctrine development and/or to test and validate concepts through experimentation. A Centre of Excellence is not part of the NATO Command Structure, but forms part of the wider framework supporting NATO Command Arrangements." In their areas of support – doctrine development, training and education, concept development and experimentation, and lessons learned, the COEs have matured into enduring, cost-effective models for multi-national solutions.

The MC Concept designs the Conceptual Framework of NATO COEs. Their basic principles require to: conform to NATO procedures, doctrines and standards; avoid duplication with existing assets; MOU based relationships with Strategic Commands; supported and encouraged relationship with Partners. Their products include workshops, seminars, symposia, courses, exercises and all types of media products. HQ SACT acts on behalf of ACT and ACO as the strategic staff authority with overall responsibility for all COEs.

Because NATO COEs are both Smart Defence and Connected forces Initiatives in action, there is a continuous effort of Nations to establish COEs. This highly saturated map

presents the current COEs status. There is 18 NATO accredited Centres of Excellence, two in the process of accreditation, and 3 more at different stages of development. Except these, there are several more initial proposals for new centres in specific areas that have not yet reached the official initial phase of their development.

The Alliance future military readiness in a complex and constantly evolving security environment is currently extended to a planning horizon beyond the current mid-term '2020' focus. To enhance a collective long-term perspective of continuous transformation and readiness, a NATO core Futures team works to develop a Strategic Foresight Analysis as a common understanding of the future security environment. The team will establish a Framework for Future Alliance Operations as a broad method to describe the foundation for future operations.

The FFAO will develop a future operations concept, based on the Alliance's core tasks of Collective Defence, Cooperative Security and Crisis Management. It will deliver four outputs: (1) a Future Organising Concept, (2) a set of Broad Strategic Insights, (3) associated capability implications, (4) through an assessment of mission types to inform a future Capability Hierarchy Framework. The expectations are a completed FFAO to inform and support the NATO Defence Planning Process by providing a coherent long-term perspective. The FFAO will provide the conceptual framework to generate opportunities for cooperative efforts and new thinking, enabling sufficient time for the Alliance to identify and exploit solutions that capitalise on the strengths of 28 nations.

At the end, I wish for the next decade my country to be a smarter and more intelligent part of a broader NATO Intellectual Platform.

Участието на България В многонационални програми за изграждане на отбранителни способности В НАТО и Европейския съюз

Полковник Иван Бечев, полковник Павлин Русанов
Министерство на отбраната

I. Многонационални програми на НАТО

Поради свиващите се през последните години бюджети за отбрана в страните – членки на НАТО, възникна необходимостта от подялба на разходите за придобиване на въоръжение и техника, от съвместното им използване и специализацията на отделни държави в области, в които имат значителен опит – като част от т.нар. Инициатива за интелигентна отбрана. Основните резултати се очаква да бъдат по-добра защита на войските, наблюдение и обучение. Ще се спрем на част от многонационалните проекти, които могат да осигурят подобрена оперативна съвместимост, икономия от мащаба и по-близки връзки между въоръжените сили на страните – членки на НАТО.

1. Способности на НАТО за противоракетна отбрана (NATO's Missile Defence Capability)

По време на срещата на върха в Лисабон през ноември 2010 г. ръководителите на страните от НАТО решиха да бъде изградена балистична противоракетна отбрана (Ballistic Missile Defence), като колективна способност чрез многонационално сътрудничество. На този етап САЩ ще предоставят основната част от оборудването. Няколко европейски страни ще приемат на териториите си елементите на системата. Европейските страни също ще предоставят допълнително оборудване, като противоракетни системи „Пейтриът“ и кораби за разполагане на радарите. НАТО като цяло ще изгради преносната мрежа за комуникации и системата за управление.

2. Програма за съюзно земно наблюдение (Alliance Ground Surveillance Programme – AGS)

Тринайсет страни от Алианса (включително България) подписаха Меморандум за разбирателство и съвместно ще придобият способност, която ще бъде използвана от всички съюзни страни. Това е система, която с помощта на безпилотни летателни апарати със специални радарите ще осигури от голяма височина картина на театъра на операцията в реално време. Системата се предвижда да бъде предоставена на Алианса за използване между 2015 и 2017 г.

3. Охрана на въздушното пространство на Балтийските държави (Air Policing in the Baltics)

Страните от НАТО изпълняват на ротационен принцип задачата за охрана на въздушното пространство на балтийските държави. Така те не изразходват финансови средства за купуване на изстребителни, а икономисаните средства инвестират в други способности, необходими на Алианса.

4. Програма на НАТО за изграждане на способности за стратегически въздушни превози (Strategic Airlift Capability Programme – SAC)

Програмата обединява в консорциум десет страни – членки на НАТО (Включително България), и две страни партньорки, които са купили и използват самолети C-17 на компанията „Боинг“ за стратегически въздушен транспорт. Изпълнявайки тази програма заедно, тези страни успяха да придобият много важна способност, която не могат да си позволят да придобият индивидуално.

5. Временно решение за стратегически въздушен транспорт (Strategic Airlift Interim Solution – SALIS)

Многонационален консорциум от 14 страни – членки на НАТО, и две партньорски страни създават общ фонд с цел наемане на специални летателни апарати, които дава на Алианса способност да транспортира по въздух по целия свят тежко оборудване. Този консорциум наема транспортни самолети „Антонов“ – Ан-124-100.

6. Програма на НАТО за ранно предупреждение и наблюдение от въздуха (AWACS)

НАТО използва ескадрила от 17 самолета за ранно предупреждение и наблюдение от въздуха Boeing E-3A „Sentry“, които му осигуряват непосредствено командване и управление на войските от въздуха, въздушно и морско наблюдение и способност за управление на бойни действия.

II. Многонационални програми на Европейския съюз в областта на отбранителните способности (Pooling and Sharing)

Инициативата за обединяване и споделяне на отбранителни способности е отговорност на Европейската агенция по отбрана (ЕАО). Чрез тази инициатива страните – членки на ЕС, могат да видят незабавната полза от европейското сътрудничество в областта на отбраната за логистични проекти и такива, свързани с непосредствено участие в операции. Чрез обединяване на ресурси и споделяне на резултати, от една страна, те ще постигнат повече успехи в изграждането на отбранителни способности, а от друга страна, се очаква съществена икономия на финансови средства. Основен приоритет на Инициативата за обединяване и споделяне през следващите няколко години е изграждането на способност за презареждане на самолети във въздуха. Министрите на отбраната на страните от ЕС през март 2012 г. подписаха политическа декларация, с която подкрепят да продължат усилията за изграждане на способност за презареждане на самолети във въздуха чрез обединяване и споделяне. Европейската агенция по отбрана ще поддържа този проект през целия му жизнен цикъл.

Друг проект, който е в процес на разработване, е изграждане на модули за многонационални полети болници. За този проект през март 2012 г. е подписана декларация за намерение, като до 2014 г. ще бъде изграден център за подготовка.

Приоритетите на Европейската агенция по отбрана включват и развиване на способности за наблюдение на морското пространство. Очертава се четиринайсет страни да вземат участие в този проект. Работи се за изграждане на европейска компания за наемане и доставяне на трафик за спътникови комуникации. През януари 2012 г. започва проект, с водеща страна Република Ирландия, за преглед на морската подготовка на въоръжените сили в 11 страни, като се търси повишаване ефективността на подготовката и намаляване на финансовите разходи чрез ограничаване дублирането на усилия. Подписано е споразумение между 20 страни за изграждане на програмата на ЕС за Европейски флот за въздушен транспорт, където Европейската агенция по отбрана е основен координатор.

III. Участие на България в многонационални програми

1. Участие на България в Програмата на НАТО за изграждане на способности за стратегически въздушни превози (Strategic Airlift Capabilities Programme)

Програмата на НАТО за изграждане на способности за стратегически въздушни превози е една от сложните и широкомащабни програми, в които България е приела да участва, споделяйки, съгласно подписаните програмни документи, общите отговорности и очаквания.

В съответствие с подписания Меморандум за разбирателство за придобиване на способности за стратегически въздушни превози е създадена Програма SAC от дванайсет страни за придобиване, управление, поддържане и използване на самолети C-17 и други активи, необходими за изпълняване националните потребности на участващите страни, включително в подкрепа на НАТО и на многонационални ангажменти.



Фиг. 1. Участващи страни в програмата и разпределяне на летателните часове

Участващите в програмата страни се договарят да купят три самолета С-17, да създадат многонационално формирование – авиоескадрила за тежки въздушни превози (HAW), което да оперира със самолетите, както и да осигурят необходимото обучение и логистична поддръжка. Програмата е в състояние да изпълнява 3500 летателни часа годишно, от които 3165 са разпределени между участващите страни. България разполага с 65 летателни часа на година. Право на достъп до остатъка от 335 часа имат страните от програмата според дяловете им на участие. Преотстъпването и продаването на часове на други страни са предвидени в програмата, като това се урежда с двустранни и многостранни споразумения.

Меморандумът дефинира условията за изграждане на ефективни командни и управленски структури, ограничения за оперативното използване на самолетите, приоритетни параметри за тяхната експлоатация, финансови ангажменти и други въпроси, осигуряващи авиационната безопасност. Меморандумът предвижда основното летище за базиране да бъде авиобаза Папа в Унгария, а самолетите да бъдат регистрирани като Военни въздухоплавателни средства на Унгария.

Програмата за придобиване на способности за стратегически въздушни превози предоставя на България достъпен начин за разполагане, ротация и обратно транспортиране на български Военни контингенти с бойната им техника, въоръжение и други материални средства. Използването на С-17 през последните четири години съвпадна с нарасналото българско участие в операция АЙСАФ в Афганистан. Използваемостта на летателните часове от наша страна е следната:

- 2010 г. – 63,4 летателни часа
(карго – 180 тона, 746 души, 6 единици техника);
- 2011 г. – 68,4 летателни часа
(карго – 263 тона, 1383 души, 6 единици техника);
- 2012 г. – 63,4 летателни часа
(карго – 230 тона, 836 души, 8 единици техника);
- 2013 г. – 62,3 летателни часа
(карго – 160 тона, 309 души, 16 единици техника).

В съответствие с постигнатите споразумения, в рамките на целия жизнен цикъл на самолети С-17 и на базата на разполагаемите годишно 65 летателни часа, българският принос в споделените разходи за придобиване на самолетите и тяхното използване е близо 3%. Резултатите от сравнителните анализи показват над два пъти по-икономично транспортиране с общо притежаваните С-17 в сравнение с цените на доставчиците на свободния пазар на авиотранспортни услуги.

Средствата за придобиване на самолетите и допълнителното оборудване са изплатени през първите три години. През следващите години се заплащат разходите за оперативното им използване и поддръжка.

Проблеми, пътища за тяхното преодоляване и уроци от практиката

Първите стъпки от участието на България в Програмата за придобиване на способности за стратегически въздушни превози са белязани с преодоляването на редица трудности, свързани с липса на опит за участие и използване на

способности за стратегически въздушни превози.

Република България участва в транспортната авиоескадрила (Heavy Airlift Wing – HAW) в Папа от 2009 г. с две офицерски длъжности и една сержантска: съответно инспектор по качеството, втори пилот на C-17 и ръководител за товаренето на самолетите.

Основните предизвикателства са свързани с подбора на българските военнослужещи и тяхната квалификация, придобита на авиационната техника, на която са приучени в България. Основен проблем за Българската армия е ограниченият брой летци, имащи опит в пилотирането на транспортни самолети, отговарящи напълно на изискванията на длъжностната характеристика за „втори пилот на самолет C-17“. Други проблеми по номинирането на летци-пилоти са свързани с недостатъчната езикова подготовка на кандидатите от Военнотранспортната авиация.

Сериозен проблем се оказва получаването на сертификати за превоз със C-17 на руски въоръжения и бойна техника – заради невъзможността за получаване на необходимите технически параметри от завода производител. Изтеглянето от Афганистан ще наложи транспортиране на голямо количество едрогабаритна техника. Затова се работи за ускоряване сертификацията на автомобилната и бронетанковата техника, които се намират в Афганистан и са предвидени за превоз с въздушен транспорт.

Програма SAC е една от най-успешно изпълняваните инициативи в рамките на НАТО за създаване на общи многонационални способности. Едно от най-големите ѝ предимства, което я прави уникална, са гарантираната наличност и достъпът до способности за стратегически въздушни превози на страните, които участват в нея.

2. Участие на България в Програма на НАТО за съюзно земно наблюдение (Alliance Ground Surveillance Programme – AGS)

През 1995 г. Северноатлантическият съвет (НАС) постига съгласие за необходимостта НАТО да притежава способност за наблюдение на земната повърхност от въздуха, която да бъде съвместно придобита и използвана от държавите членки. След събитията в САЩ от 11 септември 2001 г. НАС потвърждава решението си и започва ефективна работа за придобиване на такава способност.

Тя се разглежда като бъдеща способност, с практическо придобиване и използване след 2017 г. Меморандум за разбирателство за участие в AGS е подписан от 13 страни – членки на НАТО. България се присъединява към програмата през 2009 г. Подписан е договор за изграждане на системата, който е в сила от 1 юни 2012 г.

Основното общо предизвикателство е да се придобие способност на НАТО от 13 държави, която ще се използва (по определени процедури) от всичките страни членки, а поддръжката през жизнения цикъл на системата ще бъде във формат от 28 страни, като 26 от тях ще са по обща формула за изчисляване на разходите, а 2 страни ще имат свой национален принос към способността (т.нар. contribution in kind). Детайлизирането и изчисляването на конкретните национални приноси на страните към програмата ще бъдат сериозно предизвикателство пред съответните органи и комитети на Алианса.

В резултат на финансови затруднения на Министерството на отбрана-

та са проведени разговори за преговаряне на дължимите от страната ни плащания по бюджетите на програмата за след 2012 г. Във връзка с това през януари 2010 г. са проведени консултации (преговори) с отговорни представители от Агенцията на НАТО за управление на програмата (NAGSMA) за възможността за прихващане на наглатената от страната сума и отлагане на дължимите вноски по бюджета на програмата. Договорено е страната ни да участва във финансирането за 2009, 2010, 2011 и 2012 финансова година (чрез прихващане от наглатените суми за предходен период) само по административния бюджет на програмата, а дължимите вноски по оперативния бюджет да бъдат отложени и преизчислени за плащане през 2013 и следващите години. Това облекчи бюджета на Министерството на отбраната за три поредни години, които бяха особено трудни във финансово отношение.

Три български фирми са одобрени да вземат участие (IP) като подизпълнители при изработване на системата (Gord share в размер на около 70% от cost share). Това са дейности в областта на софтуерните и комуникационните услуги и изработване и доставяне на окабеляване. С фирмите са сключени необходимите договори и споразумения.

3. Участие на България в Програмата на НАТО за ранно предупреждение и наблюдение от въздуха (AWACS)

България е заявила участие в оперативния бюджет на Програмата след 2017 г. и след постигане на пълни оперативни способности на Програмата на НАТО за съюзно земно наблюдение.

Със заповед на министъра на отбраната е създаден интегриран програмнен екип за преговори и бъдещо присъединяване към програмата. Предстоят преговори и определяне параметрите на българското участие, които трябва да бъдат тясно свързани с ползите за страната от това участие.

4. Участие на България в програмата на ЕС за европейски флот за въздушен транспорт (European Air Transport Fleet – EATF)

С Решение на Министерския съвет № 324/19.05.2011 г. и подписано на 23 май 2011 г. Рамково споразумение между 19 страни за създаване на Програма за Европейски флот за въздушен транспорт България се присъедини към програмата на ЕС за европейски флот за въздушен транспорт. Определен е интегриран програмнен екип за участие в органите за управление на Програма EATF.

а. План за управление на програмата (Draft Programme Management Plan – PMP)

План за управление (PMP) на Програма EATF е приет от страните участнички. Целта на PMP е да постави начало на стратегията на Програмата, като определи желания краен резултат и критичните точки в процеса на развиване на различните ѝ направления. Крайният резултат е постигане на партньорство в рамките на EATF, като способностите за военен въздушен транспорт на различните европейски страни ще бъдат обединени. С това ще се постигне по-голяма ефективност при използване на тези способности от гледна точка на типове авиационна техника и географско разположение. Крайният резултат на EATF се очаква да бъде постигнат за период от десет години, чрез дванайсет направления за работа,

разпределени в три области.

Б. Списък с направления за работа на Програма EATF (EATF Work Strands List)

Неразделна част от Програмата е Списъкът с направленията за работа на Програма EATF. Тези направления са групирани в следните области:

- Цялостен капацитет и поддръжка – в тази област се предвиждат следните насоки за работа:

- информационна мрежа – разработване на нови или използване на съществуващи информационни възможности;

- Въвеждане на Рамковото споразумение за създаване на Програмата за Европейски флот за въздушен транспорт и на Плана за управление на Програма EATF;

- летателни часове и транспортно обслужване – разработване на механизъм за заплащане на предоставен въздушен транспорт или обмен на летателни часове и на транспортно обслужване; съществува разработен механизъм ATARES за обмен на летателни часове в рамките на ЕС;

- поддържащо обслужване – разработване на механизъм за заплащане на поддържащото обслужване или обмен на дейности при поддържащото обслужване;

- многонационално транспортно формиране – следва да се създаде чрез обединяване на съществуващи или бъдещи транспортни летателни средства, притежавани от отделни страни, или общо придобити летателни апарати;

- бъдещи решения за въздушен транспорт – извършване на проучвания за придобиване на бъдещи въздушни транспортни средства; общо придобиване на еднотипни летателни транспортни средства от група заинтересувани страни;

- транспортни центрове (Hubs) – разработване на концепция за изграждане на многонационални транспортни центрове.

- Операции и подготовка – в тази област се предвижда една насока за работа:

- операции и подготовка – определяне на общи въпроси и проблеми в резултат на проведени операции и тренировки; постигане на оперативна съвместимост между различните типове летателни апарати; създаване на тактически курс за високо равнище на подготовка на екипажи за въздушен превоз (European Advanced Airlift Tactics Training Course – EAATTC).

- Правила и процедури – в тази област се предвиждат следните насоки за работа:

- хармонизиране на правилата, процедурите и документите;

- европейски дипломатически разрешения за прелитане;

- единно европейско небе (SES);

- гражданско-военно сътрудничество.

В резултат на проявения интерес от страните към различните направления за работа на Програма EATF за всяко направление се създават многонационални проекти „категория В“.

В. Обявен интерес на България в направленията за работа на Програмата за европейски флот за въздушен транспорт (European Air Transport Fleet – EATF)

С решение на Съвета по отбранителни способности от 3 юли 2012 г. България обяви интерес за участие в следните направления за работа на Програма EATF:

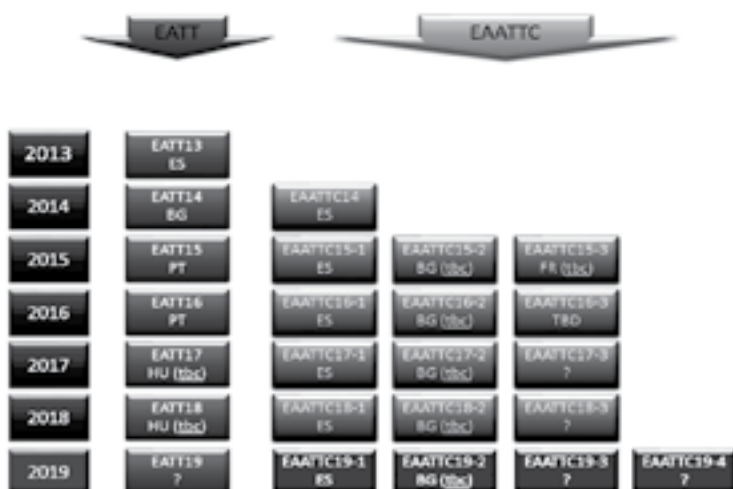
- Цялостен капацитет и поддръжка:
 - летателни часове и транспортно обслужване;
 - поддържащо обслужване.
- Операции и подготовка:
 - операции и подготовка – определяне на общи въпроси и проблеми в резултат на проведени операции и тренировки; създаване на тактически курс за въздушно обучение на високо равнище (European Advanced Airlift Tactics Training Course);
 - правила и процедури: хармонизиране на правилата, процедурите и документите; европейски дипломатически разрешения за прелитане.

г. Участие на България в Програма EATF

Симпозиум по европейски въздушен транспорт през 2013 г. (2013 EATF Symposium). Проведен е в Пловдив – 23 и 24 октомври. Дадена му е висока оценка – както на проявения интерес и обсъжданите въпроси, така и на предоставените условия за провеждането му от страната домакин. В симпозиума участват 18 страни и всички съществуващи Военни въздушнотранспортни организации в ЕС (EATC, EAG, JARCC, MSCC) – общо 74 екипажа и експерти.

Поради големия интерес към е взето решение такъв симпозиум да се провежда всяка година с домакин Гърция през 2014 г. и Австрия през 2015 г. България е обявила, че има готовност да домакинства EATF Symposium през 2016 г. в София. Италия също има желание да бъде домакин през 2016 г., но все още няма официално предложение. Предстои да се вземе решение за мястото на провеждане през 2016 г.

Календар за провеждане на Европейска тренировка на военнотранспортната авиация (European Air Transport Training – EATT) и Тактически курс за високо равнище на подготовка на екипажи за въздушен превоз (European Advanced Airlift Tactics Training Course – EAATTC). Календарът за провеждане на EATT и EAATTC от 2013 до 2019 г. е показан на фиг. 2.



Фиг. 2. Календар за провеждане на EATT и EAATTC

Постоянни домакини на ЕААТТС ще бъдат Испания и Франция, като Франция все още не е уточнила намеренията си за след 2015 г. Очаква се България да бъде третият постоянен домакин на ЕААТТС от 2015 г. Изпратено е писмо от Министерството на отбраната до изпълнителния директор на Европейската агенция по отбрана, с което е изразена готовността ни да бъдем постоянен домакин на ЕААТТС от 2015 г.

Страната ни ще бъде домакин на ЕАТТ през 2014 г. На базата на резултатите от ЕАТТ-14, което ще се проведе в Пловдив, страните ще вземат решение за постоянното домакинство на България на ЕААТТС. Заявки за участие в ЕАТТ-14 са обявили 11 страни с личен състав от 360 души. В тренировката ще вземат участие двайца изтребители F-16 и един самолет за ранно предупреждение от Гърция. Гръцките самолети ще излитат от Гърция. Очаква се Военният комитет на Европейския съюз да бъде наблюдател на учението. По време на първото заседание на работната група за създаване на меморандуми за разбирателство/технически споразумения за два проекта „категория В“ между страните, участващи в Програма ЕАТФ, са обсъдени възможностите за по-нататъшно развитие на ЕАТТ и ЕААТТС. До момента интерес към ЕААТТС са заявили 16 страни. Набелязани са четири групи въпроси във връзка с правното уреждане на отношенията между държавите, участващи в проектите.

На първо място, предстои да се уточни дали ще бъде нает персонал за управление на проектите, който ще е на подчинение на Европейската агенция по отбрана (ЕАО) и ще се избира измежду кандидати от всички държави – членки на Агенцията, или за съответните работни позиции ще бъдат излъчени кандидати от държавите, участващи в проектите. Определен е постоянен състав от 16 експерти за управление на ЕААТТС. Необходимите финансови средства за осигуряване на този състав са в размер на около 750 000 евро на година, или по около 50 000 евро на участваща страна.

Второ, необходимо е да се определи местоработата на назначените експерти. Ако те са служители на ЕАО, работното им място ще бъде в Брюксел. Друга възможност е в меморандум между страните по проектите да се определи град, в който да се разположи офиса на служителите.

Трето, дискусионен е въпросът с осигуряването на сгради и оборудване за целите на проектите. Вариантите отново предполагат използване на юридическото лице на ЕАО, като страна по договори за възлагане на съответни доставки и услуги, или създаването на нов правен субект, който да встъпва в правни сделки за целите на проектите. Нуждаят се от регламентиране и отношенията между ЕАО и държавите в проектите. В този контекст се разглежда възможността Агенцията да бъде страна по меморандума, който ще подпишат страните с участие в проектите.

Неофициално е изразено, че Испания е готова да предложи домакинство на офиса/щаба от експерти, които ще управляват ЕААТТС. Испания е определена за постоянен домакин на ЕААТТС.

Изпратено е писмо от Министерството на отбраната до изпълнителния директор на Европейската агенция по отбрана, с което е изразена готовността на България, съвместно с домакинството на ЕААТТС, да домакинства и офиса/щаба за управление на курса. Предстои разглеждане на това предложение.

Решение за местоположението на офиса/щаба за управление на курса ще се вземе от Комитета за управление на Програмата.

Предстои да се уточнява разпределението на финансовите средства между участниците в ЕААТТС – по време на заседанието на работната група за създаване на меморандуми за разбирателство/технически споразумения.

Българското домакинство на ЕААТТС трябва да се разглежда комплексно с домакинството на офиса/щаба за управление на курса, като могат да се посочат следните предимства:

Предимства за програмата:

- България предлага по-звъкаво използване на въздушното пространство, което обуславя възможността за едновременно изпълняване на разнотипни по цели летателни задачи.

- България предлага най-ниска такса за участие в самолет в курса – между 2000 и 3000 евро. В Испания тази такса е около 9000 евро.

- Домакинството на офиса (щаба) за управление на ЕААТТС ще доведе до по-ниски разходи за неговата издръжка. В България цените са значително по-ниски от тези в Белгия или Испания.

Предимства за България:

- Голям политически ефект – разполагането на офиса (щаба) за управление на курса на територията на страната ще бъде единственото многонационално формиране в рамките на Европейската агенция по отбрана, което е извън територията на Белгия.

- Повишаване имиджа на страната. До момента на територията на страната не са разположени структури на Европейския съюз, с изключение на представителството на Комисията.

- Косвен икономически ефект за страната – личният състав на екипа ще плаща наеми и всички разходи за издръжка в България. Много от мероприятията на Програмата ще се изпълняват на територията на страната (полети, работни групи, семинари и др.).

- Ще има възможност за обучаване на повече български пилоти с относително по-ниски разходи.

Домакинство на офиса (щаба) за управление на ЕААТТС ще доведе до някои задължения, които до известна степен ще бъдат компенсирани от редуциране на задълженията на страната домакин към програмата. Ако страната е само участник в проекта „категория В“ за ЕААТТС, без домакинство на офиса/щаба, няма да има редуциране на вноската за участието.

Щабът на ВВС е направил някои проучвания за възможностите за домакинство на офиса (щаба) за управление на ЕААТТС в Пловдив.

България е подписала техническо споразумение за Европейски дипломатически разрешения за прелитане. То е подписано от всички страни – участници в ЕАТФ, с изключение на Португалия.

Проведени са разговори с Европейския център за координация на движението (МССЕ) за включване на страната в механизма за обмен на летателни часове. Предстои уточняване и предложение за включване.

Проведени са разговори с Румъния за търсене на възможности за общо споразумение за осигуряване техническото обслужване на транспортни самолети „Спартан“. Тази идея намира разбиране в ЕАО и ще бъде развита в бъдеще.

Използвана литература:

Smart Defence, NATO home page.

Pooling and Sharing, EDA home page.

Меморандум за разбирателство на Програмата на НАТО за изграждане на способности за стратегически Въздушни превози.

Меморандум за разбирателство на Програмата на НАТО за съюзно земно наблюдение и програмата.

План за управление на Програмата на ЕС за европейски флот за Въздушен транспорт (EATF).

Доклади от участие на националните представители в органите за управление на Програмата на НАТО за изграждане на способности за стратегически въздушни превози, Програмата на НАТО за съюзно земно наблюдение и Програмата на ЕС за европейски флот за Въздушен транспорт.

10 ГОДИНИ
YEARS

БЪЛГАРИЯ
BULGARIA

BHATO
INNATO



Любомир Иванов, Симеон Сакскобургготски, г-р Солмон Паси, Росен Плевнелиев, Таня Михайлова, Марси Рийс, Кристиан Вигенин, Анжел Найденов, Тери Стаматопулос
Liubomir Ivanov, Simeon Saxe-Coburg-Gotha, Dr. Solomon Passy, Rosen Plevneliev, Tanya Mihaylova, Marcie Ries, Kristian Vigenin, Angel Naydenov, Terry Stamatopoulos

Кристиан Вигенин, Симеон Сакскобургготски, комодор Димитър Ангелов, г-р Солмон Паси, Росен Плевнелиев, Анжел Найденов
Kristian Vigenin, Simeon Saxe-Coburg-Gotha, Cmdr. Dimitar Angelov, Dr. Solomon Passy, Rosen Plevneliev, Angel Naydenov





Д-р Соломон Паси, Тери Стаматопулос, Кристиан Вигенин, Росен Плевнелиев, Анжел Найденов,
Симеон Саксбургготски, Марси Рейс

Dr. Solomon Passy, Terry Stamatopoulos, Kristian Vigenin, Rosen Plevneliev, Angel Naydenov,
Simeon Saxe-Coburg-Gotha, Marcie Reis

Президент Петър Стоянов, президент Росен Плевнелиев
President Petar Stoyanov, President Rosen Plevneliev





Ася Давидова, Зураб Беридзе, Андраш Клейн, Димостенис Стоидис, г-р Петьо Петев, генерал-майор Албер Хусно
Assia Davidova, Zurab Beridze, Andras Klein, Dimosthenis Stoidis, Dr. Petyo Petev, Major-General Albert Husniaux

Иван Найденов, Гуро Катарина Викьор, доц. г-р Здравко Попов, Павел Вачек, проф. г-р Карол Аткинсън
Ivan Naydenov, Guro Katharina Vikør, Assoc. Prof. Dr. Zdravko Popov, Pavel Vacek, Prof. Dr. Carol Atkinson





Полк. Павлин Русанов, г-р Добромир Тотеv, Любомир Иванов, проф. д.н. Тилчо Иванов
Col. Pavlin Rusanov, Dr. Dobromir Totev, Lyubomir Ivanov, Prof. D.Sc. Tilcho Ivanov

Д-р Солонмон Паси, Тanya Михайлова, Комодор Димитър Ангелов, Аделина Томова,
кап. I ранг проф. д.н. Янцислав Янакиев
Dr. Solomon Passy, Tanya Mihaylova, Cmdr. Dimitar Angelov, Adelina Tomova,
Capt. (BGR-N) Prof. D.Sc. Yantsislav Yanakiev





Коен Гайсберс, генерал-майор (о.з.) г-р Съби Събев
Koen Gijsbers, MG (ret.) Dr. Sabi Sabev

Полк. Радостин Илиев, контраадмирал Георги Георгиев, генерал-майор г-р Константин Попов, полк. Петьо Иванов, Илия Налбантов, генерал-майор (о.з.) г-р Съби Събев
Col. Radostin Iliev, Rear Admiral Georgi Georgiev, MG Dr. Konstantin Popov, Col. Petyo Ivanov, Iliya Nalbantov, MG (ret.) Dr. Sabi Sabev





Генерал-майор г-р Константин Попов, полк. Радостин Илиев, контраадмирал Георги Георгиев, полк. Петър Иванов, Илиа Налбантов
MG Dr. Konstantin Popov, Col. Radostin Iliev, Rear Admiral Georgi Georgiev, Col. Petyo Ivanov, Iliya Nalbantov

Кап. I ранг проф. г.н. Янцислав Янакиев, проф. г-р Руси Маринов, проф. г.н. Стефан Хаджитодоров,
проф. г-р Димитър Димитров, полк. Тодор Дочев
Capt. (BGR-N) Prof. D. Sc. Yantsislav Yanakiev, Prof. Dr. Russi Marinov, Prof. D.Sc. Stefan Hadzhitodorov,
Prof. Dr. Dimitar Dimitrov, Col. Todor Dochev





Кап. I ранг проф. г.н. Янцислав Янакиев, комодор Димитър Ангелов, проф. г-р Руси Маринов, проф. г.н. Стефан Хаджитодоров, проф. г-р Димитър Димитров, доц. г-р Захарин Марков
 Capt. (BGR-N) Prof. D. Sc. Yantsislav Yanakiev, Cmdr. Dimitar Angelov, Prof. Dr. Russi Marinov, Prof. D.Sc. Stefan Hadzhitodorov, Prof. Dr. Dimitar Dimitrov, Assoc. Prof. Dr. Zaharin Markov

Мартин Петров, Стилиян Раковски, контраадмирал Георги Фиданов, Бенджамин Шахид, Мария Сепунджиева, Аделина Томова, кап. I ранг проф. г.н. Янцислав Янакиев, Таня Михайлова, подполк. Виолина Вълева

Martin Petrov, Stiliyan Rakovski, Rear Admiral Georgi Fidanov, Benjamin Shahid, Maria Sapundzhieva, Adelina Tomova, Capt. (BGR-N) Prof. D. Sc. Yantsislav Yanakiev, Tanya Mihaylova, LCOL Violina Valeva



Многонационални формирвания за интелигентна отбрана – перспективна форма за изграждане и развиване на способности

Д-р Свилен Александров,
менеджър на проекти в „ПроМакс 99“ ООД

Уважаеми дами и господа,

Актуалността на темата произтича от необходимостта за търсене на варианти за разрешаване на противоречието между недостига на финансови ресурси и необходимите способности на въоръжените сили. Това противоречие съществува поради факта, че в условията на динамично развиващия се свят, икономическата криза и сериозните финансови затруднения във всички области на обществената ни живот стана много трудно да се поддържат способности на въоръжените сили, необходими и достатъчни за гарантиране на националната сигурност, както и за изпълнение на задълженията към ЕС и поетите ангажименти към НАТО. Този въпрос е особено актуален сега, след като многократно отлагашме изпълнението на плановете за развитие и модернизация на нашите въоръжени сили и значително забавихме изпълнението на поетите ангажименти към НАТО.

Все по-често започна да се търси отговор на въпроса: „Какво трябва да се направи, за да се повишат способностите на въоръжените сили в условията на дефицит на ресурси така, че да удовлетворяват нуждите?“. Явно е, че досега прилаганият модел не е достатъчно ефективен и трябва да се търсят нови и нестандартни решения в икономически и регионален план. При това решението на проблема трябва да бъде намерено в рамките на официалните военно-политически и стратегически документи на ЕС, НАТО и България в тази област.

Едно от тези решения би могло да бъде застъпената в доклада теза, че многонационални формирвания за интелигентна отбрана (МФИО), изградени с партньори от региона са подходяща алтернатива за поддържане и развиване способностите на въоръжените сили за отбрана на страната и за изпълняване на ангажиментите към НАТО и ЕС в условията на дефицит на ресурси.

Дали това е така, би могло да се прецени, ако в контекста на съществуващата военностратегическа среда бъдат сравнени извършваните през изтеклияте десет години разходи и ползите, които са придобити във вид на способности на силите, с тези, които биха се получили при реализация на тезата при същото ниво на разходите.

Но преди това трябва да си отговорим на въпроса: „Защо, след като сме пълноправни членове на НАТО, повдигаме отново темата за поддържане на способности в интерес на националната сигурност на страната?“. Отговорът е в средата за сигурност, налагаща концентриране върху поддържането на спо-

способности за защита на суверенитета. Практиката категорично показва, че въпреки съществуването на редица международноправни принципи и норми, все още важна роля играе прилагането на сила, за да се максимизират предимствата и съответно да се минимизират недостатъците на една държава или коалиция от държави. И тъй като някои държави са по-силни от други, постоянно съществува опасност от прилагане политика на силата.

Възприемането на разбирането, че собствената сигурност е неделима от тази на останалите в Европа и че сигурност не може да се постигне самостоятелно, се съпровожда с тенденция към отслабване позициите на националната държава (Слатински, 2004), при което губят от своето съдържание понятия като независимост, суверенитет и териториална цялост за сметка на постигането им в интерес на общността. При тези условия възникват въпросите колко от нашата идентичност можем да отстъпим, колко от суверенитета и независимостта си трябва да съхраним в интерес на самостоятелното гарантиране на националната си сигурност и колко можем да отгagem на партньорите в интерес на общото гарантиране на сигурността.

Пълноправното членство в НАТО допринесе в значителна степен за повишаване на сигурността в региона, но това, както виждаме, не изключва възможността за нарушаване на суверенитета на отделни страни, което пък засили необходимостта от категорично изпълняване на поетите ангажменти към Алианса. В допълнение към това се появиха и нови ангажменти, свързани с членството в ЕС и необходимостта от изграждане на способности за съвместни операции и охрана на нашите национални граници, и то като външна граница на Съюза. Ролята на България в тази област рязко нарасна. Необходимостта тя да дава по-голям и реален принос стана силно осезаема.

Подходът на НАТО, прилаган към новите предизвикателства за сигурността, наложи съществено да се променят изискванията към някои от способностите на въоръжените сили. Една от областите, дефинирана като основен двигател на трансформираните въоръжените сили – комуникационните и командните способности, е сред търпящите най-интензивно развитие. Тече процес за оперативно и техническо съвместяване на системите за командване и управление с цел най-бързото им интегриране за използване в операциите. Сериозна стъпка в този процес е ежегодното учение на NATO Coalition Warrior Interoperability eXploration, eXperimentation and eXamination eXercise (CWIX). Целта му е провеждане на тестове за оценка на съвместимостта на услуги, предоставяни от системи C2 и C4ISR. Учението е първа стъпка от цялостния процес за сертифициране на силите за незабавно действие (NRF) на НАТО.

Участието в това учение предоставя на страните възможности за запознаване с най-новите развития в областта, разработени от агенциите на НАТО и от водещи световни производители (САЩ, Франция, Германия и др.).

Може би най-благоприятната област за развиване на нови способности във въоръжените сили на България е именно командването и управлението. Тя не изисква особено големи инвестиции, но има ключово значение както при провеждане на национални операции, така и за предоставяне капацитет на НАТО в случай на необходимост от провеждане на съюзни операции. Във връзка с това е показателно развитието на участието на България с екип от Министерството на отбраната, в чийто състав бяха поканени да участват и специалисти от

фирма „ПроМакс 99“ ООД, разработваща представяните в учението системи (практика на всички участващи страни).

През 2011 г. Българията страна участва само като наблюдател. През 2012 г. се пристъпва към тестване на обмен на военни съобщения. През 2013 г. екипът на Министерството на отбраната, съвместно с експерти от „ПроМакс 99“ ООД, представи на учението модул от „Система за управление на активните средства за ПВО“ (СУАС ПВО) – Air Defence Control System (ADCS). Това е първата система за реално бойно управление на сили и средства за ПВО в България, създадена от „ПроМакс 99“ ООД. Партньори в тестовете бяха NATO ACCS – Германия и Полша. Резултатите от проведените тестове бяха публикувани в „CWIX 2013 Handbook“, като България получи висока оценка и сертификат за своето участие.

Във връзка с успешното представяне на системата на учението бе направен изводът, че съществува реална възможност за доразвиването ѝ. Основание за това е най-вече фактът, че тя е в състояние както да обменя радиолокационна информация с коалиционните партньори от НАТО, така и да получава информация в друг формат, а по този начин да формира самостоятелно опозната картина на въздушната обстановка (RAP).

През 2014 г. е договорено и организирано България да има по-широко представяне. Освен разширяване на тестовете с модула на СУАСПВО в областта на обмена на опозната картина на въздушната обстановка е включен и модул от нова система, която е в процес на разработване от „ПроМакс 99“ ООД – модул за ПВО на „Интегрирана система за командване и управление на ВМС“ (Navy Air Defense Control System – NADCS). Отново за първи път е създадена национална възможност за обмен на информация по Link 11. Поради това партньорите и броят на тестовете значително нараснаха: NATO ACCS, САЩ – US Navy, Германия – две системи, Полша, Италия, Турция, Австрия.

По този начин се постига не само издигане авторитета на България като страна – членка на НАТО, но тя вече е и желан партньор в рамките на учението, а се допринася реално и за развиване на оперативната и технологична съвместимост в областта на наличните системи и се създава възможност за подобряване на способностите за командване и управление в региона.

На фона на това положително участие в CWIX контрастира отговорът на въпроса: „Изпълняваме ли изискванията на НАТО към способностите на силите по различните негови мисии?“. Откровено трябва да отговорим, че поради продължителната икономическа криза и съществуващия недостиг на ресурси не успяваме в пълна степен да изпълним поетите ангажименти. Трябва да подчертаем, че и мерките, които сме предприемали, явно не са отговаряли на състоянието на средата.

NATO и ЕС предприеха много нови инициативи, насочени към съвместно поддържане и придобиване на нови способности, и официално подкрепят всички инициативи, свързани със задълбочаване на интеграцията, с цел повишаване на ефективността от съвместните действия и намаляване на разходите. Лисабонският договор уточнява, че приносът към общата сигурност може да бъде и във вид на сформирани от държавите членки многонационални сили, които съюзът да използва извън своята територия (Лисабонски договор от 2009 г.). Във връзка с това държавите членки се ангажират прогресивно да подобряват

Военните си способности. За участие в най-тежките мисии – налагане на мир или отбрана, се изисква много високо ниво на оперативна съвместимост, гарантираща боеспособност почти равна на националната, а това може да се постигне единствено, ако бойните формирания, които ще изпълняват задачите, са сформирани значително преди операцията и са бойно сглобени и сертифицирани за това.

Разбирането за интелигентната отбрана (smart defense), стоящо в основата на доклада, е с базово значение за предлаганата перспективна форма за изграждане и развиване на способности. Концепцията на НАТО за „интелигентна отбрана“ изразява стремежа на страните от Алианса за поддържане на отбранителните им способности в условията на съкращаване на разходите за въоръжените сили поради продължителната икономическа криза. Същността не е просто в това да се изразходват по най-целесъобразен начин ресурсите за отбрана, а в това, че тя трябва да осигури „допълнителен потенциал“ към националната отбрана на всички в Съюза. Най-общо казано, става въпрос за генериране на повече сигурност за по-малко пари, като се работи заедно и по-гъвкаво за обединяване и споделяне на способности.

Само по този начин можем да намерим отговор на въпроса: „Как при ограничени ресурси за отбрана да се осигури наличието на достатъчно способности, необходими за националните и съюзните нужди?“ (Ангелов, 2011). Очевидно е, че може да стане чрез обединяване усилията и ресурсите на страната с тези на нашите съюзници. Това означава, че там, където поддържането на способностите е най-скъпо, задължително трябва да се търсят многонационални решения. Такава област са военноморските сили на страната. Преди всичко в наш интерес е да се осъществява все по-тясна координация с останалите страни от НАТО и най-вече със съседните на България. Само обединяването на способностите и споделянето на разходите, или иначе казано изграждането на съвместни способности, могат да доведат до ефекта на интелигентната отбрана. Съществената разлика на формиранията за интелигентна отбрана (МФИО) от другите многонационални военни формирания (МВФ) е в пестенето на средства, тъй като с ограничени инвестиции за развиването на способностите може да се постигне скок в потенциала за отбрана. Тоест дали едно формирование (съществуващо или прогнозируемо) е МФИО, ще зависи от това до какви икономии на финансови средства и ресурси води при зададено ниво на бойния потенциал, който поддържа, сравнено с национално формирование от същия ранг. При това е ясно, че по-голяма полза по отношение на придобиването на допълнителен боен потенциал от МФИО ще имат по-слабите участници във военно и икономическо отношение. Важното е в този случай по-мощният участник, който подпомага единиците на по-слабите партньори, ако не печели толкова много, в никакъв случай да не бъде ощетен. Иначе казано, неговите ползи ще бъдат реализирани на по-високо военно-политическо ниво. Приносът на МФИО за съюза (НАТО, ЕС) или коалицията в дадена операция ще бъде колективна придобивка с максимална ефективност.

Тъй като ограниченията в областта на многонационалната интеграция в рамките на СВ и ВВС са твърде големи и обременени от културно-исторически, религиозни и други прегради, към момента изграждането на МФИО е осъществимо единствено във ВМС. Това в никакъв случай не изключва възможност-

та за предприемане на определени стъпки за задълбочаване на интеграцията и в другите видове Въоръжени сили.

Всичко казано дотук е и в контекста на инициативата за „свързаните сили“ (Connected Forces Initiative), която е развиващ елемент на интелигентната отбрана. Тя предполага разширяване на съвместното обучение, увеличаване на съвместните учения, както и съвместно използване на технологиите.

За съжаление, процесът на преустройство на българските Въоръжени сили досега се определяше повече от външните изисквания – от критериите и нормите на НАТО, а поради възникналите икономически и финансови затруднения не се обръщаше нужното внимание на националните потребности на страната за отбрана. Поради това в плановете за развитие и модернизация на Въоръжените сили („План 2014“ от 2013 г.) е формулирана дейността само за създаване на нови и развиване на съществуващите способности на Въоръжените сили – основно за нуждите на колективната отбрана на НАТО. Въпреки че през 2010 и 2011 г. са приети новите нормативни документи, засягащи пряко въпроса за националната сигурност („Бяла книга за отбраната и Въоръжените сили на България“ – от 28 октомври 2010 г.; „Стратегия за национална сигурност“ – от 25 февруари 2011 г.; „Национална отбранителна стратегия“ – от 13 април 2011 г.; „Доктрина на Въоръжените сили на Република България“ – от 30 януари 2012 г.), се забелязва застой в прилагането на тези стратегически документи в живота.

Всъщност какви способности трябва да притежават Въоръжените сили на страната? Те са такива, с които да са в състояние да изпълняват своето предназначение – мисиите и задачите, които сме поели като ангажименти към съюзниците си или които биха възникнали в случай на национална необходимост. Поради това, когато става въпрос за необходими способности по мисия отбрана, в краткосрочен план се има предвид способността за защита на суверенитета и отрязване на случайни или провокативни действия от страна преди всичко на недържавни (паравоенни, терористични) или излезли от контрол военни формирования на воюващи страни в региона.

Затова преди да отговорим на въпроса: „Колко и какво е достатъчно за гарантиране на националната сигурност?“, трябва да дефинираме средата, в която ще се осъществява това гарантиране:

- заплахите и рисковете, които трябва да се неутрализират;
- най-вероятните сценарии за използване на Въоръжените сили;
- най-вероятните противостоящи сили.

В посочените по-горе официално приети национални стратегически документи, базирани върху Стратегическата концепция на НАТО, като Възможен сценарий, освен липсата на заплахата в близко бъдеще и средносрочен план, би могъл да възникне един от двата варианта: ескалираща военнополитическа криза в близост до нас; нарушения на суверенитета на страната.

С цел ограничаване обхвата на темата ще се концентрираме само върху областта на морската сигурност и морския суверенитет. Нека се базираме върху посочените в монографичния труд „Защита на морския суверенитет“ (Медникаров, 2000) сценарии: Сценарий № 2 – „Преднамерено нарушаване на безопасността на корабоплаването и други законови изисквания в НМП“, Сценарий № 3 – „Терористично (пиратско) нападение на кораб (пристанищно съоръжение)“, Сценарий № 4 – „Незаконен трафик на оръжие и военни технологии“. В тези три

сценария поотделно или в комбинация е вероятно извършителите да използват оръжие, без да се колебаят, което налага защитаващото суверенитета формирование да притежава съответните способности, за да противостои на заплахите. При тези сценарии най-вероятните сили, които биха могли да противостоят на отбранително формирование, едва ли ще превишават състава на тактическа група от два-три кораба от клас корвети или фрегати. Евентуална терористична атака откъм море също не може да се очаква да бъде от по-голямо формирование.

Така погледнато, конкретните задачи, които ще трябва да изпълняват ВМС, а в частност отбранителното формирование в рамките на този сценарий, са свързани основно със защитата на морските комуникации и на критичната инфраструктура по крайбрежието. За целта ще бъдат необходими способности за водене на бой преди всичко с надводен противник, при което ще е наложителна способността за използване на противокорабни крилати ракети (ПКР). За да е възможно тези задачи да бъдат изпълнявани, съединението трябва да притежава силна противовъздушна отбрана (ПВО) или пък такава да му бъде осигурена.

От друга страна, ако като условие за стабилността се разглежда балансът на военноморските сили на страните от региона, може да се приеме, че дадена страна к ще се чувства сигурна, ако отбранителната и военноморската бойна мощ ND_k е равна или е по-висока от минималната отбранителна военноморска бойна мощ ND_{kmin} , необходима за възпирание или отблъскване на агресия от всички (включително асиметрични), които биха могли да извършат нападение (нарушаване на суверенитета) срещу нея откъм море. В такъв случай, ако отбранителната военноморска бойна мощ на страна к е недостатъчна (какъвто е случаят и с България), съществуват няколко способа за намаляване или ликвидиране на недостига, като един от тях е Вариантът „колективна отбрана“. Тъй като България вече 10 години е пълноправен член на НАТО, по-нататък развитието на възможните алтернативи за поддържане и развиване на способностите на въоръжените сили за отбрана, докато станат достатъчни, е съобразено с този факт.

При това за намаляване или ликвидиране недостига на отбранителна военноморска бойна мощ на дадена страна, условно наречена страна к, може да се формулират следните алтернативи:

- **Алтернатива 1 (A1).** Принуждаване на съседите да си намалят въоръженията до ниво, при което страна к е способна да се отбранява самостоятелно. Тази алтернатива е теоретично възможна, но практически неосъществима.

- **Алтернатива 2 (A2).** Подобряване на собствения отбранителен потенциал до ниво, при което страна к е способна за самостоятелна отбрана. Това е Вариант, осъществим посредством голямо увеличаване на разходите. Тази алтернатива е също теоретично възможна, но практически нереализуема.

- **Алтернатива 3 (A3).** Запазване на статуквото такова, каквото е. (Иначе казано, в случай на необходимост партньорите ще ни отбраняват.) Тази алтернатива съответства на реалността в момента, но в никакъв случай не допринася за авторитета на страната и не може да се очаква, че ще бъде ефективна в случай на нужда. Тя предполага поддържане разходите на текущото равнище, а дори е възможна тенденция и за тяхното намаляване, с оглед на увеличаване социалните придобивки на населението за сметка на съкращаване

на разходите за Военни нужди.

• **Алтернатива 4 (A4).** Създаване в случай на нужда с партньорите от региона в рамките на НАТО на многонационални Военни формирования (МВФ) във ВМС (Ad MTG) за неутрализиране на възникнала конкретна заплаха. Това е компромисен вариант, на какъвто се разчита и в момента. Той обаче е възможен в случай, че в конкретна кризисна ситуация се разполага с достатъчно време за подготовка и организационно сглобяване на очакваното за създаване формирование при активиране на чл. 5 от Вашингтонския договор. В този случай трудно могат да се предвидят два много важни фактора: ще бъде ли налично това формирование съевременно и колко ще струва това на държавата ни.

• **Алтернатива 5 (A5).** Създаване с партньорите от региона в рамките на НАТО на постоянни МВФ във ВМС (MTG). Тази алтернатива е сравнително лесно изпълнима, тъй като предполага само организационни мерки и няма ограничения за „интелигентна отбрана“. Това обаче я оскъпява значително, тъй като предполага значително модернизирани на наличните платформи, за да бъдат използвани и оперативно съвместими при изграждането на многонационално формирование в рамките на НАТО, в което всички участници трябва да са сравнително равностойни. В противен случай нашите единици няма да бъдат допуснати в състава на бойно формирование на НАТО, защото ще намаляват значително неговия боен потенциал.

Алтернатива 6 (A6). Създаване с партньорите от региона в рамките на НАТО на постоянни многонационални формирования за интелигентна отбрана във ВМС (МФИО = MTGsd).

• **Алтернатива 7 (A7).** Създаване на нови отбранителни коалиции в региона с различни партньори. В краткосрочен план това е невъзможна алтернатива, но в дългосрочен не би била изключена, ако не противоречи на членството в Съюза.

Нека да разгледаме по-подробно Алтернатива 6 (A6) – създаване в рамките на НАТО на постоянни многонационални формирования за интелигентна отбрана във ВМС (МФИО = MTGsd). Тя отразява в най-пълен обем реализацията на идеята като перспективна форма и съответства на концепцията за „интелигентна отбрана“.

Нека да видим защо многонационалните формирования за интелигентна отбрана (МФИО) от ВМС, изградени с партньори от региона, ще позволят да се постигне желаният баланс между разполагаемите ресурси и необходимите способности и ще са подходяща алтернатива за поддържане и развиване способностите на ВМС за отбрана на страната и за изпълняване на ангажиментите към НАТО и ЕС. За да се прецени доколко изграждането на МФИО във ВМС води до решаването на проблема и е перспективна форма за изграждане и развиване на способности, е необходимо да се сравнят прогнозните разходи и ползи на предвиденото за създаване МФИО с тези за създаването на други формирования от същия ранг, но при реализация на алтернативи.

За целта на сравняването могат да бъдат формулирани критерии, като например:

- минимални разходи (K1);
- извличане на максимални ползи (K2);
- съевременна наличност на формирането (K3);
- принос към общите способности на съюза (НАТО, ЕС) (K4);

- отстояване на националните интереси и степен на съхраняване суверенитета на реципрочна основа с партньорите (K5);
- простота (K6), гъвкавост в модела и възможност за бърза реализация;
- използваемост в дългосрочен план и по-нататъшно развитие (K7).

В конкретния случай най-съществените са К 1 и К 2.

Нека да оценим прогнозните разходи с прилагане на модела за технико-икономическа оценка „разходи – ползи“.

За анализа са от значение следните основни разходни категории:

Inew – разходи за изследвания и инвестиции (необходими за модернизация);

OSnew – операционни, експлоатационни разходи за нови придобивки;

OScalt – разходи за функциониране на настоящата техника.

От тяхната сума ще получим стойностите на общите разходи (ТС) за реализиране на всяка от алтернативите.

Тъй като по-нататък се разглежда военно формирование с размер на тактическа група (каквото най-вероятно ще бъде използвано за отбрана в рамките на предпологаемите сценарии), посочените разходи ще се отнасят до развитието на такова формирование. За да доближим максимално до действителността предстоящото сравнение, ще разпределим пропорционално предвидените инвестиции съгласно Инвестиционния план-програма на Министерството на отбраната (Министерство на отбраната, 2011) за модернизация съответно на навигационните системи (Nav), системите за командване и управление (C4), логистичното осигуряване на вертолетите Panther (Helo), придобиването на нов противокорабен ракетен комплекс (ПКР) и модернизирани средства за ПВО за самоотбрана (ПВО) през следващите седем години и ще ги съобразим с описаните по-горе алтернативи, за което ще направим предположенията, че:

- **При А3** – настояща национална ТГ (NTG), не се предвиждат никакви разходи за инвестиции, а средствата за издръжка запазват своето ниво през следващите години.

- **При А4** – многонационални ТГ, при нужда (Ad MTG) се предвиждат частични инвестиции в интерес на разглежданата тактическа група от ВМС основно в областите на комуникациите, навигацията и логистичното осигуряване на вертолетите, явяващи се поддържащи нивото на бойния потенциал, а средствата за издръжка съвсем малко повишават своето ниво.

- **При А5** – постоянни многонационални ТГ (MTG), се предвиждат пълни инвестиции, съгласно ИПП 2020 на Министерството на отбраната, в интерес на разглежданата тактическа група от ВМС, а средствата за издръжка повишават значително нивото си.

- **При А6** – постоянни многонационални ТГ за интелигентна отбрана (MTGsd), се предвиждат такива инвестиции в интерес на разглежданата тактическа група от ВМС, които осигуряват висок ръст на ползите във вид на придобиване на допълнителен боен потенциал вследствие на модернизация на основните оръжейни системи и добавянето на ефекта вследствие на интеграцията в МФИО с партньорите от региона. В този случай средствата за издръжка също се увеличават незначително в сравнение с предходната алтернатива.

Резултатите от обобщените данни за така разпределените разходи в млн. лв. и класацията на алтернативите по първия критерий са посочени в табл. 1.

Разходни категории	Общи разходи (ТС) по алтернативи							
	A3 NTG		A4 Ad MTG		A5 MTG		A6 MTG _{ad}	
	Мод.	Разх.	Мод.	Разх.	Мод.	Разх.	Мод.	Разх.
Изв	Ke	–	Nav ½ C4 Helo	7,2 31,5 12	Nav C4 Helo ПКР ПВО	7,2 63 12 100 100	Nav ½ C4 Helo ПКР ПВО	7,2 31,5 12 100 0
ОС _{изв}	He	–	Да	0,6	Да	2,5	Да	1,3
ОС _{об}		27,3		27,3		27,3		27,3
ТС		27,3		78,6		312,0		179,3
Класиране		1		2		4		3

Таблица 1 Разходи за жизнения цикъл и класация на алтернативите по минимални разходи (K1)

Трябва да се отбележи, че невинаги най-евтината алтернатива е най-добрата, защото в даден момент при съответната обстановка тя може да предизвика допълнителни разходи и свързани с това отрицателни ефекти. Особено важно е да се оцени фактът, че минималните разходи водят до неизпълнение на поети ангажменти и поставени задачи. Поради това е трябва да се осъществи класиране и по другия основен критерий – извлечение на максимални ползи (K2), като с това се направи преценка за съответствието на бойния потенциал (ползата) на нивото на желаната сигурност.

Нека да оценим ползите за всяка алтернатива с прилагането на методологията TASKFORM (A Technique for ASsessing Comparative Force Modernization) – „Техника за сравнително оценяване модернизацията на силите“. Чрез TASKFORM се определя потенциалът на военни формирования посредством мерки на ефективността им (measures of effectiveness – MOE’s), базирани върху характеристиките и количествата на индивидуалните оръжейни системи (ОС). Индивидуалните MOE’s се определят чрез сравняване с избрана базова система на съществуващите им характеристики. Относителната важност на тези характеристики за всяка ОС се пресмята чрез използване на фактори за измерване на тежестта им, посочени в таблици на методологията.

Рд аргументиране на извършваните оценки бойните единици и техните оръжейни системи тук са подбрани и групирани в три основни групи (тип 1, 2 и 3) q като всяка от тях отразява основните обобщени черти на дадената система за периода, в който тя е в експлоатация. Данните са взети от Jane’s (Janes 2004) и не включват класифицирана информация.

Тип 1 е фрезата или корвета, въведена в експлоатация през 1975 – 1980 г. (около 35-годишна), без способност да носи вертолет на борда и без вертолетна площадка за кацане, с морално остарели оръжейни системи и неподлежащи на модернизиране системи за управление на оръжията (CMS) или без такива, със сравнително малък обсег на действие на оръжията, с ограничена скорост и голям разход на гориво-смазочни материали (ГСМ).

Тип 2 е фрезата или корвета, въведена в експлоатация през 1985 – 2000 г. (около 20-годишна), носи вертолет на борда и има вертолетна площадка за кацане, с второ поколение оръжейни системи и модернизиращи системи за управление и комуникации, със софтуерно управление на оръжията (CMS), със среден обсег

на действие на оръжията и с високи автономност и скорост.

Тип 3 е фрегата или корвета, произведена след 2000 г. (около десетгодишна), носи вертолет на борда и има вертолетна площадка за кацане, с трето поколение оръжейни системи със среден и голям обсег на действие, със съвременни средства за управление и комуникации, в състояние за водене на мрежови операции и за участие в продължителни мисии зад граница.

Тъй като разглежданите алтернативи представляват различни комбинации от платформи от тези три типа в състава на тактически групи, по-нататък посочените резултати са от разчети за всички оръжейни системи, представени в обобщените групи кораби.

Военноморските потенциали (способностите) на единичен кораб и тактическа група се определят, като за база се използват резултатите за мерките на ефективността на оръжейните им системи. Те се комбинират с мерките на ефективността на специфичните за всяка платформа способности на сензорите, мобилността, наличността, живучестта и други фактори. Това се прави за всяка област на бойните действия на море:

- ПВО (anti-air warfare – AAW);
- удари върху сушата (land attack – STRIKE);
- бойни действия срещу надводни кораби (anti-surface warfare – ASUW),
- бойни действия срещу подводници (anti-submarine warfare – ASW).

Потенциалът на единичния кораб като бойна единица е резултат от комбиниране на резултатите за потенциалите на оръжейните системи за всички области на бойните действия.

След извършването на разчетите резултатите за потенциалите на оръжейните системи (ОС) на трите типа кораби са отразени в табл. 2.

Основни характеристики на кораб	ЕК _{AAW}	Тезло	ЕК _{ASW}	Тезло	Σ – ЕКОС
Тип 1	0,1	0,2	0,2	0,8	0,2
Тип 2	0,4	0,2	4,0	0,8	3,3
Тип 3	15,0	0,2	17,6	0,8	17,0

Таблица 2 Потенциали на ОС на единичните кораби (ЕКОС) за области на бойните действия срещу надводни кораби (ЕК_{ASUW}) и ПВО (ЕК_{AAW})

Военноморският потенциал (способностите) на тактическата група (ТГБП) отчита синергията от включването на единични кораби в нея. Тя има ясен значителен ефект както върху способностите на техните бойни системи, както и за оцеляването на индивидуалните платформи. Например входящата стойност за мобилността за някои по-бързи кораби може да намалее след включването им в групата, тъй като общата скорост на формирането се определя от най-бавноходния съд. Много важен фактор, отчитащ синергията на целевото групиране, е оцеляването на кораба. Той се модифицира и преизчислява, тъй като поради включването им в състава на формирането се отчита промяна (нарастване) в отбранителните способности на някои кораби.

В този момент се променя значението на понятията единичен кораб и кораб от състава на целево формиране (task force ships). И така, модифицираният потенциал става стойност на потенциал на кораб от бойно формиране

(ЕКТГбп) за областта на бойните действия, а сумата от стойностите за различните области на бойни действия стават потенциал на оръжейните системи на корабното бойно формирване.

В конкретния случай, след извършване на разчетите, се вижда, че кораб тип 1, който вече е кораб от състава на ТГ във възприетите комбинации, придобива нови способности, различни от разчетените преди за единичен кораб. При това неговият потенциал от 0,2 нараства на 6,6 след влизането му в състава на тактическа група, в която има партньорски кораб от тип 3.

По този начин след определяне нивото на ползите (отбранителните потенциали) може да бъде извършено класиране на алтернативите по втория основен критерий, а след това и общо класиране по двата критерия (табл. 3).

Брой кораби ТГ	Тип 1	Тип 2	Тип 3	ТГ _{кп}	Класиране по К2	Класиране по К1	Общо класиране
А3 ТГ _{нго}	3	–	–	0,6	4	1	4
А4 ТГ _{дмго}	2	1	–	3,7	3	2	3
А5 ТГ _{нго}	1	1	1	20,5	2	4	2
А6 ТГ _{мгсд}	2	–	1	23,6	1	3	1

Таблица 3 Класиране на алтернативите

Прилагането на другите субкритерии показва, че решението на проблема може да се намери в една от алтернативите, но е възможно и комбинация от алтернативи. Субективната оценка обаче не променя избора на А6 като предпочитана алтернатива при така описаните изходни условия.

Резултатите от извършеното сравняване показват, че най-подходяща е алтернативата, при която се създават с партньорите от региона в рамките на НАТО постоянни многонационални формирования за интелигентна отбрана (МФИО), тъй като единствено тази алтернатива води до решаване на проблема с дисбаланса между необходимите способности и разполагаемите ресурси. В случая с А6 има значително нарастване на бойния потенциал (ползите) и разумно увеличаване на разходите единствено за модернизация на най-важните системи.

В практически план А6 (МТГсд) предполага вариант за изграждане на военноморско МФИО (многонационално формирование за интелигентна отбрана) в региона. Идеята се състои в това България да се обвърже на двустранна или тристранна (многостранна) основа с партньорски държави във военната област, като създаде съвместни военни формирования, в които да играе равностойна роля. По този начин всяка от участващите държави ще получи в добавка към националната си сигурност по малко от бойния потенциал на другите, а ние бихме могли да се възползваме от синергията на мрежата и да увеличим значително своя отбранителен потенциал, но не за сметка на другите, а заедно с тях. Едновременно с това увеличаването на военния (бойния) потенциал на страната ще доведе до заемане от нея на по-достойно, а в някои случаи водещо място сред съседите. Тя ще стане фактор, с който не само ще се съобразяват, а и ще бъде търсен като посредник за разрешаване на възникнали спорове

В областта на сигурността и отбраната. За целта е необходимо да се приемат съответните дипломатически мерки в рамките на НАТО за конкретно договаряне с партньорите и по-детайлно планиране на бюджет, който да се гарантира за срока на проекта и да се съгласува с партньорите.

Въпросите, свързани с оперативната съвместимост и организационното сглобяване по-нататък, са от компетенциите на ВМС на участващите страни.

Ако се направи кратък анализ на изменението на нивото на регионална военноморска стабилност след прилагането на тази алтернатива, при условие то, че би могло да се очаква нарушаване на морския суверенитет на страна k , тя ще се чувства сигурна, ако отбранителната и военноморската мощ ND_k е равна или по-висока от минималната отбранителна военноморска бойна мощ ND_{kmin} , ($ND_k \geq ND_{kmin}$, при $ND_{kmin} = NA_i/F_{ki}$), необходима за възпиране или отблъскване на нападение откъм море (нарушаване на суверенитета). Приема се, че локалното съотношение на силите е достатъчно за недопускане нарушаване на суверенитета (отблъскване на агресията).

Изхождайки от направената оценка на заплахите за страната, за да се приложи моделът, е необходимо тези заплахи да се представят във вид на реален противник. От казаното преди може да се заключи, че тези заплахи никога няма да превишават военноморско формирование с размер на тактическа група от два-три кораба клас корвета или фрегата. Тогава, ако се извършат разчетите при отчитане на заплахата от такава степен, може да се смята, че е покрита и асиметричната заплахата. За целта условно се приема, че страна k притежава 3 кораба тип 1; асиметричната заплахата АЕ (а-symmetric enemy) съответства на тактическа група от три кораба тип 2; страната партньор в региона NP има отделена за съвместни действия в рамките на НАТО тактическа група от един кораб тип 2 и два кораба тип 3. Следват два разчета на нивото на регионалната сигурност.

Резултатите от първия разчет на изходното състояние са посочени в табл. 4.

Страни Потенциали	k	АЕ	NP
Единични кораби (ЕК)	Тип 1	Тип 2	Тип 2 и 3
Брой на корабите в TG	3	3	1 + 2
Потенциал на ЕК от TG ЕК _{тоба}	0,2	3,3	8,8 + 34
Потенциал на TG TG _{кл}	0,6	9,9	42,8

Таблица 4 Възможни сили на страните и техните потенциали – изходна ситуация

Като се изхожда от нивото на бойните потенциали на страните ТГБП, съответно на $k = 0,6$ и на АЕ = 9,9, относителният оперативен минимум за отбрана на страна k трябва да бъде 3,3. Стойностите показват, че за k съществува дефицит на отбранителна бойна мощ от -2,7, или 82% по отношение на АЕ. Това означава, че за да е стабилен регионът и страна k да не е застрашена, е необходимо този дефицит да бъде компенсирани. Проблемът е в това, че независимо от възможността за коалиране, в мирно време тази отбранителна бойна мощ е необходима на k за неутрализиране на заплахи срещу суверенитета на страната, преди да са се задействали механизмите на колективната отбрана

В рамките на съюза.

Вторият разчет е на нивото на регионалната военноморска стабилност при реализация на МФИО. В този случай изходните данни за разчетите са други, тъй като страна k е увеличила бойната си мощ със създаването на МФИО, прилагайки Алтернатива А6, като в състава на нейната тактическа група (ТГ) е включен един кораб тип 3 за сметка на една бойна единица, която тя е предоставила в състава на ТГ на страната партньор. Освен това е извършена частична модернизация, необходима за участието в МФИО (Вж. табл. 5).

Страни Потенциали	k (K _{ккп})	AE (AE _{ккп})	NP (NP _{ккп})
Единични кораби (ЕК)	Тип 1 и 3	Тип 2	Тип 1, 2 и 3
Брой на корабите в ТГ	2 + 1	3	1 + 1 + 1
Потенциал на ЕК от ТГ ЕК _{ТГ6к}	2 x 6,6 + 17,0	3,3	6,6 + 8,8 + 17,0
Потенциал на ТГ ТГ _{кп}	30,2	9,9	32,4

Таблица 5 Възможни сили на страните и техните потенциали при МФИО

Като се изхожда от нивото на бойните потенциали на страните, но този път като се има предвид целевото групирание на силите на страна k в тактическа група заедно с кораб тип 3, предоставен от страна NP за МФИО, се вижда, че потенциали ТГБП съответно са станали: на k = 30,2, на AE = 9,9, на NP = 32,4.

В този случай относителният оперативен минимум за отбрана на страна k отново е 3,3, но стойностите за баланса на отбранителната бойна мощ са съвсем други. Те показват, че за k съществува излишък на отбранителна бойна мощ от +26,9 по отношение на AE. Това означава, че не е необходимо да се предприемат други мерки. Проблемът, съществувал в изходната ситуация при този вариант, е напълно преодолян.

Отбраняващ се		При атакуващ AE за AE _{ккп} = 9,9	
		преди	при МФИО
К	Ndk	0,6	30,2
	Ndkmin	3,3	3,3
	Ndk-Ndkmin	-2,7	+26,9

Таблица 6 Баланс на бойната мощ

Анализът на приложимостта на алтернативата за многонационални формирования за интелигентна отбрана във ВМС показва, че при реализация на избраната алтернатива (А6) за страна k дисбалансът между разполагаеми ресурси и необходими способности значително е намалял благодарение на компенсиращия допълнителен потенциал от коалиционния партньор.

Изследването на МФИО показва, че те осигуряват не само „допълнителен потенциал“ към националната отбрана на всички участници, но и водят до намаляване на разходите за отбрана на базата на предоставянето един на друг или използването на съвместни придобивки. Поради това този път е сполучлив

за повишаването на способностите в условията на финансови ограничения.

Възниква въпросът дали на Балканите сме способни на такъв вид интеграция и къде се намират предизвикателствата и границите на подобни формирувания, с които бихме могли да постигнем „достатъчно“ ниво на сигурност.

За да отговорим на порасналите изисквания и разширените национални очаквания и за да се възползваме заедно със съседите си – партньори в НАТО, от синергията на многонационалността, е необходимо заедно да направим голяма крачка напред чрез създаване на постоянно съществуващи МФИО, първоначално във ВМС, а впоследствие и в другите видове въоръжени сили, тъй като конкретните условия на страната и технологичните характеристики на ВМС предоставят реални възможности за това.

В условията на икономическа криза и сериозни финансови затруднения по този начин реално може да се осигури запълване на основния недостиг от способности и допълнителна отбранителна военноморска бойна мощ за страната.

Използвани източници

Ангелов, А. Интелигентната отбрана: националната отбранителна политика и инвестициите в отбраната през Второто десетилетие на XXI век.

Доклад на национална конференция, София 29 март 2011 г.

Ангелов, А. Изказване на конференция на високо равнище „Интелигентната отбрана и обединяването на способностите и споделянето на разходите, София, 2 – 3 април 2012.

Дерелиев, П. Участие на ВМС на Република България в контрола на националните морски пространства (дисертация във ВА „Г. С. Раковски“ за придобиване на научна степен „доктор“). София, 2004.

Дерелиев, П. Сигурността на Черноморския регион във фокуса на пиратството, въоръжените грабежи и тероризма на море. – В: Годишник на Военна академия „Г. С. Раковски“, София, 2007.

Дерелиев, П.: Оперативното изкуство на ВМС и трансформиращата се система за морска сигурност. – В: Морски научен форум, т. 5, 2008.

Димитров, Д. Икономически анализ „разходи – ползи“ в отбраната и сигурността. София, 2005.

Иванов, Т. Отбранително-икономически анализ и метод „разходи – ползи“. – В: курс лекции „Икономика на отбраната“ във ВА „Г. С. Раковски“. София, 1994.

Манушев, П. Доклад пред Международна конференция на високо равнище „Интелигентната отбрана и обединяването на способностите и споделянето на разходите. София, 2 – 3 април 2012 г.

Медникаров, Б. Защита на морския суверенитет. Варна, 2008.

Deutsche Marine 2013, http://de.wikipedia.org/wiki/Deutsche_Marine

Diedrichs, U., M. Jopp, S. Sandawi (2004) Möglichkeiten und Grenzen der Integration von Streitkräften in der EU, Studie 010303057, Berlin.

Huber, R., K. Helling, O. Schindler (1994) Das Analytische Stabilitätsmodell (SRFR – MODELL), Bericht № S – 9405, Neubiberg.

International Conference 1 – 3 November 2005: Strengthening Black Sea maritime security.

Jane's 2004: Janes Fighting Ships 2004-05, CD1, CD2.

Regan, J., F. Downey (1993) The Tascform methodology: A technique for assessing comparative force modernization, (Sixth edition) TR-6863-1, Arlington, Virginia.

Rumer, S. (2006) Toward a Euro-Atlantic Strategy for the Black Sea Region. Romanian Institute of International Studies, Bucharest.

Бяла книга за отбраната и Въоръжените сили на България. София, 2010.

Доктрина на Въоръжените сили на Република България. София, 2012.

Закон за морските пространства, Вътрешните водни пътища и пристанищата на Република България. – В: Държавен Вестник, бр. 12 от 2000 г., посл. изм., бр.108 от 2006 г.

Инвестиционен план-програма на Министерството на отбраната до 2020 г. София, 2011.

Национална отбранителна стратегия. София, 2011.

Стратегия за национална сигурност. София 2011.

NATO Multilateral Interoperability Programme – MIP.

NATO Maritime Situational Awareness Concept.

NATO Network Enabled Capability Concept.

NATO „Smart Defense“ Concept.

Модернизация и трансформация на Въоръжените сили на Република България след 10 години членство в НАТО. Изграждане на отбранителни способности – национален и многонационален подход

Контраадмирал Георги Георгиев,
заместник-началник на отбраната

*Уважаеми високоставени гости,
уважаеми генерали, адмирали и офицери,
уважаеми дами и господа,*

Позволете ми да изкажа благодарност към организаторите на тази конференция, посветена на десетата годишнина от нашето членство в НАТО. Рагвам се, че имам честта да говоря пред тази аудитория за постиженията на Въоръжените сили на Република България след 10 години в НАТО.

На 2 април 2004 г. в Главната кВартира на НАТО е проведена церемонията за издигане флага на България, с която тържествено е отбелязано приемането на страната ни за пълноправен член на Организацията на Северноатлантическия договор. Този ден маркира изключително постижение на нацията ни, тъй като присъединяването ни към НАТО е наша стратегическа цел. Ние, българите, направихме исторически избор и приехме ценностите на демокрацията, върховенството на закона, свободата и пазарната икономика.

В контекста на историческите промени в Централна и Източна Европа, които започват през 1989 г., НАТО остава единствената политическа и военна организация, способна да гарантира надежден мир и сигурност в променяща се Европа. В този смисъл членството на България в НАТО е от критична важност за нашата национална сигурност. Това води до постигането и на нашата втора стратегическа цел – членство в Европейския съюз.

Днес България е уважаван член на НАТО и източник на сигурност на Балканите и в Югоизточна Европа. Достатъчно е да споменем нашата активна роля в Процеса на срещи на министрите на отбраната от Югоизточна Европа, в политическите консултации и активирането на Оперативната група за Военноморско сътрудничество в Черно море, в годишните срещи на началниците на отбраната на балканските страни и създаването на Многонационална бригада „Югоизточна Европа“.

В по-широк контекст Въоръжените сили на Република България участват в мисии и операции на НАТО, ЕС и ООН на три континента – ISAF, KFOR, Active Endeavour, Ocean Shield, ALTHEA, ATALANTA и др.

Българските генерали, адмирали, офицери, сержанти и войници изпълняват

с чест, достойнство и професионализъм своите задължения на различните нива в структурите на НАТО.

Ако трябва да обобщя, България не е просто консуматор на сигурност, а и създава сигурност, поема с отговорност дела си от споделянето на отговорностите и плаща своята цена за привилегията да бъде член на Алианса.

Членството ни в НАТО полага основите на широкообхватен трансформационен процес в Българската армия, който продължава и днес. Основната цел на този процес е да оптимизираме структурата на въоръжените сили и да постигнем баланс между задачи, ресурси и ефективност. Развиваме отбранителни способности в съответствие с нуждите на националната отбрана и изискванията на НАТО за мобилност, способност за развъртане и поддържане. Процесите на трансформация на Българската армия са в синхрон с трансформацията на НАТО. Развиваните от нас отбранителни способности са ни необходими, за да посрещем реалностите и предизвикателствата на XXI век към сигурността, постигането на пълен професионализъм и модернизация на въоръжените ни сили. Геостратегическата среда на сигурност ни принуждава да преосмислим фундаменталната роля на Българската армия като основен гарант за националната сигурност и териториалния ни интегритет.

Стратегията за национална сигурност и Националната отбранителна стратегия определят три основни мисии на въоръжените ни сили: отбрана, подкрепа на международния мир и сигурност, принос към националната сигурност в мирно време. За всяка от тези мисии имаме дефинирано равнище на амбиция, което е формулирано с отчитане на първо място изискванията на националната сигурност и, разбира се, нашите отговорности като надежден съюзник в НАТО.

Основните ни отбранителни приоритети включват:

- продължаване процеса на трансформация на Българската армия за превръщането ѝ в модерна и боеспособна сила, като целта ни е изграждане на еднинен комплект от сили които да са подготвени, въоръжени и екипирани, способни да участват в целия спектър от мисии;

- увеличаване на процента от БВП за отбрана и доближаване на изискванията на НАТО от 2%;

- осигуряване на модерни и боеспособни сили в подкрепа на операции, провеждани от НАТО и ЕС, в съответствие с поетите ангажменти.

Независимо от бюджетните ограничения България ще продължи да поддържа отбранителен потенциал, който да отговаря на средата на сигурност и заплахите към националния ни суверенитет, ще продължим с приноса си към съюзните отбранителни способности.

Разработихме цялостен „Каталог от способности“, който включва бойни способности, способности за бойна поддръжка и логистични способности за Сухопътните войски, Военновъздушните сили и Военноморските сили. През януари 2014 г. започна Преглед на структурата на въоръжените сили, чийто резултат ще бъдат нов „План за развитие на въоръжените сили“ и финансово осигурена програма за придобиване на набелязаните отбранителни способности. Прегледът ще бъде обвързан и с приетия от страната ни пакет „Цели за способности 2013“. Този пакет беше разработен от НАТО с отчитане на нашите национални планове, структурата на въоръжените сили, трансформационните изисквания, както и разполагаемия финансов ресурс. Пакетът „Цели за способности

2013“ е реалистичен принос на България към отбранителните способности на НАТО. Приехме да изпълним 55 цели, от които 38 са продължение от предходния пакет „Цели на силите 2008“. Също така ще развиваме 50 формирования за нуждите на колективната отбрана, като 35 от тях са продължение от пакет 2008. С други думи, съществува приемственост в нашите ангажменти към Алианса.

Както вече споменах, България продължава да понася негативните последици от световната финансова и икономическа криза – особено в областта на отбраната. Поради това търсим разширено международно сътрудничество в тази област с нашите съюзници от НАТО и партньори от ЕС. България участва активно в инициативите на НАТО „Интелигентна отбрана“ и „Свързаност на силите“. Инициативата „Интелигентна отбрана“ беше създадена, за да генерира отбранителни способности. Тя дава възможност на страните чрез сътрудничество и коопериране да получат достъп до способности, които иначе не биха могли да придобият самостоятелно. Участието ни в тази инициатива ни помага да изпълняваме задълженията си в рамките на Процеса на отбранително планиране в НАТО. България участва или е заявила интерес към 33 проекта по инициативата „Интелигентна отбрана“. Почти половината от тях попадат в т.нар. Група 1, т.е. активни проекти, като по един от тях България е водеща нация. Като част от реализацията на тези проекти предстои акредитация на „Център за изследване, изграждане и усъвършенстване на способности на НАТО за управление на кризи и реагиране при бедствия“. Акредитацията му е един от нашите приоритети до края на годината. Това ще бъде и първата структура на НАТО на българска територия.

Нивото на амбиция на инициативата „Интелигентна отбрана“ ще бъде повишено с т.нар. водещи проекти. На срещата на върха на НАТО през септември 2014 г. в Уелс ще се търси подкрепа от политическите ръководители на страните от Алианса за развиване на многонационално сътрудничество в няколко от тези области.

Трите водещи проекта (Flagship Projects – FP) по инициативата на НАТО „Интелигентна отбрана“ са:

- система за съвместно многокомпонентно разузнаване и наблюдение (JISR);
- система за противоракетна отбрана на НАТО – BMD;
- бъдещ тежък транспортен вертолет в рамките на подхода на НАТО за въздушна мобилност на театъра операцията.

България подкрепя направлението, свързани с придобиването на способности за разузнаване, за споделяне на информация и за подготовка на личен състав. Бих желал да отбележа, че България е сред 14-те страни – членки на НАТО, които положили началото програма „Съюзно земно наблюдение“ (AGS), която има принос към реализацията на инициатива JISR. Целта на програмата за AGS е придобиване от НАТО на система за наблюдение на земната повърхност от въздуха. Тя ще се състои от въздушен елемент, включващ безпилотни летателни апарати Global Hawk, оборудвани със специален сензорен радар, и ще осигурява пълна картина на земната обстановка преди, по време и след приключване на операции, провеждани от НАТО.

България подкрепя развитието на проекта за противоракетна отбрана на НАТО, насочен към постигане на пълно покритие и защита на населението, териториите и войските на държавите от европейската част на Алианса

срещу възможно най-широк спектър заплахи от нападение с ракетни оръжия. Възможно е на по-късен етап България да се включи към някои от проектите, свързани пряко с тази способност.

Инициативата за свързаност на силите цели да разшири нивото на оперативна съвместимост между въоръжените сили на страните от НАТО. Инициативата включва три взаимосвързани елемента: разширено образование и подготовка, увеличаване броя на ученията и по-добро използване на модерните технологии.

За успешното синхронизиране на нашите национални учения с тези на НАТО Българската армия работи в следните направления:

- определяне на приоритетни способности за развитие, отчитайки националното равнище на амбиция и наличните ресурси;
- повишаване качеството на ученията на всички нива – от тактическото до стратегическото, с акцент върху оперативната съвместимост и готовността на силите;
- координирано планиране на националните учения с тези на НАТО, като целта е уеднаквяване на изискванията за обучение и оптимизиране използването на наличните съоръжения;
- определяне на националните ограничения при участие в учения на НАТО.

Уважаеми дами и господа,

В заключение бих желал още веднъж да подчертая важността на колективните и регионалните инициативи за развитието на отбранителните способности. В условията на продължаваща финансова криза, обединените усилия на съюзниците и прилагането на многонационални форми на сътрудничество, фокусирани в няколко водещи инициативи, се оказват една от малкото оставащи алтернативи за придобиване на приоритетни и ключово необходими отбранителни способности. До срещата на върха на НАТО в Уелс през септември тази година усилено ще бъдат разглеждани всички възможности, които могат да обединят съюзниците по конкретни проекти на инициативите „Интелигентна отбрана“ и „Свързаност на силите“.

България е последователна в подкрепата за инициативите на НАТО, следи напредъка по ключовите проекти и участва в свързани с развитието на способности, които са приоритет за страната. За вземане на съгласувани и аргументирани решения за участието ни в конкретни проекти в Министерството на отбраната функционира Съвместна работна група за набелязване на ефективни подходи и решения в цялостния процес на планиране и развиване способностите на въоръжените сили.

Разрешете ми да споделя с вас моята убеденост, че с десетата годишна от членството на България в НАТО отбелязваме едно от най-значимите ни постижения като нация и потвърждаваме нашата решимост да продължим по пътя на прогреса и просперитета заедно с нашите приятели и съюзници от НАТО.

Благодаря за вниманието.

Изграждане и развитие на българските Военновъздушни сили

Генерал-майор д-р Константин Попов,
командир на Военновъздушните сили

Военновъздушните сили в съвременната среда за сигурност

На съвременния етап качествата на ВВС, съчетани с модерни технологии, обуславят техните безспорни предимства при разрешаването на кризи и конфликти с различен характер. Накратко тези предимства се изразяват в добиване и разпространяване на разнородна информация, вземане на решение във възможно най-кратки срокове, осигуряване свобода на действие на другите видове въоръжени сили, високоточно въздействие, предотвратяване на неприемливи загуби и действие на големи разстояния в най-кратки срокове.

Като имаме предвид потенциалните рискове и заплахи за колективната сигурност, можем да кажем, че със своите предимства ВВС ще продължат да имат важно значение за успеха на съвременните операции на НАТО.

Красноречив пример за това е мнението на генерал-лейтенант Карл Ейкенбъри от СВ на САЩ, според когото: „Ако не бяха използвани предимствата на ВВС, в операцията в Афганистан трябваше да се развърнат десет пъти повече войници, за да се постигне същият ефект, както на тези войници, моряци, морски пехотинци и летци, които са там днес“.

Българските ВВС в НАТО

Отчитайки важното значение на въздушната мощ в съвременните операции, българските ВВС започнаха усилена работа за интегрирането си още при подготовката на нашата страна за приемане в НАТО.

На първо място, ВВС активно участваха в ученията по инициатива „Партньорство за мир“. След ВВС на Румъния през 2000 г. българските ВВС на три пъти домакинстваха мащабното учение „Кооператив кий“ (2001, 2003 и 2005 г.). Това даде възможност на голяма част от личния състав и командирите от ВВС да се запознаят непосредствено с процедурите и организацията на летателната дейност в страните – членки на НАТО.

На второ място, още като страна партньор България и в частност българските ВВС се включиха активно в процеса на отбранително планиране на НАТО. В резултат през 2000 г. нашата страна прие за изпълнение 83 цели за партньорство, от които 21 бяха възложени на ВВС.

След приемането на България в НАТО приносът на нашите ВВС към колективната система за сигурност и отбрана се изразява в изграждане и поддържане на декларираните способности в процеса на отбранително планиране. Натрупаният опит от изпълнението на Целите за партньорство беше изключително полезен при обсъждането и приемането на първия пакет Цели на Въоръжените

сили 2004 (ЦВС). Предложенията до голяма степен отразяваха изискванията, заложили в Целите за партньорство, а деклариранияте формирования за НАТО бяха определени на базата на дотогавашния опит като страна партньор. Пакетът ЦВС 2004 бе приет с влизането на нашата страна в НАТО, като на ВВС беше възложена отговорността за изпълнението на 17 ЦВС.

През 2005 г. НАТО изпрати нов пакет с предложения за ЦВС, който беше приет през юни 2006 г. По този пакет на ВВС бяха възложени за изпълнение 18 ЦВС.

По пакет ЦВС 2008 българските ВВС бяха определени като отговорна структура за изпълнението на 9 ЦВС, по които изграждаха 8 декларирани формирования.

В края на 2012 г. започна организацията за приемане на последния пакет Цели за способности 2013 (ЦС 2013). По него българските ВВС са определени като отговорна структура за изпълнението на 10 ЦС, по които изграждат 8 декларирани формирования.

В хода на подготовката за членство в НАТО към българските ВВС бяха предявени минимални Военни изисквания, които трябваше да бъдат изпълнени към датата на приемане. Изискванията бяха насочени основно към командването и управлението, наблюдението и охраната на въздушното пространство. Изпълнението им трябваше да позволи устойчиво управление на дежурните сили и средства за ПВО от Обединения център за въздушни операции на НАТО в Ларуса, Гърция. Благодарение на предварително извършената работа към датата на приемане в НАТО по-голямата част от минималните Военни изисквания бяха изпълнени. Оперативният център за въздушен суверенитет достигна началните си оперативни способности и чрез точката на присъствие беше включен за предаване на опозната картина за въздушната обстановка към Обединения център за въздушни операции на НАТО.

В авиобаза Граф Игнатиево беше създаден базов оперативен център, на който бяха подчинени дежурните изтребители за ПВО. Той бе свързан с Оперативния център за въздушен суверенитет и по този начин беше осигурена необходимата командна верига от оперативните центрове на НАТО до българските дежурни изтребители.

От датата на приемане на нашата страна в НАТО дежурните сили и средства от състава на българските ВВС бяха придадени под оперативното командване на НАТО – в съответствие с Концепцията за интегрирана система за ПВО на НАТО, и вече десет години носят денонощно дежурство за охрана на въздушно пространство на страната в Интегрираната система за ПВО и ПРО на НАТО.

Залог за успешно интегриране на българските ВВС в колективната система за сигурност и отбрана на НАТО е повишаването на оперативната съвместимост с партньорите.

Първата важна област от дейности за повишаване на оперативната съвместимост на ВВС е придобиването на нова и модернизирането на наличните техника и въоръжение. Във връзка с това след приемането ни за член на НАТО бяха осъществени редица важни проекти за модернизиране и превъоръжаване на Българската армия. По тях ВВС получиха нови учебни вертолети Бел-206, учебни самолети РС-9, транспортни вертолети „Кузър“ и транспортни самолети „Спартан“ и РС-12. Бяха модернизиране и радиолокационните станции от основния компонент на ВВС, КИНС на летищата и технологично обновена системата

за командване и управление.

В Инвестиционния план-програма на Министерството на отбраната до 2020 г. са планирани още редица важни за ВВС инвестиционни проекти, които ще се реализират в рамките на разполагаемите ресурси. Изпълнението на посочените проекти осигури изпълнение и на поетите съюзни ангажменти, повишаване техническата съвместимост на ВВС и провеждане на военните летища в съответствие с критериите и стандартите на НАТО.

Втората важна област от дейности за повишаване оперативната съвместимост на българските ВВС е подготовката на войските в съответствие със стандартите на НАТО. След приемането на нашите ВВС постоянно увеличават многонационалните учения и тренировки, в които екипажите от ВВС изпълняват все повече и разнообразни по характер задачи. Международните учения са насочени към повишаване оперативната съвместимост на ВВС на участващите страни в пълния спектър от мисии и задачи на НАТО. Двустранните и многостранните учения съвместно с ВВС на страните – членки на НАТО, дават възможност за отработване на въпроси, които са приоритетни за участващите страни.

Също така, на основата на политиката на Министерството на отбраната за прилагане на нови подходи в работата, делегиране на права и отговорности и с цел ефективно и ефикасно използване на разполагаемия ресурс във ВВС, беше въведена нова система от регламентиращи документи. Тя материализира изцяло друга философия на планиране, организиране, провеждане и отчитане на летателната подготовка и е в съответствие с правилата, процедурите и стандартите на НАТО и Международната организация за гражданска авиация (ICAO).

Перспективи за развитие на българските ВВС

Като отчитаме постигнатите резултати през последните десет години и следваме стратегическите приоритети на Министерството на отбраната и НАТО, пред нас предстоят за изпълнение редица важни мероприятия, които предопределят перспективите за развитие на ВВС.

На първо място, изключително важно е реализирането на проекта за придобиване на нов модел основен боен самолет. Българските ВВС се нуждаят от самолет, който да оперира ефективно в съвременния, наситен с високотехнологични оръжия театър на операциите, и да бъде напълно съвместим с оръжейните системи, използвани от съюзниците. От съществено значение е способността на самолета в един полет да изпълнява задачи по въздушни цели, да неутрализира земни и морски (надводни) заплахи, като в същото време събира и предава информация за тактическата обстановка. Към момента никой от самолетите на въоръжение у нас не притежават тези способности. Самолетите МиГ-29, МиГ-21 и Су-25 са създадени за изпълняване на тясно специализирани задачи, нямат способности за ефективно разузнаване и не са оперативно съвместими по стандартите на НАТО. Едновременната поддръжка на тези три типа бойни самолети изисква значителни финансови средства. Още повече, че ресурсът на МиГ-21 и Су-25 изтича в следващите години и с тяхното отпадане българските ВВС безвъзвратно ще загубят цели групи от способности. Поради тези причини в Инвестиционния план-програма на Министерството на отбраната до 2020 г. и в приетите за изпълнение Цели за способности 2013 е планирано превъоръжаване

на ВВС с нов модел основен боен самолет.

От осъществяването на проекта ще зависят в значителна степен бъдещите способности на ВВС за надеждно изпълняване на възложените задачи в системите за национална и колективна сигурност и отбрана. Така те ще могат ефективно да изпълняват основните задачи за гарантиране на въздушния и морския суверенитет на страната, защита на критичната инфраструктура и важни обекти от територията, защита и поддръжка на действията на Сухопътните войски и Военноморските сили и участие в съюзни и коалиционни въздушни операции.

Вторият проект, който е важен за нас, е придобиване на безпилотни летателни апарати (БЛА). Анализът на операциите през последните десетилетия потвърждава тенденцията, че добиваната от въздуха разузнавателна информация се превръща в стратегически фактор както за планиране на ефективни действия срещу противника, така и за съвременна защита на собствените сили. Придобиването на нови способности за въздушно наблюдение и разузнаване, базирани на БЛА, непрекъснато нараства в съвременните операции. Оборудвани с все по-модерна бордова техника, БЛА изграят все по-ключова роля в мисиите с висока степен на риск. Спомогателни за достигане на информационно превъзходство и достигайки висока ефективност, тези средства за водене на модерна война очертават свои области на използване, в които вече са незаменими. БЛА са неразделна част и от концепцията за мрежово-центрични операции и поради тази причина българските ВВС трябва да придобият няколко такива апарата в близко бъдеще.

На трето място, за да повишим надеждността на охраната на въздушното ни пространство в Интегрираната система за ПВО на НАТО, трябва, освен да придобием нов модел боен самолет, да развием и системата за радиолокационно наблюдение на въздушното пространство. Това налага, макар и на по-късен етап, необходимостта от придобиване на нови трикоординатни радары, които да са с по-добри надеждностни показатели, да са напълно съвместими със системи С2 на ВВС в НАТО и да осигуряват участие в мрежово-центрични операции. Затова нашата страна се включи и следи развитието на проекта NATO Air Sensors (Radars) от Инициативата на НАТО за интелигентна отбрана. Чрез евентуалното ни участие в него можем да постигнем споделяне на разходите при придобиване на нови радары, по-ниски експлоатационни разходи и повишаване на оперативна съвместимост със системите за ПВО на НАТО.

По отношение на системи С2 във ВВС перспективите са за използване на национални и на НАТО технически системи за С2 до придобиването и развърщането на част от Единната система С2 на ВВС на НАТО (ASBE). Това ще интегрира в себе си по-рано разработените и използвани във ВВС системи за автоматизирано планиране на операциите и мисиите, за обмен на информация със системата на НАТО за ранно предупреждение и активни средства за ПВО на НАТО, за създаване на опозната картина на въздушната обстановка и управление на дежурните сили при Air policing, с което ще се постигне пълна интеграция в система С2 на НАТО.

Наред с прогължаването на модернизацията и превъоръжаването, друг ключов момент за нашето бъдещо развитие е повишаването на подготовката в контекста на Инициативата на НАТО за свързаност на силите (или CFI, както вече е широко известна). Тя е всеобхватна и дългосрочна, като предлага нови

философия, фокус и механизми за издигане нивото и поддържане боеспособността на НАТО във времена на враждебност, неопределеност и несигурност.

На основата на анализ, с отчитане на ключовите направления на инициативата, възможните подходи за участие на българските ВВС могат да бъдат:

- участие чрез специализация в определени области за обучение и подготовка;
- участие в програмата за учения на НАТО с формирането и домакинство на учения.

По първия подход можем да специализираме в три центъра за подготовка и обучение:

- Център за усъвършенстване на тактическата подготовка на изстребителната авиация. Необходимостта от развиване на център за изстребителна авиация е свързана с факта, че още с приемането на България в Алианса ВВС станаха част от Интегрираната система за ПВО на НАТО. Вследствие на това бяха придобити и развити способности за покриване критериите на НАТО в тази област. Опирайки се на наличните възможности, целта за формиране на центъра е в него да се планират и провеждат съвместни учения и тренировки с държавите в региона и с водещи държави в НАТО за усъвършенстване на тактическата подготовка на летателен състав.

- Център за усъвършенстване тактическата подготовка на транспортната авиация. Специализацията в областта на транспортната авиация и създаването на такъв център произтичат от наличието на модерна авиационна техника, необходимостта за развиване на способностите на декларираните формирования, присъединяването ни към Програмата на Европейския съюз за Европейски флот за въздушен транспорт, участието ни в „Програма на НАТО за придобиване на способности за стратегически въздушен транспорт“ (Strategic Airlift Capability – SAC) и други. Целта на формирането на центъра е България да стане водеща държава в обучаване на пилоти от Военнотранспортната авиация и да станем домакини от 2015 г. на ежегоден курс „European Air Transport Training“ за усъвършенстване подготовката на пилоти от транспортната авиация по Програмата на Европейския съюз за Европейски флот за въздушен транспорт.

- Център за обучаване на авиационни кадри към Учебната авиационна група. За обучаване на летателен състав имаме съвременен учебен самолет PC-9 и учебно-боен самолет L-39. В центъра се подготвят авиационни кадри за национални нужди – както за първоначално обучение, така и за усъвършенстване подготовката на напреднал летателен състав, обучават се и инструктори. Целта на авиационния учебен център в Долна Митрополия е да развие отделен елемент на началното авиационно обучение до нивото на европейските и световните стандарти.

Важно е при функционирането на центровете максимално да се привлекат съюзници и партньори за обучение, което, от една страна, да допринесе за развиване на инициативата за свързаност на силите, а от друга, за споделяне на разходите.

По отношение на домакинството на мащабни учения на НАТО може да се каже, че наличието на опит, инфраструктура и оперативно съвместима система за командване и управление позволяват на българските ВВС да осъществяват такива начинания. Целта е да се повишават способностите за осигуряване на развърщането и поддръжката на авиационни сили на НАТО като страна домакин,

а на тази основа да се усъвършенстват индивидуалната и колективната подготовка на личния състав за работа в съвместни авиационни сили.

Приоритет в подготовката и участието в учения на НАТО са осемте декларирани формирования по Цели на способностите от състава на ВВС. Опитът и способностите им се формират от участието им в съвместни тренировки и учения на територията на страната и от ротационната подготовка/учение в Съвместния многонационален тренировъчен център в Хохенфелс, Германия. Целта на участието в учения на НАТО е поддържане и развиване на съвместната подготовка на декларираните формирования за повишаване на оперативната им съвместимост за пълноценно и безопасно участие в операции.

Основната цел на бъдещото участие на ВВС в Инициатива CFI е повишаване способностите на формированията и постигане на оперативна съвместимост за работа със съюзници и партньори на НАТО, чрез ефективна подготовка и ефикасно използване на наличните ресурси.

Всички споменати дотук мероприятия са насочени към постигане на желаното състояние, към което се стремим, а то е да изградим модерни и боеспособни ВВС, които надеждно да изпълняват конституционните си задължения за гарантиране въздушния суверенитет на страната, да са в съответствие със съвременните рискове и заплахи чрез придобити способности за добиване и разпространяване на разнородна информация в реален мащаб на времето, високоточно въздействие и работа в мрежово-центрична среда, да са надежден и предвидим партньор в колективната система за сигурност и отбрана на НАТО.

В заключение мога да кажа, че през последните десет години българските ВВС неотклонно вървят по пътя на интеграцията в НАТО за пълноценно участие в системата за колективна сигурност и отбрана. Пълното интегриране на българските ВВС е сериозно предизвикателство, което изисква упорита и последователна работа за приважане дейността на войските в съответствие със стандартите на НАТО и балансирано планиране на разполагаемите ресурси за едновременно изпълняване на националните и съюзните изисквания.

Модернизация на основните Въоръжения на Сухопътните Войски – необходимост и Възможности

Полк. Петьо Иванов

Необходимост от модернизация на Сухопътните Войски

Необходимостта от модернизация на Сухопътните Войски произтича от промените в стратегическата среда през 90-те години на миналия век и ориентацията на България към евро-атлантическите ценности и среда на сигурност. Сигурността и отбраната на страната изискват подготовка и участие в многонационални операции както по чл. 5 на Вашингтонския договор, така и извън него.

Въоръжението и техниката на Сухопътните Войски, съветски образци, в експлоатация над 35 години, се налага да бъдат модернизирани или подменени, за да бъдат постигнати изискванията за оперативна съвместимост със страните партньорки от НАТО.

Основни области за модернизация на Сухопътните Войски до 2014 г.

Приетият през 2004 г. „План за организационно изграждане и модернизация на Въоръжените сили до 2015 година“ и ангажиментите по линия на Целите на Въоръжените сили насочиха усилията за модернизация на Сухопътните Войски към формиранятията, декларирани за НАТО, в следните области:

- модернизиране на автомобилната техника;
- развиване на полева интегрирана комуникационно информационна система (ПИКИС) за сухопътните формирования, системи за разузнаване и контрол на огъня на артилерията;
- придобиване на системи за разузнаване и мониторинг на ядрени, химически и биологични агенти.

Проведеният преглед на структурите през 2010 г. определи като приоритет на Сухопътните Войски придобиването на нови образци въоръжение и техника. Изготвеният „Инвестиционен план-програма на Министерството на отбраната до 2020 г.“ предвижда реализиране на тринадесет приоритетни проекта. Два от тях пряко се отнасят до развитието на Сухопътните войски: Проект № 1 – „Изграждане на батальонна бойна група (ББГ) от състава на механизирани бригада“; Проект № 10 – „Доизграждане на Силите за специални операции“.

Началото на тези проекти предстои.

До момента в известна степен е извършена частична модернизация и са придобити определени количества бойна техника и техника за бойна и логистична поддръжка в Сухопътните Войски, като по-основни са:

- Въвеждане в експлоатация на ПИКИС във формирования от Сухопътните Войски;

- Въвеждане в експлоатация на автоматизирана система за управление на огъня на артилерията;

- модернизирание на бронетранспортъори на пехотата (БТР-60ПБ) – 30 бр.;

- комплектуване на подразделения от Сухопътните Войски с нови „Мерцедес“ (леки небронирани и бронирани, товарни и специални машини) –250 бр.;

- придобиване за нуждите на контингента ни в Афганистан на бойни бронирани колесни машини „Гардиън“ – 7 бр.;

- осигуряване на сухопътните формирования, участващи в мисии с висок клас, на индивидуална защитна екипировка;

- комплектуване на сухопътните формирования, изпълняващи задачи при ограничена видимост, със съвременни оптични, електронно-оптични прибори и такива за нощно виждане, включително термовизуални;

- придобиване на парашути, радиопеленгатори, стрелково оръжие, включително „несмъртоносно“, и друго оборудване за Силите за специални операции – съгласно стандартите на НАТО;

- придобиване на инженерно оборудване:

- индивидуално защитно облекло на сапъора;

- устройства за откриване на мину;

- екскаватори;

- предни товарачи;

- мобилни кранове (30 и 45 т.);

- робот за импровизирани взривни устройства (ИВУ);

- устройства за дистанционно взривяване;

- придобиване на оборудване за ядрено, химическо и биологично разузнаване, наблюдение и индивидуална защита;

- придобиване по линия на Програмата за чуждестранно военно финансиране (FMF) на САЩ на:

- комуникационно-информационно оборудване – преносно и към ПИКИС;

- 52 леки бронирани автомобила с повишена проходимост („Хамър“) по Програма FMF и Фонда за солидарност на САЩ;

- система за пречистване на вода;

- екипировка за Тактически оперативен център (ТОЦ) – комплект батальон – роту);

- 2 безпилотни летателни системи, състоящи се от по три безпилотни летателни апарата – за формирование ISTAR.

Извършеното по линия на модернизиранието и придобиването на въоръжение и техника в Сухопътните Войски е крайно недостатъчно. Например БТР-60 ПБ, дори модернизирани, не отговарят на изискванията за водене на ефективни операции през XXI век.

Напълно е ясно, че без модернизация и придобиване на съвременни образци въоръжение и техника Сухопътните Войски не са в състояние да постигнат напълно критериите за оперативна съвместимост и да бъдат високо ефективни партньори в НАТО.

Възможности за модернизация на Сухопътните Войски

Възможностите за модернизиране и превъоръжаване на Сухопътните войски зависят основно от предоставените за целта финансови средства. Модернизирането и придобиването на въоръжение и техника в Сухопътните войски приоритетно са ориентирани към декларираните формирования по Цели на способностите 2013 (ЦС-2013) в следните области:

- За постигане на изискванията към въоръжените сили на XXI век приоритетите на Сухопътните войски са фокусирани към повишаване на способностите за развъртане и мобилност, бойната ефективност с високо ниво на защита на личния състав и системата за командване и управление. Затова усилията на Сухопътните войски са насочени основно към придобиване на нова генерация единни бронирани платформи за бойни машини на пехотата, оборудвани със средства за комуникация, съответното въоръжение и системи за защита от взривни устройства с дистанционно управление.

- Придобиване на способности за разузнаване, наблюдение и целеуказване (ISTAR) и за непряка артилерийска поддръжка съгласно изискванията на Цели на способностите 2013.

- Доразвиване на способностите за откриване, разузнаване и обезвреждане на бойни припаси и защита от импровизирани взривни устройства, както и на способностите за ядрена, химическа и биологична защита и за провеждане на специални операции.

- Придобиване на система за ранно предупреждение за ядрени, химически и бактериологични опасности.

- Въвеждане на съвременни методи за обучение и подготовка чрез използването на симулационни системи.

В съответствие с Бялата книга за отбраната и въоръжените сили на България и Плана за развитие на въоръжените сили на България първостепенна задача пред Сухопътните войски са формирането и подготовката на батальонна бойна група (ББГ).

С Инвестиционен проект № 1 – „Изграждане на батальонна бойна група (ББГ) от състава на механизирани бригада“, включен в Инвестиционния план-програма на Министерството на отбраната до 2020 г., се предвижда придобиване на способности по трите приоритетни за Сухопътните войски ЦС-2013.

Проектът е основен приоритет за Сухопътните войски и е на обща стойност 488 млн. лв. за една батальонна бойна група. Той е насочен към придобиване на единна мултифункционална бронирани колесна платформа за бойните машини и машините за бойна и логистична поддръжка. Така ще се осигури комплектуване на голяма част от формированията на Сухопътните войски с еднородна техника и ще се повиши оперативната им съвместимост с формированията на страните от НАТО.

Към момента са разработени проектни тактико-технически спецификации по отделните подпроекти и е в процес приемането им на съвети по ЕТИС. Основните изисквания към бъдещата платформа за бойна бронирани машина са следните:

- унифицирана и оперативно съвместима;

- многовариантна, с възможност за монтиране на различно специално въоръжение и оборудване (според предназначението му);
- възможност за надграждане (модернизация);
- колесна, с жизнен цикъл не по-малък от 30 години.

Придобиването на единна многофункционална бронирана автомобилна платформа по този инвестиционен проект е критично по отношение на постигането на основните способности по приетите за изпълнение приоритетни ЦС-2013, като принос към общите способности на НАТО.

Основният принос на България в мисии и операции на НАТО се осъществява от Сухопътните войски. От осем приоритетни ЦС-2013 три са сухопътни, като една от тях пряко се отнася към придобиване на мултифункционална колесна бронирана платформа. Реалното придобиване на способности по ЦС-2013 на декларираните сухопътни формирования до 2019 г. е базирано основно на Инвестиционен проект № 1.

Вече изтъкнахме, че основната техника на Сухопътните войски – бойни машини, машини за бойна и логистична поддръжка, са в експлоатация не по-малко от 35 години.

Всичко това налага необходимостта от прилагане на цялостна приоритетна и напълно ресурсно осигурена програма за придобиване на единна бронирана платформа за бойни машини и такива за бойна поддръжка в рамките на следващите няколко години.

Недостигът на финансови средства е основното препятствие за постигане на необходимите способности. Сухопътните войски са отворени и за други алтернативи за модернизация:

- национални – включване в предложения за инвестиционни проекти, кандидатстващи за финансиране с държавни заеми или за финансиране със заеми, по които се предлага издаване на държавна гаранция;
- многонационални и двустранни програми и проекти, като програмата на САЩ FMF и инициативите „Интелигентна отбрана“ на НАТО и „Обединяване и споделяне“ на Европейския съюз;
- доставяне на екипировка, включително използвана от страни с по-високи ресурсни възможности;
- съвместно купуване и поддържане на екипировки от няколко страни в региона с цел гарантиране на съвместимост и дългогодишната поддръжка на най-ниски цени – споделена сигурност.

Например по програмата на САЩ FMF се предвижда да бъде придобита до 2016 г. следната екипировка:

- парашутни системи – 2014–2015 г.;
- инженерна екипировка за разузнаване и неутрализиране на невзривени боеприпаси и ИВУ, както и обучение – общо на стойност 3,75 млн. щ.д. (за 2014–2015 г.);
- екипировка за тактически оперативен център (комплект батальон – роту), общо на стойност 1,2 млн. щ.д. (за 2015 г.);
- мобилни работни станции към системата за обработване и обмен на разузнавателна информация BICES и оборудване за разузнаване и наблюдение към формиране ISTAR, общо на стойност 0,5 млн. щ.д. (за 2016 г.) и др.

Многонационалните проекти по инициативите „Интелигентна отбрана“ на НАТО и „Обединяване и споделяне“ на Европейския съюз, с техните ос-

новни стълбове – приоритизирани, специализирани и сътрудничество, са възможност за придобиване на способности, които Сухопътните Войски не биха могли да постигнат самостоятелно. Например по „Интелигентна отбрана“ Сухопътните Войски са определени за водеща структура по седем от проектите, по които България е изразила интерес за участие – например Проект 2.10 „Смутители за противодействие на дистанционно управляеми ИВУ“ и Проект 1.10 „Дистанционно управляеми машини за провеждане на операции по прочистване на пътища“. Целта на тези проекти е да се изготви многонационална програма за поръчка и доставка на отбранителни продукти, при споделяне на разходите за придобиването им. Проектите кореспондират с изискванията за защита на силите на декларираните формирования.

Модернизиране и придобиване на въоръжение и техника, съответстващи на стандартите на НАТО, се извършват в Сухопътните Войски в продължение на десет години. Постигнати са определени изисквания на Съюза, но пред Сухопътните Войски предстои все още значително много. Модернизацията на основните въоръжения е дълъг и струващ скъпо процес.

Приоритетното планиране и програмиране, своевременното осигуряване на необходимите финансови средства по бюджета са основно предизвикателство и задължително условие за придобиване на реално необходимите способности на формированията.

В настоящите условия на финансов недостиг проектите и програмите по линия на двустранното и многостранното Военно сътрудничество са алтернативна възможност за придобиване на определени способности.

Визия, политика и стратегия – необходимото триединство В стратегическото управление на отбраната

Ген.-м-р (о.з.) г-р Съби Събев,
асистент В научна секция
„Стратегически и социални изследвания“,
Институт за перспективни изследвания
за отбраната във Военна академия „Г. С. Раковски“

Взаимовръзките между визии, политики и стратегии в различни области не са широко и задълбочено изследвани, представяни и прилагани в управлението и развитието на държавите и техните различни структурни сектори. По-често можем да видим тези взаимовръзки по-добре изследвани и използвани в бизнес организациите и обществените сектори на отделни страни. Повечето държави използват най-често политики и стратегии в развитието на различни свои сектори и в общодържавното управление. Необходимостта от разработване най-напред на визия за развитие на държавата или на нейни ключови сектори, като икономика, здравеопазване, образование, сигурност и отбрана, се осъзнава все по-пълно. Във Великобритания например се засилиха критиките, че страната няма дългосрочна визия в отбранителната си политика. Подобна визия в областта на сигурността и отбраната няма и България.

Важността на темата произтича от свободното и често погрешно използване на термините „визия“, „стратегия“ и „политика“. Много държави и институции пренебрегват важността и значението на визията за своето успешно развитие в дългосрочна перспектива. Същевременно повечето държави имат разработени и приети стратегии или концепции за национална сигурност, отбранителни и/или военни стратегии, но малко имат приети дългосрочни визии за развитието на националната сигурност и отбраната си. За съжаление, повечето от държавите и техните институции подценяват и не използват ефективния стратегически алгоритъм – визия – стратегия – политика, осигуряващ ясни дългосрочни цели за тяхното развитие и просперитет.

България е сред групата страни, в която няма дългосрочни визии и стратегии за развитието на страната. Това е една от причините за липсата на стабилно възходящо развитие на страната в почти всички области. Независимо от наличието на политики и стратегии в различни сектори, в тях не се вижда устойчив напредък. Очевидно както за страната като цяло, така и в различните държавни сектори отсъствието на дългосрочни цели и общи посоки за постигането им възпрепятстват генерирането на последователни и надграждащи политики, с ясни цели и последователни стратегии за реализирането им.

Роля и същност на Визията

Ключовата роля на Визията е да очертае бъдещо състояние на страна, институция, организация, способности като крайна цел на развитието им и да определи основната посока за нейното постигане. На тази основа следва да се приемат адекватни стратегии, политики и планове за постигане на желано бъдещо състояние.

Визията е широко използвано понятие, но не е добре разбрано. По същество тя е най-обща (генерална) идея каква трябва да бъде дадена институция или организация в по-далечно бъдеще, т.е. определя дългосрочен курс на развитие. Често отразява мечтата на нейния лидер, ръководител или основател. Тя установява общата посока за развитие на организацията и крайната цел, към която трябва да се стреми, като напредъкът в постигането ѝ следва да бъде измерим. Визията е картина на желаното бъдеще на организацията, изразено по разбираем начин за нейните членове, за да създаде споделено разбиране каква иска да стане тяхната организация. Тя следва да очертава формата и посоката за бъдещето на организацията. Следва да бъде достатъчно ясна, за да я разбира добре всеки член на организацията и да се включи убедено и с увлечение в нейното изпълнение.

Стратегическата Визия е като пътна карта, сочеща маршрута, който трябва да премине организацията/институцията, за да достигне крайната цел в своето развитие. Когато Визията е ясно и пълно изразена, може да бъдат разработени политика и стратегия за нейното реализиране, като те са връзката между Визията и реалността, в която се намира организацията. Определенето на Визията е най-ранният компонент на стратегическото планиране в организацията. Тя не трябва да бъде ревизирана често, тъй като е фундаментът на организацията/институцията, сътворен на базата на нейните постоянни ценности и принципи.

Организация и институция без Визия могат да бъдат сравнени с движение на кораб без компас или навигационна система. Без дългосрочна стратегическа цел и ясна картина на желаното бъдещо състояние, което да се стремят да достигнат, те не ще успеят да мобилизират своите ресурси и усилията на човешкия потенциал за прогресивното си развитие и оцеляване в съвременната и бъдещата динамична стратегическа или бизнес среда.

В областта на сигурността и отбраната стратегическата Визия е съществен и необходим елемент за политическото и военното ръководство на всяка държава. Тя сочи и очертава силите и тенденциите, които влияят върху въоръжените сили и техните способности. Чрез определяне на желаното им крайно състояние и представяне Визията на подчинените лидери на всички нива могат да формират и управляват нужните промени за постигане на крайните цели в развитието на въоръжените сили.

Разработването на Визия е първото важно упражнение по стратегическо мислене. Определенето на Визията е първата стъпка в разработването на стратегии и планове за промяна на дадена институция или организация. Процесът на разработване на Визията започва с всеобхватно оценяване на средата, като включва и вътрешна оценка на организацията за изясняване на нейните силни и слаби страни. На тази основа се определят алтернативни желани

бъдещи състояния на организацията. Добрата Визия в областта на отбраната трябва да насочва към по-голяма иновативност, проактивност и стратегическа фокусираност. Тя очертава силите и тенденциите, които оказват влияние върху въоръжените сили и техните способности. Следва да насочва отбраната и отбранителната политика да се придържат към няколко стратегически императива:

- установяване и поддържане на последователна съгласувана стратегия за бъдещето;
- подхранване гордостта на отбранителната институция чрез посрещане на най-високите стандарти по отношение на етос, ценности, професионализъм, качество на живот и кариерно развитие;
- максимизиране на стратегическите партньорства;
- поддържане на адекватна и оперативно съвместима структура на въоръжените сили;
- подобряване управлението на ресурсите за постигане на баланс между инвестициите за поддържане на текущи операции и инвестициите в личен състав, инфраструктура и оборудване, необходими за подготовка за справяне с възникващи рискове и бъдещи предизвикателства.

Бърт Нанос, широко признат експерт по проблемите на лидерството и визиите, определя Визията като реалистично, правдоподобно и атрактивно бъдеще за дадена организация. Неговите твърдения са, че една добра Визия трябва да бъде:

- реалистична – да е базирана на значими реалности за организацията;
- надеждна (правдоподобна) – да създава увереност у членовете на организацията, че е адекватна;
- атрактивна – да вдъхновява и мотивира членовете на организацията и те да искат да са част от нея в бъдещото ѝ състояние;
- насочена към бъдещето – не е за настоящото, а за бъдещото състояние на организацията.

Визията има две основни функции: вътрешна – да обедини организацията/институцията около обща дългосрочна цел; външна – да я представи и препоръча на обществото и да спечели неговата подкрепа за съществуването и развитието си. Без атрактивна и постижима визия това много трудно може да бъде постигнато.

Разработването и приемането на Визия са първите необходими стъпки за всяка организация и институция. Тя е критично важна за процеса на стратегическото планиране. Много по-важни обаче са действията за нейното осъществяване. Най-често организациите не успяват точно в това – поради неотговарящи на визията политика и стратегия. Не са редки случаите на объркване на визията с мисията на организацията. Основното различие между тях е, че мисията е фокусирана основно върху настоящето, а Визията – върху бъдещето.

В областта на сигурността и отбраната стратегическата Визия е съществен и необходим елемент за политическото и военното ръководство на всяка държава. Приемането отначало на ясна и дългосрочна Визия за развитие на въоръжените сили и техните способности ще бъде здрава основа за адекватна отбранителна политика и ще създава приемственост при смяна на правителствата. Ключът за постигането на визия в отбраната е обвързване-

то на политиката с дейностите чрез подходяща стратегия. Липсата на такава Визия е една от причините в българската отбранителна политика, особено след приемането на страната в НАТО в края на март 2004 г., да няма съществен напредък, награждане и приемственост, в резултат на което въоръжените сили и техните способности са доведени до неприемливо състояние, възпрепятстващо както цялостното изпълнение на националните задачи в областта на отбраната, така и ангажиментите към колективната отбрана.

Роля и същност на стратегията

До 50-те години на миналия век терминът „стратегия“ е използван само във военните или военно-политическите кръгове. След това е абсорбиран в бизнес лексикона и придобива широко използване. Така той губи своето оригинално и често военен значение и става значително по-широкообхватен и труден за дефиниране. По тази причина днес няма единно и универсално определение за стратегия. Понятието „стратегия“ се използва широко в различни области и в зависимост от сектора, за който се отнася, съществуват десетки определения.

Лудъл Харт говори за стратегията като за „изкуството за разпределение и използване на военни средства за постигане целите на политиката“. В контекста на държавата стратегията е използването на специфичните инструменти на националната мощ (политически/дипломатически, икономически, военни и информационни) за постигане на политически цели. Ролята на стратегията е да гарантира, че преследването, защитата и успехът в преследването на тези цели се постига по оптимален и съгласуван начин. Стратегията осигурява насоката и указанията за целенасочено използване на инструментите на националната мощ за постигането на определени цели. Голямата цел на стратегията, според Хари Ягър, е да създаде благоприятно влияние в поддръжката на политическите цели за напредъка или защитата на националните интереси. Стратегията формулира кое е важно за постигане, установява параметрите за необходимите действия и какво държавата е склонна да отдели като ресурси за постигане на определените цели. Добрата стратегия е интегрално цяло на правилни цели, преследвани чрез подходящи концепции и поддържани с необходимите ресурси. В най-общ контекст стратегията определя общия характер, мисията и направлението на развитие на всяко начинание. Стратегии се формулират за постигане на специфични цели и сочат как те да бъдат постигнати. Стратегията е свързващото звено между целите и ресурсите за постигането им, като тя описва и начина за постигане на поставените цели. Всяка стратегия трябва да води до стратегически план, който да направлява организацията/институцията да взема подходящи решения за избор на алтернативни действия в разпределянето на ресурсите и постигането на определените цели. Ролята на планирането в стратегическия процес е да подпомага изпълнението на приетата стратегия, а чрез нея и на Визията.

Според Макубин Оуенс всяка стратегия служи на три цели. Първо, обвързва целите на политиката с наличните ресурси за постигането им. С други думи, стратегията е концептуалната връзка между националните цели и наличните ресурси както в мирно, така и във военно време. Второ, стратегията изяснява целите на политиката, като установява приоритети, за да не изглеждат всич-

ки интереси и заплахи за сигурността на страната еднакви и политиката да не поставя много и непостижими цели, за които ресурсите няма да достигнат. Трето, стратегията концептуализира ресурсите като средства за поддръжка на политиката. Ресурсите не са средства, докато стратегията не предложи как те да бъдат организирани и използвани. Ако бюджетите за отбрана и числеността на личния състав на въоръжените сили са ресурси, стратегията ги превръща в средства, като ги организира в различни военни формирования.

Най-важно значение при формулирането на стратегията има правилното определяне на целите. Твърде често при разработването на стратегия се отделя малко време за обсъждане на подходящите цели в контекста на желаната политика, националните интереси и средата.

Изработването на стратегия и стратегическото планиране са ключови компоненти на отбранителната политика. Без единна и рационална стратегия за ръководство на планирането на силите други структурни фактори, като бюрократични и организационни императиви, ще доминират в разпределянето на ресурсите за отбрана, което ще води до неоптимални резултати в изграждането на въоръжените сили и техните способности.

Отбранителната стратегия е най-важното ръководство за планиране на въоръжените сили. Целта на стратегията е да изпълни целите, поставени от политиката, чрез най-ефективно използване на наличните ресурси. Тя е зависима от политиката, но я информира за изискванията на средата за сигурност, необходимите способности за въоръжените сили и ефективните концепции за използването им.

В най-общ контекст военната стратегия е предназначена да защитава националните интереси и да постига целите на националната политика чрез използване или заплаха за използване на военна сила. В този контекст военната стратегия е подчинена на националната политика, а в частност, на отбранителната политика на страната.

Роля и същност на политиката

Като концепция политиката е изключително гъвкава и съществуват десетки определения, в зависимост от областите, за които се отнася. Най-общо за нея може да бъде казано, че тя е определен курс или метод на действие, избран от различни алтернативи и в контекста на дадени условия, който ръководи и определя настоящи и бъдещи решения. Политиката може да бъде определена и като поредица от решения, ориентирани към дългосрочна цел или решаване на специфичен проблем. Често се определя и като поредица от указания, подпомагащи хората да вземат подходящи решения или да предприемат действия в специфична ситуация. Това, което политиката практически осъществява, е да очертава правила, да определя принципи, които управляват действията, да отразява ценности и очаквания, да заявява намерения за осъществяване на определени действия. В политологията публичната политика се често възприема като процес, чрез който правителствата превръщат своята политическа визия в програми и дейности за получаване на определени резултати. Политическият процес най-общо се характеризира с два етапа: формулиране на политиката и изпълняване на политиката. Всяка политика включва два основни елемента

– политически цели и политически инструменти. Политиката обикновено се осъществява чрез инструменти като указания, правила, стандарти, процедури, програми, наредби, закони, принципи и др. Тя обхваща всички сфери на обществения живот, като политиката за сигурност, в частност отбранителната политика, са ключови елементи на всяка национална политика.

На национално равнище политиката е израз на желано крайно състояние, търсено от правителството в определена времева рамка. Според Хари Ягър в своята най-чиста форма политиката е ясно изразяване на указания за използване на инструментите на националната мощ за постигане на една или повече национални цели или крайни състояния на държавата.

При наличие на визия за отбранителна политика много по-целенасочено може да се разработва, развива и награжда и самата политика, да се определят нейните междинни и крайни цели за дадени периоди от време, както и нейните краткосрочни и средносрочни приоритети. Следователно визията е важно средство за формулиране на политиката. Увереност следва да се твърди, че отбранителната трансформация може да се осъществи реално само при наличие на национална отбранителна политика с ясна визия.

Ако приемем, че политиката на една държава е поредица от последователни и взаимосвързани действия за постигане на определена цел, отбранителната политика може да се разглежда като държавна политика за използване въоръжените сили на страната за постигане на национални интереси.

Няма общоприето определение на понятието „отбранителна политика“. Такова липсва както в Бялата книга за отбраната от 2010 г., така и в отбранителната стратегия на България. В най-общ смисъл това е публична политика, занимаваща се с международната сигурност, развиване и използването на въоръжените сили. Тя включва мерки и инициативи, които правителството предприема във връзка с вземането на решения и постигането на стратегически цели, като кога и как да ангажира национални въоръжени сили в конфликтни ситуации.

В различни речници отбранителната политика се среща и като „програма за отбрана на страната срещу нейни противници“. Тя често най-общо се определя и като военни мерки и ресурси за защита на страната.

Т. Тагарев определя отбранителната политика като: „Курс и метод на действие, формулирани от висшата изпълнителна власт и предназначени да повлияят и определят решенията, действията и групи дейности, свързани с ръководството на отбраната и армията в съответствие със стратегията за сигурност“. В. Рачев дефинира отбранителната политика като „система от решения и действия за използване на различни способности на държавата, включително въоръжено насилие, за защита на жизненоважни или специални национални интереси и цели“.

Според Тагарев и Рачев целта на българската отбранителната политика е „да допринесе за създаването на благоприятна среда за сигурност и стабилност за развитие на българската нация и за просперитета на хората и да защитава националните интереси за сигурност, да участва в поддържането на колективната сигурност и отбрана с нашите съюзници и партньори и да допринесе за мира и сигурността в света“. В първата Бяла книга за отбраната от 2002 г. отбранителната политика е с по-широка цел: „Да осигури необходимия отбранителен потенциал за неутрализиране на военни заплахи и за надеждна

защита на териториалната цялост и суверенитет на страната, на населението и инфраструктурата, както и да подпомага създаването на благоприятна среда за изпълнение на тази основна задача, реагиране бързо и адекватно на реалните предизвикателства и постоянна подготовка за бъдещи задачи по гарантиране на сигурността“. В първата национална отбранителна стратегия на България от 2010 г. целите на отбранителната политика са още по-развърнати и включват:

- защита на суверенитета, сигурността, териториалната цялост и независимостта на страната с прилагане механизмите на колективната отбрана;
- участие в създаване на благоприятна среда за реализиране на националните интереси;
- споделяне на отговорностите като член на НАТО и ЕС, чрез ефективен принос към колективната отбрана, участие в операции за управление на кризи и в ОПСО на ЕС;
- принос към усилията на международната общност за укрепване на мира и сигурността;
- изграждане и поддържане на ефективна система за отбрана и въоръжени сили, отговарящи на националните интереси, динамичната среда за сигурност и наличните ресурси;
- осигуряване подкрепа на населението, държавните и местните органи на властта при кризи.

Г. Цветков изтъква четири елемента на отбранителната политика: стратегически указания, планиране на въоръжените сили, управление на ресурсите за отбрана и аквизиция. Те имат пряка връзка с отбранителната стратегия, която определя какви въоръжени сили и способности са необходими на страната в средносрочна перспектива и как могат да бъдат постигнати. Очевидно е, че в национален план има различни виждания за развитието на отбранителната политика и способностите на въоръжените сили. Най-пълно тези насоки са изложени в 10 документи като Бялата книга за отбраната и Отбранителната стратегия. В периода 2010 – 2011 г. България приема тези основополагащи документи, но тяхното изпълнение е съпроводено с редица неприемливи компромиси.

Различия в понятията „Визия“ и „стратегия“, политика и Взаимовръзки между тях

Визията и мисията насочват и формулират цел за развитие на стратегията. Без ясна Визия всяка стратегия е обречена на неуспех. Визията е първата стъпка към формулиране и изпълняване на стратегията. Във всички случаи стратегията е с по-тясна рамка от Визията. Стратегията свързва крайното бъдещо състояние (визията) на организацията/институцията с настоящата реалност. Стратегията трябва пряко да произтича от визията, като за реализирането на визията във времето могат да бъдат използвани няколко стратегии. В изпълнението на стратегията визията осигурява рамката и посоката на промяната.

Визията определя дългосрочната рамка за развитие на политиката. От своя страна политиката трансформира визията в програми и действия за постигане желаното бъдещо състояние на организацията/институцията. Политика без Визия би довела организацията до загубване на ориентировка

В съвременната и бъдещата сложна и динамична среда за нейното функциониране, како гарантирано я обреча на провал.

Съществува тенденция към объркване на понятията „стратегия“ и „политика“. Необходимо е да се отчита ясно разликата помежду им, тъй като те не са идентични. Докато политиката е ръководство за мислене и действие за вземащите решения, стратегията се отнася до начина и посоката, в която човешките, материалните и финансовите ресурси ще бъдат разпределени и използвани за постигане на избрани цели. Политиката е пряко свързана с решаване на определени проблеми, докато стратегията може да бъде разглеждана като установен начин на вземане на решения. В контекста на делегирането и изпълнението могат да бъдат открити допълнителни разлики между политика и стратегия. Политиката е описание на организационни дейности, които са повтарящи се по характер, докато стратегията се занимава с организационни решения, с каквито не сме срещали преди това. Формулирането на политика е отговорност на ръководството на най-високо ниво, докато формулирането на стратегия се занимава основно с ръководството на средно ниво. Докато политиката се занимава с рутинни/всекидневни дейности, важни за ефективното управление на дадена организация, стратегията се занимава с вземане на стратегически решения. Стратегията може да се разглежда и като план за изпълняване на нещата по определен начин с цел постигане на желана цел, докато политиката е свързана с правила, предназначени да осигурят последователност и съгласност в управлението.

Във всички случаи политическите цели доминират стратегията и те са заявени в политиката. Политиката доминира стратегията чрез ясното очертаване на крайна цел и своите указания по отношение на ресурсите, ограниченията в действията и други съображения. С други думи, политиката дава указания на стратегията, които могат да бъдат най-общо: като визионно изявление, обвързващо интересите към стратегическата среда, или по-специфично указателно изявление, съдържащо елементи на крайните цели, способности и средства за достигането им. Такива заявления могат да бъдат изложени в различни документи, речи, политически изявления, дадени от името на правителството от различни официални лица или предоставени от държавното ръководство под формата на преки указания за разработване на стратегия. Във всички случаи стратегията е подчинена на политиката и изпълнението ѝ се осъществява по йерархичен начин. От друга страна, стратегията информира и влияе на политиката, която трябва да се адаптира към реалностите на стратегическата среда и ограниченията на националната мощ. Политика без стратегия до голяма степен може да се сравни със „сляпо летене“. Стратегията не е политика, но е средство за оказване на влияние върху нея. И политиката, и стратегията обаче трябва да бъдат в съответствие (съвместими) със защитата на общите национални интереси в стратегическата среда. Стратегията и политиката са ключови характеристики на всяка организация/институция.

Триединство на визия, стратегия и политика

Визията, стратегията и политиката трябва да бъдат винаги в триединство за успешно развитие на държавата, както и на нейните структури. Стратегията, като правило, е с по-тясна рамка от визията по обхват и време. По същество стратегията свързва крайната цел или желаното състояние, дефинирана от визията, с настоящето. Ако липсва ясна визия, стратегията е почти безполезна за институцията или организацията. Същевременно политиката доминира стратегията с политическите цели, които поставя, а тя от своя страна информира и оказва влияние върху политиката. Политика без целенасочена стратегия за нейното осъществяване не води до постигане на значими и дългосрочни цели.

Визията, стратегията и политиката в областта на сигурността и отбраната трябва да бъдат гъвкави и адаптивни, за да отговарят максимално на измененията на средата за сигурност и тенденциите в нейното развитие. Те трябва да бъдат взаимно обвързани и в пълно съответствие една на друга. Визията е относително неизменна за определен период от време, докато политиката и стратегията могат да се променят, но без да се отклоняват от общата посока и крайната цел, определени от визията. Тяхното триединство осигурява желаниа напредък в развитието на способностите на държавата за адекватен отговор на разнообразието от съществуващи и нововъзникващи рискове и заплахи за националната сигурност и отбрана. В това триединство на първо място трябва да бъде визията – от нея произтича стратегията, която информира и оказва влияние на политиката. Същевременно политическата цел, заявена от политиката, доминира стратегията.

Липсата на стратегическа визия за националната отбрана и развитието на въоръжените сили е една от причините за несъответствието и отсъствието на приемственост в националната отбранителна политика и развитието на способностите на въоръжените сили. Осъществяването на стратегическа визия за отбраната на страната следва да става с адекватни стратегии, политики и планове за развиване на отбранителните способности. Стратегическата визия е като „светлина в края на тунела“ и определя правилната дългосрочна посока за развитие на въоръжените сили. Визията, стратегията и политиката трябва да действат в триединство и в пълно съответствие една спрямо друга – за ефективен стратегически мениджмънт на отбраната и перспективно развитие на въоръжените сили и отбранителните способности на страната.

Литература

- 1.) A Vision for 2020 – Introduction, pp. 4–5, <http://www.cds-cemd.forces.gc.ca/str/intro-eng.asp>, 16.07.2013.
- 2.) Strategic Vision, p. 1, <http://www.au.af.mil/au/awc/awcgate/ndu/strat-ldr-dm/pt4ch18.html>, 14.07.2013.
- 3.) Yager, H. Strategic theory for the 21-st century: The little book on big strategy, 2006, p. 45, <http://www.comw.org/qdr/fulltext/0602yarger.pdf>, 27.09.2014.

4.) Owens, M. The Evolution of U.S. Military Strategy since World War II: An Overview (Chapter 34 of Strategy and Force Planning, edited by Strategy and Force Planning Faculty of Naval War College, Newport, RI, USA), pp. 433–434.

5.) Ibidem, p. 443.

6.) <http://www.merriam-webster.com/dictionary/policy>, 29.09.2014.

7.) Yager, H. Strategic theory for the 21-st century: The little book on big strategy, 2006, p. 7, <http://www.comw.org/qdr/fulltext/0602yarger.pdf>, 27.09.2014.

8.) <http://www.thefreedictionary.com/defence+policy>, 19.09.2014.

9.) Тагарев, Т. Концепция за стратегически отбранителен мениджмънт. София: Институт по информационни и комуникационни технологии – Център по мениджмънт на сигурността и отбраната, 2010, с. 11.

10.) Рачев, В. Интегриран мениджмънт за ефективна отбранителна политика в условията на прозрачност и отчетност, с. 6, <http://civilmilitary.files.wordpress.com/2009/09/integrity-in-defence-book1.pdf>, 19.08.2014.

11.) Тагарев, Т., В. Рачев. Отбранителна политика и развитие на Въоръжените сили на Република България 2018. София: Военно издателство, 2008, с. 37.

12.) Бяла книга за отбраната. София, 2002, с. 18.

13.) Национална отбранителна стратегия. София, 2011, с. 8.

14.) Tzvetkov, G. Defense Policy and Reforms in Bulgaria since the end of the Cold War: A Critical Analysis, p. 67; Connections: The Quarterly Journal, 2014, Volume 13, Issue 2, pp. 65–78.

15.) Difference between Policy and Strategy, <http://www.scribd.com/doc/64899080/Difference-Between-Policy-and-Strategy>, 24.09.2014.

Приносът на научните изследвания В отбраната и сигурността за интеграцията на България в НАТО

Проф. д.и.к.н. Димитър Димитров,
ръководител на катедра
„Национална и регионална сигурност“ в УНСС

Съвместните усилия на страните – членки на НАТО, в областта на научните изследвания доведоха до невероятния му технологичен напредък, сравнен като цяло с Европа, утвърдиха ролята му не само на военен и политически съюз, но и на притегателен център за хиляди учени от различни страни, дори извън границите на НАТО.

Корените на това сътрудничество могат да се проследят до далечната 1956 г., когато т.нар. Комитет на тримата мъдrecи – външните министри на Норвегия, Италия и Канада, излага в доклад своите препоръки относно невоенното коопериране между страните – членки на НАТО. В него те отбелязват, че научният и технологичният прогрес са толкова решаващи за бъдещето му, че нито една възможност за плодотворно сътрудничество не трябва да се пренебрегва. Още на следващата година ръководителите на НАТО вземат мерки и одобряват създаването на Научен комитет на НАТО, който по-късно полага началото на научна програма. През годините тя се трансформира, но продължава да съществува и да дава огромен научен принос за много страни.

В доклада си „Report of the Committee of Three on Non-Military Cooperation in NATO“ министрите засягат следните въпроси:

- Отчитат връзката на технологиите със сигурността – как научно-техническата революция променя повече обществото, отколкото военните технологии.
- Научните тенденции и тяхното влияние върху сигурността – отчитат промените и напредъка на военния хардуер и значението му за ускоряване процеса на вземане на решения в тази област.
- Дефинират проблемните области – като тази, че НАТО не може да ползва областите от наличните технически ресурси на всички свои членки – поради различния принос на всяка страна. Проблем са базите на малките страни, тъй като те не могат да се включат в скъпи изследвания; основен проблем са и границите, до които трябва да се простира жертването на национални ресурси в името на общи съюзни цели; съществуват проблеми и при управлението, спонсориранието, разпределянето на производството, спецификационните споразумения при проекти за коопериране между страните и т.н.

НАТО развива няколко програми в областта на науката, като една от тях е Security through Science. Сътрудничеството тук е между учени от членки на НАТО и други учени. Тази програма цели да допринесе за сигурността, стабилността и солидарността между страните посредством използване

не на науката за решаване на проблемите. Тя допринася за подобряване на сътрудничеството и научните контакти и увеличава научния потенциал на НАТО, страните партньорки и страните от Средиземноморския диалог. Чрез програмата „Сигурност чрез наука“ се субсидират съвместни изследвания по темите, свързани със защитата срещу тероризма или други заплахи за сигурността. Другото направление е насърчаване съвместното използване и трансфер на технологии в страните партньорки, като се имат предвид конкретните им приоритети.

Програмата на Комитета по предизвикателствата пред съвременното общество (CCMS) решава проблеми, свързани с науката и защитата на околната среда. Тя обединява националните агенции за организиране на краткосрочно и дългосрочно сътрудничество по проучванията в тези области. Това е уникален форум за разпространение на технически, научни и политически знания и опит във връзка със социалните въпроси и защитата на околната среда между страните от НАТО и партньорските страни и в двете сфери – гражданската и военната. Програмата е ориентирана към ключовите въпроси на сигурността.

NATO Science Programme е главната програма на Алианса в областта на R&D. В нея участват 53 страни – както от НАТО, така и от страни – партньорки на НАТО, от бившия Варшавски договор. Тя финансира членуването на учени от различни страни в научните организации на НАТО, спонсорира срещи на високо равнище помежду им и т.н. Всяка година 10 000 учени вземат активно участие в различните елементи на тази програма. Половината от бюджета ѝ се използва за размяна на научни кадри и осъществяване на научни изследвания в посочените групи страни. Нейно дело са повече от 2000 публикации, отпуснала е стипендии за членство в научни натовъски организации на над 2500 учени, издала е над 200 патента. Дейността в нея са предимно с граждански научно-технологичен характер. Има два компонента:

- дейности, включващи сътрудничество между учени в рамките на НАТО с цел укрепване сплотеността на членуващите в него – Intra – Alliance;
- дейности, включващи сътрудничество между учени от страна – членка на НАТО, и страна – партньорка на НАТО, с цел засилване трансатлантическите връзки на Алианса с други страни – Outreach.

В структурата си тя има **четири подпрограми**, обхващащи множество механизми за сътрудническа подкрепа:

- **Серия от кратки научни лекционни курсове (Science Fellowships)** – цели да обучава млади специалисти, децентрализирана е и предлага възможности на учени от партньорски на НАТО страни да продължат изследванията си за определен период в страна от НАТО или друга от ЕАРС.

- **Сътрудничество в областта на науката и технологиите (Cooperative Science & Technology)** – лансира сътрудничеството и създаването на трайни връзки между учени от НАТО и страните от ЕАРС и MD. Всички научни области влизат в обхвата ѝ и съществуват възможности за финансиране.

- **Инфраструктурна подкрепа за изследвания (Research Infrastructure Support)** – цели подпомагане на страните от ЕАРС в устройването на организацията на техните изследователски програми и създаването на необходимата основна инфраструктура за това. За разлика от кооперативния характер на горните две програми, тук помощта е насочена от НАТО към неговите стра-

ни-партньорки, а програмата обхваща две области: компютърни мрежови системи и научна и технологична политика и организация.

- *Science for Peace* – целта на тази програма е да подпомогне страните – членки на НАТО, при техния преход към пазарна икономика. Проектите, които се подкрепят от нея, са свързани предимно с индустрията и околната среда. Научната програма повдигна въпроси като: как се изяснява необходимостта от ново научно изследване или от среща на експерти на високо равнище, какви са начините за справяне с вътрешната конкуренция и др. Ползите от тази програма са следните:

- подобряване качеството на науката във всички страни – участници в научни програми;

- създаване и укрепване на връзките между учени от различни страни и следващата от това интензивна размяна на знания и доверие между участниците в програмите;

- допринасяне за всеобщото възприемане на НАТО не само като чисто военен и политически съюз, а и като научна институция.

НАТО се нуждае от креативни идеи в индустриалното производство и развитието на въоръженията, които възникват в резултат на големите бюджети на частните индустриални фирми, предназначени за R&D, с които разполагат техните учени. За да създаде иновационни продукти и решения в този отрасъл, НАТО трябва да успее да привлече индустрията като свой партньор за сътрудничество в общи R&D проекти. Индустрията пък се нуждае от по-лесен достъп до изискванията на НАТО, до по-подробно разясняване на политиката и действията му в тази област и от уверение от неговата страна, че направените инвестиции в съвместните проекти ще имат възвращаемост и за двете страни.

Ето защо, за да подобри диалога с индустрията, всяка година НАТО организира конференции, на които присъстват представители на индустрията и различни комитети на НАТО, търсещи сътрудничество в различни научни области. Тези конференции са известни като „Ден на индустрията“ (Industry Day), а най-често един от представителите от страна на НАТО е АСТ.

Как се проектира цялата тази дейност спрямо България? Мога да споделя част от опита на катедра „Национална и регионална сигурност“ и на УНСС по някои от тези въпроси.

Катедра „Национална и регионална сигурност“ е създадена в УНСС през 1990 г. с водеща специалност „Икономика на отбраната и сигурността“ и наскоро отбеляза своята двайсетгодишнина. В различните форми на обучение са завършили над 1300 студенти, намерили успешна реализация в бизнеса, науката, държавната администрация и специализираните структури за отбрана и сигурност – ДАНС, МВР, МО, НРС и др. Обучение в бакалавърски и магистърски програми по „Икономика на отбраната и сигурността“ се предлага единствено в УНСС от катедра „Национална и регионална сигурност“.

Нашите магистърски програми предлагат много възможности както за току-що завършили бакалаври от различни специалности, така и за професионалисти с натрупан опит – офицери от различни ведомства, служители по сигурността, експерти, среден ръководен състав. Обучението се извършва в групи от 15-20 души, с гъвкава организация на провеждане на учебния процес – вечер

или модулно в петък, събота и неделя, отчитайки професионалните ангажименти на обучаваните. Студентите разработват сами или групово много казуси, самостоятелни работи, презентации и реферати. Обучението завършва със защита на магистърска теза.

Преподавателският екип включва водещи специалисти в областта на икономиката на отбраната и сигурността – президентски съветници, професори и доценти, генерали, специалисти от практиката. Катедрата има възможност за осигуряване на стажове по време на обучението и традиционно поддържа контакти със своите възпитаници. По време на обучението те получават завинаги уникален имейл от катедрата. Студентите могат да използват библиотеката на УНСС в сграда с безжичен интернет, модерен университетски спортен комплекс плюс информационната среда, създадена специално в катедрата, включваща компютърни кабинети, вътрешна информационна система и съвременни информационни технологии за събиране и обработване на информация. Част от студентите се включват в работата по научни проекти на катедрата и участват в конференции и публикации, като съществуват възможности за продължаване на обучението им в докторска степен.

Катедра „Национална и регионална сигурност“ в УНСС участва в проект на тема „Управление на свързани със сигурността научни изследвания в подкрепа на промяната в отбранителната промишленост“ (Management of Security Related R&D in Support of Defence Industrial Transformation – SFP 982063) от програмата на НАТО „Наука за мир и сигурност“. В рамките на проекта се работи по четири основни задачи.

- разработване на нова концепция и модел за управление на НИРД;
- подготовка на обща политическа рамка за НИРД в отбранително-индустриалния сектор с мерки за подобряване на съществуващата практика;
- изграждане на изследователска мрежа за сътрудничество и база данни за обмен на знания и информация за потребностите и изискванията към НИРД за трансформация на отбранителната индустрия;
- създаване на Център по съвършенство със задача да представя резултатите от проекта и да обучава практикуващи млади учени и мениджъри за прилагане на модерни методи, практики и инструменти за управление на НИРД в сектора на отбраната и сигурността.

В проекта взеха участие научноизследователски организации от България (ИКТ на БАН), Германия, Румъния и Македония.

Основните изводи накратко изглеждат така. Финансирането на научни изследвания и развойна дейност в отбранителната промишленост е силно ограничено (под 1% от бюджета за отбрана, или 5–7 млн. лв. годишно). Основни източници са бюджетът на Министерството на отбраната и ресурси на предприятията. Велчината на отделяните средства е многократно намалена. Значително е съкратен броят на научно-развойните кадри. В редица продуктови направления потенциалът е под необходимия за поддържане и на усвоените продукти. Като цяло иновационната способност на предприятията е под необходимата за възпроизводствения процес. Тези изводи бяха потвърдени и от споменатия проект на катедра „Национална и регионална сигурност“ SFP 982063 „Управление на свързаните с отбраната научни изследвания в подкрепа на отбранително-индустриалната трансформация“, финансиран от НАТО. Подчерта-

на бе липсата на стратегическа ориентация и на секторни политики. Няма очертана рамка на научните изследвания за отбраната и сигурността. Тези изводи се потвърждават и от други изследователи. „Констатираните недостатъци, на пример през 2007 г. за липса на приоритизация на насоките на изследователската дейност в сферата на сигурността и отбраната, недостатъчната ефективност на избор и дефиниране на теми за обучение и подготовка на докторанти, необвързването на научноизследователската дейност с нуждите за изграждане на съответните способности и концепциите за използване на въоръжените сили и др., за съжаление, не се отстраняват бързо и своевременно и изнасянето им на подобни конференции остава само пожелание“.

В същото време членството на България в НАТО, както и подготвителния период предостави много и разнообразни възможности:

- възможности за участие в различни програми;
- сериозна консултантска помощ;
- двустранно сътрудничество;
- сътрудничество по линия на НАТО.

Присъединяването към НАТО даде възможност за участие на България в организацията и управлението на научните изследвания в алианса чрез участие в органите на RTO и RTA (Research and Technology Organization, Research and Technology Agency, в момента Science and Technology Organization).

При рязкото свиване на средствата за научни изследвания членството в НАТО дава възможност за участие в многонационални проекти, проекти по линия на инициативата „Smart defense“, участие на български организации като контрактори и подизпълнители. Това стана възможно и поради регулираният достъп до класифицирана информация на алианса, стандарти и участие в процеса на вземане на решения.

Като цяло България се нуждае от съчетаване и синхронизиране на приоритетите за развитие на научните изследвания (България, НАТО, ЕС, двустранно, многостранно, включително националната отбранителна индустрия). Научните изследвания могат да се превърнат в катализатор на производството и кооперирането. Само така можем да имаме устойчивост, което означава запазване на способности в науката, и то на реални способности.

Ето защо ролята на международните проекти и инициативи под егидата на НАТО, в тясно сътрудничество с ЕС, е много важна. Страните участнички печелят от спестяване на разходи за изследване и развитие, както и на разходи за придобиване – чрез икономия от мащаба, стандартизация и прилагане на оперативно съвместими решения.

Многонационалните регионални проекти – особено в страните от Юго-източна Европа, имат синергичен потенциал при сътрудничество между партньорките – поради техния различен статут по отношение на НАТО и ЕС, различни потребности и отправна точка на трансформиране от тяхна страна на отбраната и сигурността по време на криза (финансова и икономическа).

Нещо повече, интелигентната отбрана (smart defense) и цялостният подход (comprehensive approach) на НАТО – чрез подчертаване на международните проекти и регионалното сътрудничество, чрез установените процеси и структури в НАТО – също може да постигне синергия в региона между министерствата на отбраната, на вътрешните работи, на икономиката и други органи по

сигурността на правителствата, включително работата по електронното правителство. Потенциалът за сътрудничество се крие в различни малки национални проекти – за обучение, симулации, логистика, образование, упражнени и особено R&D и отбранително индустриално сътрудничество, но и в относително големи (за страните от Югоизточна Европа) проекти за придобиване на въоръжение и техника.

Всичко това налага да се използва концепцията за интелигентната отбрана. Модерните оръжия и отбранителните технологии стават все по-скъпи и по-научоемки. Икономическите и финансовите кризи също имат „принос“ за използването на този подход. Едновременно има много добри примери и практики, където регионалното или многонационалното сътрудничество работи добре. Чисто националният подход към решаване на проблеми в областта на отбраната и сигурността в някои случаи е доста скъп. В момента държавите – членки на Алианса, са изправени пред труден избор и много отбранителни проекти бяха отложени или отменени. Концепцията за интелигентната отбрана дава възможност да се използва опитът на НАТО, включително при прилагане на ясни процедури, правила и прозрачност на процесите на придобиване и конкуренция, водещи до справедливи пазарни цени. Въпросът е как да се придвижим напред. Страните от региона имат свои национални приоритети в областта на отбраната. Те могат да бъдат постигнати на разумна цена чрез регионално сътрудничество и регионални проекти. Районът на Югоизточна Европа е интересен именно с наличието на различни държави – членки на НАТО, на ЕС, кандидати за членки и партньорки, което дава много нови възможности.

В заключение може да се каже, че благодарение на научния потенциал на страните – членки на НАТО и партньорки, пред България има много възможности, които могат да се използват още по-активно. В НАТО има богати традиции за различни научни програми и инициативи, които усъвършенстват съществуващите технологии и способности и спомогат за създаването на нови. Благодарение на популяризирането на R&D в НАТО много изостанали в това отношение страни подобриха и увеличиха научния си потенциал – на базата на сътрудничеството в тази област. По този начин R&D дейностите в НАТО станаха притегателен център за хиляди учени от много страни и помогнаха за усъвършенстване не само на военната база на Алианса, а и за решаване на много социални, здравни, екологични и други проблеми, тревожещи цялото човечество.

Литература

- 1.) Report of the Committee of Three, http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_65237.htm, 30.03.2014.
- 2.) www.e-dnrs.org
- 3.) sfp.e-dnrs.org
- 4.) Бюджет на Министерството на отбраната за 2013 г. по програми, http://mod.bg/bg/doc/programi/2013_budget_MO.pdf
- 5.) Николов, С. Бъдещите войни и военнотехническите и научноизследователските предизвикателства пред Въоръжените сили, http://csr-bg.com/archiv_1/badesti_woini.htm, 30.03.2014.
- 6.) The NATO Science and Technology Organization (STO), http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_88745.htm, 30.03.2014.

Cultural and organisational challenges in multinational operations: lessons learned and implications for the practice

Capt. (BGR-N) Prof. D. Sc. Yantsislav Yanakiev,
G. S. Rakovski National Defence College,
Defence Advanced Research Institute

1. Introduction

During the post-Cold War era there has been a significant increase in the number of military operations involving many nations that are willing to contribute forces as part of multinational coalitions in the framework of the United Nations (UN), the European Union (EU), the North Atlantic Treaty Organisation (NATO), etc. These coalitions have to execute a variety of operations that differ notably in their nature and scope: some have involved the provision of military training and assistance, others humanitarian assistance, peacekeeping or even peace-enforcement tasks. Theatres, also, vary considerably, both geographically – from North Africa to the Balkans, from the Middle East to Central and South-East Asia – and functionally, involving e.g. land forces only, air power or, when fighting piracy, naval forces. The process of internationalisation of the military, participating in coalition operations and multinational formations like NATO Rapid Reaction Force, is among the most important distinctiveness of the post-modern defence organisations (Moskos, Williams & Segal, 2000). Researchers and practitioners agree that the political legitimacy of a given operation, the acceptance by the local population and the cost-effectiveness of the mission are among the most important advantages of the multinational coalitions. At the same time, the effectiveness of the multinational coalition operations has been a controversial issue over a long period of time. Recent studies show that cultural and gender diversity, differences in national and organisational cultures, diverging perceptions of the military and civilian personnel regarding mission end-state (military vs. NGOs culture), different information sharing norms, lack of individual, organisational and national trust, differences in time perception, as well as language barriers are among the main turbulences that could challenge the effectiveness of multinational military operations (Klein & Kümmel, 2000; Soeters, Resteigne, Moelker, & Manigart, 2008; Soeters, & Tresch Szvirsev, 2010). In addition, different national and organisational cultures, concepts of tactics and mission planning, different disciplinary codes, different command and control systems, equipment and armament, and payment differences can be viewed as challenges to the coalitions' effectiveness (Klein & Haltiner, 2005). Moreover, Sutton and Pierce identified national cultural behaviours associated with high power distance and high uncertainty avoidance to clearly impact team performance in the areas of situation assessment, coordination, assigning roles and responsibilities, and support behaviour (Sutton & Pierce, 2003; Sutton, Pierce at all., 2006).

The factors described above operate as organisational and cultural barriers to effective collaboration in multinational settings, and are related, to a large extent, to the preparation of military leaders and teams to work in a coalition environment.

To summarise, multinational coalition forces are complex assemblies of people, both military and civilians, representing diverse national and organisational cultures, with different education and training, doctrines and concepts, organisational structures, decision-making procedures, etc. In such a complex situation the question how to reduce the challenges of a multinational context turns into one of the most important components of the improved global cooperation in current and future military operations.

2. Methodology and data sources

The conclusions and recommendations in this paper are based on some of the results from a 4-year research project implemented by a multinational research team of NATO Science and Technology Organization (STO) Human factors and Medicine (HFM) Task Group (TG) 163 “Improving Organisational Effectiveness of Coalition Operations”. Two focus group discussions with Subject Matter Experts (SMEs) from the NATO School in Oberammergau, Germany, and the NATO Allied Command Transformation (ACT) in Norfolk, Virginia, USA, were carried out in the framework of the project. These events were conducted correspondingly in 2008 and 2009. Throughout the group discussions the SMEs responded to a set of pre-defined questions about their experiences related to: (1) impediments and enablers of organisational effectiveness in multinational environment; (2) proxy measures of mission success; (3) characteristics of an effective multinational Head Quarter (HQ), and (4) suggestions for improving operational effectiveness. In addition, data collected during a field study in NATO Kosovo Force (KFOR) HQ, in October 2010 is utilised.

The complete technical report of NATO STO TG HFM-163 “Improving Organisational Effectiveness of Coalition Operations” was recently published by NATO Science and Technology Organisation in 2012 and it is available on-line (Yanakiev & Horton (Eds.), 2012).

3. Research findings

The analysis of the available data gives an opportunity to summarise identified barriers for successful cooperation in multinational operations in three groups: First, political-military decision-making regarding participation in NATO coalition operations; second, cultural barriers to collaborative working in NATO; and third, organisational barriers to successful implementation of multinational NATO operations.

3.1. Political-military decision-making in multinational setting

The SMEs most frequently highlight problems related to “unclear and unstable goals, changing tasks and lack of common understanding of goals and mission end state” among coalition partners. Additionally, they indicate that a “lack of a comprehensive approach to doctrines and concepts” is a major problem concerning effectiveness of coalition operations. Last but not least, the experts consider “nation-centric politics, related to imposing restrictive caveats to employ the troops during the operation” as a major negative influence on coalition operations’ effectiveness. The problem is that “the troops are forced to work around these political barriers, which at times increases the immediate risk to the people on the ground and undermines the trust among coalition partners”.

3.2. Cultural barriers to collaborative working in NATO

The influence of the cultural differences on operational effectiveness in multinational setting has various important appearances that can be summed up in several groups.

First of all, the differences in the decision-making process, which is directly related to the diverse national cultures, represent a significant barrier for the efficiency of the multinational operations. The centralised decision-making process is a tradition for the organisational culture of the armed forces of some nations as for others the decentralised is given a priority, and their military leaders at lower management levels are granted more decision-making authority. Another aspect of the decision-making process which experts define as important relates to avoiding making decisions because of "the different mental models of coping with uncertainty" and "the fear of a potentially wrong decision". It is typical for some nations that they learn from their mistakes, not only from the best practices, and they stimulate this process. In this respect, their military do not understand how such a fear of making a wrong decision could exist. The third aspect of the decision-making process which according to the experts deserves attention is "the task oriented approach vs. spending time to build and maintain social networks". To a great extent this attitude relates to the various leadership styles of the coalition partners, deriving from the different national culture. The first case represents the so called "direct style of leadership" in which a problem is set and then the fastest solution is sought with no need of collecting additional information and involving resources. In the second approach we witness the so called "indirect style", when the leader seeks the maximum available information to make a decision and tries to mobilise informal networks to meet the task completion.

Of course, these communication styles are typical not only for the leaders but also for their followers in the military organisations as bearers of different national cultures. The problem is that when they clash in some cases a feeling of disrespect could emerge if the problem is exposed too directly, or a drive the problem to be avoided if too much ground and explanations are sought. This could lead to misunderstandings or misperceptions of the intention of the leader.

The SMEs are unanimous about the role of the leadership as a factor that shapes the organisational culture in the coalition and thus influences effectiveness of the operations. The role of the leader and specific leadership capabilities in a multinational environment are critical factors regarding the establishment of shared vision and shared awareness with respect to goals and tasks. In this regard, the SMEs recommend that "leader be committed to the mission, not to the nation."

The second factor, which experts point out as a barrier to the effectiveness of the multinational coalition operations, is connected with the dissimilar military culture of the countries represented in the coalition. In some nations the traditional military warrior's culture dominates as for others a stronger trend to develop post-modern armed forces culture can be observed, as mentioned above. Furthermore, the insufficient level of knowledge of English is still among the most important cultural barriers which non-native English speaking military face. It results in difficulties in communication with the coalition partners, problems in understanding the nature of the tasks and self-isolation of those who do not know the language well enough. A basic problem is the specialised English and abbreviations, which some experts define as "the third NATO language". The problem has another aspect – the military for whom the language is a mother tongue tend to see the coalition partners with low level of English knowledge as incompetent,

doubts arise about the use of the coalition co-operation and reliability of the partners. Apart from this, the situation implies the need of a change in the way of communication for the native speakers. Experts recommend avoiding the use of dialects, speaking slowly and clearly, observing the reactions of the interlocutor, etc. These are ways to minimise the insufficient level of English knowledge of the coalition partners and to improve the general understanding of the goals and tasks of the operation.

Another very important factor that the SMEs identify as a potential problem for successful coalitions is the “level of individual, organisational and national trust”. The issue of trust among coalition partners deserves particular research attention because it is related to information sharing and the coalition operations’ effectiveness as a whole.

Last but not least, experts indicate that among the military from various countries in the coalition often can be observed different appreciation of the role of women in the military, their capabilities in participation in multinational operations and the efficiency of such operations.

The mentioned cultural differences, which do not cover the whole spectrum of possible barriers, certainly create misunderstanding among the coalition partners and tension when working in a multinational environment. Thus they need a detailed analysis and specialised training of the military for their participation in multinational operations. The problem is not that cultural differences exist (this is natural in multinational coalitions), but in the lack of enough competences of the military to understand and be aware of their own and of the people around them prejudices, stereotypes and attitudes based on the cultural differences. This problem is identified by the experts as “lack of cultural awareness training” of the personnel, participating in NATO multinational operations. Therefore, they strongly recommend implementation of specialised education and training for building up cross-cultural competency and cultural adaptability among the military personnel of various troop-contributing nations in the coalition.

3.3. Organisational barriers to collaborative working in NATO

The evaluations of the SMEs regarding the factors influencing effectiveness of coalition operations that act as organisational barriers for successful cooperation are organised within four groups.

Firstly, the educational and training (E&T) challenges in multinational coalition operations are among the most frequently stated issues. The SMEs point out that “different national and NATO education and training systems, along with differing levels of experience in multinational operations” hinder operational effectiveness. In addition, they agree that “there is still a lack of NATO pre-deployment training”.

The second group of barriers to the effectiveness of coalition operations is related to the “capabilities and technological gaps among the coalition partners” as well as “lack of adequate resources allocated to implement the mission. Among many other important challenges the “lack of technological interoperability” in national systems hampers information sharing and creates difficulties for cooperation among the different troop-contributing nations in the coalition.

The third group of factors that can impede the operational effectiveness is related to the rotation process in the multinational NATO HQs and the subordinated forces. The “different rotation time-frames among national positions in the HQ” and “the lack of synchronisation of national contingents rotations” are frequently discussed issues. In this regard, the SMEs concur that “different rotation cycles hurt operational effectiveness”

because it creates difficulties in the adaptation among the national representatives and development of social networks. In addition, some of the SMEs identify "rapid turnover of leadership and personnel" as a hindrance to the learning process. Some of them consider "the tour length too short (typically 4-6 months)" noting that "learning and the development of social networks take a long time to develop and by the time these things are established the coalition partners are getting ready to come home". Conversely, some of the SMEs mention that "most of nations prefer comparatively short periods of rotation because the high intensity of the operations contributed to high stress levels for the military personnel". Obviously, this is a problem which deserves certain attention and additional study.

Another important organisational barrier to the operational effectiveness identified by the SMEs is the "lack of organisational knowledge because lessons learned are not systematically passed on". This is related to the execution of the hand-over and take-over process of the positions in the multinational HQs and the willingness of the representatives from different nations to share information with their successors.

A third, and particularly important organisational barrier to effectiveness of coalition operations according to the SMEs, is related to a "lack of communication and poor information sharing process". The problems here are multidimensional, related to both technological and human factors. Some of the typical explanations are "people are not wanting to share information", "lack of social networking opportunities", "lack of info sharing systems" and "lack of understanding of team members' information needs". This fact requests particular consideration since it leads to "deficiency of shared awareness of tasks and responsibilities" among coalition partners.

Finally, the fourth group of identified organisational barriers affecting the operational effectiveness is related to the role of people in the defence organisations. One of the most important obstacles, according to the SMEs, is the "lack of adequate manning". They share the opinion that "frequently, individuals are not qualified for their assigned role" and that "some nations never contribute, but merely ride out their time." This situation generates difficulties with respect to reasonable distribution of tasks and responsibilities among coalition partners, as well as the development of internal social networks in the multinational forces.

4. Lessons learned and practical implications

A number of implications for the practice regarding possible options to reduce the challenges of a multinational context can be summed up in several groups. They are not ordered strictly in accordance with their importance. The goal is to identify the most important factors that enable or hinder successful multinational cooperation in NATO military operations and to apply a system approach to reduce the challenges of multinationality. In this sense, all of the suggestions are equally important and it is essential to be viewed as a system to be adequate to the complex character of the multinational coalition operations.

The first group of identified lessons concerns political-military decision-making when multinational operations are planned and executed. First of all, clear and stable goals and tasks as well as comprehensive approach to doctrines and concepts are a must to ensure common understanding of mission end-states among coalition partners. In addition, the effectiveness of coalition operations strongly depends on reducing the capability

and technology gaps amongst the coalition partners and enhancing the interoperability in national systems to improve information sharing and cooperation among different contributing nations in the coalition. Last but not least, the decision-makers should minimise the restrictive national caveats in the employment of the troops during the operation. This is an important issue that directly influences the level of trust among the coalition partners and correspondingly – the coalition operation's effectiveness.

The second group of lessons identified relates to professional military education and training (PME&T) for the participants in multinational operations and missions. Having in mind the nature of current and future military operations, one can recognise joint, multinational and interagency PME&T of the leaders as a key factor for coalition operations' effectiveness. In this regard harmonisation of national and NATO education and training systems is an issue which needs special attention. In addition, cohesion and a common understanding can be created by joint, multinational NATO pre-deployment training when possible for all members of the organisation. Joint efforts and shared experiences create the power. Besides, it would be useful for the leaders to receive education in broader scale that develops their social competencies and builds new skills corresponding to the new tasks performed in current and future operations. This includes knowledge and skills how to interact with civilian agencies; how to work with local population and local authorities in the host country; how to react in hostage situations; how to restore public order; how to handle media, etc. It is very important to promote understanding among the military professionals and help them identify many actors (diplomatic, military, NGOs, media, etc.) They should be prepared to assist the work of the civilian organisations and to understand the way these organisations work. Apart from this, the issue about developing and maintaining a national system for deriving lessons learned and including them into the training of the participants in multinational operations and missions deserves particular attention.

The third group of practical implications covers processes improvement strategies in multinational HQs. One of the most important steps is to facilitate the process of timely information sharing and understanding as an enabler of organisational effectiveness within a coalition HQ. This can enhance situational awareness in complex operations, common understanding of HQ tasks and responsibilities, as well as mutual trust and confidence among coalition partners.

In addition, the synchronisation of the rotation time-frames among national positions in the HQ and the national rotations of troops is also a factor that can improve the effectiveness of the multinational formations. Moreover, it is very important to build HQs as learning organisations, i.e. to improve the organisational knowledge through a streamlined lessons-learned process. To achieve this goal it would be useful to introduce an effective mentoring program to support hand-over and take-over procedures for the key command and staff positions in a multinational HQ. Last but not least, a special attention must be paid to manning and assigning the right qualified people on the right positions in order to guarantee the unproblematic integration of the military and civilian personnel in multinational setting.

The fourth group of recommendations relates to the necessity of developing a new organisational culture in the post-modern armed forces, which to be interoperable with those of the NATO allies and other coalition partners. The focus must be on such identified problems as insufficiently developed culture of sharing information with coalition partners, the existing culture of fear of making wrong decisions, lack of skills for creating

and developing informal social networks which is important for the implementation of the tasks of a multinational coalition, etc. In this way the process of improving the human interoperability in coalition operations will be supported.

The fifth group of recommendations is especially dedicated to building up and developing competences for multicultural communication, i.e. cultural adaptability and cross-cultural competence (3C) when working in a multinational environment. Cross-cultural competency (3C) refers to the complex of knowledge/cognition, affect/motivation and skills that enable individuals to adapt effectively in multicultural environments. It is considered a capability of a person to work effectively in all complex cultural environments, as well as an ability to transfer cultural knowledge, skills, and abilities from one to another cultural context (Abbe, Gulick & Herman, 2007). The existing studies identify two components of 3C. The first one is a culture-general component which includes basic cultural knowledge, attitudes, abilities, skills, and behaviours that help people adapt to multiple cultural contexts in different periods of time. The second component includes culture-specific factors of 3C, namely a set of regional specific knowledge, attitudes, abilities, skills and behaviours that allow military and civilians to effectively perform in a specific mission or operation, which is characterised by high level of cultural diversity. Most of the authors agree that it is important to develop both components of 3C in order to achieve successful collaboration in current and future international crisis management operations (Selmeski, 2007; Abbe, Gulick & Herman, 2007). Moreover, 3C is understood as an ability of the person to cooperate with other counterparts in complex cultural environments despite that some fundamental aspects of the other culture may contradict one's own values and beliefs. The acquired cultural knowledge, skills, abilities and attitudes establish the conceptual framework to study and understand different cultures, which can be related to cultural and gender diversity in their own organisation, different organisational cultures of the military and civilian organisations in the context of interagency operations, and diversity of cultures in multinational coalitions (McDonald, 2010). Finally, in most of the existing studies 3C is defined as a continuous process of education and individual development, in the course of which people develop their intrinsic personal characteristics and traits and at the same time acquire new cultural knowledge, abilities and skills. It is important that the entire complex of knowledge, abilities, skills, attitudes and behaviours are incorporated in special policies, practices and norms of the organisation and its personnel, i.e. 3C have to be institutionalised.

It is highly necessary to undertake actions for including a specialised training of the military and civilian leaders in the subject of multicultural communication aiming to an open and receptive approach to the foreign culture of the local population as well as of the colleagues from other nationalities. Training and developing of 3C is to be an imminent part of the professional military qualification. Attention must be drawn to the specifics of national and organisational (military) culture of the coalition partners, the leadership styles of command, system of values, ethics and morality, habits and customs. Also, the process has to include a general knowledge of the region of the mission, history and culture of the local population. In this way the military will perform their tasks better and the local population will accept them easier. Last but not least, the military leaders should be provided with sufficient information in order to understand the culture of the adversary, particularly when participating in counter-terrorist operations. It would be useful to think of the integration of the existing knowledge in the sphere

of the factors which influence the effectiveness of the work of the military in a multinational environment and the experience acquired in practice. They should become subjects in the training focused on the development of cultural adaptability across NATO member states and a Joint Publication be offered in order this training meant to build up and develop multicultural communication competences in coalition environment to be harmonised. Briefly, the cultural adaptability education and training should become a necessary prerequisite to take an international assignment.

The sixth group of recommendations relates to the need to enhance the leadership training of the military for their participation in multinational military operations. The study undoubtedly shows that leadership and the leadership style are among the most important factors which influence the effectiveness of coalition operations. Sometimes the diametrically different leadership styles and the systems for training of leaders in the coalition deserve a special attention. The good leadership is critical for operational effectiveness. There is a need of strong leaders who listen to people, who can make decisions quickly, and who can make the best of a bad situation. The leader in multinational operations must be adaptable to change, i.e. to develop the ability to learn from mistakes and quickly adjust to the situation. All these impose the necessity of implying effort for harmonisation of the leadership training in NATO, developing and adopting common requirements and approaches to training leaders, especially when they are prepared for participation in coalition operations.

The seventh group of suggestions is focused on the ways to enhance the individual, organisational and national trust among coalition partners. One of the statements used most frequently by the respondents in our study is that professionalism and responsibility lead to higher respect on behalf of the colleagues from the other nations. In addition, they think that it is important everyone to communicate with respect, regardless of the size of the national contingent, the rank and previous experience in international missions. Moreover, honesty and openness in relations with foreign colleagues contributes to the increasing of mutual trust. Likewise, mutual understanding and support among the colleagues from different nationalities will be achieved by stimulating social networking and the development of informal networks. These are among the key factors for improving teamwork in multinational setting and successful task accomplishment.

The eighth group of recommendations relates to the specialised language training. Apparently, the specialised language training of the military is still a problem which impairs their effective integration in a multinational environment. It would be better if the will to solve this problem focuses on both their general language training (e.g. problems in understanding English spoken by native speakers, use of idioms, abbreviations, contractions, etc.), as well as culturally differentiated attitudes when working in a multinational environment. It is crucial that language is not accepted as a bearer of a specific culture towards which we tend to adapt. Apart from this, a special attention is to be paid on the specialised language training (English for Special Purposes) which to improve the knowledge and skills in using military terminology, studying documents, forms, procedures, etc. applied in a NATO staff/mission. Only after overcoming the above-mentioned shortfalls a common understanding will be assured, which we believe is fundamental for the successful integration in multinational teamwork.

Last but not least in importance come the recommendations related to the development of scientific applied research for identification of factors influencing the effectiveness of the integration of the military in a multinational and multicultural

environment. One of the core topics that need further development is the one connected with the trust between coalition partners and the factors which influence the formation of this attitude. This is of great importance because current research shows that trust correlates with the attitude and readiness to share information among coalition partners which has an impact on the organisation and effectiveness of the coalition. Moreover, it is important to identify, propose, and demonstrate solutions to coalition interoperability inefficiencies due to human factors, technology, personnel, and procedural characteristics of coalition HQs. Several factors related to the commander's role should be taken into account in further research. For example, the different interpretations of effectiveness of various commanders, the commander's role in creating a suitable organisational structure, the effect of change of commander, trust as it is developed by different commanders, as well as the commander's role in enhancing information could be examined further. Furthermore, flexibility in relation to different environments, knowledge of troops as a precursor to decision-making, information sharing across boundaries, and how rotation processes may or may not impair learning are topics for further elaboration. Finally, there are several knowledge gaps in the 3C building and development that need further exploration. First of all, most of the existing research is basically focused on cultural factors that influence successful cooperation among the military from different nations in multinational coalitions. At the same time, there are few studies focused on the development of models to measure inter-organisational collaborative capacity and the role of cultural and gender differences for effective collaboration in joint, multinational, multiagency teams and staffs. In this regard, the experience of multicultural business and public organisations in the study of 3C role as an enabler of the effectiveness of multinational cooperation can be useful. Second, it is important to answer the research question to what extent the findings regarding individual's and teams' cooperative behaviour can be transferred to organisations under the complex environment of global cooperation in crisis management operations. Third, in most cases 3C is conceptualised as a phenomenon at individual level. It is essential to broaden the study, i.e. to define and train 3C at individual, team and organisational levels in order to promote effective global collaboration in complex cultural setting.

Conclusion

The purpose of this paper was to present and discuss some of the key factors (barriers as well as enablers) of effective cooperation in NATO coalition operations.

A number of cultural and organisational challenges were identified to include unclear and unstable goals, changing tasks, lack of common understanding of goals and missions end-state; capabilities and technological gap that hampers information sharing; different national and NATO E&T systems and different amounts of experience in multinational operations; lack of organisational knowledge because lessons learned are not systematically passed on; rapid turnover of leadership and personnel; nation-centric politics that result in restrictive caveats; the quality of English language communication; lack of cultural awareness training; different leadership styles; culture of fear for making incorrect decision; lack of adequate manning; decentralisation of decision-making process vs. centralized; lack of timely and adequate information sharing; different rotation time-frames, etc.

At the same time, the research results can help recognise several groups of

enablers to collaborative working in NATO. Among them are the harmonisation of national and NATO education and training systems; providing joint, multinational NATO pre-deployment training; facilitating the process of information sharing, enhancing situational awareness in complex operations, common understanding of tasks and responsibilities as well as mutual trust and confidence among coalition partners; synchronisation of the rotation time-frames among national positions in the HQs and the rotations of national contingents; improving the leadership training of the military for their participation in multinational operations; building up and developing of cultural adaptability and cross-cultural competence, etc.

The research findings, obtained in close cooperation between researchers and operational community, can be instrumental to help military leaders identify training gaps that can be addressed in future pre-deployment training and improved ways of working in a multicultural environment.

Finally, the paper puts forward some ideas to promote collaborative research for the development of adaptive performance in multinational coalitions. In this regard, one should stress the important role of the international co-operation in the framework of NATO Science and Technology Organization the backbone belief of which is the famous statement of its forefather Prof. Theodore Von Kármán: "Scientific results cannot be used efficiently by soldiers who have no understanding of them, and scientists cannot produce results useful for warfare without an understanding of the operations".

Reference

Abbe, A., L. M. V. Gulick, J. L. Herman. (2007). Cross-Cultural Competence in Army leaders: A Conceptual and Empirical Foundation. ARI Study Report 2008-01, Arlington, VA: U. S. Army Research Institute for the Behavioural and Social Sciences.

Klein, P. & Kümmel, G. (2000). The Internationalisation of Military Life. Necessity, Problems and Prospects of Multinational Armed Forces; In G. Kümmel & A. D. Prüfert (Hrsg.).

Klein P. & Haltiner K. (2005) Multinationality as a challenge for armed forces. In Giuseppe Caforio and Gerhard Kümmel (Eds.), *Military Missions and their Applications Reconsidered: the Aftermath of September 11th*. Oxford: ELSEVIER Ltd.

McDonald D., Cross-cultural Competency (C3) to foster Individual and Organizational Adaptability in the Armed forces. DEOMI Internal Research Report 03-10, April 21, 2010.

Moskos. Ch., J. Williams, D. Segal. R. (Eds.) *The Post-modern Military: Armed Forces after the Cold War*. Oxford University Press, New York, 2000, 2-12.

Selmeski, B. R. Military cross-cultural competence: Core concepts and individual development. (Occasional Paper Series – Number 1). Royal Military College of Canada, Centre for Security, Armed Forces, and Society, 2007.

Soeters, J. & Tresch Szvircsev, T. (2010). Towards cultural integration in multinational peace operations. *Defence Studies*, 10(1-2), 272-287.

Soeters, J., Resteigne, D., Moelker, R. & Manigart, P. (2008). Smooth and Strained International Military Co-operation. Three cases in Kabul. In J. Soeters & P. Manigart (Eds.). *Military Coopera-*

tion in Multinational Peace Operations. Managing Cultural Diversity and Crisis Response (pp. 198-223). London: Routledge.

Stewart, K., et al. (2004) Non-technical interoperability in multinational forces. Retrieved from: http://www.dodccrp.org/events/2004/ICCRTS_Denmark/abstracts/130.pdf, accessed on 01.11.2014.

Sutton, J. L. & Pierce, L. G. (2003). A framework for understanding cultural diversity in cognition and teamwork. Proceedings of the 8th International Command and control Research and Technology Symposium, Washington, D.C.

Sutton, J. L., Pierce, L. G., C. Shawn Burke, & Salas, E. (2006) Understanding adaptability: A prerequisite for effective performance within complex environments. *Advances in Human Performance and Cognitive Engineering Research*, 6, 143-173. doi:10.1016/S1479-3601(05)06005-4.

Sutton, J. L., Pierce, L.G., Shawn Burke, C. and Salas, E. (2006) Understanding adaptability: A prerequisite for effective performance within complex environments. *Advances in Human Performance and Cognitive Engineering Research*, 6, 143-173. doi:10.1016/S1479-3601(05)06005-4.

Y. Yanakiev, & J.S. Horton (Eds.), (2012). *Improving Organisational Effectiveness of Coalition Operations*. RTO-TR-HFM-163 AC/323(HFM-163) TP/476. Neuilly-Sur-Seine, France: NATO STO.

Национален Военен университет „Васил Левски“ – обучение и Възпитание по стандартите на НАТО

Полк. г-р Тодор Дочев,
заместник-началник на НВУ „Васил Левски“ по ВВС

Националният Военен университет „Васил Левски“ участваше активно в процеса на подготовка на страната и въоръжените сили за пълноценно членство в Евро-атлантическия съюз. Университетът с достойнство и чест посреще предизвикателствата и динамиката на промените в страната и в света.

Мисията на Университета е да изгражда своите възпитаници морално, умствено и физически, да ги приобщава към идеалите на роголюбие, дълга и честта, да ги формира като личности и лидери, способни да развият и прилагат научни знания, да управляват обществени и специални структури в мирно време и при кризи, да участват в национални и многонационални проекти за поддържане на сигурността, опазване на мира и развитие на обществото.

Щъцностна задача е възпитанието на курсантите не само в дух на патриотизъм и национална гордост, но и в приобщаване към евро-атлантическите ценности и добродетели. В НВУ „Васил Левски“ са създадени условия и предпоставки за личностно развитие, активно гражданско участие, социално приобщаване и пригодност за реализация в конкурентна среда във формат НАТО. Възможностите на Университета, военнообразователните традиции, неговият потенциал, учебно-материалната база и инфраструктурата са съсредоточени за успешно и ефективно решаване на актуалните задачи за:

- подготвяне на бъдещи офицери за участие в разнообразни по характер и мащаб операции на Военни формирования;
- развиване на способности у младите офицери за участие в международни операции и мисии на НАТО;
- изграждане на командири и ръководители с лидерски качества за армията и обществото;
- повишаване съвместимостта на военното обучение и научните изследвания със страните на НАТО и достигане и поддържане на европейските и световните образователни стандарти;
- утвърждаване на Университета като значима национална образователна и научна институция.

В хода на обучението курсантът трябва да придобие следните ключови компетенции:

- да притежава психологически знания и умения за познаване на елементите и прилагане на основните принципи на ефективното лидерството в национална и международна среда;
- да може да участва в национални и многонационални бойни операции и операции, различни от война;
- да умее да прилага основни стандартни и щабни процедури, протоколи

и стандартизационни документи на НАТО;

- да използва ефективно и рационално информационните и комуникационните технологии в НАТО.

Университетът организира и участва в различни инициативи за съвместна подготовка на курсанти от Македония, Молдова, Полша, Румъния, Сърбия и САЩ, с цел придобиване на опит за работа в международна среда. Курсанти от Университета са преминали пълен курс на обучение във Военните академии на страни – членки на НАТО, най-много в САЩ и Гърция. Общият брой на курсантите, завършили Военни академии в чужбина, е девет, а в момента един курсант се обучава в САЩ.

През 2012 г. в Университета бяха въведени нови учебни планове с цел актуализиране на учебното съдържание и квалификационните характеристики, съвместяване на обучението на курсанти и студенти по гражданска специалност и постигане на оптимална схема от „знания и умения“ по време на обучението. Новите планове са съобразени с Директива № 75-003 (Collective Training and Exercise Directive) на двете командвания на НАТО. Промените в учебното съдържание са насочени към осигуряване на съответствие между военната подготовка на курсантите и съвременните изисквания към професията „Офицер на тактическо ниво на управление“, засилване на интердисциплинарността и трансдисциплинарността в учебните модули от учебните програми.

За постигане на оперативна съвместимост във Военногеографската област, по пътя на хармонизиране на стандартите за Военногеографските документи с тези на НАТО, в учебния процес на НВУ „Васил Левски“ бе въведено изучаването и внедряването на географските стандарти на НАТО. Обект на тези стандарти са координатните системи, картографските проекции, мащабите на картите, системата за разграфка и номенклатура, системата за условно обозначение, системата за цифрова географска информация. НВУ „Васил Левски“ използва карти в универсалната напречна цилиндрична проекция на Меркатор (UTM) и свързаната с нея координатна мрежа. В обучението на бъдещите офицери е включено и използването на единната система за целеуказване MGRS, възприета в НАТО.

При разработването и допълването на лекционния фонд преподавателите използват получените в Университета стандарти STANAG, речници, указания и други документи. Ратифицираните стандартизационни споразумения са включени в учебните програми за обучение на курсанти, специализанти и кагети на Университета. Те се обучават в своята практическа дейност да прилагат стандартизационните споразумения на НАТО и съюзните публикации. При провеждане на учения и тренировки докладите на обучаемите са по процедурите на НАТО, а на отделни етапи се докладва на английски език. В отделни учебни програми са включени теми и за студентите от професионално направление „Национална сигурност“.

Още от есента на 1999 г. в НВУ „Васил Левски“ се организира провеждането на изпити по английски, румънски, френски и немски език – по стандарта на НАТО STANAG 6001. Ежегодно има по две сесии – пролетна и есенна – по английски, френски, немски, румънски, сръбски, гръцки и турски език. Общият брой на изпитаните достига 600–800 души на изпитна сесия.

В учебните планове на курсантите хорариумът на изучаване на английски език се увеличи от 405 на 705 часа. В края на обучението се постига степен

на владеене на английски език, позволяваща водене на разговор на професионални и битови теми, ползване на литература на английски език по изискванията на STANAG 6001. Випуск 2014 г. на НВУ „Васил Левски“ до момента е постигнал следните резултати по английски език съгласно STANAG 6001: 50% от обучаемите са покрили ниво 2-2-2-2 и по-високо; 40% са между ниво 1-1-1-1 и 2-2-2-2 и около 10% са в процес на доказване на уменията си.

В някои от специализациите се изучава и втори чужд език (на някоя от балканските страни) до степен, позволяваща самостоятелно обогатяване лексиката на езика, комуникация и работа с необходимата литература по специалността.

НВУ „Васил Левски“ разполага със специализирани структури за обучение по английски език – департамент „Чуждоезиково обучение“ в Шумен и департамент „Езиково обучение и физическа подготовка“ във Велико Търново.

Департамент „Чуждоезиково обучение“ е наследник на Центъра за езиково, компютърно обучение и информационни технологии, който е създаден с решение на Съвета по отбрана на 23 март 2005 г. Департаментът е изграден с финансовата помощ на Министерството на отбраната на Република България и правителството на САЩ, чрез програмите за чуждестранна военна помощ FMF и IMET. Първите курсове са проведени през периода април – август 2006 г. Американската помощ е с насоченост за изграждане и оборудване на фонетични лаборатории, за придобиване на учебници и за обучение на преподаватели. В резултат на тази помощ са изградени 3 фонетични лаборатории с общо 75 места и 2 компютърни лаборатории с общо 27 места, последно обновени през 2008 г.

Мисията на департамента е да работи за повишаване квалификацията на военнослужещите чрез провеждане на висококачествено обучение по английски език, с което да осигури професионалната им реализация в международна среда. Обучението е в съответствие със стандартите на НАТО и за нуждите на съвместни операции със страни по програмите „Партньорство за мир“ и „Средиземноморски диалог“. Преподавателите са с магистърска степен по английска филология и са преминали допълнителна квалификация в САЩ, Канада, Германия и Великобритания. Учебният процес в департамента се води основно по системата „Американски езиков курс“ (American Language Course). Учебната библиотека разполага с над 20 000 единици литература, с повече от 500 часа аудио- и видеоматериали и с изграден към нея център за самоподготовка.

През 2008 и 2009 г. са обучени и 39 чуждестранни обучаеми от 7 страни – Албания, Армения, Азербайджан, Босна и Херцеговина, Хърватия, Грузия и Македония. Досега в департамент „Чуждоезиково обучение“ са обучавани в дългосрочни курсове над 1800 български офицери, сержанти, войници и цивилни служители. Понастоящем се обучават 120 специализанти, разпределени от подготвително ниво до ниво три, с продължителност на курса 16 седмици. В края на периода се провежда изпит по стандарт STANAG 6001.

През септември 2010 г. департамент „Чуждоезиково обучение“ е обявен за център на НАТО по програма „Партньорство за мир“ в областта на езиковото обучение.

Чрез департамент „Езиково обучение и физическа подготовка“ във Велико Търново Университетът поддържа способности за провеждане на обучение по английски, арабски, български, немски, руски, френски и всички балкански езици.

С помощта на Министерството на отбраната и посолствата на САЩ, Великобритания, Франция и Германия от този департамент са изпращани преподаватели на курсове за повишаване на квалификацията им и са изграждани езикови кабинети.

В НВУ „Васил Левски“ през 2005 г. е създаден Център за подготовка на кадри за участие в мироопазващи операции и изучаване на опита (ЦПКМОО и ИО). Той е изграден съгласно основната оперативна инструкция на ООН и АJP-3.4.1 Peace Support Operations на НАТО. Центърът е предназначен за обучение на курсанти, студенти и специализанти по тематика, свързана с използването на въоръжените сили в операции, различни от война, и участие в CIMIC операции и проекти (гражданско-военни). Центърът разполага с полигонна база, позволяваща покриване на пълната тематика „Операции, различни от война“, включваща следните елементи:

- наблюдателен пост;
- контролен пост;
- позиция на ООН;
- щаб (тактически оперативен център);
- бежански лагер;
- площадка за тренировка на инженерни специалисти.

През 2006 г. в ЦПКУМО и ИО постъпва на въоръжение симулационно програмно осигуряване за изграждане на конструктивни симулации – Joint conflict and tactical simulation (JCATS). Програмният продукт е предназначен за тренировка, анализ и планиране на мисията на тактическите формирования. Програмното осигуряване на системата е прието в НАТО като основен инструмент за провеждане на компютърно подпомогани учения, базирани на конструктивни симулации. Първоначално постъпва версия JCATS 7.0. Личният състав на центъра преминава ускорено обучение за използване на продукта, проведено от инструктори от армията на САЩ в периода ноември 2006 – март 2007 г. Подготовката на ЦПКУМО и ИО завърши с издаването на сертификати за различните функционални области на системата. От 2007 г. програмното осигуряване е неизменна част от процеса на обучение на курсантите и студентите в НВУ „Васил Левски“ и кадетите от Професионалния сержантски колеж. В момента в Центърът е снабден с последната версия на продукта – JCATS 12.1.

В изпълнение на решението на Министерството на отбраната през 2009 г. започна изграждане на Национална симулационна мрежа, която да позволи провеждане на разпределени компютърно подпомогани учения от четирите центъра в Българската армия, разполагащи със съвместимо програмно осигуряване. След експериментирание на системата през 2010 г. и използване на преносна среда на системата „Странджа“ ЦПКУМО и ИО участва с механизирани батальон в компютърно подпомогано учение от състава на сухопътния компонент. Ежегодно с помощта на система JCATS се провежда първият етап на заключителното комплексно тактическо учение на Университета, в което курсантите демонстрират знания и умения за използване на системата, придобити в учебния процес. В момента националната симулационна мрежа функционира и позволява да се провеждат различни типове учения с участие на сухопътен, военноморски и военновъздушен компонент. В съответствие с инициативата на НАТО „Интелигентна отбрана“ и идеологията за споделено използване на ресурси през 2014 г. ЦПКУМО

и ИО ще участва в учението на NATO Coalition Warrior Interoperability eXploration, eXperimentation and eXamination eXercise (CWIX) като отдалечен елемент, едновременно със JCATS 12.1 и JCATS 9.

Паралелно с използването на JCATS и във връзка с провеждане на подготовката на оперативните групи за наблюдение и връзка (OMLT), на по-късен етап трансформирани в групи военни съветници (MAT), от 2013 г. в Центъра се използва и виртуална симулация Virtual Battle Space (VBS) 2. Тя позволява тренировка, анализ и планиране на мисии за малки подразделения и отделни единици в триизмерна компютърно генерирана среда. За целта личният състав на центъра е преминал курс за администриране и използване на системата. На базата на предварително разработени в центъра сценарии обучаемите многократно изпълняват отделни тактически задания във виртуална среда, максимално приближена до мястото за изпълнение на задачи в зоната на операцията в Ислямска република Афганистан.

Една от мисиите на въоръжените сили на Българската армия е да дава своя принос за международния мир и сигурност. Важен елемент при изпълнението ѝ са усилията, положани от международната общност, в частност от Република България, за изграждане и подготовка на въоръжените сили на Афганистан за поддържане на сигурността в страната. НВУ „Васил Левски“ активно участва в тези инициативи, в сътрудничество с мобилни тренировъчни тимове от страни – членки на НАТО, за обучение на наши и чуждестранни военнослужещи.

През 2006 г., въз основа на споразумение между Министерството на отбраната на България, Министерството на Националната отбрана на Гърция и Министерството на отбраната на Ирак, в Университета се проведе съвместно обучение на офицери от Иракските сили за сигурност, заедно със седем гръцки офицери от Международния център за мироопазващи операции в Килкис. Обучението осигури подготовка по темите ескортиране, пропускателен пункт, патрулиране, ръководни принципи на ООН, спазване на човешките права, международни организации, неизползване на сила, гражданско-военно сътрудничество, мини и импровизирани взривни устройства, откриване и обезвреждане на мини и експлозиви, контрол над безредици, проверка и претърсване на хора и превозни средства, евакуация и методи на евакуиране на ранени от бойното поле. Обучението се води на английски и арабски език, като за целия му период бяха осигурени преводачи на арабски език.

Освен този курс през 2008 г. беше проведен курс „Лична охрана на VIP лица“, с цел подготовка на група от иракски представители на Силите за сигурност. Обучението беше насочено към провеждане на бойно сглобяване на групата за подготовка за изпълняване на задачи на територията на Република Ирак и извън нея, свързани с осигуряване на физическа безопасност, сигурност и неприкосновеност на важни политически и военни фигури в съвременен Ирак.

От 2008 г. в НВУ „Васил Левски“ са обучени над 500 военнослужещи, включени в състава на Оперативни групи за обучение и връзка (OMLT), за участие в операцията на Международните сили за поддържане на сигурността (ISAF) в Афганистан. Обучението на OMLT целеше подготовка на групи и личен състав, които да изпълняват ролята на ментори спрямо подразделенията/щабове от състава на Афганистанската национална армия (АНА), като оказват методическа помощ, с оглед АНА да може успешно да изпълни възложената ѝ мисия по бойната подготовка и установяването на основната връзка за взаимодействие

между ISAF и АНА. Основното предназначение на тези групи е да се гарантира, че подразделенията на АНА се изграждат (формират) еднотипно, по едни и същи методи и програми за подготовка на OMLT, както и процедурите за действие (СОП). Еднотипното изграждане беше съществено за съвместните операции с формирания на ISAF и АНА. В началния етап на участието на България с OMLT част от подготовката се водеше съвместно с американски инструктори. Централизираното обучение на оперативните групи се провеждаше в Центъра за обучение на НАТО в Съвместния многонационален център в Биггошч, Полша (Joint Force Training Centre – JFTC), а впоследствие в Joint military readiness center (JMRC) в Хохенфелс, Германия. В Университета OMLT са подготвяни в две специфични области: за използване на ниво гарнизонна поддържаща част и за батальоните за логистично (тилово) осигуряване.

В рамките на обявения преходен процес за Афганистанските сили за сигурност (ANSF) екипите от Военни съветници за подпомагане на Силите за сигурност имат основен принос за мисията на Международните сили за поддръжане на сигурността (ISAF) в Афганистан и са правоприменик на OMLT. През 2013 г. подготовката на екипите от съветници и на националния поддържащ елемент се организира, планира и провежда в изпълнение на концепцията на НАТО за Military Advisory Teams.

Само за 2013 г. в Университета са обучени 261 Военнослужещи от българския военен контингент в Афганистан.

По линия на двустранното сътрудничество след 2002 г. се провежда интензивна дейност за подготовка на сержантския и инструкторския състав на Университета.

През 2003 г. започнаха курсове за „сержанти – инструктори“ – с помощта на ВМАТТ от гр. Вишков, Чехия. През 2004 г. е проведено интензивно обучение на офицери и сержанти в „Курс за подготовка на сержанти – инструктори по операции за поддръжане на мира“, под ръководството на британски инструктори от ВМАТТ СЕЕ във Вишков и у нас. През същата година са проведени няколко курса за подготовка на сержанти на различни длъжности в сержантско училище в гр. Вајден, Германия.

След приемането на България в НАТО през 2004 г. с помощта на тренировъчния екип на НАТО в Неапол, Италия, Университетът провежда интензивен курс със сержанти, които да бъдат назначени на национални и международни длъжности в структури на НАТО.

След изграждане на необходимия базов инструкторски състав през 2007 г. е създаден Професионален сержантски колеж (ПСК) към Университета, в съответствие с визията на НАТО за изграждане и развитие на сержанти. Мисията на ПСК е изграждане на морално, умствено и физически подготвени личности и лидери, способни да управляват малки формирания в мирно време и кризисни ситуации. Основната задача на ПСК е обучаване на войници за придобиване на IV степен на професионална квалификация по специалности от професионално направление „Военно дело и отбрана“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение в областта „Обществена сигурност и безопасност“ по пет професии: „сержант-командир“, „сержант-инструктор“, „сержант-логистик“, „сержант-техник“ и „сержант-администратор“.

Срокът за обучение в колежа по утвърдените 11 специалности е една годи-

на, разделена на два учебни срока. Занятията за оцеляване са сериозно препятствие, но същевременно и предизвикателство за бъдещите сержанти.

Учебните програми, по които се обучават бъдещите сержанти, са съобразени с натрупания и анализиран опит от участието на контингентите ни в мисии зад граница и подготовката на сержантите в страните – членки на НАТО, като основно черпим опит от въоръжените сили на САЩ, Великобритания, Германия, Румъния и Полша.

Държавните изпити се провеждат по национални изпитни програми. На кадетите, завършили успешно пълния курс на колежа и придобили професионална квалификация, се присвоява първо сержантско звание „младши сержант“.

През последните 10 години Университетът изпраща инструктори за обучение в курсове в бази на НАТО, с цел повишаване на квалификацията и усвояване в нови техники и тактики.

В Университета служат двадесет и четирима офицери и девет сержанти-инструктори от ПСК с опит от участие в мисии на НАТО. Трина сержанти са заемали командно-административни длъжности в щабовете на НАТО.

За осигуряване на възможности за кариерно израстване на преподавателите и постоянно повишаване на квалификацията им по тематиката за НАТО академичният състав на Университета участва в различни учения, семинари, работни групи и конференции на НАТО у нас и в чужбина.

Professional military education – smart capital provider, transformation driving force, security trainer

Assoc. Prof. Dr. Zaharin Markov,
Defence Advanced Research Institute,
G. S. Rakovski National Defence College

Abstract: Whatever people would like to do in the area of defence and security they come across a whole bunch of requirements which are crucial for the success of the activities there. They are related to having the well-educated leaders, capable doers and experienced trainers. All these are products of the professional military education system.

Initially this paper was provoked by the idea of contributing to the celebration of the 10th anniversary of Bulgaria's membership of NATO. So, at its very core it is some sort of retrospection of the benefits and contributions of this membership. But at the same time it reveals some of the relations of the triad "education and training – science – innovation". The idea behind it is that in order to be successful in any activity one needs well educated and capable leaders, well trained doers, trainers to do that and people who can develop theories and scientific progress. It is well known that if any social formation (community, organization, society, etc.) wants to be successful, it needs several types of people – leaders, executive personnel, teachers and scientists. However, none of these people could be produced without the support of an organized education system. This applies to any of the social systems as well as to defence. Thus, professional military education turns to be the major source for properly educated personnel for all the levels, who have crucial impact on the transformational process and on development of capabilities of the armed forces. Having this in mind it could be claimed that there is a direct link between the education system and the political and economic situation. So, as this situation evolves, the education system and the professional military education system respectively, change. From this point of view, Bulgarian accession to NATO may be considered to be a turning point in the development of the Bulgarian professional military education system.

Certainly, NATO's impact on the professional military education system could be traced in many aspects but having in mind the limitations of a paper like this one, the most influential factors have been organized in three big groups. The first one is focused on NATO membership impact on the change of mentality. The second group of factors deals with the specific changes in professional military education and training. And the third group of factors reveals NATO's impact on research and innovation in the area of security and defence.

The question of mentality is not only a theoretical issue but it seems to have a very considerable practical effect. The problem is that becoming a member of an organization like NATO, in this case, is not just a formal political nor administrative procedure. It is

a long process of preliminary work and it also takes years after the formal ceremony. This process is marked by two very important trends. The first trend can be traced at political level. At this level changing mentality is towards accepting NATO values and learning how to be cooperative and collaborative as an ally. The second focal point is purely military – to learn how to behave and act as a NATO military force (table 1).

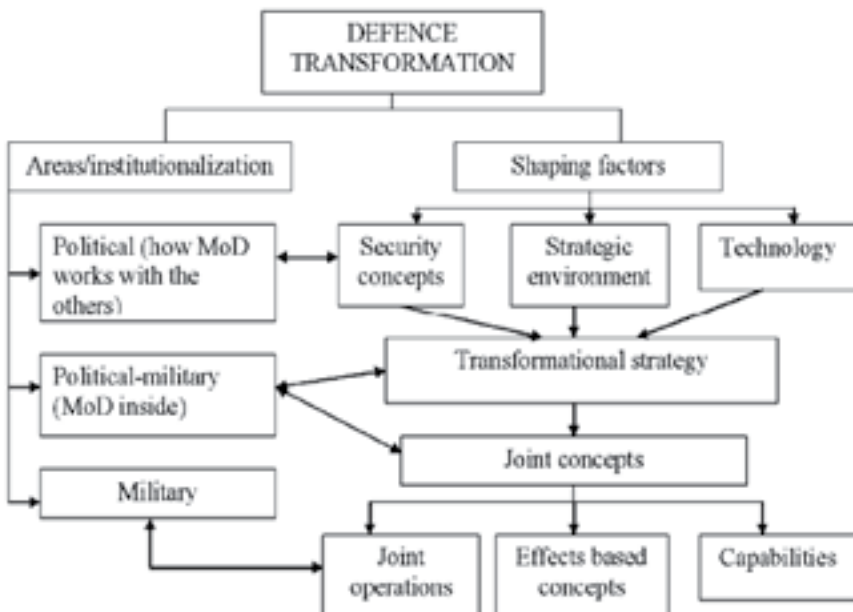
Change of mentality	
Mentality at political level	Military dimensions
1. Democratic principles	1. Contribution to collective defence
2. Governance and politics	2. Transformation of armed forces
3. Reliable and collaborative ally	3. Security provider and trainer
4. Security contributor	

Table 1

Certainly, there might be found many aspects of the impact of Bulgaria’s NATO membership but it seems that the security and defence sector are affected very deeply and considerably by the changes of mentality in political and military areas. From a political point of view it was very important to make the transition from the „Cold War” way of thinking to the 21st century philosophy of global security and cooperation. NATO membership leads to a new understanding of the armed forces as a peacekeeper, stability provider and security trainer [6]. This membership was very helpful to overcome the 20 century approach to the armed forces as an instrument for destruction and intimidation.

From a military point of view the Bulgarian membership of NATO has been marked very profoundly by the transformation process and it could be traced through the whole spectrum from strategic to tactical level. The interaction between political and military aspects is shown on the next figure.

Figure 1. Simple model of defence transformation



Source: Z. Markov, Educational aspects of defence transformation, Academic applied research and military science, vol.8, № 3 (2009), 525-537 [6]

This figure gives a very distinctive idea of the depth and scope of the transformation process of the Bulgarian armed forces as a result of being a NATO member. But the point is that none of these processes and results would have happened if the professional military system had not undergone its transformation as well. From theoretical point of view, most important and crucial was the change at the level of philosophy of education and the shift of focus to the idea of constructivism in education. The experience from the 1990s quite clearly showed that professional military education system could no longer survive on teaching ready-made and universal solutions which could be applied to any situation. That approach was quite successfully used during the Cold War years when everything was static and predictable. The world was bi-polar and the adversaries knew everything about each other. So, it was very easy to predict what would be done in every possible situation and the decision could be made far ahead in advance. However, in the new security environment shaped by the processes stemming out of globalization the situations are changing very rapidly and are very dramatically influenced by various players – unknown or very little known and highly unpredictable [5]. In this situation NATO's requirement is for leaders, capable of making appropriate decisions for every specific situation and capabilities covering the whole spectrum of security challenges. So, introducing constructivism and trying to meet NATO's requirements the Bulgarian professional military education system shifted the focus of education from „teaching what to think“ to „teaching how to think“. And this is a very big transformational step taken by the professional military education system after Bulgaria's accession to NATO.

At the level of educational policy, the Bulgarian professional military education system is developing and functioning in harmony with the overall NATO policy in the area of education, exercise and evaluation [4]. At this level the system is following the guidance for comprehensive approach, collaboration with the other NATO Member States and in cooperation with the Partners. Here the latest idea in NATO – the one of Connected Forces, must be mentioned. The central part of it is the use of Education and Training system to build and sustain interoperability and readiness [2]. There should be mentioned also the opportunity for the professional military education system to have access and to participate in all NATO research and innovation activities.

At the level of military academies and National Defence College, the influence of NATO membership could be seen in two very important areas. The first one is marked by the introduction of the „Systems approach to training“ – a training technology accepted by all NATO member nations. The second one is the use of modern simulation and modelling technologies which could be viewed as a direct benefit from Bulgaria's NATO membership.

This, in a nutshell, is the essence of the benefits of becoming a NATO member nation after the first ten years of membership. But it would not be fare if nothing is said about the contribution of the Bulgarian professional military education system to the armed forces in national aspect and from the perspective of a NATO member. Firstly, it should be mentioned that if it were not for the people nothing could be done. So, the first and the most important contribution of the professional military education system is the provision of smart capital needed for all the levels. The professional military education system is the provider of leaders, capable to make decisions; of competent

staff officers and executive civilian personnel for the operational level and skilled doers for the tactical units. It also provides the academic and scientific personnel needed for education and training purposes and for scientific research activities.

The second important area of contribution is defence transformation. As it is pointed out in NATO Education, Training, Exercise and Evaluation policy (ETEE) it „supports the continuous transformation of the Alliance and its Partners as an important basis for Lessons Identified and Lessons Learned and by supporting experimentation and development of new capabilities“ [4]. There is no doubt and there will be hard to find anyone who does not agree that professional military education system is the major transformation driving force. The system plays a key role in the development of capabilities not only in terms of human capital but also in terms of overall managing and documentation development.

Last but not least, is the area of security training. At national level the military academies and the National Defence College are the leaders in security training. Being proactive they are now covering the whole spectrum of training from purely military training for defence purposes through crisis management and contribution to the efforts of the international community for maintaining a peaceful and secure world.

The first ten years in NATO probably will be a topic for analysis from different perspectives in the years to come. But from the educational point of view it could be argued that during these ten years the professional military education system has become a real contributor to security nationally and internationally as well. However, trying to be in the lead and to be a reliable part of the overall NATO community of education and training institutions, the professional military education system is facing a few challenges which are crucial for the next years.

Firstly, it is very important to continue to provide adequate education and training to the military and civilian personnel. The contemporary world is changing very quickly and this makes the security environment very dynamic and unpredictable [5]. From this point of view the professional military education system needs to be very flexible and innovative to meet the emerging challenges. The key is the close relation with the military headquarters and combat units.

Secondly, there remains the question of the quality of education and training. The goal is to align it with NATO STANAGs, civilian universities and industry training standards [1]. It is well known that quality of education and training is very much dependent on the lecturers and instructors as well as on the management of training – planning, organization, execution, evaluation and update. Having this in mind it is important to keep the teaching staff to the highest possible level of competence, to educate the administrative personnel regularly and to sustain a realistic and creative learning environment.

Thirdly, it is important to put more effort in education and training for enhancement of the relations between military and civilian governmental and non-governmental organizations. The first ten years in NATO were marked by very intensive participation in various operations in which a close interaction between military and civilians has been not an option but a requirement. Kramer [3] argues that „military actions have been successful but the overall result has been less than satisfactory because of the difficulties in achieving sufficient results in the civilian sector“. So, training them together how to interact in harmony is a very urgent requirement for the military education system.

And finally, the necessity must be mentioned of developing stronger relations

among education, scientific research and innovation. This tripod is a reflection of real life and of the requirement of bringing together knowledge, invention and implementation of new ideas and technology.

Reference

- 1.) „Education and Training Programme Management – Direction and Guidance № 1”, March 2012
- 2.) „NATO Education and Training Directive 75-2”, October 2013
- 3.) Franklin Kramer, „NATO’s Framework Nations: Capabilities for an Unpredictable world”, Atlantic Council, April 2014
- 4.) MC 0458/2 „NATO Education, Training, Exercise and Evaluation Policy”, July 2009
- 5.) Strategic Foresight Analysis – 2013 report, NATO, HQ SACT
- 6.) Zaharin Markov, Educational aspects of defence transformation, Academic applied research and military science, vol.8, № 3 (2009), 525-537

Тенденции за развитие и усъвършенстване на електронното обучение за целите на военното образование

Проф. д-р Руси Маринов,
Нов български университет

Електронното обучение, базирано на интернет технологии, ще налага все повече промени и трансформации в структурата на образованието и тренинга – както за преподаватели, така и за слушатели и студенти в областта на военното образование. Това предполага преминаване към нови по-интерактивни средства за представяне на учебния материал и активно включване на обучаемите в образователния процес, засилване ролята на онлайн дискусиите и споделяне на идеи в специални мобилни платформи по важни критични проблеми на военното знание и науката. Дизайнът на средата за учене зависи от няколко фактора: поставени цели, аудитория, достъп до средата (физически, виртуален или съчетание от двата) и типа съдържание. В случая е важно е да се познава средата за учене, т.е. как отделните средства и техники водят до различни резултати и до каква степен са включени технологиите в процеса на обучение.

Може да се твърди, че от гледна точка на развитието на технологиите и тяхното прилагане в системите за електронно обучение, свързано с тренинг на студенти и слушатели, въздействие ще имат следните технологии: интегрирани интернет платформи; променливо съдържание; гъвкавост на платформата; скаларност; модулност; активен участник (студент, преподавател/потребител; усилване на медията); фактори, допълващи средството за обучение; информация и видео под формата на поток (технология „стриймिंग“); мобилност на приложенията; достъпност от всяка точка; медийната платформа като преводач на реалността (разпознаване на образи и глас, трансформиране на речта в текст); изграждане на допълнителна реалност. Комуникацията преподавател – слушател ще зависи основно от скоростта на обмен на информация, а идеалът е да бъде в реално време. Съвременната среда за учене включва няколко технологии от типа на система за управление на обучението (Learning management system – LMS); системи за управление на знанието (Knowledge management system – KMS); система за управление на курсовете (Course management system). Напоследък се въвежда и друга система – разпространяване на познавателно съдържание (Knowledge content distributor). Gane, Wager, Keller (2005) дефинират новата среда, като я наричат среда за учене, базирана на сътрудничество (Collaborative learning Environment). Технологичните средства, използвани за онлайн обучението са: дискуссионни бордове, е-поща, LMS/CMS, чат платформи, синхронизирани видеоконференции, подкаст, виртуални светове.

Новите компютърни и интерактивни технологии, които в бъдеще ще намерят приложение в образователните модули на военни колежи, университети и академии, могат да използват и модела 4I (Immersion- Integration-Interactivity-

Impact), като същността му се заключава в следното:

- използване на имерсивни среди – търсене дълбочина на историята, с помощта на допълнителен контекст и сетивен експеримент;

- дълбочинна интерактивност – позволява да стане част от разказа и увеличава възможностите да влияе върху версията на историята и крайния резултат;

- интеграция – наличие на многопосочна връзка между отделните платформи и надхвърляне на границата за обикновено копиране на съдържание на различни устройства;

- Въздействие – насърчаване на студенти, преподаватели и инструктори да предприемат някакъв тип действия: индексиране на съдържание, абониране за услуги, идентифициране, демонстриране на явен интерес.

По време на интегрираното взаимодействие между технологии, платформи, обучаеми и обучаващи в системата на военното образование могат да се използват следните популярни техники:

- ориентиране към широк спектър от средства за създаване на съдържание (текст, глас, видео, образ, снимки, инфографика), така че да се засили влиянието на платформата върху средата;

- отвореност към други видове публични средства за споделяне на знание и информация между обучаемите като pinterest, tumblr, stumbleupon, google+, twitter, e-how;

- синхронизиране на моделите, за да бъдат удобни, достъпни и близки до обучаемите;

- работа по проекти (startups), които веднага могат да намерят приложение в армията или обществото, патенти и лицензиране на дейността;

- търсене на активни контакти и взаимодействие с професионални академични общности в Европейското образователно пространство, с интереси близки до нашите (academia.edu);

- организиране на дискусии, с помощта на електронни платформи от типа на Synthetron, базирани на сътрудничество и съвместна дейност между екипи, групи и преподаватели.

Произходът на термина (електронно обучение или e-Learning) се появява през 80-те години, малко по-късно възниква и понятието „учене онлайн“ (online learning). В България тези процеси се забавят, като започват да намират приложение в отделни университети след 2000 г. Много автори, като Елис (2004), Николс (2003), Бенсън и Кларк (2002), дефинират същността и особеностите на е-обучението. През 2005 г. изследователи като Дриндъс, Кохен, Каан (2001), Вагнер (2001) и Триака (2004) посочват различни термини, свързани с електронното обучение, като се въвеждат следните: онлайн курсове; учене, базирано на уеб технологии; уеб базиран тренинг; дистанционно обучение. Онлайн обучението се описва от повечето автори като достъп до средата за учене с помощта на различни интернет технологии. Този тип обучение е последна версия на традиционното, на дистанционното обучение (получава в момента масово разпространение у нас), което улеснява достъпа до образователни ресурси, като важни фактори в случая, влияещи на обучението, са интернет достъп по всяко време, гъвкавост и интерактивност. В частност, Бенсън защитава тезата, че това е нова версия на дистанционното обучение. Популярни списания в тази област

са eLearn Magazine, Intrenational journal on E-learning, Electronic journal of e-Learning.

Ето и типични сценарии, изведени на базата на представително изследване през 2010 г., с помощта на които се описват възможностите на новата среда за обучение:

Първи сценарий. В средата за обучение материалите се осигуряват от инструктор, като част от системи за управление на курсовете – Blackboard, Sakai (Sakai Collaboration and Learning Environment – CLE), а достъпът е чрез интернет. Взаимодействието между обучаеми и инструктор е чрез електронна поща, чат сесии. Има възможност за създаване на дискуссионни бордове. Обучаемите не се срещат официално с инструктора или с други колеги.

Втори сценарий. Съществува система за управление на курсовете и инструктор. Общуването става с е-поща, дискуссионни бордове, чат форуми и лични срещи с инструктора и други обучаеми.

Трети сценарий. Материалите се осигуряват на DVD, обучаемите взаимодействат с инструктора чрез електронна поща или телефон, но нямат контакт с други студенти.

Четвърти сценарий (най-вероятен и най-съвременен). Създава се среда за обучение, в която материалите се доставят със система за управление на курсове (CMS), осигурен е постоянен достъп чрез интернет. Обучаемите не могат да взаимодействат с инструктора или с колегите си.

Опитът на водещи университети и колежи при създаване на среда за електронно обучение е свързан със следното:

- развиване и споделяне на най-добрите практики в съответния университет или академия – с помощта на дискусии, форуми и семинари;
- изграждане за подпомагане на обучението на формални и неформални мрежи;
- подобряване на услугите и функционалността на системите, свързани с електронното обучение (moodle, lecturecast, turnitin, myprtfolio);
- иновации, оценяване на потребностите и въвеждане на нови технологии, педагогически методи и услуги, експериментиране;
- развиване на специални, отворен тип пространства за обучение, гъвкави среди, достъп до материалите на курсовете с различни устройства.

Ще посоча няколко направления за усъвършенстване на технологичните средства за е-обучение:

- по отношение на съдържанието – използване на RSS платформи, възможност за публикуване на снимки и графики, средства за научно моделиране на основните проблемни тези и визуализиране на материала, флаш анимации;
- комуникация и взаимодействие – аудио-/видеоконференции; специални образователни блокове; онлайн дискусии; wikis (индивидуални и колективни); конференции, базирани на сътрудничество; онлайн анкетни проучване; електронни въпросници;
- електронно оценяване – онлайн запис на есета, анализи; онлайн курсови задачи; електронни тестове; ръководства за създаване на въпросници, с цел по-ефективно оценяване на обучаемите.

Налице са нови тенденции за усъвършенстване на моделите за обучение, проявили се през 2014 г. В интервю с Ричард Баранюк, създател и директор на Sопplexions, публикувано във „Форбс“ се открояват няколко тенден-

ции в съвременното образование, свързани със създаване на платформи от типа на Connexions, където съдържанието по отделните предмети е отворен тип и е достъпно, свободно по света. Connexions (<http://cnx.org/aboutus>) е динамична дигитална, образователна екосистема, базирана на специални компютърни хранилища за образователно съдържание и „система за управление на съдържанието“ (content management system), която непрекъснато оптимизира и доставя съдържанието. Платформата на практика е отворен сайт за образование, съдържа 17 000 образователни обекта и модула, 1000 колекции от списания, книги и статии, като потребителите на съдържание са 2 млн. Всеки месец. Системата осигурява безплатно съдържание чрез интернет за училища, колежи, студенти, преподаватели и родители (24/7/365). Основен принцип, интегриран в новите платформи, е „модулност“. Обикновено получаваме информацията линеарно, но по време на учене най-често правим връзка между новите концепции и това, което вече знаем. Съдържанието, под формата на модули, е смесено (ремиксирано), модулите и идеите са свързани с колекции от различни онлайн публикации (книги, списания, други курсове).

Основни елементи на новия тип системи за обучение (свързани са в специална електронна среда и мрежа) са автори; инструктори; обучаеми; идеи, информация и концепции; модули; електронни складове за знание; курсове; електронни книги.

Connexions е платформа, базирана на софтуер „отворен код“ Rhaptos, и поддържа всички видове образователно съдържание – от традиционните книги до последните постижения в онлайн обучението – „интерактивни игри, базирани на мултимедийно съдържание“. Платформата позволява да се настройва съдържанието за различни цели и образователни институции. Знанието в платформата може да се обменя по няколко начина и има следните аспекти:

- **Технологичен:** Всички модули са съхранени в стандартизиран XML формат. Това позволява съдържанието да се разпространява на всяка друга платформа и да смесва с друго съдържание. Езикът XML предполага цялото съдържание да се съхранява на определено място и да се чете от всеки.

- **Правен аспект на съдържанието:** Creative Commons – разрешава на авторите лесно да споделят своите разработки, както и други участници да използват легално публикуваното съдържание. В Connexions цялото съдържание е лицензирано и базирано на Creative Commons Attribution License (CC-BY). CC-BY е един от най-отворените лицензионни пакети, позволяващ смесване на различно съдържание.

- **Образователен аспект на платформата:** насърчават се авторите да създават свои модули, така че други обучаващи лесно да използват въведеното съдържание за създаване и изграждане на други колекции и контексти. Инструкторите след това използват колекциите, създадени от редактор/създател за смесване на модули в добре профилирани секции от съдържание, което да отговаря на потребностите на студентите.

- **Партньорство и сътрудничество:** глобална общност от автори непрекъснато променят и адаптират информацията в електронни хранилища. Платформата насърчава комуникацията между създателите на съдържание и осигурява разнообразни технологични средства за взаимодействие между автор и споделените работни пространства. Сътрудничеството помага на знанието

да е разпространява бързо, осигурява възможности новите идеи да се обменят активно и да носят ползи.

Съществуват популярни платформи от отворен и интерактивен тип, които се използват за обучение на световно равнище след 2012 г., но могат да намерят приложение в сферата на електронния тренинг в българските университети и Академията за целите на военното образование.

- **Popplet** – средство за визуално представяне на идеи, графично организирани на информация и знание; генериране на идеи, базирани на сътрудничество и кооперативна дейност между студенти, преподаватели и експерти. Намира приложение и за разработване на проекти.

- **MentorMob** – задаване на списък от основни теми, по които ще се обучават студентите, съдържанието е уеб базирано, може да се допълва и доусъвършенства от участниците; позволява браузинг на сходни теми, разработени от други университети или студенти, и прикрепване към нашето съдържание. Платформата е ориентирана към съвместно обучение „да се учим заедно“, като споделяме ресурси в други мрежи по основните теми, същевременно наблюдаваме интереса към нашата тема и знанието на глобално равнище.

- **Learnist** – често се описва като Pinterest for Education, дава възможност лесно да се споделя съдържание по избрани теми; да се обменя знание и да се показва успехът на отделните участници; всеки може да създава собствени бордове за обмен на информация и знание; дава възможност да се последват други студенти, които имат различни от нашите идеи по предмета, виждаме в реално време как се използва платформата за свързване с други експерти по темата; включени са и много разработени теми в различни области.

- **Flipboard** – мобилно приложение, което осигурява възможност за откриване, разглеждане, споделяне на съдържание по изучаваната дисциплина, и то по разнообразни начини. Можем да се абонираме за други релевантни сайтове и ресурси по темата, да си осигурим възможности за запазване с актуална информация по предмета от социалните мрежи.

- **Quora** – средство за организиране на хора и техните професионални интереси, с възможности да откриване, колекционирани и споделяне на обща страница на информация, представляваща ценност за нас. Задаваме публично въпроси, които ни вълнуват и за които имаме ограничено знание, и получаваме в замяна отговори на глобално ниво.

Изводът е, че системите за електронно обучение са базирани на технология, информация и енергия, и следват развитието на моделите за разпространяване на знание. С появата на нови възможности за постигане на по-голяма интерактивност на средата за учене се усъвършенстват и съвременните електронни платформи за образование в сферата на военната наука.

За целите на дистанционното обучение в тази сфера се използват активно три платформи. Първата е e-Learning Shell, разработена е от Русенския университет и е въведена през 2004 – 2005 г., ще се използва, докато се премине към нова система. Втората платформа е ILIAS, която в момента е основна, обучават се студенти и слушатели. Третата платформа е Blackboard Learning, като е съвместима с всички съществуващи системи до момента. Тя е в тестови режим и до 2015 г. ще замени останалите платформи за дистанционно обучение. С помощта на проект „Система за дистанционно обучение, съвместима с НАТО“

Във факултет „Национална сигурност и отбрана“ на Военната академия е въведена Learning Management System ILLIAS, като обучаемите ползват строго организираната база с учебно съдържание (лекции, презентации, текущи тестове, упражнения) по задължителните и избираемите дисциплини. Чрез нея се осъществяват основните учебни дейности на преподавателите (предоставяне на учебна информация за самостоятелно обучение, оценяване на разработен проект, оценяване постиженията на студентите) и на обучаемите (четене на учебни материали, разработване и предаване на проекти, решаване на тестове).

Web платформите за електронно обучение непрекъснато се усъвършенстват, преминава се към нови модели за онлайн образование и това води до съществено преструктуриране на системата за обучение, което предполага формиране на нови способности и информационни компетенции.

Използвани интернет източници:

International Journal on E-Learning, <http://www.aace.org/pubs/ijel/>

Sakai as a learning management system, <https://sakaiproject.org/>

<https://newbulgarian.academia.edu/RusiMarinov>

<http://www.blackboard.com/platforms/learn/overview.aspx>

<http://futurelearning.nl/illias.html>

Connexions and Rhapsos Software Development, <https://trac.cnx.org/http://cnx.org/>

Creative commons, <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/>

Quora-Your best source for knowledge, <http://www.quora.com/Rusi-Marinov>

<http://www.mentormob.com/beta/splash>

1.) The future of interactivity (<http://www.fastcocreate.com/1681470/the-future-of-storytelling-immersion-integration-interactivity-impact>).

2.) Moore, J., C. Dickson-Deane, K. Galyen. E-Learning, online learning, and distance learning environments: Are they the same? *Internet and Higher Education* 14 (2011), pp. 129–135, Corresponding author. 2010 Elsevier Inc. doi:10.1016/j.iheduc.2010.10.001.

3.) UCL-<http://www.ucl.ac.uk/isd/staff/e-learning/information/ele/>

4.) The Future Of Online Education (<http://www.forbes.com/sites/skollworldforum/2014/02/13/the-future-of-online-education/>).

*Издателите не се идентифицират
с авторските мнения.
Всички настоящи публикации
изразяват само
и единствено позициите
на своите автори.*

*The publisher does not take collective
positions. All publications herein
represent only the views of their authors.*

Редакционна колегия:

Таня Михайлова
Кап. I ранг проф. д.н. Янцислав Янакиев
Аделина Томова

Editorial Board:

Tanya Mihaylova
Capt.(BGR-N) Prof. D. Sc. Yantsislav Yanakiev
Adelina Tomova

Редактори:

Силвана Цокова
Георги Рачев

Editors:

Silvana Tzokova
Georgi Rachev

Графичен дизайн,
предпечатна подготовка
и цифрова полиграфия:
The Eggs TEAM & BULGED

Graphic design,
prepress and digital polygraphy
The Eggs TEAM & BULGED



МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ
ПОД ПАТРОНАЖА
НА ПРЕЗИДЕНТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

INTERNATIONAL CONFERENCE
UNDER THE PATRONAGE
OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC OF BULGARIA

СЪС СПЕЦИАЛНАТА ПОДКРЕПА НА НАТО
И МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ



WITH THE SPECIAL SUPPORT OF NATO AND
THE COUNCIL OF MINISTERS
OF THE REPUBLIC OF BULGARIA



АТЛАНТИЧЕСКИЯТ КЛУБ В БЪЛГАРИЯ
THE ATLANTIC CLUB OF BULGARIA



DIPLOMATIC INSTITUTE TO THE MINISTER OF FOREIGN AFFAIRS



G. S. RAKOVSKI NATIONAL DEFENCE COLLEGE